MÜZİĞİN İZİNDE ÜÇ KARDEŞ ŞEHİR

HARPUT/ELAZIĞ - ŞANLIURFA - KERKÜK

Salih TURHAN - Abuzer AKBIYIK
Mehmet KURTOĞLU - Şemsettin KÜZECİ

DVD

ELFED (ELAZIĞ DERNEKLER FEDERASYONU)
BASILI YAYINLAR DİZİSİ NO: 4

MÜZİĞİN İZİNDE ÜÇ KARDEŞ ŞEHİR

HARPUT/ELAZIĞ - ŞANLIURFA - KERKÜK

Yazarlar

Salih TURHAN - Abuzer AKBIYIK
Mehmet KURTOĞLU - Şemsettin KÜZECİ

İstanbul - 2018

Dijital Notasyon

Murathan TURHAN - Uğur KARAGÖZ

Kapak Tasarımı ve Baskıya Hazırlık

Bordo Çözümevi / C.Fahri TURHAN

ISBN 978-605-66075-2-3

Baskı

Yediz Ofset Matbaacılık
Etiket San. ve Tic. Ltd. Şti.
Tel.: 0212 544 56 12
İstanbul

Basım Tarihi: Kasım 2018

Sertifika No: 35579

TAKDİM

Nasıl ki insanlar arasında kan bağı akrabalık ya da sosyal akrabalıklar var ise bazı şehirler arasında da bu akrabalıkların izlerini sürmek mümkün. Elbette ki şehirler arasındaki akrabalıklar yine bu şehirlerin hemşerileri tarafından yaratılıp yaşanmaktadır.

Kimi şehirler vardır ki coğrafi anlamda çok yakın olmasına rağmen aralarında herhangi bir ünsiyet oluşmaz. Ancak yine bazı şehirler de vardır ki coğrafi anlamda çok yakın olmasa bile birbirlerine karşı özel muhabbet duyarlar. Bu muhabbet kimi zaman bir dostluk, kimi zaman akrabalık, kimi zaman ticari ortaklık şeklinde kendisini gösterir.

Dünya genelinde birçok ülke kendi menfaatlerini kayırma, kollama adına siyasi, kültürel, ekonomik, stratejik vb. çıkarları doğrultusunda adeta bir savaş hali yaşarken maalesef güzel ülkemiz de bu olumsuzluklardan etkilenmektedir. Devlet refleksine ilave olarak bu olumsuzlukları kısmen de olsa azaltma noktasında sivil toplum kuruluşlarına önemli görevler düşmektedir. İşte ELFED (Elazığ Dernekler Federasyonu)'de bu noktadan hareketle birlikteliğimizi, dirliğimizi pekiştirme adına azami gayret göstermektedir.

Örnek; "Yedi Renk Tek Yürek Platformu" bünyesinde oluşturulan heyetler marifeti ile ülkemizin birçok bölgesi (Rize, Diyarbakır, Elazığ, Muş, Sarıkamış, Malazgirt, Şırnak) ziyaret edilerek kardeşlik ve birlik beraberliğin pekişmesi adına katkı sunulmaktadır. Halen kardeşlik projeleri kapsamında diğer şehirlerimizin Vakıfları, Federasyonları, Dernekleri vd. sivil toplum kuruluşları ile farklı proje ve etkinliklerde bir araya gelmeyi planlamaktayız.

Yaklaşık altı yıllık kuruluş mazisi olan ELFED tarafından gerçekleştirilen ve bir kısmı somut çıktılı olan projelerden bazıları şunlardır:

"Elazığ-Harput Havaları/Kürsübaşı Meşkleri (9 CD, 1 DVD)", "Harput/Elazığ ve Kültürü Temalı Halk Müziği Beste Yarışması (Kitap/CD ve "Türkü-Şarkı ve Şiirlerdeki Ana-Evlat Yüreği (Kitap/CD)", Süreli Yayın "ELFED Aktüel Dergisi".

Her etkinliği bir proje mantığı ile ele alıp ELFED Yönetim Kurulu, Danışma Kurulumuz ve bünyemizdeki derneklerle istişare ederek memleket adına, ülke adına her zaman daha güzel daha faydalı hizmetler yapmak üzere canla başla uyum içerisinde çalışmaktayız.

Şimdi de uzun zamandan beri düşündüğümüz ve birçok ortak değere sahip üç şehrimizle ilgili olmak üzere "Müziğin İzinde Üç Kardeş Şehir (Harput/ Elazığ-Şanlıurfa-Kerkük)" notalı kaynak özelliğine haiz Kitap/DVD projesini Kültür ve Turizm Bakanlığı başta olmak üzere paydaşlarımızla birlikte hazırlamış bulunuyoruz.

Bu vesile ile elinizde tuttuğunuz Kitap/DVD projesini paydaşlar adına hazırlayıp uygulamasını gerçekleştiren Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul Devlet Halk Müziği Korosu Sanatçısı aynı zamanda ELFED Kültür-Sanat Danışmanı sayın Salih TURHAN hocamıza teşekkür ediyor, kültür-sanat camiasına faydalı olmasını diliyorum.

Faik İÇMELİ
ELFED Genel Başkanı

SUNUŞ-1

Musiki büyük bir kültürel birikiminin ortaya çıkardığı ve uygarlığın en önemli sac ayağı olan bir sanattır. Bu sanat aynı zamanda toplumun dünya görüşünü, duyuşunu, hissiyatını, ortak zevkini ve inceliğini yansıtır. Toplumsal mutabakat ile inşa edilen kültürün ürünü olan halk ezgileri de bu bakımdan toplumun her kesimi tarafından benimsenir ve kabul görür.

Halk müziğinin ortaya koyduğu eserler de toplumun aynası demektir. Bu yüzden türküler toplumun kendisi ve tek kelimeyle kimliği demektir.

Harput, Şanlıurfa ve Kerkük arasında göze çarpan musiki benzerliği de hiç kuşkusuz üç kardeş şehrin kimliklerinin benzeşmesinden kaynaklanmaktadır. Bu yörelerin musiki yakınlığı, yöre halklarının gönüllerinde de yankı bulur. Bunların arasındaki benzerlik, yüzyıllar içinde toplumun musiki hayatını etkilemiş ve zenginleştirmiştir.

Bölgelerarasındaki benzeyişten dolayı Harput/Elazığ'da okunan türküler Kerkük'te ve Şanlıurfa'da da sevilir ve söylenir. Bunun gibi Şanlıurfa ve Kerkük'teki ezgiler de Harput/Elazığ'da zevkle dinlenir. "Köğengin yollarında", "Mamoş", Kerkük'te okunan "Kalanın dibinde bir daş olaydım", "Urfa'nın etrafı dumanlı dağlar" gibi türküler, artık kardeş şehirlerin türküsüdür.

Türkülerden başka Harput, Şanlıurfa ve Kerkük'te okunan hoyratların makam adları da bu şehirlerin kardeşliğini ne güzel perçinleştirmektedir: Beşiri, Muhalif, Kesik… ve daha nice makam adları. Horyatların/hoyratların harman olduğu bu üç şehir, adeta dünyada marka olmuştur.

Türk dünyasının kalbi sayılan Anadolu, böylesine bereketli ve mübarek bir topraktır. Kültür, sanat ve musiki fışkıran bu toprakların coğrafî sahası, sadece Anadolu ile sınırlı kalmamıştır. Bu musiki kültürünün kolları gönül coğrafyamıza kadar uzanmaktadır. Bir kolu Balkanlarda, bir kolu Kırım ve Azerbaycan'da, bir kolu Kerkük'ü sarmaktadır.

Siyasî sınırlarımızın ötesinde kalsa bile, Türkmeneli'nin Anadolu hasreti bitmemiştir. Musul'un, Erbil, Telafer ve Tuzhurmatu'nun, hele hele Kerkük'ün gözyaşları dinmemiştir. Bu yüzden hoyratları ve türküleri sıla, hasret ve gurbet yüklüdür. Anadolu'daki kardeşlerinden koparılan Kerkük'ün yarası hâlâ kanamaktadır. Büyük bir İmpratorluğun yetimi olan Kerkük, kardeş şehirlerden kopuk bir sınır ötesi şehir olsa bile, gönül bağı Anadolu'dan kesilmemiştir. Sesini sınır ötesinden duyuran Türkmen kardeşlerimiz şöyle seslenmektedir:

Kerküklüyem ağam men
Dertlere ortağam men
Haber verin Harput'a
Haber verin Urfa'ya
Haber verin Anadolu'ya
Ölmemişem sağam men

Sabırla bekleyen Türkmen kardeşim, Allah'tan ümidini kesmemiştir ve elbette kesmeyecektir. Onun Anadolu'da iman dolu göğsü, çelik yürekli kardeşleri vardır.

Türk'ün ve İslam'ın bu yüce kalesi elbette ki Allah'ın inayetiyle ilelebet var olacaktır. Buna

inanan Türkmen kardeşimize, bizi hasretle gözleyen Kerkük'e Anadolu şöyle seslenmektedir:

Mülk demedim mal dedim
Bekleyene kal dedim
Çıkar seni kurtaran
Mustafa Kemal dedim

Kültürü de müziği de; adet ve gelenekleri de birbirine benzeyen bu sevimli şehirler arasında kalbi duygular alışverişi malumdur. Harput/Elazığ'da Hafız Osman, Enver Demirbağ, Lokman Tasalı, neyse; Şanlıurfa'da Mukim Tahir, Mahmut Güzelgöz, Bakır Yurtsever ve Mehmet Özbek neyse, Kerkük"te de Mustafa Kalayı, Reşit Küle Rıza, Abdülvahit Küzeci ve Abdurrahman Kızılay odur. Halkın bu kalbî duygularına hitap eden bu harika duygu yaratıcıları ulu bir milletin tarihini yazanlardır.

Kerkük'ün bu coğrafyadan ayrı kaldığını hesap edenler, her daim hatalı olduklarını görmüşlerdir. Kerkük Türklüğün öz yurdu ve Anadolu'nun ayrılmaz bir ruh ikizidir. Harput ve Urfa'dan ezgiler yankılandığında Kerkük'te aksi sedası olacaktır.

Erşat HÜRMÜZLÜ
Kerkük Vakfı Başkanı

SUNUŞ-2

Urfa - Kerkük - Harput / Elazığ Kardeşliği

Urfa-Kerkük-Harput/Elazığ şehirlerinin kardeşliği masa başında ilan edilmiş, belediye başkanlarının bir araya gelmesiyle oluşmuş, sözde birer kardeş şehir ilanı değildir.

Tarihsel ve kültürel, gözle görülmeyen, elle dokunulamayan gizli ama çok güçlü boyutları vardır. Kardeşliğin temelinde, tarih içerisinde aynı topraklarda yaşamış olmanın, toprak parçasını vatan haline getirmenin, aynı kültürel mirası taşımanın getirdiği kuvvetli bağlar bulunmaktadır.

Yüzyıllar boyunca aynı manevi çerçeve içerisinde yaşayan şehirlerimiz, aynı kültürel atmosferi barındırmışlar ve aynı çerçeveyi günümüze taşımışlardır. Acıların ve sevinçlerin dili olan türkülerdeki, yaşanmış tecrübelerin ve ortak aklın göstergesi durumundaki mani, atasözü ve deyimlerdeki ortaklıklar, kardeşliğin boyutlarını gözler önüne serecek niteliktedir. Kültürel ortaklıklar, aynı kaderi yaşamanın, aynı acıları ve sevinçleri hissetmenin, aynı ideali paylaşmanın göstergesidir.

Bu çalışma ile Urfa - Kerkük ve Harput/Elazığ şehirlerinin tarihten gelen kardeşliğinin türküler özelinde bir numunesi ortaya konulmaktadır.

Çeşitli efsanelere de konu olmuş Urfa - Kerkük - Harput/Elazığ kardeşliğini, bu ve benzeri araştırma, derleme ve yayın çalışmaları ile yeni nesillerin ve kamuoyunun duyarlılığını artırma zamanıdır.

Kerkük'ün acısı ve sevinciyle bütünleşmiş Şanlıurfa adına ŞURKAV İstanbul Temsilciliği ve İstanbul Şanlıurfa Dayanışma Derneği olarak bu ve benzeri kalıcı hizmetlerle üç kardeş şehrin muhabbetine katkı sunanlara teşekkür ediyor, bu muhabbetten kültür-sanat anlamında nasibini alacak olanları da kutluyorum.

Prof. Dr. Yakup ÇELİK
ŞURKAV İst. Şb. Başkan

Tarihi geçmişi zengin mirası
Evliyalar şehri Arap Babası
Harput üzerinde kartal yuvası
Güzel şehir seni gördüm Elazığ

Adnan DURDAĞI

Gönülde çalınıp dilde raks eden
Şirin nağmelerle cennete giden
"Hoyrat" sesleriyle ruha aksseden
Kalplerde inleyen Rebapsın Urfa

M.Hulisi ÖCAL

Bir şey sattım baha men
Halka satmam daha men
Kerküklüyem Türkmen'em
Boyun egmem şaha men

Mehmet İzzet HATTAT

ÖN SÖZ

Bazı şehirler vardır ki coğrafi mesafe olarak birbirine uzak olsa da bu şehirlerde yaşayan insanların dili, edebiyatı, müziği, gelenek göreneği arasında önemli benzerlikler vardır. Bu tarife en uygun örneklerden üçü; Harput/Elazığ, Şanlıurfa ve Kerkük'tür. Benzerlik ilhamlarını tarihi ve kültürel geçmişlerinden alan üç kardeş şehir (Harput/Elazığ - Şanlıurfa - Kerkük), özellikle son 40-50 yıllık zaman diliminde çeşitli kurumsal etkinliklerle muhabbetlerini kardeşlik hazzının doruğuna çıkarmışlardır. Söz konusu bazı kimseler ise bu muhabbeti, amcaoğlu-dayıoğlu düzeyinde kan bağı akrabalığa kadar vardırmaktadırlar. Pek tabii muhabbet, sevgi, kardeşlik hasletleri insana mahsus his ve davranışlar bütünü olup çeşitli etkenlere bağlı olarak farklı biçimlerde belirir.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde Kerkük ve Kerkük özelinde bugün ki Irak coğrafyasındaki Erbil, Musul illeri ve ilçelerinde yaşayan Türkmenlerin tamamı bu manevi kardeşlik çerçevesine dahildir. Bu kardeşliğin somut örneğini, Yemen, Balkan, Trablusgarp, Çanakkale, Sarıkamış savaşlarında rahatlıkla görmekteyiz.

Türk milleti, tarih sahnesine çıktığı andan itibaren yaşadıkları coğrafyalarda, tarihi, siyasi, ekonomik stratejik, vb. nedenlerle hep savaş halinde olmuşlar. Tarihe tanıklık edip ayrıca tarihi sırtında taşıyan türkülerin birçoğu bu savaşlar, göçler ve toplumsal olaylar sonucu doğmuştur. Daha sonra bestelen birçok türkünün kaynağı da aslında yine bu geçmiş arka plandır.

Biz sanatçılara, araştırmacılara önemli görevler düşmektedir. Dostluk, kardeşlik adına müzik kültürü üzerinden oluşturulan bu muhabbeti bir yandan kendi zamanımızda yaşayıp mutlu olurken bir yandan da bu kardeşliği somut tasarımlarla güncelleyip aramızdaki sevgi ve muhabbeti artırarak gelecek nesillere aktarmamız gerekmektedir.

Yukarıda özetlenen açıklama ve gereksinim doğrultusunda bizlerce (Salih TURHAN - Abuzer AKBIYIK - Mehmet KURTOĞLU - Şemsettin KÜZECİ) hazırlanan "Müziğin İzinde Üç Kardeş Şehir / Harput/Elazığ - Şanlıurfa - Kerkük) başlıklı notalı kaynak Kitap/DVD proje hazırlanmış ve kültürel anlamda hizmete sunulmuştur.

Kitapta, her üç şehrin tarihçesi, ortak (Çeşitleme) özelliği taşıyan 90 türkü ile yine her üç şehrin karakteristik Türküleri (200 adet), ortak geçmişten günümüze emeği geçen bir kısım mahalli, profesyonel ses ve saz sanatçılarının fotoğraflarına da yer verilmiştir. Ayrıca kitap eki olarak yaklaşık 20 ses ve saz sanatçısının yer aldığı üç şehrin türkü, hoyrat ve gazellerinin icra edildiği bir adet DVD de kitapla birlikte sunulmaktadır.

Bu projeye destek sağlayan Kültür ve Turizm Bakanlığı'na, sahiplik yapan ELFED (Elazığ Derneler Federasyonu)'e, Kerkük Vakfına, ŞURKAV İstanbul Şube Başkanlığına, İstanbul Urfa Dayanışma Derneğine, yazılarıyla katkı sunan Prof. Dr. Suphi SAATÇI'ya, Dr. Gülda ÇETİNDAĞ SÜME'ye, kitapta yer alan türkülerin dijital notalamalarını gerçekleştiren Murathan TURHAN'a, Uğur KARAGÖZ'e yine kitabın kapak tasarımı ile matbaa ön hazırlığını yapan Bordo Çözümevi'ne ve ODE Yapıma, YEDİZ Ofset Matbaasına projeyi hazırlayanlar adına teşekkür ediyor bu çalışmanın ulusal ve uluslar arası kültür sanat çevrelerine faydalı olması arzu ve dileği ile.

Salih TURHAN

TPREFACE

There are such cities in which there exist significant similarities among the language, literature, music, traditions and customs of people living there in spite of the geographical distances. Three of such cities that best fits such definition are Harput/Elazığ, Şanlıurfa and Kerkuk. Three sister cities (Harput/Elazığ - Şanlıurfa - Kerkük) having acquired their respective inspiration from their historical and cultural past, have climaxed their rapport at the elation of their brotherhood. Some people even carry such rapport to kindredship at the level of cousin-nephew. No wonder, the traits of rapport, love, and brotherhood are the sum of feelings and behaviours specific to human beings and manifest in distinct forms depending upon various forms.

During the era of the Ottoman Empire, all of the Turkmens living in Kerkuk, and the provinces of Erbil and Musul within the territory of today's Iraq, specific to Kerkuk are included in such moral brotherhood framework. We can easily observe the solid sample of such brotherhood in Yemen, Balkan, Tripoli, Dardanelles and Sarıkamış battles.

The Turkish nation had to wage war from the first moment they appeared in history in the terrain they lived for historical, political, economic, strategic, etc. reasons. Many of the Turks who both witnessed the history and borne the burden of it on their shoulders were born as a result of such battles, migrations and social events. The origin of many folk songs composed thereafter is based upon such historical background.

Significant duties fall on us as the artists and researchers. We need to enhance this love and rapport formed based on music to pass on to the future generation, living it through our time in bliss and updating our brotherhood with solid design in the name of friendship and brotherhood.

In line with the foregoing clarification and requirement, a Book/DVD project with musical notes entitled "Three Sister Cities in track of Music" prepared by (Salih TURHAN - Abuzer AKBIYIK - Mehmet KURTOĞLU - Şemsettin KÜZECİ) are offered for service in the cultural sense.

The book contains the history of the three cities, 90 folk songs bearing common (diversity) characteristics, characteristic folk songs (200 tracks) of the three cities, and the photos of some local, professional singers and instrumentalists who had toiled from past to present. Moreover, one DVD as an annex to the book, including folk songs, rustic songs (hoyrat) and odes (gazel) of the three cities in which around 20 singers and instrumentalists were involved.

I extend my thanks and gratitude on behalf of those who prepared the project to the Ministry of Culture and Tourism that supports this project, ELFED

(Federation of Elazığ Assocations) that hosted the project, Kerkuk Foundation, ŞURKAV İstanbul Branch, İstanbul Urfa Solidarity Association, Prof. Dr. Suphi SAATÇI who contributed with his articles, Dr. Gülda ÇETİNDAĞ SÜME, Murathan TURHAN who performed digitalized musical notes of the folk songs in the book, Uğur KARAGÖZ, Bordo Çözümevi which created the cover design and performed preliminary preparations for the printing, ODE Yapıma, YEDİZ Ofset Printing House, and wish and desire this study be beneficial for the national and international world of culture and art.

Salih TURHAN

Translation by
Murathan TURHAN

İÇİNDEKİLER

TAKDİM 3
SUNUŞ-1 5
SUNUŞ-2 7
ÖN SÖZ 9
TPREFACE 11
Harput/Elazığ Tarihi 21
Urfa Tarihi 25
Kerkük Tarihi 32
Üç Kardeş Şehir ve Üç Kardeş Ahenk 35
Üç Kardeş Şehrin Müziği 39
Üç Kardeş Şehrin Ortak Müzik Kültürü ve Türküler 65

I. BÖLÜM: ÜÇ KARDEŞ ŞEHRİN ORTAK TÜRKÜLERİ
Ahçiği yolladım Urum eline-1 / 1 Harput-Elazığ 85
Gittim baktım evlerinin halına-1 / 2 / Şanlıurfa 87

Al almayı daldan al-2 / 1 Harput-Elazığ 88
Çiğ sütten kaymak olmaz-2 / 2 / Kerkük 90

Aman tabur yar yaman tabur (Gözleruv ne mavıdı)-3 / 1 / Kerkük 92
Dersim dört dağ içinde-3 / 2 / Harput-Elazığ 93
Leylisen ne leylisen-3 / 3 / Kerkük 95

Aşık oldum ben bir güle-4 / 1 / Şanlıurfa 96
Bu dünyayı kuran Mimar-4 / 2 / Kerkük 98

Atma bu daşları men yaralıyam-5 / 1 / Kerkük 99
Kal'anın altında üç ağaç incir-5 / 2 / Şanlıurfa 101
Kal'anın ardında ekerler küncü-5 / 3 / Şanlıurfa 102

Altun dişlim sırma saçlım-6 / 1 / Kerkük 103
Kırmızı gül goncasını bağlarlar deste-6 / 2 / Şanlıurfa 105

Ay doğar aşmak ister (Nazmiye'm çok güzelsin)-7 / 1 / Şanlıurfa 107
Saray yolu düz gider-7 / 2 / Harput-Elazığ 108

Ay doğdu batmadı mı-8 / 1 / Şanlıurfa 109
Gel benim gelin yarim-8 / 2 / Harput-Elazığ 112
Petekte üzüm kara-8 / 3 / Şanlıurfa 115
Tevekte üzüm kara-8 / 4 / Harput-Elazığ 116
Tiyekte üzüm kara-8 / 5 / Şanlıurfa 118

Ayağında kundura-9 / 1 / Şanlıurfa 119
Güle gider Hoğu'ya-9 / 2 / Harput-Elazığ 121

Bah gözüne bah gözüne (O yarın ala gözleri)-10 / 1 / Kerkük 122
İndim yarin bahçesine gül açılmış gülgüle-10 / 2 / Harput-Elazığ 124
İstanbul'un Beyoğlu'nda çevirdiler yolumu-10 / 3 / Şanlıurfa 126
Şu vetende ğerip kaldım-10 / 4 / Kerkük 127
Bahar olu gül açılı-10 / 5 / Kerkük 129

Oy nenni nenni (Bak o damdan bahana)-11 / 1 / Kerkük 131
Urfalıyam ezelden-11 / 2 / Şanlıurfa 133

Ben bir altın fenerim-12 / 1 / Şanlıurfa 135
Ben bir gümüş fenerim-12 / 2 / Elazığ-Bakırmaden 136

Berde berdeni bedre-13 / 1 / Kerkük 137
Kahveciyem zarım yok-13 / 2 / Şanlıurfa 138

Bu bağlar olmasaydı-14 / 1 / Kerkük 139
Bugün bayram günüdür-14 / 2 / Şanlıurfa 140
Elaziz uzun çarşı-14 / 3 / Elazığ 142
Aleziz uzun çarşı-14 / 4 / Şanlıurfa 144

Bu dere baştan başa almalı bağ-15 / 1 / Kerkük 145
Bu dere baştan başa gül çubuğu-15 / 2 / Harput-Elazığ 146

Bu dere derin dere (Ez Hanım)-16 / 1 / Şanlıurfa 147
O yana dönder meni-16 / 2 / Kerkük 149

Cemilesen külesen-17 / 1 / Kerkük 151
Cemo gül açanda geç-17 / 2 / Şanlıurfa 152

Çadır kurdum düzlere-18 / 1 / Şanlıurfa 153
Çadır kurdum düzlere-18 / 2 / Kerkük 155
Yoğurt Koydum Dolaba (Kız-Erkek Deyişmesi) -20 / 3 / Harput-Elazığ 156

Çaya iner ağlarım-19 / 1 / Şanlıurfa 158
Dağlarda meşelerde-19 / 2 / Harput-Elazığ 161
Erbil'im dilim dilim-19 /3 / Kerkük-Erbil 163

Çayın öte yüzünde-20 / 1 / Harput-Elazığ 165
Tellere degme degme-20 / 2 / Kerkük 166

Çelik pazarında ufacık taşlar-21 / 1 / Şanlıurfa 167
Iğıki'nin dört etrafı bahçalar-21 / 2 / Harput-Elazığ 168

Çoban beni çaydan geçir-22 / 1 / Harput-Elazığ 170
Oğlan beni çaydan aşır-22 / 2 / Şanlıurfa 172

Dağdan kestim kereste (İşlerim)-23 / 1 / Şanlıurfa 174
İşlerem-işlerem-23 / 2 / Kerkük 175

Dağlar başı kışladı-24 / 1 / Şanlıurfa 176
Hanı mendilim hanı-24 / 2 / Kerkük 177
Seher mektep yolunda-24 / 3 / Kerkük 179
Urfa'ya paşa geldi-24 / 4 / Şanlıurfa 180

Demir köprsünden gece mi geçtin (Hayyo Hasan)-25 / 1 / Şanlıurfa 182
Endim yarın bahçasına gülden geçilmez-25 / 2 / Kerkük 183
Hacı Farac'ın kızısan gözleruv sürmeli (Deyişme)-25 / 3 / Kerkük 185

Endim dereye dere derindi-26 / 1 / Kerkük 187
Ğurbet ellerde oldum yaralı-26 / 2 / Kerkük 188
Hasankale'de oldum yaralı-26 / 3 / Elazığ-Bakırmaden 189

Geline bak geline-27 / 1 / Harput-Elazığ 190
Mendilim işle yolla-27 / 2 / Harput-Elazığ 191
Ne fayda (Köprüden geşti gelin)-27 / 3 / Kerkük 193

Hey milli milli-28 / 1 / Kerkük 194
Meteristen ineydim-28 / 2 / Harput-Elazığ 196
Seni sevdim ben hanım-28 / 3 / Şanlıurfa 197

Hüveg'in yollarında-29 / 1 / Şanlıurfa 199
Koğeng'in ellerinde-29 / 2 / Harput-Elazığ 200

İsfahan'da han işlerim-30 / 1 / Harput-Elazığ 202
Ne yaman köylü güzeli-30 / 2 / Kerkük 204

Kara üzüm hebbesi-31 / 1 / Şanlıurfa / Söz, Müzik: Mehmet Şerbetçi (Hastave) 205
Canım Kerkük (Kerkügüm vay Kerkük'üm)-31 / 2 / Kerkük / Söz, Müzik: Fethullah Altunses 206

Kekliğim dağda kaldı-32 / 1 / Kerkük 207
Kekliğim seker ağlar-32 / 2 / Harput-Elazığ 208

Vardım ki yurdundan ayağ göçürmüş-33 / 1 / Şanlıurfa 210
Vardım ki yurdundan ayağ göçürmüş-33 / 2 / Harput-Elazığ 214

Yaylalar içinde Erzurum yayla-34 / 1 / Elazığ 216
Yaylalar içinde Erzurum yayla-34 / 2 / Şanlıurfa 218

Yeşil yaprak arasında kırmızı gül goncası-35 / 1 / Harput-Elazığ 220
Yeşil yaprak arasında kırmızı gül goncası-35 / 2 / Şanlıurfa 222

Zeyneb'in saçları narindir narin-36 / 1 / Harput-Elazığ 224
Zeynel'im Zeynel'im-36 / 2 / Kerkük 225

Başında yazması var-37 / 1 / Kerkük 226
Gözleri var karadan (Fettan Güzel)-37 / 2 / Söz, Müzik: Mehmet Özbek 227

II. BÖLÜM: HARPUT/ELAZIĞ

A. TÜRKÜ

Harput (Paşagöçtü) Peşrevi 231
Aks-i Sada (Yandım tutuştum ey yar…) / Güfte: Fikret Memişoğlu, Beste: Salih Turhan 232
Aman Urum kızı (Kız-Erkek Deyişmesi) 234
Aş yedim dilim yandı 235
Bah altına bah altına (Oyun Türküsü) 236
Bir Leylinin Mecnunuyam (İlahi) 237
Bir şuh-i sitemkar yeni saldı beni derde 239
Bu dere baştan başa ayvalı bağ 241
Bülbülüm bağ gezerim 242
Çatal kaya yarılmaz 244
Çayda çıra destanı (Konsun şamdanlara...) / Söz: N.Y.Gencosmanoğlu, Müzik: F. Kısaparmak 245
Çayda çıra yanıyor (Çayda çıra oyun türküsü) 248
Dağlar dağımdır benim 249
Dere boyu düz gider 250
Derya kenarında bir ev yapmışım 252
Duman almış mezarımın üstünü (Nesibe) 253
Ekin ektim düzlere 254
Elaziz aziz şehir / Söz: Ali Akbaş, Müzik: Mehmet Üçer 255
Eski Harput'la başbaşa / Söz: H.Osman Öge, Müzik: Salih Turhan 258
Gelin ağlar yaşın yaşın (Kına Türküsü) 259
Görmedim alemde bir benzerin ey güzel 260
Güvercin vurdum kalkmaz (Oyun / Horun Türküsü) 262
Hamamdan çıkmış gider yoluna (Hafo'mun evi) 263
Havuzbaşı'nın gülleri 265
Her kitabe kim leb-i lalin hadisin yazalar (Muhalif Tatyan) 266
Hüseynik'ten çıktım şeher yoluna (Ağıt) 269
İsfahan'da han işlerim (İsfahan Türküsü) 271
Kar mı yağmış şu Harput'un başına 273
Kışlanın önünde redif sesi var (Yemen Türküsü) 275
Mest-i nazım kim büyüttü böyle bi perva seni (Nevruz Tatyan) 276
Meşelidir bizim dağlar meşeli 279
Mezire'den çıktım ağrıyor başım (Ağıt) 281
Necibe'min çifte kürkü 282
O yanı pembe bu yanı pembe 284
Pencereden bir daş geldi (Mamoş) 286
Sen Harput de ben Elazığ hoş olsun / Söz, Müzik: Arif Çelik 287
Sinemde bir tutuşmuş yanmış ocağ olaydı / Söz, Müzik: Hacı Hayri Bey 290
Vardım baktım demir kapı sürgülü 293
Yarın kolunda şeve 295
Yel eser kum savrulur 296
Yüksek minarede kandiller yanar 298

B. HOYRAT, MAYA

Al yanaktan (Versak Hoyrat) 303
Ben aşıkım el göğüste yüz yerde (Tecnis) 307
Emine'm oturmuş taşın üstüne (Ağıt) 309
Gamzedeler (Şirvan/Gelin Hoyratı) 311
Humar gözlüm bakışından doyamam (Harput Mayası) 313
Karşıya kar taneler (Kürdi Hoyrat) 315
Ne mestim (Beşiri Hoyrat) 317
Oh olsun (Kesik Hoyrat) 320
Sürme beni (Muhalif Hoyrat) 323
Süsem açmış sümbül açmaz gül ağlar (Cığalı Maya) 325
Uyan yar (Elazber Hoyrat) 329
Yüksek kayadır gönül (Ölüm Hoyratı) 332

C. GAZEL, DİVAN, MÜSTEZAT

Ah eylediğim serv-i hıramanın içündür (Rast Gazel) 337
Ben şehid-i badeyem dostlar demim yad eyleyin (Harput Divanı) 341
Bıraktı hake hüsnün afitab-ı alem arayı (Hüzaam / Muhalif Gazel) 349
Diraht-ı gül çemen ab-u hava mahzun ben mahzun ((Saba Gazel) 353
Ey firek-ı leb-i canan ciğerim hun ettin (Uşşak Gazel) 357
Hasretle bu şeb gah uyudum gah uyandım (Müstezat) 361
Merhem koyup onarma sinemde kanlı dağı (İbrahimi Gazel) 366
Öyle sermestem ki idrak etmezem dünya nedir (Bayati Gazel) 370
Penbe-i dağ-ı cünun içre nihandır bedenim (Nevruz Gazel) 374
Sana dil verdim ise yık da harab et mi dedim (Hüseyni Gazel) 379
Şimdilik serde humar-ı neş'e-i muzmer de var (Hicaz Gazel) 382

III.BÖLÜM: ŞANLIURFA

A. TÜRKÜ

Şanlıurfa Divan Ayağı 387
Alaydım alin elime 389
Arap atı gibi sallar başını 390
Ayağına giymiş kara yemeni 391
Bağda güller açıyor 393
Bahçaya kuzu girdi 395
Balıklı Gölde (Babası Azer) / Söz, Müzik: Musa Kaldı 396
Ben bir Yakup idim kendi halımda 397
Ben bu dağın ağacıyam (Çifte) 398
Bülbülün göğsü al olur 399
Cabur dağdan kuş geliyor 401
Çay içinde adalar 403
Dön beri dön beri de yüzün göreyim 405
El zanneder ben deliyem 407
Evlerinde var badiya 409

Evlerinin önü yoldur yolaktır ... 411
Felek sen ne feleksen / Söz, Müzik: Abdullah Balak ... 413
Fırat kenarının ince dumanı (Çeşitleme) ... 415
Gardaş gitmem Diyarbekir düzüne ... 417
Garip bir kuştu gönlüm ... 418
Geceler yarim oldu ... 420
Gele gele geldik bir kara taşa ... 421
Habeşin bağında vurdular beni ... 422
Harman yeri sürseler ... 424
Hayatları değirmi (Eşref) ... 426
Kalemi kaşta koydun (Emine'm) / Söz, Müzik: Mehmet Ataç ... 428
Kara çadırın kızı ... 429
Kara köprü narlıktır ... 431
Kınıfır bedrenk olur (Kan gelir her göz yaşımdan) / Söz, Müzik: İbrahim Özkan ... 433
Ne çemen ne sayeyi gül ... 435
Ordumuz gitti Muş'a dayandı ... 438
Pala Remzi / Söz, Müzik: Arif Çelik ... 439
Pencereden el eder / Söz, Müzik: Abdulkadir Algın ... 441
Sarı çiçek mor menevşe harmanı ... 442
Ta ezelden yüzüm gülmez ağlarım / Söz, Müzik: Mehmet Ataç ... 444
Tanburam rebap oldu ... 445
Tılfındır hastane karşıma karşı (Urfa Kurtuluş Türküsü) ... 446
Urfa'nın etrafı dumanlı dağlar ... 447
Urfamızın dört etrafı bahçalar ... 448
Yar yüreğim yar gör ki neler var (Çifte) ... 451

B. HOYRAT, MAYA

Adam ağladan oldum (Segah/Muhalif Hoyrat) ... 455
Ağlarım gülenim yok (Hoyrat) ... 455
Akşamlar oldu gene (Hicaz Hoyrat) ... 456
Atıma verdiler sarı samanı (Ağıt) ... 457
Ay doğdu güne döndü (Bahçcı Hoyratı) ... 457
Bülbül güle kon dikene konma (Kılıçlı) ... 458
Duman duman olmuş karşıki dağ (Kesik) ... 459
Felek vaz geçmiyor benden ... 460
İsfahan'dır aslı bizim elimiz ... 460
Kışlalar doldu bugün (Beşiri) ... 461
Muradı Böyle (Acem Hoyratı) ... 463
Pencereden kar geliyor (Maya) ... 464
Urfa dağlarında gezdiğim çağlar (Ağıt) ... 465
Yaradan var (Hoyrat) ... 467
Yarasızlar (Elezber/Eski Hoyrat) ... 468
Yaz gelince yaylaları gezmeli (Yayla Mayası) ... 468
Zalım avcu vurdu beni (Ağıt) ... 469

C. GAZEL, DİVAN, MESNEVİ

Asaf'ın miktarını bilmez Süleyman olmayan (Şanlıurfa Divanı) 473
Aşkım ebedidir erecek sanma zevale (Uşşak Gazel) 476
Aşkın ne derin yaralar açtı ciğerimde (Mesnevi Havası) 477
Bugün gam tekkegahında feda bir canımız vardır (İbrahimi) 479
Gül ruhlarını gonca-i zibaya değişmem (Gazel) 481
Hüsnün senin ey dilber-i nadide kamer mi? (Araban Gazel) 482
Nice bir hasret-i dildar ile giryan olayım (Gazel) 483
Nuş etmediğim dehrde peymane mi kaldı (Hicaz Gazel) 484
Öyle sermestem ki idrak etmezem dünya nedir (Hüseyni Gazel) 487
Tükendi kakd-i ömrüm dilde bir sevda-y, ah kaldı (Dervişan Divan) 489
Yanıp bir narı ruhsare çerağan olduğun var mı? (Urfa Nevruz Makamı) 490

IV. BÖLÜM: KERKÜK

A. TÜRKÜ (BESTE)

Türkmen Peşrevi 497
Ağam Süleyman 498
Ağlama anam tez geliyorum (Çanakkale Türküsü) (Çeşitleme) 500
Ağlama ceyran balası 502
Al ipek yeşil ipek kaytan ederler (Hınna Havası) 504
Altun hızmav mülayim 506
Altun tabakta bal var 508
Altun üzük yeşiş kaş 510
Aman Ayşe (Giderem yolum dağdı) 512
Ay balam eğlene 514
Aya bah yıldıza bah yıldıza bah 515
Ayağında dar şalvar 517
Aynaya baktım saç beyaz olmuş / Söz: M. Kemal Dedeoğlu, Müzik: Abdurrrahman Kızılay 519
Beyaz gül kırmızı gül (Çeşitleme) 522
Bir taphır gögerçinim (Çeşitleme) 523
Bu hal ne haldı (Çeşitleme) 525
Budağ budağ üstüne 527
Bülbül uçar yuvasına 529
Cerrevin kulpu burma 531
Ceyran ceyran ceyranımsan (Çeşitleme) 533
Çahmağı çak çırağı yandırmamışam (Çeşitleme) 534
Dağlar başın alaydım (Çeşitleme) 536
Dede dede can dede (Çeşitleme) 538
Durna-durna uştu durna (Çeşitleme) 540
Esmerim güzel esmer / Söz, Müzik: Mehmet İzzet Hattat, Müzik: Abdurrahman Kızılay 542
Evlerinin ögü yonca (Ninne yavrum ninne) 544
Gözele bah gözele 546
Gözellerde üç gözel var sevilir 547
Gülü deste dermişem / Söz, Müzik: Mehmet Rauf 549
Helhele verin geline (Hınna Havası) (Deyişme) 552
Kah gideğın şıh bağına gazele 554
Kal'anın dibinde bir daş olaydım 556

Kar etmez ahım sen gülizara (Tenzile) 558
Kınefil üzer gider 559
Kurbanam han gözüve (Bu bağda dolanısan) 561
Menim ipek yağlığım var / Söz, Müzik: Mehmet Ahmet Erbilli 563
Mum kimin yanan Kerkük / Söz: Osman Mazlum, Cumhur Kerküklü, Müzik: Mehmet Özbek 564
Sen bir yana bir yana 565
Suseni mahmur yahası 568
Yazmalı gelin / Söz: Muzaffer Arslan, Müzik: Abdurrahman Kızılay 571

B. USUL/HORYAT (HORYAT)

Atıcı Usulü/Horyatı 575
Darmangaha Usulü/Horyatı (Kerkük Ağzı 575
Beşiri Usulü/Horyatı 576
Delli Heseni Usulü/Horyatı (Kerkük Ağzı) 578
İdele Usulü/Horyatı 578
İskenderi Usulü/Horyatı 579
Karabaş Usulü/Horyatı 579
Kesük Usulü/Horyatı 580
Kesükmatarı Usulü/Horyatı 580
Kızıl Usulü/Horyatı (Kerkük Ağzı) 581
Kürde Usulü/Horyatı (Yasin Bağvan Ağzı) 581
Matarı Usulü/Horyatı 582
Mazan Usulü/Horyatı 583
Muçıla Usulü/Horyatı (Müstezad) 585
Muhalif Usulü/Horyatı (Esas Muhalif 586
Nobatçı Usulü/Horyatı 586
Şerife Usulü/Horyatı 587
Ümergele Usulü/Horyatı 587
Yetimi Usulü/Horyatı 588
Yolçı Usulü/Horyatı 588

C.DİVAN, MAKAM, GAZEL

Bayat/Bayati Makamı 591
Bayat/Bayati/Uşşak Gazel 591
Hicaz Gazel 592
Hüseyni/Deşt Makamı 595
Karabağı/Karabağlı Havası 595
Kerkük Divanı / Urfası 597
Rast Gaze 600
Rast Makamı 600
Saba Gazel 601
Saba Makamı 601

KİTABIN YAZARLARI

Salih TURHAN 605
Abuzer AKBIYIK 607
Mehmet KURTOĞLU 609
Şemsettin KÜZECİ 611

HARPUT/ELAZIĞ TARİHİ

Elazığ sınırları içinde yer alan Harput, şehir merkezine 9 kilometre uzaklıkta, denize 1280 metre yükseklikte, tarihi uzun bir geçmişe kadim bir beldedir. Uluova'ya hâkim birbirinden ayrı bloklar halinde yer alan stratejik önemi olan Harput, sarp kayalıklar üzerine kurulmuş kale şehirdir. Etrafı derin uçurumlarla çevrili Harput Kalesi'nin milattan önce II. yüzyılda yapıldığı tahmin edilmektedir.[1]

Max Weber'in bir kale etrafında kurulan tipik ortaçağ şehirleri için kullandığı "Garnizon Şehir" nitelemesi Harput için de geçerlidir. İç kale ve surlardan müteşekkildir. Kalenin etrafında şekillenen şehir,geçmişte parlak bir geçmişe sahip olmuştur.Harput sarp bir kayalık üzerine inşa edilmesi, yerleşime elverişli olmaması ve zor tabiat şartları dolayısıyla alt kesimlerindeki Mezra-Mezire adı ile bilinen ovaya taşınmış, 1843 yılında Reşit Mehmet Paşa tarafından El-Aziz(Elazığ) şehri kurulmuştur. Sultan Abdulaziz'in tahta çıkışının 5. yılında Hacı Ahmed İzzet Paşa devrinde buraya tayin edilen, Vali İsmail Paşanın teklifi ile 1867 yılında "Mamurat al-aziz" adı verilmiştir. Fakat telaffuzu güç olduğundan halk arasında kısaca "Elaziz" olarak söylene gelmiştir. Yeni Kurulan şehir önceleri eyalet ve bilahare vilayet merkezi olmuş, bir ara Diyarbakır vilayetine bağlı bir sancak haline gelmiştir. 1875'te müstakil mutasarrıflık, 1879'da da tekrar vilayet olmuştur. Osmanlı Devleti'nin son yıllarında Malatya ve Dersim Sancakları da buraya bağlanmış, 1921'de bu iki sancak Elazığ'dan ayrılmıştır. Atatürk'ün 1937 yılında şehre teşrifleri sırasında "azık" ili anlamına gelen "Elazığ" adı verilmiştir. Bugün Elazığ' Harput'la, Harput Elazığ ile birlikte anılmaktadır. Harput şehri ise terk edilmiş, eski görkemli günlerini artık kaybetmiştir.

Türklerin fethinden önce ve sonrası olmak üzere iki bölümde incelenmesi gereken Harput, bugün terk edilmiş bir şehirdir. Harput adının menşei ile ilgi çeşitli görüşler bulunmaktadır. "Amasyalı Strabon'un bahsettiği Sophene bölgesindeki Karkathiokerta ve Arsamosata adlı şehirlerden ilkinin Harput olduğu, hatta isminin de buna dayandığı ileri sürülmüştür. Ayrıca IV. yüzyılda İranlılar tarafından ele geçirildiğinde buradan Ziata Castellum şeklinde söz edildiği, bunun da Arapça'yaHısnıziyâd şeklinde geçtiği bilinmektedir. Arap coğrafyacıları Harput'a Hısn Ziyâd Hartebirt denildiğini söylemektedirler. Bunların yanında ismin Ermenice aracılığıyla Urartu ve Hurri dillerine kadar gittiği ve çivi yazılı Asur tabletlerinde rastlanan Karpata ile buranın kastedildiği de düşünülmüştür. Bizans kaynaklarında Kharpote ve Frank tarihçilerinin eserlerinde Quartapiert şeklinde yazılan isim Osmanlı devrine ait kaynaklarda ve belgelerde Hartabird, daha yaygın olarak da Harpurt veya

[1] Mehmet Ali Ünal, DİA, Cilt 16, Sh. 232

Harpurd imlâsıyla görülür; ancak XIX. yüzyıldan itibaren resmî yazışmalarda halk arasındaki Harput telaffuzu benimsenmiştir."[2]

"Arkeolojik kazılar sonucu çok eski çağlardan beri önemli bir iskân yeri olduğu anlaşılan Harput ve yöresi, asırlar boyunca birçok devletin hâkimiyeti altına girmiştir. Urartu, İran, İskender, Roma, Bizans hâkimiyetlerinden sonra VII. yüzyılda Araplar'ın eline geçmiştir. X. yüzyılın ortalarında Bizanslılar'ın geri aldığı şehir 1071'den sonra Anadolu'ya yönelik Türk akınları sırasında muhtemelen 1085'te Çubuk Bey tarafından fethedilmiş ve burası merkez olmak üzere bölgede Palu ve Çemişkezek çevrelerini içine alan Çubukoğulları Beyliği kurulmuştur. Ancak bu beyliğin ömrü uzun sürmemiş, 1110'lu yıllarda Artuklu Belek b. Behrâm bütün topraklarını ve Harput'u ele geçirerek varlığına son vermiştir. Onun 1124 yılında ölümünden sonra Harput, Hısnıkeyfâ Artuklu Hükümdarı Dâvûd'un eline geçmiş, 1185'te Selâhaddîn-i Eyyûbî'nin hizmetinde bulunan Dâvûd'un kardeşi İmâdüddinEbû Bekir burada bağımsız bir beylik kurmuştur. Onun haleflerinden Hızır ve Nûreddin Artuk Eyyûbîler'e tâbi olmuşlardır. 1234'e kadar Artuklular'ın elinde kalan şehir, bu tarihte Anadolu Selçukluları, Kösedağ Savaşı'ndan bir süre sonra da İlhanlılar tarafından zaptedilmiştir. XIV. yüzyıl müelliflerinden Hamdullah el-Müstevfî Harput'un büyük bir şehir olduğundan ve havasının güzelliğinden bahsetmiştir.[3] XIV. yüzyıldan sonra Doğu Anadolu'daki siyasî mücadelenin şiddetlenmesi buranın Dulkadirli, Kadı Burhâneddin, Karakoyunlu ve Akkoyunlu devletleri arasında sık sık el değiştirmesine neden olmuştur. 1465'te Uzun Hasan şehri kesin biçimde Akkoyunlular'a katmış, hatta Trabzon Rum imparatorunun kızı olan karısı Despina Hatun burada otururken annesi Sâre (Saray) Hatun da kendi adıyla anılan camiyi yaptırmıştır."[4]

Harput en parlak dönemini Ortaçağ'da yaşamıştır. Bu dönemde Harput ile özdeşleşen Balak Gazi üzerinde durulması gereken bir şahsiyet olarak öne çıkmaktadır. Tarihi kitaplar Belek veya Balak Gazi olarak geçmektedir. Nuruddevle Balak Gazi 1112 yılında ve genç yaşta Harput Hükümdarı olmuş, Oğuzların Kayı boyundan Artuk hanedanına mensuptur. Büyük bir muharip ve kumandan ve adaleti ile meşhur bir hükümdar olan Balak Gazi, kısa zamanda Harput'tan Mardin ve Halep'e kadar uzanan geniş bir devlet kurmuştur. Haçlılarla imha edici muharebeler yapmış ve onları ağır yenilgilere uğratmıştır. 1122 yılında Urfa Kontu Josselin'i, 1123'te onu kurtarmaya gelen Kudüs Kralı Baudouin'i esir ederek zincire vurmuş, ikisini de Harput kalesinde hapsetmiştir. Urfa Kontu Josselin'in Harput kalesinde hapsedilmesi

[2] Mehmet Ali Ünal, DİA, Cilt 16, Sh. 232
[3] Hamdullah el-Müstevfî,Nüzhetü'l-ḳulûb, s. 96
[4] Mehmet Ali Ünal, DİA, Cilt 16, Sh.233,

Haçlı dünyasında büyük bir hayal kırıklığı yaratmış, aynı şekilde Josselin'in Kaleden kaçışı büyük sevinçlere neden olmuş, onun Harput Kalesi'nden kaçışı ile ilgili destanlar yazılmıştır. Büyük Selçuk Sultanı tarafından "Müslüman Orduları Başkumandanı" tayin edilen Balak Gazi'ye "Gazi" unvanı verilmiştir. 1124 yılında Menbic kalesini kuşatırken göğsüne isabet eden bir okla şehit olmuştur. Büyük tarihçi Prof. Mükremin Halil Yinanç "Balak bütün ömrünü gaza ve cihad içinde geçirmiş, ülkesinde emsalsiz bir sükun ve asayiş temin etmiş, adalet ve kanunu hâkim kılmış, dindar ve mütevazi bir emir idi. Ölümü, Müslümanlık ve Türklük için hakiki bir ziya ve musibet olmuş ve mağlup olmaya başlayan Haçlıların yeniden kalkınmalarına sebebiyet vermiştir. Haçlılar böyle korkunç ve galip bir düşmandan kurtuldukları için çok sevinmişlerdir. Balak, yalnız Suriye tarihinde değil, Anadolu tarihinin seyir ve cereyanı üzerinde de tesir icra etmiştir" diye yazmıştır.[5]

"Artukoğulları döneminin, Harput'un bayındır hale gelmesinde ve kültür tarihinde önemli bir yeri vardır. Osmanlılar gibi Kayı boyundan olan Artukoğulları, Harput'u günümüze kadar ulaşabilen Türk-İslam eserleriyle bezemekle birlikte, aynı zamanda bir bilim, kültür, sanat ve ticaret merkezi haline getirmişlerdir. Harput'taki Ulu Cami ve Alacalı Mescit bu dönemde yapılmıştır. Yine bu dönemde bir hastane, birçok çeşme, türbe ve saray da inşa edilmiş, ticaret ve el sanatları oldukça gelişmiştir. Adı bilinmeyen bir yazar matematik kitabı yazmış, müzikte ve edebiyatta önemli gelişmeler olmuştur. 1185 yılında yapılan Ahi Musa Mescidi'nin varlığı, Artukoğulları döneminde Harput'ta bir ahi teşkilatının kurulduğunu göstermektedir.

Harput, Yavuz Sultan Selim döneminde 26 Mart 1516 yılında Osmanlı hâkimiyetine girmiş ve bu hakimiyet, Osmanlının idaresinde bulunan diğer yerleş gibi çok uzun zaman sürmüştür. Harput, Osmanlı Devleti zamanında en olgun dönemini yaşamış ve Doğu Anadolu'nun önemli bir ticaret merkezi olmuştur. İpekçilik ve maden işletmeciliği oldukça gelişmiştir. Harput medreselerinde çok sayıda âlim ve sanatkâr yetişmiştir. Yöre insanı divan edebiyatı konularına hakim olmuş, Fuzuli ve Nedim gibi şairlerin şiirlerini bestelemişlerdir. Medrese kültürü ile kır kültürü birbirini derinden etkilemiş, aydın-halk tezadı önemli ölçüde ortadan kalkmıştır. Bu dönemde şehir kültürü ile halk kültürünün kaynaşması sonucu da bir müzik kültürü ortaya çıkmıştır."[6]

"Osmanlı'nın son yıllarında batılılar Harput'a özel bir önem vermişlerdir. Özellikle 19. yüzyılda kurulan Amerikan, Alman, Fransız kolej ve kurumları Harput'taki yaşama biçimini önemli ölçüde etkilemiştir. Harput'a,

[5] Nureddin Ardıçoğlu, Harput Hükümdarı Balak Gazi, Elazığ, 2003
[6] Savaş Ekici, Elazığ Harput Müziği, sh. 19,20, Akçağ Yay. Ankara, 2009

ilk olarak 1856 yılında Amerikalılar gelmiştir. Harput'a Amerikalılardan sonra Fransızlar gelerek 1869 yılından itibaren çeşitli okul, kolej ve kurumlar kurmuşlardır. Fransızlardan sonra Harput'a 1896 yılında Almanlar gelmiş ve geniş bir arazi satın alarak oldukça modern okul binaları, sanat atölyeleri, spor ve müzik salonları, hastane ve özel lojmanlar, köşkler yapmışlardır. Harput'taki ermeni gençleri ve okullarda Alman kültürü ile yetiştirilmiştir. Amerikan ve Fransız kolejlerine olduğu gibi, Alman kolejlerine de Harput'un mutaassıp yapısı nedeniyle hiç bir Türk ve Müslüman çocuklarını göndermemiş, fakat, meşrutiyetin ilanında sonra ancak sınırlı birkaç aile çocuklarını bu okullara göndermeye başlamıştır." [7]

"Görüldüğü gibi Harput ve civarı çok eski dönemlerden beri çeşitli kavimlerin, dolayısı ile çeşitli kültürlerin gelip geçtiği çok önemli bir bölge olmuştur. Türklerin gelişine kadar sadece bir kaleden ibaret olan Harput'un kaderi, 1085 yılında Türklerin fethi ile birlikte değişmiştir. Hastane, saray, han, hamam, cami, mescit, çeşme ve medreselerin yapılması, daha o dönemlerde Harput'ta bir şehir hayatının başladığını bize göstermektedir. Böylece Orta Asya'dan kopup gelen Türk insanı beraberinde getirdiği bilgi birikimi ve folklorik değerlerini Harput kültürü ile birleştirerek, hem sanatın hem de medeniyetin en güzide örneklerini burada sergilemiştir."[8]

[7] Savaş Ekici, age, sh. 20, 21
[8] Savaş Ekici, age, sh. 21

URFA TARİHİ

Geçmişi günümüzden on iki bin yıl öncesine dayanan Urfa'nın, Örencik köyünde dağlık bir alan yer alan Göbeklitepe'de birbiri ardına çıkan eşi benzeri bulunmayan yapı ve nesneler, yalnızca görenleri şaşırtmakla kalmamış, insanlık ve kültür tarihini değiştirmiştir. Göbeklitepe, yalnızca Urfa'nın bilinen 7, 8 bin yıllık geçmişini değil, insanlık tarihini değiştirmiş, tarihi günümüzden on iki bin yıl gerisine götürmüştür. Göbeklitepe kazılarında avcı-toplayıcı insanların dinsel törenler için yaptıkları tapınaklar gün yüzüne çıkmış, böylece dünyanın en eski ilk tapınağı bulunmuştur. Kazının devam ettiği Göbeklitepe'de bugün dünyanın ilgiyle takip ettiği müstesna bir anıt mabet olarak konuşulup tartışılmaktadır.

Urfa en eski belgelere göre Ebla Krallığı hâkimiyetine girmiştir. Tell el Mardikh'te yapılan arkeolojik kazılarda, M.Ö. 2500 yıllarına ait Ebla çivi yazıtları bulunmuş ve bu yazıtlarda Ebla krallığına bağlı olarak Harran'ın Zugalum adında bir kraliçe tarafından yönetildiğinden bahsedilmektedir.[1] Geniş bir ticaret ağı bulunan krallık içinde Urfa'nın da önemli bir ticaret merkezi olduğu düşünülmektedir.

Urfa ve çevresi uzun süre Sami kültür ve medeniyet havzası içinde yer almış, bölge olarak Sami kavimlerinin ana yurdu olmuştur. Tarihi kaynaklara göre ilk Sami kavim Akkadlardır. Büyük şehir devletleri kuran Akkadlar hakkında bilgileri Ebla ve Mari tabletlerinden öğreniyoruz. M.Ö. 24. yüzyılın ortalarında Urfa bölgesinin, Akkadların hâkimiyetinde olduğunu, Akkad Kralı Naram-Sin kendisini Subartu (iki nehir arası) ülkesinin hâkimi ilan ettiği ve Harran şehrini merkez yaparak topraklarını genişlettiğini kaynaklar yazmaktadır. Akkad krallığından sonra Urfa bölgesini de içine alan Anadolu'nun bir kısmı, III. Sümer-Ur hanedanı hâkimiyetine girmiştir. Urfa ve çevresi kültürel olarak bunların etkisi altında kalmış, yazılarını kullanmışlardır.

Babilce mağara anlamına gelen Hurri[2] sözcüğünden adını alan Hurriler, M.Ö. Kuzeyde Kafkaslardan güneyde Suriye ve Mezopotamya'ya, batıda Toroslardan doğuda İran'daki Zagros dağlarının ötesindeki Urumiye Gölü'ne kadar uzanan, oldukça geniş bir coğrafyaya hükmetmişlerdir.[3] M.Ö. X. Yüzyılda Urfa ve çevresi Arami göçüyle karşılaşmış ve Aramiler bu dönemde büyük şehirlere akınlar düzenlemişlerdir. I. Adad Nirari (M.Ö.1305-1275),

[1] Aynur Özfırat, Eski Çağda Harran, sh. 35, Sanat ve Arkeoloji Yay. İstanbul, 1994
[2] Selahaddin E. Güler, Urfa bölgesinde birçok mağara bulunmasından dolayı mağara anlamına gelen "Hurri" adını aldıkları söylemektedir. Hurri şehri bugünkü Urfa'dır. Ayrıca Hurilerle ilgili tablet veya sanat eserinin bulunmayışını ise, burada yapılan kazıların daha çok kuzeyde yapılmasına bağlamaktadır. Urfa'nın güney veya güneydoğusunda yapılacak arkeolojik kazılar Hurrilerle ilgili bilgilerin gün yüzüne çıkmasına vesile olabilir.
[3] Güler,a.g,e., sh.13

Harran başta olmak üzere Orta Fırat bölgesini Karkamış'a kadar olan bölgeleri ele geçirmiştir.[4] II. AdadNirari (M.Ö.911-891), Fırat ve Dicle vadilerindeki Aramiler ve Hanigalbat (Urfa bölgesi) ülkesine karşı seferlere başlamıştır. Politik bazı değişimlere ve askerî saldırılara rağmen Asur, Orta Tunç Çağı olarak nitelendirdiğimiz dönemin başlarında değişmez sınırlara ulaşmıştır. III. Ur Sülalesi'nin yıkılmasından sonra Anadolu'yla ticaret ilişkisine giren Asur, ticaretin getirdiği zenginlik sayesinde bölgede güçlü bir duruma sahip olmuştur.

Asur krallığının yıkılmasından sonra M.Ö. 610 yılında Urfa ve çevresi II. Babil devletine katılmıştır. M.Ö. 332'de Urfa'yı da içine alan Güneydoğu Anadolu bölgesi Makedonyalıların eline geçer.[5] Makedonya Kralı Büyük İskender'in M.Ö. 334'teki büyük Asya seferiyle Hellen kültürü Önasya'ya yayılmıştır. Büyük İskender, askerî yönetici dehası ile örgütlediği ordusuyla Kıta Yunanistan'ında sükûneti sağladıktan sonra Çanakkale Boğazı'ndan Pers egemenliği altındaki Anadolu'ya geçmiş ve batı Anadolu'da Persleri büyük bir yenilgiye uğratmıştır. İlki M.Ö. 333'de Anadolu'da İskenderun yakınlarında, ikincisi ise M.Ö. 331'de Fırat nehrini geçerek Kuzey Mezopotamya'da Erbil yakınlarındaki Gavgamela Ovasında olmak üzere kral III. Darius(öl. M.Ö.331) komutasındaki Pers ordusunu büyük bir yenilgiye uğratan Büyük İskender, bölgedeki Pers egemenliğine son vermiştir.[6] M.Ö. 331'de Urfa-Harran yöresi, doğuda İndus ırmağından, batıda Phrygia içlerine değin uzanan bölge Selevkoslar eline geçmiş, Roma'ya değin bu krallığın egemenliği altında kalmıştır. Netice olarak Güneydoğu Anadolu'yu da kapsayan Suriye ve Mezopotamya toprakları General Selevkos Nicator'un egemenliği altına girmiştir.[7]

Bu dönemde Urfa bölgesinin Osrhoene adıyla çağrıldığı, bölgemiz ve Mezopotamya'nın Yunan kültürüyle tanıştığını görüyoruz. Birçok Makedonyalı ve Yunan asıllı ahali ve tüccar bölgeye yerleşmiştir. Bu dönemde Harran "Mygdonia" yani "Makendonya", Urfa ise "Edessa" adını almıştır. Böylece doğu kültürü ile Batı Yunan kültürü kaynaşmış, Helenizm kültürü ağırlık kazanmıştır. Selevkosların iç huzursuzluklar ve savaşlar yüzünden zayıflaması bölgedeki hâkimiyetlerini zayıflatmış, daha sonra Partların M.Ö. 130-129'da Antiokhos Sidetes'in ordusunu mağlup etmesiyle, Selevkosların hâkimiyeti son bulmuştur. Urfa ve çevresi bu dönemde Roma-Part mücadelesine neden olmuştur.

---

[4] Özfırat, a.g.e., sh. 40, Ekinci, Paydaş, a.g.e., sh. 21
[5] Güler,a.g.e., sh. 19
[6] Çelik,a.g.e., sh. 130,131
[7] Çelik,a.g.e., sh. 132

Urfa şehir refleksinde halen derin izleri bulunan Osrhoene diğer adıyla Abgar krallığı M.Ö.132 yılında kurulmuştur. Aynı şekilde Roma ve Pers imparatorlukları bu coğrafyanın kültürüne etki etmişlerse de tamamen değiştirememişlerdir. Arami kökenli Osrhoene/Abgar krallığının reisi aslan anlamına gelen Aryu'dur. Hatta Süryaniler uzunca bir süre şehir adını Orhay olarak kullanmışlardır. Orhay'ın da Aryu'dan geldiği söylenmektedir. Osrhoene adının nereden kaynaklandığı üzerinde tartışmalar olmaktadır. Batılı kaynaklarda Roma kökenli olduğu söylenen Osrhoene adının İranlı bir prensin adı olan Osroes'in bozulmuş şekli olduğu, yine İranlı Hüsrev'den adıyla benzerlik taşıdığı belirtilmektedir.[8]

Osrhoene krallığının en belirgin yanı Edessa kralı V. Abgar Ukamo (M.Ö.4-M.S.50)'nun Hz. İsa ile yazışması ve Edessa'nın Hıristiyanlığı devlet olarak kabul etmesi ve Urfa'nın İsa tarafından kutsanmasıdır. Hıristiyanlık açısından Edessa'nın İsa tarafından kutsanması, onu Mekke, Medine, Kudüs'ten sonra dördüncü kutsanmış şehir konumuna yükseltmiştir. Bundan dolayı yüzyıllar boyunca Kudüs'e hacı olmaya giden Hıristiyanlar Urfa'yı da ziyaret etmeyi zorunlu görmüşlerdir. Abgar krallığı hâkimiyet alanı içinde Tella (Viranşehir), Nusaybin (Soba), Suruç (Batnae) ve Birecik (Birtha) bulunmaktadır. Harran ise o tarihlerde pagan inancına sahip ve Abgar krallığına rakip bir şehirdir. Abgar krallığı Roma himayesi altında hüküm sürmüş bir devlettir. Bu krallığın yıkılmasından sonra şehir doğrudan Roma hâkimiyetine girmiştir. Roma ile Persler arasında iki buçuk asır süren savaşlar, Urfa'yı tampon bölge haline getirmiştir, bu refleks şehrin siyasal ve sosyal yaşantısında da etkili olmuştur. İmparator Caracalla'dan itibaren Urfa adım adım koloni haline getirilmiş, önce Abgarların hâkimiyet alanı küçültülmüş, III. Yüzyılın başında, krallığın hâkimiyet alanı şehir merkeziyle sınırlı hale getirilmiştir.

Sâsâni Kralı I. Şahpur, M.S. 252 yılında Ermenistan'ı işgal ettikten sonra Mezopotamya'ya girmiş, Urfa başta olmak üzere müstahkem şehirler, İranlılar'a karşı kendilerini savunmuşlardır.[9] Şapur M.S. 260 yılında karargâhını Urfa'nın surlarının dibine taşımıştır. İmparator Valerianus ise, Fırat nehrinin karşısına ve Urfa'ya uzanan yolu savunan Samsat'taki karargâha yerleşmiş, buna rağmen çarpışmayı göze alamamıştır. Bunun üzerine Şahpur Urfa'yı kuşatmış, şehrin surları dibinde devam eden savaşta tedbirsiz davranan İmparator Valerianus, İranlıların eline düşmüş ve esarette ölmüştür. Roma ordusunun hezimete uğraması büyük yankılara neden olmuştur. Buna rağmen Urfa teslim olmayarak kendisini başarıyla savunmuştur. Şapur Antakya dâhil tüm bölgeyi talan ve tahrip edip geri dönerken, Urfa topraklarından geçmek

[8] Çelik,a.g.e., sh. 136
[9] Fikret Işıltan, Urfa Bölgesi Tarihi, sh. 23, İÜ.Ed.Fak. Yayınları, İstanbul, 1960

zorunda kalır ve bundan dolayı aldığı ganimetlerin bir kısmını toprak bastı parası olarak Urfalılara vermiştir.[10]

Roma İmparatorluğu 395 yılında Doğu ve Batı olarak ikiye bölünür; Osrhoene vilayeti Doğu Roma'nın yani Bizans'ın hâkimiyetine girmiştir. 603 yılına gelindiğinde Urfa, Sâsâni Kralı II. Hüsrev-i Perviz tarafından işgal edilmiş, 610 yılında ise şehir tamimiyle Sâsâni hâkimiyetine geçmiştir. Ancak Urfa'daki İranlı yöneticiler, halkın üzerindeki vergileri ağırlaştırmış, kiliselerin altın, gümüş ve mermerlerini yağma etmişlerdir. 628 yılında Bizans İmparatoru Herakleios, Sâsâniler'le savaşıp onları yenmiş ve Urfa bölgesi ikinci kez Bizans hâkimiyetine geçmiştir.[11]

Hz. Ömer döneminin fetih hareketleriyle İslam toprakları genişlemiş, Bizans ve İran karşısında büyük zaferler kazanılmıştır. Bu fetihler sonucu batıda Filistin ve Mısır, doğuda Suriye ve Irak fethedilmiş, Anadolu'nun içlerine kadar İslam orduları ilerlemiştir. 639 yılında İyad Bin Ganem komutasında İslam orduları Urfa önlerine geldiğinde şehir yine direnmemiş, İyad bin Ganem'in bir mektubuyla topluca İslam ordularına teslim olmuştur. İyad bin Ganem Urfa'yı fethettiğinde yağız bir at üzerinde şehrin kapısı önünde durmuş, Urfalılar onunla mabetleri ve çevresindekiler kendilerinde kalmak, mevcut olanlardan başka kilise inşa etmemek ve Müslümanların, düşmanlarına karşı onlara yardım etmeleri şartıyla anlaşmışlardır. İyad b. Ganem, daha sonra Rakka'nın fethi sırasında Urfa Kapısı önünde antlaşmış ve bu antlaşma tarihe "Urfa Antlaşması" olarak geçmiştir. İyad b. Ganem'in "Urfa Mektubu" ve "Urfa Antlaşması" İslam tarihi açısından oldukça önemlidir. Zira Güneydoğu'nun diğer şehirlerini fethederken bir mutabakat metni olarak kabul görmüştür.

Bölge Hülafa-i Raşidin döneminde Ali ile Muaviye mücadelesine sahne olmuş, Irak tarafı Ali'yi, Şam tarafı Muaviye'yi desteklemiş, bunun sonucunda el Cezire Ali ile Muaviye arasında bölünmüştür. Hz. Ali'nin şehadetinden sonra oğlu Hasan Kufe'de halife ilan edilmiş, daha sonra Hasan halifelikten feragat ederek Muaviye'ye biat etmiş ve Hülafa-i Raşidin (Dört Halife) döneminden sonra halifelik Emeviler'e geçmiş, başkent Şam olmuştur. Emevilerin ilk döneminde pasif bir siyaset izlenmiş, özellikle Muaviye, siyasî dehası, yumuşak huyu ve cömertliğiyle bölgedeki farklı aşiretleri bir arada tutmayı başarmıştır. Muaviye'den sonra oğlu Yezid tahta geçmiş ve İslam coğrafyasında iç mücadeleler yeniden alevlenmiş, Hz. Hüseyin, Kerbela'da şehit edilmiştir.797 yılında Abbasi Halifesi Harun Reşit Urfa'yı ziyaret eder, buradaki bir kısım Müslüman, "Romalılar Kralı her yıl gizlice geliyor ve bu

[10] Çelik,a.g.e., sh. 181
[11] Güler, a.g.e., sh. 24,25

Hıristiyan kiliselerinde ibadet ediyor" diye ihbarda bulunurlar. Bunun üzerine Harun Reşit olayı araştırır, meselenin gerçek dışı olduğunu görünce yalan söyleyenleri huzurundan kovar ve onlara dayak cezası verir.[12]

1031-1087 Urfa'da Bizans'ın III. hâkimiyet dönemidir fakat bu dönemde Urfa ve civarına aralıksız Selçuklu komutanlarının akınları devam etmiştir. Örneğin 1065/1066 yılında Urfa bölgesine giren salar-ı Horasan, Siverek'e saldırmış, Urfa civarını yağmalamış, aynı yıl içinde Kısas'ı karargâh yaparak Bizans'la savaşmış ve büyük kayıplar verdirmiştir. 1066/1067 yılında ise Hacib Gümüştekin Siverek'e gelerek Nasibin kalesini kuşatır, ardından bir Bizans komutanını esir alarak Urfa önüne gelir ve 20.000 dinar karşılığında serbest bırakır.[13]

Sultan Alparslan ise Mısır'ı fethetmek üzere harekete geçer ve Urfa civarındaki kaleleri fethetmiş, 10 Mart 1071 tarihinde ise Urfa'yı kuşatmıştır. Bu sırada Urfa'yı Bulgar Kralı Alusianus'un oğlu Mezopotamya Dükü Prens Vasil savunuyordu. Çok zorlu geçen bu kuşatmada Urfalılar, Selçukluların mancınıklarını yakması karşılığında şehri teslim edeceklerini söylemiş, Sultan Alparslan bu şartı kabul ederek mancınıkları yakmış fakat Urfalılar verdikleri sözü tutmayarak şehri teslim etmekten vazgeçmişlerdir. Elli gün süren bu muhasarada çok vakit kaybettiğini anlayan Alparslan muhasarayı kaldırarak Halep'e doğru giderken, bu sırada Bizans ordusunun Anadolu'da ilerlediğini duyunca süratle geri dönerek Malazgirt Ovasında Bizanslılarla savaşmış, Anadolu'nun kapılarını Türklere açmıştır.

Sultan Alparslan'ın oğlu Melikşah, 1087 yıllında Halep'e giderken Harran'a uğramış, Emir Bozan adlı komutanını Urfa'yı fethetmesi için görevlendirmiş, Bozan Bey, üç aylık bir kuşatmadan sonra şehir teslim almıştır. 1093 yılında ise Harran Melihşah'a verilmiştir. Ortaçağ'da Batı'dan Doğuya sayısız haçlı seferleri yapılmış, bu seferler sonucunda dört tane Haçlı kontluğu/devleti kurulmuştur. Bu seferlerin ilk 1097 yılında hedef Kudüs olmak üzere haçlı seferleri başladığında, Doğu'da tebaası çoğu Hıristiyanlardan oluşan şehirlerde dindaşlarının getireceği bir özgürlük ve kurtuluş umudu oluşmuştur. Haçlı ordularının güzergâhında Urfa yoktur ama Urfalıların Haçlılarla temas kurma fikri ağır basmış, Haçlı Ordusu komutanlarından Baudouin de Bolulogne ile Urfa'dan gelen heyetin yolları kesişmiş, bir rivayete göre 100, diğer bir rivayete göre ise 200 şövalye ile kendisine yapılan davet üzerine Urfa'ya girmiştir.[14]

[12] Ebu'l Farac, a.g.e., 206
[13] Güler, a.g.e., sh. 27
[14] Işın Demirkent, Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi, I. Cilt, sh. 13, TTK Yay. Ankara 1990

Kırk sekiz yıl süren Urfa Haçlı Kontluğu, hep savaş ve talanlar tarihidir. Özellikle Joscelin batıda kahramanlığıyla abartılmış destanlaştırılmış bir şahsiyettir. Onun 1122 yılında İlgazi, Franklara karşı Belek Gazi'yi yardımına çağırmış ve birlikte sefere çıkmış Zardana'yı kuşatmışlardır. 1127'de İmameddin Zengi Atabeg, Musul ve onu takiben Halep'e hâkim olmuştur. Bu sırda Urfa, Antakya ve Akdeniz sahili ve limanları haçlıların kontrolünde bulunuyordu. Harran'ın ise Frankların devam eden saldırı ve yağmalarına maruz bir durumdadır. Zengi iktidara gelişinin akabinde ilk iş olarak Cizre, Nusaybin ve Harran'ı kendine bağlamıştır. Özellikle Harran, Zengi'nin gelişini sevinçle karşılanmıştır.

Haçlıların elinde bulunan Urfa'da Bir boşluktan faydalanarak Urfa'ya saldıran Zengi 4 Aralık 1144'de Urfa'yı fethetmiş fakat daha sonra ermeni ahalinin ihaneti sonucu şehir 1146'da şehir tekrar Haçlıların eline geçmiştir.[15] Urfa'nın Franklar tarafından ele geçirildiğini duyan Nureddin Mahmut Zengi, büyük bir hızla Urfa önlerine gelmiş, bunun üzerine içkale ile dış muhasara altında kalan Joscelin, gece karanlığından faydalanarak kaçmıştır. Fırat istikametinde kaçan Joscelin takip edildiğini anlayınca panikleyip ordusuna saldırı emri vermiş, Zengi'nin ordusu karşısında darmadağın olmuştur. Bu savaşta otuz bin ölü ve kırk altı bin esir Müslümanların eline geçmiştir. Daha sonra Urfa'ya giren Nureddin Mahmut Zengi, şehri yağmalatmış, babasının merhametine hıyanet eden ahaliye büyük bir ders ermiştir. Nurettin Mahmut Zengi'nin vefatından sonra el Cezire'yi Seyfeddin b. Gazi b. Kudbeddin yönetimine almış. Urfa'yı da Emir Fahreddin Mesud'a vermiştir. Bu sırada Harran Gökbörü'nün, Birecik Şıhabeddin, Suruç ise İbn Malik'in hâkimiyetindedir.

1251 yılında Suruç, Harran ve Urfa civarı Moğol saldırılarına maruz kalmış, 1260 yılında ise Hülâgu, Suriye seferine giderken, Urfa ve Harran'ı ele geçirmiş, kendisine direnen Suruç halkını kılıçtan geçirerek Birecik'e yürümüş ve ele geçirmiştir. 1272 yılında Urfa ve Harran Memluk Sultanı Alaeddin Taybars tarafından ele geçirilmiş, ardından 1274 yılında Birecik Memluk topraklarına katılmıştır. 1318'de Anadolu Selçuklu devletinin yıkılmasından sonra bölgede aşiretler bağımsızlığını ilan etmiş, bu durum 1404 yılına kadar devam etmiştir.

Urfa'nın Osmanlı topraklarına katılması 1517 yılında Yavuz Sultan Selim zamanında gerçekleşmiştir. Bu sırda olan Urfa, dört Müslüman mahallesi ve bir Hıristiyan mahallesi ile Güneydoğu'nun dördüncü büyük şehri durumundadır. Toplam nüfusu ise beş bin beş yüzü aşmış olduğu belirtilmektedir. Yine 1526 ise şehrin nüfusunun sekiz bin civarında oldu belirtilmektedir. Diyarbakır Beylerbeyine bağlanmıştır. Urfa, en sakin dönemini Osmanlı devrinde yaşamıştır. Özellikle bugün ayakta olan birçok tarihî cami ve mescit bu dönemin eseridir. Kanuni Sultan Süleyman, Irakeyn Seferinden dönüşünde

[15] İbrahim Ethem Polat, Haçlılara Kılıç ve Kalem Çekenler, sh. 111, Vadi Yayınları, Ankara,2006

(1535) Urfa'da iki gün kalmış, daha sonra Urfa ile Birecik arasında kışlayan padişah Birecik'ten geçmiştir. Urfa'dan geçen bir diğer Osmanlı Padişahı IV. Murat'tır. IV. Murat Bağdat Seferi sırasında Birecik üzerinden Urfa'ya gelmiş, tarihî ve kutsal mekânları ziyaret etmiştir. Şehir 1599 yılında Celali Karayazıcı Abdülhalim isyan etmiş, Urfa kalesini uzun süre elinde tutmuş ve 1600 yılında isyan son bulmuştur. Tabi isyanda şehir büyük tahribat görmüştür. Yine 1839'da Mısır Valisi Kavalalı Mehmed Paşa, bağımsızlığını ilan etmiştir. Kavalının oğlu İbrahim Paşa Birecik'te yapılan savaşta Osmanlı ordusunu yenmiş, Urfa Mısır ordusunun istilasına uğramış dört yıl Mısır ordusu elinde kalmış ve büyük tahribatlar yaşamıştır. 1865 yılında bir sancak olarak Halep vilayetine bağlanan Urfa, 1912 yılında bağımsız bir sancak haline gelmiştir.

Urfa'nın Osmanlı döneminde yaşadığı büyük olaylardan biri de 1895 ve 1915 Ermeni olaylarıdır. Özellikle emperyalist güçlerin şehirdeki Ermenileri kışkırtmaları ve silahlandırmaları dolayısıyla 1915 Nisan ayında başlayan isyan, 16 Ekim 1915'de Fahri Paşa ve Alman subay Graf Wolfskehl Von Reichenberg komutasındaki askerlerin şehre gelmesi ve isyanı bastırmasıyla son bulur.

Mondros Mütarekesinin 7. Maddesine dayanarak 24 Mart 1919 tarihinde Urfa'yı İngilizler iki yüz kişilik piyade bölüğü, bir zırhlı, altı yük ve 3 binek olmak üzere on otomobil ve elli yük arabasıyla işgal etmiştir. Urfa işgali sırasında Jandarma Kumandanı Binbaşı Ali Rıza Bey başkanlığında toplanan Urfa eşrafından ve aşiret reislerinden müteşekkil on ikiler, Urfa'nın işgaline karşı sivil direniş kararı almıştır. 15 Eylül 1919 tarihinde Paris'te yapılan ve Suriye İtilafnamesi olarak da bilinen Suriye ve Kilikya'da işgal kuvvetlerinin değiştirilmesine ilişkin İngiliz-Fransız anlaşmasıyla Urfa, Ekim 1919 yılında Fransızlara teslim edilmiştir.[16] Urfalılar, Fransızların yiyecek ve içeceklerini engellemiş, yakaladıkları bir Fransız casusu üzerinde çıkan pusulada, erzak sıkıntısı çektikleri ve son derece zor durumda oldukları anlaşılmıştır. 30 Mart'ta Şişko'nun Ağlındaki Fransız askerlerine baskın düzenleyen Urfalılar, Fransız askerlerinin uyanıklığı sonucu yedi şehit ve üç yaralı vermişlerdir. Aşırı erzak sıkıntısı çeken Fransızlar şehre hücum etmiş, Urfalı milislerin ateşiyle karşılaşarak geri çekilmişlerdir. 9 Nisan 1920 Fransızlar Urfa'dan çıkmak için anlaşma şartları ileri sürmüş ve on maddeden oluşan şartlar çerçevesinde Urfa'dan çıkışlarına izin verilmiş, 10 Nisan'ı 11 Nisan'a bağlayan yarı gece Fransız güçleri Suruç istikametinde şehirden çıkmışlardır. Su sırada Şebeke denilen yerde Ermenilerin köylülere ateş etmesi üzerine çatışma çıkmış, Fransız kuvvetleri savaş düzeni almış ve yapılan savaşta Fransızların komutanı Sajous başta olmak üzere büyük çoğunluğu öldürülmüş ve yüz Fransız askeri esir alınmıştır.[17] Urfa, 11 Nisan 1920 Fransız işgalinden kendini kurtarmış bir şehir olarak, bunun anısına "Şanlı" unvanı almıştır. 11 Nisan 2016 yılında ise İstiklal Madalyası ile taltif edilmiştir.

[17] Müslüm Akalın, a.g.e., sh.40-42 özetlenerek alıntı yapılmıştır

KERKÜK TARİHİ

Bugün Irak'ın kuzey doğusunda bulunan Kerkük, tarihi bir şehir olarak Zağros dağlarının eteklerinde deniz seviyesinden üç yüz on metre yükseklikte kurulmuştur. Irak'taki Türk toplumunun en önemli kültür merkezlerinden olan Kerkük, adını Asur kralı Sartnabal'ın şehri anlamına gelen Kerh suluh'tan almıştır. XIV. yüzyılın sonlarına doğru burayı fetheden Timur döneminde şehir Kerkük şeklinde ilk defa Şerefeddin Ali Yezdî'nin tarihinde zikredilmiştir. [1]

Şehrin tarihi M.Ö 800'lere kadar uzanmaktadır. Tarih içinde birçok medeniyet ve devletlere ev sahipliği yapan Kerkük, Asur, pers ve büyük İskender idaresinde bulunmuştur. Hıristiyanlık döneminde Nasturilerin merkezi olan Kerkük, Hz. Ömer döneminde İslam orduları komutanı İyad b. Ganem tarafından 642 yılında İslam topraklarına katılmıştır. Kerkük'te Türk nüfusunun yerleşmesi Emeviler döneminde başlamış, özellikle Abbasiler devrinde önemli sayıda Türk nüfusu yerleşmiştir. Hamdânîler, Ukaylîler ve Büyük Selçuklular'ın hâkimiyetine girmiş, daha sonra Moğol istilasının ardından İlhanlı, Celayirli, Akkoyunlu ve Safevi yönetimi altında kalmıştır. Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran zaferini kazandıktan sonra Doğu ve Güneydoğu fethi için görevlendirdiği Bıyıklı Mehmet paşa tarafından fethedilerek Osmanlı topraklarına katılmıştır. Bölgedeki Osmanlı-Safevi mücadelesi sırasında şehir sık sık el değiştirmiştir. Özellikle Kanûnî Sultan Süleyman'ın 1534 tarihinde düzenlediği Irakeyn Seferi'nin ardından tam olarak Osmanlı idaresine giren Kerkük, doğudan gelecek saldırılara karşı önemli bir savunma merkezi olmuştur.

"Kerkük şehri düz bir ovada kurulmuştur. Milâttan önce III. yüzyılda yapılan kale bir tepenin üzerinde yer alan şehrin ortasından kışın taşan, yazın kuruyan Hassa çayı geçmektedir. Hassa çayı şehri Eskiyaka ve Koryayaka olmak üzere iki yakaya ayırır. Kale ile beraber şehir üç kısma bölünür. Kale askerî yönden stratejik öneme sahiptir ve şehrin ilk yerleşim yeridir. Çevresine hâkim surları ve dar sokakları vardır. Kerkük'e uğrayan seyyahlar kalenin ve etrafındaki surların topraktan yapıldığını bildirmişlerdir. Kalenin içindeki kesim Hamam, Ağalık ve Meydan adlı üç mahalleden oluşmaktadır. Şehrin kale dışına taşması muhtemelen nüfusun da baskısıyla XVII. yüzyılda olmuştur. Eskiyaka (Karşıyaka) kesiminde kale çevresinde zaman içerisinde ortaya çıkan Çay, Çukur, Musallâ, Bulak, Avcı, Piryadi, Ahî Hüseyin, İmam Kasım adlarında sekiz mahalle bulunuyordu. Korya kısmında ise Şatırlı, Sarı Kâhya, Beyler ve Tisin adlı mahalleler vardır."[2]

"XVIII. yüzyıl sonlarıyla XIX. yüzyıl başlarında şehri gören seyyahlar

[1] Ahmet Akgündüz, DİA, Kerkük Maddesi, Cilt 5, sh. 291
[2] Akgündüz, age. Sh. 292

burayı güzel bir şehir olarak tavsif ederler, Hıristiyanların Nestûrî ve Keldânî kilisesi mensubu olduklarını, Müslümanlara ait otuz kadar cami ve mescid bulunduğunu, buradaki tüfekçi ustalarının civarda oldukça şöhret kazandıkları, şehirde 6000 kadar hânenin 160'ını hıristiyan, 300'ünü yahudilerin oluşturduğunu, geri kalanların Türkler'den meydana geldiğini yazarlar. 1830'da veba salgını şehirde etkili olmuş ve nüfusun azalmasına yol açmıştır. Kerkük'ün yerleşik halkı, ilk yerli unsur olan Asurîler'in yanı sıra İslâmiyet'ten sonra Araplar ve zaman içerisinde İranlılar'ın gelişiyle Kürtler ve bölgeye uzun süre hükmeden Türkmenler'den oluşmaktadır. Türkmenler şehrin merkez ve yakın köylerinde çoğunluğu teşkil ederler. Şehirde Türkmenler'in yanı sıra önemli sayıda Yahudi ile Hıristiyan ve az sayıda Ermeni vardı. Kürtler şehrin kuzey mahallelerinde oturuyorlardı; Araplar ise güney ve güneybatıda yoğunlaşmışlardı."[3] Şehirde birçok tarihî eser mevcuttur. Bunların başında Kerkük Kalesi gelmektedir. Kale içinde Dânyâl, Mîkâil, Hanâniyâ (Huneyn), Azriyâ adlı yahudi peygamberlerine atfedilen türbe ve camiler, Meydan Camii ve Şeyh Necib (Tekke) Camii bulunmaktadır. Kale dışında İmam Kāsım ve İmam Muhammed ile Ahî Hüseyin, Şeyh Muhiddin, Berzencî ve EbûÜlûk türbeleri vardır. Bunlardan başka kiliseden çevrilme Büyük Cami (Câmi-i Kebîr), Nu'mân Camii, Emîr Mehmed Paşa Camii, Erselân Paşa Camii, Bulak Mahallesi Mevlevîhânesi, Nakışlı Minare, Kaysârî (Kaysâriyye) denilen kapalı çarşı ile Kerkük Askerî Kışlası gibi tarihî yapılar da mevcuttur.[4]

23 Nisan 1920 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Ankara'da açılmasının ardından kurulan hükümetin hedefi, düşmanı "harîm-i ismet"inde boğarak, Misâk-ı Millîyi gerçekleştirmekti. Mondros Ateşkes Antlaşmasının imzalandığı gün Osmanlı ordusunun denetiminde bulunan bölgeleri ifade eden Misâk-ı Millînin güney sınırlarını TBMM'nin açılışından yaklaşık bir hafta sonra Gazi Mustafa Kemal Meclis kürsüsünden şu şekilde ifade ediyordu: "Hep kabul ettiğimiz esaslardan birisi ve belki birincisi olan hudut meselesi tayin ve tespit edilirken, hudud-u millîmiz, İskenderun'un cenubundan (güneyinden) geçer, şarka doğru uzanarak Musul'u, Süleymaniye'yi, Kerkük'ü ihtiva eder. İşte hudud-u millîmiz budur dedik!" Misâk-ı Millî sınırlarını bu şekilde netleştiren Mustafa Kemal Paşa, Musul'u Kerkük'ü ve Süleymaniye'yi Anadolu'nun bir parçası olarak tanımlamıştır.[5]

"1918 yılında İngilizlere bırakılan Musul uzun mücadelelerden sonra, 5 Haziran 1926'da Ankara Antlaşmasıyla Türk hâkimiyetinden çıkmıştır. Irak'ın muhtariyete geçiş döneminde 21 Mart 1925'te hazırlanan Irak Kraliyet

[3] Akgündüz, age.sh. 292
[4] Akgündüz, age. Sh. 292
[5] www.dunyabulteni.net/haber/223260/musul-ve-kerkuk-turkiyeden-nasil-koparildi, Dünya Bülteni, 12. Haz.2014

Anayasasının 16. Maddesi Irak Cumhuriyetinin Arap, Kürt, Türk ve diğer azınlıklardan meydana geldiği belirtilmiş, ancak krallığın devrilmesinin andından 1958 yılında hazırlanan anayasada ise Irak Cumhuriyetinin Arap ve Kürt halkından meydana geldiği belirtilmiş, Türkler azınlık duruma düşürülmüştür."[6] 1990'daki Körfez savaşıyla ABD Irak'ı işgal etmiş, ardından Irak'ta büyük bir siyası boşluk oluşmuş, mevcut hükûmet Irak'ın kuzeyine müdahale edememiştir. Körfez Savaşı'ndan on üç yıl sonra ABD, Irak'ta yarım kalan işini bitirmek üzere 20 Mart 2003'te çokuluslu gücü de arkasına alarak yeniden Irak'ı işgal etmiştir. Irak'ın kuzeyinde iktidar boşluğundan dolayı belirsizlikten dolayı Kürtler, Türkler ve Araplar arasında güvensizlik devam etmektedir. Özellikle Arap Baharı dolayısıyla Suriye Savaşı'nın çıkması bölgeyi daha da istikrarsızlaştırdı.

[6] Nevzat Özkan, Türk Dilinin Yurtları, sh 72. Akçağ yay. Ankara, 2007

ÜÇ KARDEŞ ŞEHİR VE ÜÇ KARDEŞ AHENK

Orta Asya'dan kopup gelen Oğuz boyları, 1055 yıllarından itibaren, hem de Anadolu'dan önce, günümüzde "Türkmeneli" denilen bölgenin Kerkük, Erbil, Musul, Telafer ve Tuzhurmatu gibi kentlerine yerleşmişlerdir. 1071 Malazgirt zaferinden sonra büyük göçler devam etmiş, bu sefer Anadolu toprakları Oğuz Türkmen boylarının yurdu olmuştur. Böylece Oğuzeli ile Türkmeneli bin yıl boyunca aynı kaderi paylaşmış, aynı coğrafyanın vatandaşları olarak birlikte yaşamışlardır.

Tarihçiler Batıya göç eden Oğuz boylarına Türk ve Türkmen denildiğini ifade ederken, Oğuz'un Türkmen'den, Türkmen'in Türk'ten, Türk'ün de Oğuz'dan farklı olmadığını dile getirmişlerdir. Anadolu'nun şehirlerini vatan edinen, medeniyeti ve kültürü ile Anadolu topraklarına kimlik kazandıran Türkler, yaşadıkları toprakları camiler, mescitler, medreseler, hanlar-kervansaraylar, hamamlar, saray ve köşklerle donatarak bayındır hale getirmişlerdir. Anadolu topraklarının sosyal ve kültür hayatına renklerini katan Oğuz-Türkmen boyları, musiki alanında büyük ve zengin bir medeniyet ortaya koymuşlardır.

Anadolu şehirlerinde oluşan musiki ürünleri arasında birbirinden zengin, birbirinden ihtişamlı ezgilerin ortaya çıkması, Türkmen-Oğuz boylarının bu alanda ne kadar yaratıcı ve ne kadar yetenekli olduklarını gösterir. Şehirlerde gelişen halk müziği örneklerinin yanı sıra Anadolu bölgesi, halk oyunları bakımından da şaşırtıcı bir zenginliğe ve çeşitliliğe sahiptir.

Anadolu ve Türkmeneli bölgeleri arasında musiki kültürü ve sanatı bakımından çok ileri düzeyde olan şehirlerin varlığına burada işaret etmek yerinde olacaktır. Erzurum, Bayburt, Harput (Elâzığ), Şanlıurfa ve Diyarbakır ile Türkmeneli bölgesinin kültür merkezi Kerkük, ilgi çeken başlıca şehirlerdir. Orta Asya'dan Anadolu'ya, buradan da Kerkük'e uzanan bir değişik kültür damarının varlığı hissedilmektedir. Ancak bunların arasında yer alan Harput (Elâzığ), Şanlıurfa ve Kerkük şehirleri arasındaki büyük bir yakınlık, bu üç yöre arasında sihirli bir benzerlik bulunmaktadır. Coğrafya farklılığına rağmen Harput, Şanlıurfa ve Kerkük'ün müziğinin büyük benzerlikler göstermesi bu kardeşliği doğrular niteliktedir.

Sanki ana bir, baba bir kardeş olan bu şehirlerin arasında genel bir benzerlik varsa da üçünün de renginde bir özgünlüğün varlığı da yadsınamaz. Bu açıdan bu üç şehre Kardeş Şehirler demek çok yakıştığı için, bu üç kardeşin ahenklerini de bir arada harmanlamak istedik. Dünya görüşleri, dostlukları, misafirperverlikleri, sevdaları, yiğitlikleri, gelenek ve görenekleri, duyuşları, incelikleri, mütevekkil duruşları, hele hele musiki zevkleri aynı olan üç kardeş şehir, birbirilerine ne de güzel yakışıyor.

Bu üç kardeş şehrin en güçlü kurumu musiki dağarcıklarıdır. Musiki bu üç kardeş şehrin en belirgin uygarlık simgesi ve kendi toplumlarının kimliği niteliğindedir. Bu üç kardeş şehrin insanı, geçmişten gelen kültür birikimini saza ve söze dökmüş, bu müziği yüzyıllarca incelik ve zarafetle işlemiş, bu bakımdan müzikaliteleri yüksek sanat eserleri meydana getirmiştir. Zengin melodik yapılarıyla kırık hava denilen türküleriyle öne çıkan Harput, Şanlıurfa ve Kerkük yöreleri sanat musikisi düzeyine yükselerek zengin bir repertuara sahip olmuşlardır.

Üç kardeş şehrin edebî ve musiki yönünden incelenmeye değer en önemli yanı, kendi bölgelerine özgü zengin bir halk ürünü olan hoyrat ezgileridir. Türk Halk Müziğinin sözlü kaynağı olan hoyrat, edebî her üç yörede büyük rağbet gören bir sanat olmuştur. Belli bir kurala göre yazılmış olan hoyratlar, gerçekte derin anlamlar taşıyan ufacık sözlerin sanatkârane işlenmesinden doğan ve halkın içli duygularını dile getiren bir çeşit ifade tarzıdır.

"Hoyrat" veya "hoyrat" havalarına Anadolu'nun Harput / Elâzığ, Şanlıurfa ve Kerkük bölgelerinde de rastlanmaktadır. Musiki yani ezgi veya nağme bakımından hoyratın en çok bu üç kardeş şehirde işlenip geliştiğini söylemek mümkündür. Hoyrat bu üç kardeş şehir için adeta bir kurum, bir okul ve halkın konuştuğu Türkçeyi yaşatan ve öğreten canlı bir bellek olmuştur.

Aşağıdaki Harput hoyratını dinleyen büyük Türk şairi Yahya Kemal Beyatlı hayranlığını dile getirmiştir:

Dünyasına
Güvenme dünyasına
Dünya benim diyenin
Dün gittik dün yasına

Muradına ermeden genç yaşta ölen birisi için yakılan şu hoyrat da çok dokunaklıdır:

Alma yanı
Kızarmış alma yanı
Nice kabre koyarlar
Muradın almayanı

Küçük yaşta bebesini kaybeden ananın hoyrat biçiminde söylediği ağıta kulak verelim:

Bala vay
Bal yemedim bala vay
Çöp yığdım yuva yaptım
Uçurtmadım bala vay

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra çizilen siyasi ancak bir bakıma suni sınırlarla Anadolu'dan ayrı düşen, ancak gönül coğrafyamızdan hiçbir zaman ayrılmayan Kerkük yöresinde de hoyrat halkın en çok ilgi duyduğu bir uzun hava çeşididir. Hoyrat, Türkmenlerin musiki geleneğinde en çok icra edilen bir tarzdır. Hoyratlar, belli ölçü ve kurallara bağlı olarak okunur. Buna Kerkük'te "usul", Harput ve Şanlıurfa'da ise makam deniliyor.

Hoyratlar, makamlarına göre çeşitli adlar almıştır. Şanlıurfa'da Beşiri, Kesik, Isfahan, Mesnevi, İbrahimi, Bahçacı vs.; Kerkük'te Muhalif, Beşiri, Kesik, Nobatçı (Nöbetçi), Muçula, Ümergele, Yolcu, Mazan, Kürdî, Harput'ta Beşiri, Muhalif, Şirvani, Elezber, Kesik, Varsak…

Görüldüğü gibi üç kardeş şehirde hoyrat makamlarının benzer adları vardır. Muhalif, Beşiri, Kesik, Kürdî gibi… Ancak benzer adları olmasına rağmen, makamları değişik olabilir. Muhalif her üç şehirde de aynı makamda (Segâh) okunurken, Beşiri Harput ve Kerkük'te Rast makamında icra edilir. Bu hoyrat Şanlıurfa'da değişik makamda okunur. Hoyrat okumak "elini kulağına götürmek" ile ifade edilir, bazı hoyratlarda ise temadan ayrılmamak kaydı atışma da yapılır. Her üç şehirde de bu geleneğe rastlamak mümkündür.

Hoyrat tarzı, melodik seyir açısından uzun hava sınıfına dahil, serbest ağızla okunan bir çeşit ezgi biçimi olarak kabul edilebilir. Halk makamları niteliğinde olan bu hoyratlar, klâsik sanat musikisinin etkisiyle bir çeşit zemin, meyan ve karar'a sahip bulunmaktadır. Hoyrat ezgileri klâsik musiki unsurlarıyla az çok beslenmiş olmakla beraber, daha çok halka mal edilmiş, özel melodik seyir ve hareketlerle belirlenmektedirler. Bu nedenle, hoyrat tarzını, edebî bakımdan olduğu gibi, musiki açısından da folklor alanına dahil, halk ürünleri arasında incelemek daha doğru olur.

Her üç kardeş şehirlerin musiki geleneğinde göze çarpan başka bir ezgi çeşidi Hüseyni makamında okunan Divan havalarıdır. Kerkük'te Divana bağlı olarak Kurdo veya Kürdî hoyratı okunurken, Harput'ta Divanla Cığalı Maya veya Elezber hoyratı icra edilir. Şanlıurfa Divanında Kürdi ve İbrahimî hoyratları seslendirilir.

Üç kardeş şehirde musiki genellikle klasik sazlarla icra edilir. Musiki icrasında ut, cümbüş, keman, kanun, ney, kaval, zurna, tef, darbuka gibi sazlar kullanılır. Harput'ta ek olarak klarnet, Kerkük'te zurnapa adlı müzik aleti de saz heyetine katılır.

Kültürel ortamlardaki müzik icrası, genel Türk müziğinde olduğu üzere fasıl ve makam anlayışına göre yapılır. Peşrevle başlanır ardından divan, gazel, hoyrat ve ritmik türkülerle devam eder. Tamamen erkekler arasında gerçekleştirilen bu toplu icra geleneğinin sohbetle birlikte anılmasına;

Kerkük'te "Duvahana (Divanhane)", Şanlıurfa'da "Sıra Gecesi", Harput/ Elazığ'da "Kürsübaşı" adı verilmektedir.

Üç kardeş şehrin her üçünde de tarihi birer kale bulunmaktadır. Şehirlerin simgesi sayılan bu kaleler için söylenen bir cinaslı hoyrat ile veda edelim;

Kalasız
Harput olmaz kalasız
Urfa olmaz kalasız
Kerkük olmaz kalasız
Odu men koydum gittim
Sız sağlıkla kalasız

Prof. Dr. Suphi SAATÇI
Kerkük Vakfı Genel Sekreteri

ÜÇ KARDEŞ ŞEHRİN MÜZİĞİ
(Mehmet KURTOĞLU)

Harput, Urfa, Kerkük müziğinin ortak ve kendi içinde özel yönleri vardır. Bu anlamda bu üç şehrin müziğine baktığımızda, gerçekte bir imparatorluk bakiyesi şehirler olarak, taşra olmalarına karşın saray müziğinden esintiler taşıdığını, imparatorluk etkisinde güçlü bir müzik damarından beslendiklerini görürüz. Zira müzik, sanıldığı gibi avamın gelişi güzel çığırdığı bir sanat türü değil, büyük bir kültürel birikimin ortaya çıkardığı sanattır. Shakespeare; "Bir milletin türkülerini yapanlar, kanunlarını yapanlardan daha güçlüdürler" derken, Konfüçyüs; "ancak müziği iyi duyabilen ve kavrayabilen üstün insanlar devleti yönetebilir" diyerek müziğin kültürel derinliğine ve sanatsal büyüklüğüne işaret etmişlerdir. Bu iki büyük sanatçının sözleri, gerçekte müziğin cemiyet ve fert hayatı üzerindeki önem ve tesirini göstermektedir. Zira bir şehrin büyüklüğünü ancak musikisine bakarak anlayabilirsiniz.

Soldan Sağa: Enver Demirbağ, Mehmet Özbek, Abdurrahman Kızılay
konser programında

Yine Shakespeare'in "herkes kendi şarkısını söyler" sözünde olduğu gibi ülkeler/şehirler de kendi türkülerini, şarkılarını söylerler. Nasıl ki, her şair ve yazarın kendine has bir söyleyişi, bir üslubu varsa ülke ve şehirlerin

de kendine has tarzları/söyleyişleri vardır. Bu söyleyişler ülke, şehir veya bölgelerin tarzını/tavrını/meşrebini ortaya koyar. Bir şehirde makam ve söyleyiş geleneğinin oluşabilmesi için, o yerin uzun bir geçmişi, köklü bir kültürel derinliği olması gerekir. Zira şehir veya bölgelere has bu tavır ve söyleyişler bir anda oluşmuş şeyler değildir. Özellikle müzikle bütünleşen şehirlere bakıldığında, o şehirlerin güçlü bir kültürel yapısı, makam geleneği ve zengin bir müzik birikimi olduğu görülür.

Müziğin bir yer veya şehirle bütünleşmesi, sosyal yapı ile coğrafyanın özdeşleşmesiyle ancak mümkündür. Çünkü bir yerin taşı, toprağı, suyu, o yerdeki insanların davranış ve meşrebini etkiler ve şekillendirir. Özellikle türkülere manilere baktığımızda ait olduğu şehrin yalnızca duygu dünyasını ele vermezler, aynı zamanda düşünce ve inancını, toplumsal refleksini de dışa vururlar. Bu bağlamda coğrafyayı tanımadan musikiyi, musikiyi bilmeden coğrafyayı tanımak/tanımlamak mümkün değildir.

Örneğin öyle şehirler vardır ki, müzikle bütünleşmiş, müzikle kendini ifade eder olmuştur. Bu şehirler kendi türkülerini söylerler. Bu şehirleri ancak musıkiden yola çıkarak tanımlayabilirsiniz. Tanpınar'ın; "Anadolu'nun romanını yazmak isteyenler türkülerden yola çıkmalıdır" o meşhur ifadesi işte bu anlamda söylenmiş bir söz olarak değerlendirilmelidir. Zira Tanpınar, bu sözüyle ülke veya şehirlerin kodlarını ancak müzikle/türküyle çözebilirsiniz demek istemiştir. Çünkü şehri tanımayan roman yazamaz, roman yazabilmek için şehri tanımak, daha doğrusu türküleri bilmek gerekir…

Genel manada musiki özel anlamda türküler; yalnızca Anadolu'nun romanını yazmak için değil, kültür ve medeniyetini tanımak ve tanımlamak için de kalkış noktası olmalıdır. Çünkü musıki tarihi, kültür tarihiyle, kültür tarihi medeniyet tarihiyle, medeniyet tarihi ise ülkelerin/şehirlerin tarihiyle iç içedir. Bu demektir ki müzik, şehirlerin duyarlılıklarını, değer yargılarını ortaya koymada önemli bir sanattır. Müziğe bütüncül baktığımızda ait olduğu kültür ve medeniyetin kodlarını, toplumun genetiğini içinde sakladığını görürüz. Bilindiği üzere Antik Yunan'da müzik/musıkiden kasıt şiir, şarkı, çalgı, folklordur. Eflatun, Şölen'inde musikiyi yukarıda belirtildiği üzere aynı anlamda kullanmıştır. Bir yerde müzikten bahsediyorsak, orada şiirden, folklordan, çalgıdan bahsediyoruz demektir. Anadolu müziğini yorumlarken, inancı, folkloru, şiiri, ritmi göz ardı edemezsiniz. Çünkü müzik, büyük bir kültürel mirası içinde saklamaktadır.

Şehirlerin şöhreti en çok musikiyle yaygınlaşmıştır. En çok türküsünü dinlediğimiz şehir, en çok fikir ve gönül dünyamızda yer eden şehirdir. Bu yüzden birçok şehrin zihnimizde oluşturduğu çağrışım, dilimizden düşmeyen türkü sözleri etrafında şekillenmiştir. Örneğin Sivas'tan daha

çok, ***'Sivas ellerinde sazım çalınır'*** veya ***'Sivas'ın yollarında',*** Urfa'dan daha çok ***'Urfalıyam Ezelden'*** veya ***'Urfa'nın etrafı dumanlı dağlar'*** türküsünü bilirsiniz. ***'Adana'nın yolları taştan'*** yahut ***'Bitlis'te beş minare'*** ve ***'Ordu'nun dereleri'*** türküsü, adı geçen şehirleri görmememize rağmen tasavvurumuzda o şehirler hakkında bir kanının oluşmasına vesile olmuşlardır. Örneğin Urfa, dağlık bir şehir değil, ovadır ama bir türküden dolayı insanların zihninde etrafı dağlarla çevrili bir şehir imajı yaratılmıştır. Bu aynı zamanda insanların zihninde türküler aracılığıyla bir bakış açısı, bir imgelem oluşması demektir…

Kültür ve medeniyet coğrafyamızı türkü/şarkı sözleri birbirine bağlamış, müzikle ortak duygular/paydalar oluşmuştur. Müzik ile adı anılan şehirler vardır; İstanbul, Konya, Erzurum, Urfa, Harput, Kerkük, Sivas, gibi. Bu şehirler aynı zamanda belli bir müzik havzasını oluştururlar. Çünkü müzik, kadim şehirlerde yeşerir, yayılır ve belli bir havza oluşturur. Müzik yalnızca gönülden gönüle yol bulmaz, aynı zamanda şehirden şehre ülkeden ülkeye de yol bulur. Müzik sınır tanımaz çünkü. Belli bir kültür ve müzik havzaları böylece oluşur. Bu anlamda Anadolu coğrafyasında müzik havzalarına baktığımızda; Orta Anadolu (Yozgat-Kırşehir) müzik havzası, Erzurum-Sivas müzik havzası, Urfa-Kerkük-Harput müzik havzası gibi…

Bu havzalar halka halka genişleyerek etki alanı oluştururlar. Bayram Bilge Tokel'in Elazığ/Harput müziğini kastederek söylediği *"bazı şehirlerimizin, tarihin derinliklerinden tevarüs ettikleri ortak kültürel değerleri Anadolu'ya yerleştikten sonraki süreçte işleyip geliştirerek kendilerine has bir kimlik oluşturmak konusunda, diğer şehirlerimize göre daha şanslı olduğu"*[1] ifadesini Urfa ve Kerkük için de kullanabiliriz. Çünkü Urfa- Harput-Kerkük aynı müzik havzası içinde yer alan şehirler olarak Anadolu müziğinin önemli merkezlerinden biridir. Bu üç şehrin geçmişten gelen derin, köklü, sosyal ve kültürel ilişkileri vardır. Bu ilişkinin en güçlü bağı hiç kuşkusuz müziklerindeki benzerliktir.

Şanlıurfa-Harput ve Kerkük ilişkisinin oluşmasında geçmişte yaşanan göçler, kültürel geziler, evlenmeler ve özellikle 1960'lardan sonra müzik piyasasındaki plak ve kasetlerin yaygınlaşması gösterilebilir. Müziğin siyasi açıdan sınır tanımadığı, doğrudan gönle hitap ettiği düşünüldüğünde, bu benzerliğin güçlü bir kültürel birliğe nasıl dönüştüğü daha iyi anlaşılır. Öyle ki, Urfa Harput ve Kerkük türküleri öylesine benzerdir ki, bunları birbirinden ayırmak güçlü bir müzik kültürüne sahip olmak gerekir. Zira *"Türkülerin dile*

[1] Bayram Bilge Tokel, Türküler Kalır, sh. 231, Kapı Yay. 2012, İstanbul

geldiği her coğrafyada tek bir ruh ve tek bir beden gibi birlik ve beraberlik duygusu oluşturduğu gerçeğini göz ardı etmek mümkün değildir. Türk halk müziği, Güneydoğu Anadolu'da oluşmuş olan yerel kültürün, zaman içersinde ulusal kültüre dönüşümünü sağlamıştır."[2] Bu çerçevede Türk müziğinde Urfa, Harput ve Kerkük'ün yerini ayrı yarı ele alıp değerlendirmek yerinde olacaktır. Birbirinden etkilemiş olan bu üç şehrin müzik bağlamında ortak noktaları olduğu gibi, kendilerine özgün farklılıkları elbette vardır. Bu konuda Can Etili:*"Türk halk müziğini bölgelere ayırarak değerlendirme yapmak bir bakıma doğru bir yaklaşım değildir. Türkülerin ağız, şive, lehçe ve hançere tekniklerinin farklılığı aralarında yarım saat olan yörelerde bile gerektiğinde birçok önemli farklılıklar oluşturmaktadır. Bu nedenle bölge müziği yerine yöresel müzik nitelemesi çok daha doğru bir yaklaşımdır"*[3] diye yazmaktadır.

[2] Can Etili Ökten, GAP Çerçevesinde Türk Halk Müziğinin Yeri ve Önemi, sh. 178, GAP Çerçevesinde Halk Kültürü Sempozyumu Bildirileri, TC. Kültür Bakanlığı Yay, Ankara, 2002
[3] Can Etili Ökten, Agm. sh. 179

HARPUT/ELAZIĞ

Can Etili Harput müziği üzerinde durur ve *"Her ne kadar Doğuanadolu bölgesinde yer almış olsa da Harput müziğinde Güneydoğu Anadolu müzik etkileri görülmektedir. Şöyle ki: Halk sanatı ürünlerinin en zengin örneklerine rastladığımız Elazığ diğer adı ile Harput, bölge kültürüne sayısız katkılar sağlamıştır… Harput müziği insanda tatlı bir hüznün yanı sıra sonsuza uzanan bir neşe etkisi bırakır. Bu yörenin müziği üç ana noktada biçimlenmektedir. Sadece ustalar tarafından söylenebilen gazeller, yüksek havalar ve hareketli ya da oynak diye nitelendirilen şıkıldım havaları"*[4] diye yazar. Gerçekten de Urfa-Harput müziğinin benzerliği gerek melodi gerek söz olarak o denli birbirine yakındır ki, bu yörelere ait türküleri ayırt etmek mümkün değildir. Can Etili'nin Harput müziğinin insanda uyandırdığı duyguyu Urfa veya Kerkük müziği için de söylemek mümkündür.

İki farklı Kürsübaşı topluluğu

Harput, tıpkı Urfa gibi uzun bir geçmişe ve benzer sosyal bir yapıya sahiptir. Bu iki şehrimizde geçmişte çok dinli ve çok kimlikli şehirler olarak kültür ve dini algılayış bakımından birbirine benzedikleri gibi müzik alanında da oldukça benzer özellikler taşımaktadırlar. Urfa ve Harput Türk İslam egemenliğine girdikten sonra, dini algılayış biçimleri fıkhi olmaktan daha çok tasavvufidir. Tasavvufun bu şehirlerde güçlü bir damar oluşturması, bu şehirlerin müziğe sıcak bakmalarını sağlamış ve tasavvufi bir müziğin oluşmasına neden olmuştur. Bu algılayış biçimi şehirde güçlü bir mistisizmin oluşmasını sağlamış, müzik ile ibadetin iç içe geçmesine vesile olmuştur. Bugün dahi her iki şehrimizde gazellerin ve naatların okunması, özellikle Urfa'da ilahi gruplarının def eşliğinde Yunus'tan, Niyazi Misri'den, Süleyman Çelebi'den mevlitler okuması anlamlıdır. Yine bir tür olarak

[4] Can Etili Ökten, Agm. sh. 182

hoyratların Doğu ve Güneydoğu Anadolu yörelerinde özellikle Diyarbakır, Kerkük, Urfa, Elazığ'da yaygın okunması bu benzerliğin ne güçlü olduğunu göstermektedir.

Harput müziğinde dini duyuşun etkisini gazel ve nefeslerde görmek mümkündür. Zira "Harput musikisinde içli bir ibadetin coşkunluğu hissedilir. Bir makama başlanırken söylenen gazellerde bir ilahi çeşnisi vardır. Bundan sonra gelen türküler, bir ilahi duyguyu dalgalandıran ve coşturan nağmelerdir. Bestelerin yarattığı manevi coşkunluk, gerçekten insanı maddi âlemden uzaklaşmaya zorlar. Söyleyene ve dinleyeni bir uçuş hissi gelir. Bu anda hiçbir istek ve işaret lüzum olmaksızın, içgüdünün şevkiyle sazın kendiliğinden ayak tutması sonunda göklere yükselen bir ezan gibi, yüksek havalara, yerli tabirle kayabaşı ve hoyratlara geçilir."[5] Harput ve Urfa'da gazelhanlar başta olmak üzere müzisyenlerin birçoğu hafız veya medrese kökenlidir. Bu yüzden halk müziği ile tasavvufi müzik bu iki şehirde ustalıkla birbirine ters düşmeden birlikte kullanılmış daha doğrusu iç içe geçirilmiştir. Urfa'da Cuma salalarında Şair Nâbî'nin

"Sakın terk-i edepten kûy-u Mahbubu Hûdâdır bu
Nâzargahı ilahidir makam-ı Mustafa'dır bu"

adlı meşhur gazelinin hem Urfa Sıra gecelerinde, hem mevlitlerde ve hemde Cuma salalarında okunması bunun en güzel göstergesidir. Harput müziği içinde önemli bir yere sahip olduğu söylenen Rıfat Dede'nin;

"Ben şehid-i badeyem, dostlar demim yad eyleyin
Türbemi meyhane enkazıyla bünyad eyleyin

Gaslolunmazma ile gerçi şehidan-ı vega
Yıkayın meyle beni, bir mezhep icad eyleyin"

gazeliyle Urfa Sıra gecelerinde okunan Şeyh Saffet Efendi'nin;

"Erbab-ı safa taht-ı Cemi bağda kursun
Sultan-ı kadeh elden ele hükmünü sürsün

Saki geliyor ehl-i meyin zevk-i baharı
Ferraş-ı saba sahn-ı çemenzarı süpürsün

[5] Savaş Ekici, Elazığ Harput müziği, sh.32, Akçağ Yay. Ankara,

Biz sofiyi meyhanede irşad edecektik
Sittin sene camide gebersin de otursun

Dermen ederiz badeyi bimar-ı humare
Şer'an içeriz şüphe eden müftüye sorsun

Zahid bakalım tövbeye layık olacak mı?
İçsin de o kâfirde olan neş'eyi görsün

Çok üzdü beni felsefe-i akl-ü tefekkür
Hikmetli kadehlerde olan anları görsün

Safvet gazelin ehl-i dile beyan et
Takdire seza varsa eğer tanzir buyursun"

gazeli bu bağlamda iki şehrin müziğine güzel bir örnektir. Urfa-Harput, Urfa-Kerkük müziği arasındaki bağ, aynı zamanda bu şehirlerin iç dünyalarındaki duygu ortaklığını da gösterir. Bir türkünün farklı şehirlerde farklı varyantlarla okunması yahut bir yöreye ait ağıtın bir başka yörede bir başka olay örgüsüyle anlatılması gerçekte o şehir ve toplumların iç dünyalarının aynı acı ve hüzün, aynı coşku ve heyecanla çarpması demektir. Urfa-Harput- Kerkük türkülerinin kardeşliğinde işte böylesine bir iç dünyanın daha ağır bastığını söylemek mümkündür. Tanpınar ***"türkülerimiz Anadolu'nun iç romanıdır"***[6] derken bu gerçeği işaret etmek istemiştir.

Bu coğrafyadaki şehirler kendilerini özellikle müzikle ifade ederler. Müziğin gücünü fark etmeden şehrin ve toplumun gücünü anlayamaz, hatta şehir ve topluma tesir edemezsiniz. Müzik, insanları birbirine yakınlaştırıp sevdirdiği gibi ülke ve şehirleri de birbirine yakınlaştırıp sevdirir. Bir şehrin musikisine aşina olmak, onu anlamanın ve sevmenin ilk adımıdır. Farklı şehir ve toplumlarla rabıta kurmak istiyorsanız, ilk önce müziğinden başlamalısınız. Zira o toplum veya şehrin müziğini içinizde duyumsadığınız andan itibaren onların gönlünü fethetmişsiniz demektir. Urfa, Harput, Kerkük coğrafik olarak sınır komşuları olan şehirler değildir, ama müzikleriyle yakınlaşmış, coğrafik uzaklığı, gönül yakınlığına dönüştürmüş şehirlerdir. Birinin söylediği türkü, diğerinin gönlünde yankı bulmaktadır. Bu üç şehrin müzikteki benzerliği aynı zamanda duygu ve düşüncede benzerliği de oluşturmuştur. Ve bu üç şehrin gönül dili Anadolu'yu bu yüzden kucaklamaktadır…

[6] Ahmet Hamdi Tanpınar, Beş Şehir, sh. 54, Dergâh Yay. 2011,

ELAZIĞLI SANATÇILAR

Harputlu Hacı Hayri Bey

Kore'nin Oğlu Mamo

Hafız Osman Öge

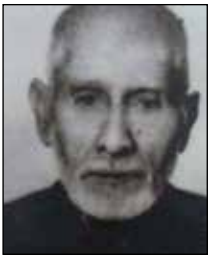
Köğenkli Hf.M.Süer

İshak Sunguroğlu

Fikret Memişoğlu

Vasfi Akyol

Şükrü Canaydin

Sıtkı Demirci

Paşa Demirbağ

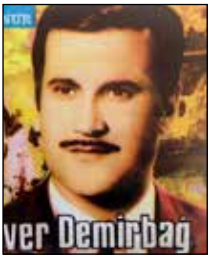

Enver Demirbağ

Kemal Yeniceli

Mevlüt Canaydın

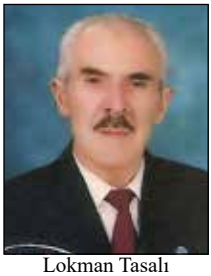
Lokman Tasalı

Hüseyin Yetkin

Abbas Bakır

M.Şerif Çaça

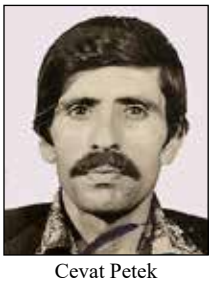
Cevat Petek

Hüseyin Sekü

Mustafa Döner

ELAZIĞLI SANATÇILAR

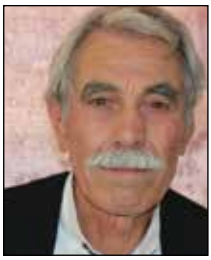
Nihat Kazazoğlu

Mustafa Keser

Zülküf Altan

Celal Özer

Abdulkadir Bay

Ali Öner

Esat Kabaklı

Fatih Kısaparmak

Tahsin Öztürk

Salih Turhan

Muzaffer Ertürk

Hamza Bulut

Mustafa Yarıcı

Hayal Has

Adnan Çilesiz

Osman Bulut

Adile Kurt Karatepe

Hasan Öztürk

Zülfü Demirtaş

Yalçın Turhan

ŞANLIURFA

Tarih boyunca birçok isim ve sıfatla anılan Urfa'nın isimlerinden biri de Reha/Ruha'dır. Kurtuluş anlamına gelen reha/ruha aynı zamanda rahatlatmak anlamında da kullanılır. Urfa'nın bu adının üzerinde durmamızın anlamı, gerçekte şehrin müzikle olan ilişkisine vurgu yapmak içindir. Zira müzikteki makamlar içinde Urfalı veya Urfa'ya ait demek olan ***"Rehavi"*** diye bir makam vardır ve yukarıda bahsettiğimiz gibi şehrin adıyla örtüşür. Onuncu yüzyıldan önceye giden bir geçmişi olduğu söylenen bu makamın İbn-i Sina ve Evliya Çelebi seyahatnamesinde çokça zikredilmektedir. Evliya Çelebi şehri Ruhay adlı bir padişahın kurduğunu, şehrin Kayser idaresinde iken Hz. İsa'nın gelip burada bir kilisede kaldığını ve bu yüzden buraya 'Dir-i Mesih' denildiğini ve havarilerin hazin bir sesle İncil'i okuduklarından bu sese rehavi adını verdiklerini yazmıştır.[7] Delileri teskin etmek için kullanılan bu makamın yerini sonraları Rast makamı almıştır. Divan edebiyatının usta şairi Yusuf Nâbî bir gazelinde;

"Hakimüz Mevlididir Hazret-i İbrahim'ün
Nâbîya rast makamında Rûhaviyüz biz"

diye diyerek hem Rehavi makamının Urfa'ya ait olduğunu belirtmek ister hem de Urfalı olduğu belirtmiş olur. Ayrıca Şeyh-ül İslâm Mehmet Esad Efendi, ***Atrab'ül Asar*** adlı eserinde, Urfalı Şair Yusuf Nâbî'nin müzik alanında da üstat olduğunu, güzel sesi ve ***"Seyyid Nuh"*** müstear adıyla şahane eserler bestelediğini yazmıştır.[8] Yine Arap musikisinde ***"Urfa Makamı"*** diye bilinen bir makam olduğu bilinmektedir.[9] Bunun dışında Urfa hoyrat türünde mahalli tabirle ***"Kılıçlı Makam"*** denilen bir tür daha vardır.

Bugün dahi adı müzikle özdeşleşen Urfa'nın müzik kültürü oldukça eskiye dayanmaktadır. Miladi dördüncü yüzyılda Urfa Okulu hocalarından Aziz Bardaysan'ın kiliseye ilk müziği sokan kişi olduğu ayrıca Aziz Afraim ve Suruçlu Yakup'un şiirlerinin Bugün dahi kilise ayinlerinde okunduğu bilinmektedir. Tarihi Harran Üniversitesi ve Urfa Akademisinde müzik ile ilgili çalışma yapan, bu alanda kitaplara, âlimlere rastlanmaktadır. Urfa'nın bugün köklü bir müzik kültürünün oluşmasında bu tarihi birikimi yanında imparatorluk etkisini göz ardı etmemek gerekir. Anadolu ve Arap coğrafyasının ortasında ve geçiş noktasında bulunan Urfa, bağlı olduğu Osmanlı kültüründen fazlasıyla etkilenmiş, taşrada saray müziğini icra eden birkaç şehirden biri olmuştur. Özellikle o dönemde Urfa ve Harput'a saraydan sürgün olarak gelen içoğlanlar, özellikle ittihatçı aydınlar bu şehirlerde kültür ve düşüncenin güçlenmesine neden olmuşlardır.[10]

---

[7] Evliya Çelebi, Seyahatnamesinden Seçmeler, sadeleştiren Atsız, Urfa bölümü, Ötüken Yay. 2011, Ankara
[8] Abuzer Akbıyık, age. sh.41
[9] Yılmaz Öztuna, Türk Musikisi Ansiklopedisi, II. Cilt, MEB Yay., Abuzer Akbıyık, Urfa Sıra Gecesi, sh.41, Kişisel Yay. 2006, Urfa
[10] Örneğin bir Meşrutiyet Aydını Nüzhet Sabit, İttihatçı İhsan Şerif Saru gibi aydınlar Urfa'da sürgün olarak yaşamışlardır. İhsan Şerif Saru Urfa'da 10 yıl kalmıştır.

Mukim Tahir ve arkadaşları birarada

Saray terbiyesinden geçen içoğlanlar, sürgün geldikleri bu şehirlerde saray müziğinin oluşmasına katkı sunmuşlardır. Ayrıca Urfa müzik gruplarının saraya çağrılarak veya saray'dan Urfa'ya gelen müzik gruplarının olduğu anlatılmaktadır. Örneğin Tamburacı Derviş adlı bir kaynak kişinin anlattığına göre Sultan Mahmut zamanında Yeniçeriler isyan ediyorlar. Padişah isyanı bastırdıktan sonra yeniçeriliği kaldırıyor. Aradan epey zaman geçiyor, her nasılsa saz heyeti yeniçeri marşını okuyorlar. Sultan Mahmut, gazaba gelerek heyeti Halep'e sürgün ediyor. O sıralarda Urfa'da mutasarrıf bulunan zatın oğulları sünnet ediliyor. Mutasarrıf Halep valisini Urfa'ya davet ediyor. Vali Urfa'ya gelemeyince bir cemile olarak saz heyetini Urfa'ya sünnet düğününe gönderiyor. Heyet, ahenk ettiği sırada, saray âdeti üzere fesleri çıkarıyorlar. Bunun üzerine Urfalılar "başı açıklar" adını veriyor. Müziğe âşık denecek derecede düşkün olan Urfalılardan müthiş derece ilgi ve hürmet görüyorlar. Bu heyetin Urfa'da iki ay kadar misafir kaldığı söyleniyor.[11]

Bu heyet ile ilgili bir başka olay da şöyle anlatılmaktadır. Mahiş Efendi adlı musikişinas bir Urfalı, heyeti Beykapı bahçelerinde ağırlıyor. Mahiş Efendi'nin bahçe komşu Dede Halil, komşu bahçeden saz sesleri geldiğini duyunca, o da gidip meşke katılıyor. Bu sırada heyetin bir şarkıyı yanlış okuduğunu görüp uyarıyor. Heyetin şefi, 'biz yanlış okuduksa sen doğrusunu oku' diyor. Dede Halil sazı eline alıp;

"Şem'i hüsnün narına pervaneyim
Ben sana âşık değilim ya neyim
Meclisi vaslın için divaneyim
Ben sana âşık değilim ya neyim"

Şarkısını okuyor. Heyetin şefi yaptığı yanlışı anlayarak "Olsa olsa siz Dede Halil'siniz. Çünkü sizin adınızı Mabeyni Hümayun'da işitmişiz" diyerek Dede Halil'in elini öpüyor.

[11] Abuzer Akbıyık, age. 49

Tenekeci Mahmut (Mahmut Güzelgöz) ve arkadaşları
bir temsil sırasında

Birçok bestesi olduğu ve müziğe ayrı bir önem verdiği söylenen, ayrıca döneminde müzisyenleri saray çevresinde toplayan IV. Murat'ın, Bağdat Seferi'nden dönerken Urfa'da on on iki gün kaldığı rivayet edilmektedir. Kaldığı bu süre içinde Urfa'da çalıp söyleyen müzik gruplarının Padişahın kaldığı yere çağrıldığı ve müzik icra ettiği anlatılmaktadır. IV. Murat'ın Urfa'da misafir olduğu sırada Kuloğlu Mustafa adlı başına buyruk meşhur bir sanatçının varlığından haberdar olur. Onu dinlemek istediğini söyler. Vali Kuloğlu Mustafa'yı davete eder fakat o davete icabet etmez. Vali ve devlet erkânı zor durumda kalır, bunun üzerine iki kılıçlı zaptiye gönderip getirtirler. Kuloğlu Mustafa kılıç zoruyla getirilmenin verdiği duyguyla mahur makamına yakın, maya ile başlayan "Bülbül güle kon, dikene konma" adlı türküyü söyler. Padişah hiç duymadığı bu makamı sorduğunda Kuloğlu Mustafa da "Kılıçlı Makam" diye cevap verir.[12]

Bu makamın Urfa'ya özgü mahalli bir makam olduğu bilinmektedir. Halk arasında anlatılan bu anekdotlar Urfa'nın müziğinin saray müziğine yakınlığını göstermektedir. Yine Urfa müziği içinde doğduğu coğrafi ve tarihi şartlarda oluşmuştur.

İstanbul doğumlu Yaşar Nezihe Hanım'ın birçok gazel'i yerel ezgi ve üslupla Urfa Sıra gecesinde okunduğu malumdur. Bunlardan en meşhuru hiç kuşkusuz İbrahim Tatlıses ve Kazancı Bedih'in o güzelim yorumuyla söylediği;

"Her dem ey zalim felek sineme dokunma benim
Taş mı sandı yüreğim kal'a mı sandın bedenim"

diye başlayan gazeldir. Balıkesirli Zatî'ye ait olan bu beytin ilk dizesi ***"Her dem ey top-ı elem gönlüme dokunma benim"*** diye geçmektedir. Urfalı gazelhanlar ***"ey top-ı elem gönlüme"*** yerine ***"Ey zalim felek sineme"*** diye değiştirerek söylemişlerdir. Bir başka gazel ise Bosnalı Mezaki'ye aittir. Kazancı Bedih'in;

[12] Abuzer Akbıyık, age.51

"Sunar bir can-ımemlû bin tehîpeymâneden sonra
Döner vefk-i murâdüzre felek ammâ neden sonra"

diye geçen gazelin ***"döner vefk-i murâdüzre felek"*** ibaresinin yerine ***"felek ehl-i dili dilşâd eder"*** şeklinde değiştirerek okur.[13] Ölçü ve anlamın bozulmadığı bu gazellerin asıl üzerinde durulması gereken nokta gazellerin üzerinde yapılan değişiklik değil, İstanbullu, Balıkesirli ve Bosnalı şairlerin Urfa gazellerinin Urfa sıra gecelerinde, müziğinde yer almasıdır. Bu göstermektedir ki, Urfa müziği bir yandan Ortadoğu'dan diğer yandan Balkanlardan ve imparatorluğun başkenti İstanbul'dan ilham almaktadır. Bu yüzden Urfa müziğinde Rumeli ve Saray etkisi vardır. Çünkü Osmanlı döneminde saray kültür ve sanatı desteklemiş, teşvik etmiştir. İmparatorluk coğrafyasının en uzak köşesinde dahi edebiyat muhitleri, sanat mahfilleri olduğunu kaynaklar bize bildirmektedir. Bu konuda Prof. Dr. Cemal Kurnaz; "Kültür ve sanatın gelişmesinde sarayın rolünü de unutmamak gerekir. Sarayın ilim ve sanat erbâbını teşvik ve himaye etmesi Türk-İslam geleneğinde öteden beri mevcut idi. Bu gelenek dolayısıyla her padişah kendisini bu teâmüle uydurmak mecburiyetinde hissediyor, aksi takdirde şu beyitte olduğu gibi, çevresi veya bizzat âlim ve sanatkârlar tarafından ikaz ediliyordu:

Husrevâerbâb-ı nazma ihtirâm et ihtirâm
Çün severdi bunları Mahbûb-ı Rabü'l-âlemin"[14]

diye yazmaktadır. Urfa müziğinde sarayın etkisini ***"Urfa Divanı"***nında görebiliriz. Urfa müziğinin en meşhur parçalarından biri olan ***"Urfa Divanı"*** İstanbul'daki mehter takımlarının icra ettiği bestelerin benzeridir.[15]

Özellikle bir saray edebiyatı olduğu söylenen gazelin Urfa'da sıra gecelerinde okunması bugün dahi dikkate şayandır. Çünkü belli bir kültürel birikimi, köklü bir müzik eğitimi olmadan gazelin icra edilmesi mümkün değildir. 1926 yılında derleme çalışmaları yapmak için Urfa'ya gelen bir heyet içinde bulunan Ekrem Besim, Urfalıların müzik konusundaki birikimini şöyle dile getirmiştir: "Şunu ilave etmek isterim ki, Urfa'da dinlediğimiz zevatın hemen cümlesi, müziğe az çok vakıf insanlardı. Terennüm ettikleri parçaların hangi makamda olduğunu ve seyrini bilerek okuyorlar. Urfalıların sesleri çok temiz ve tizdir. İlk işittiğim vakit erkek sesinin bu kadar yüksek perdelere fennin vesaitinden istifade etmeksizin erişebileceğine hayret ettim."[16] Urfa, müzik alanında her dönem dikkat çekmiştir. Özellikle güzel sesli yorumcularıyla birçok şöhret çıkarmıştır.

"Bugün Bağdat ve Musul halkı arasında makam tabiri, bizim kullandığımız gibi bir çeşninin kalıbı, seyri ve skalası olarak değil, belli ve sabit bir seyir özelliği içerisinde serbest okunan kalıplaşmış havalara verilen bir isimdir. Konya, Kastamonu, Urfa, Elazığ gibi eski kültür merkezlerinde de bu tür ezgiler 'makam' adıyla anılır. 1940'li yıllardan itibaren İstanbul'da piyasa müziği

[13] Muhsin Macit, Kırklar Divanı, sh.52,53, kapı yay.
[14] Cemal Kurnaz, Halk Şiiri ve Divan Şiirinin Müşterekleri, sh.47, Berikan yay. Ankara, 2011
[15] Haydar Sanal, Mehter Musikisi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1964
[16] Dar'ül Elhan, Anadolu Halk Şarkıları, Şehzadebaşı Evkaf Dergisi, 5. Defter, İst. 1927, A. Akbıyık, age. sh. 43

çeşnisi içinde üretilen, gazel şiir biçimini söz unsuru olarak alan ve Anadolu'daki üsluptan ayrı bir müzik biçimi oluşturmuştur ki, bugün bu biçime halk arasında yaygın olarak 'gazel' denilmektedir… Arap yazar El Recep, menşeine göre makamları tasnif ederken; Arap kökenli makamlara Arap gibi, Türk kökenli makamlara Urfa gibi, Fars kökenli makamlara Segâh gibi ve Hint kökenli makamlara Hint Rastı gibi bir tanım getirmiştir.[17] Prof. Nakip, ne gariptir ki, der, Arap müziği araştırmacıları Urfa makamını Türk malı gösterirken, Türk müziği araştırmacıları da (Öztuna) bu makamı Arap malı göstermektedir."[18]

Kısas Aşıkları Birarada

Bugün İmparatorluğun başkenti olan İstanbul'da gazel okuma geleneği neredeyse kaybolmuşken, Urfa gibi bir taşra şehrin güçle bir şekilde, usta çırak ilişkisiyle halen devam etmesi, şehirdeki müzik kültürünün yüksekliğini göstermesi açısından önemlidir. Fuzuli, Nabî, Şair Eşref, Yaşar Nezihe gibi şairlerin gazellerinin Urfa Sıra gecelerinde okunması başlı başına bir olaydır. Bugün ancak edebiyat fakültelerinden mezun olmuş kişilerin anlayabileceği gazelleri Urfa'da okur-yazar olmayan ümmi kişilerin ezbere bilmesi, müzisyenlerin sıra gecelerinde icra etmesi Urfa müziğinin derinliğinin bir göstergesidir. Örneğin 70'li yıllarda Urfa'ya öğretmen olarak atanan Cemal Kurnaz, saray edebiyatı olarak öğrendiği gazelin, Urfa'nın çarşı ve sokaklarında dilenciler tarafından okuduğunu görünce bütün algısı değişmiştir. Çünkü saray edebiyatı olarak öğrendiği Divan Edebiyat, Urfa'da halkın arasında, sıra geceleri, mevlit ve salalarda okunmaktadır. Urfa müziğini İstanbul saray müziğiyle yakınlaştıran hiç kuşkusuz gazel geleneğidir. Bilindiği üzere Urfa'daki müzisyenlerin, özellikle de gazelhanların büyük çoğunluğu hafızlardır.

[17] Prof.Dr. Mahir Nakip, age.sh.18
[18] Prof.Dr. Mahir Nakip, age.sh.18

Damburacı Derviş

Mukim Tahir Oturan

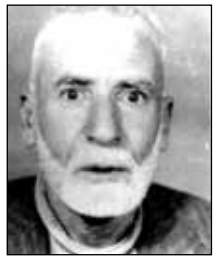
Hacı Nuri Başaran

Hamza Şenses

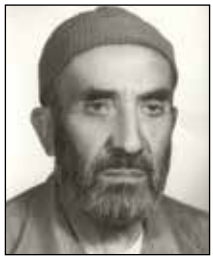
Bekçi Bakır-Yursever

Cemil Cankat

Mehmet Sağlamkol

Şükrü Çadırcı

Mahmut Güzelgöz

İzzet Delioğlu

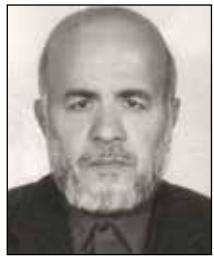
Halil Uzungöl

Bedih Yoluk

Bedir Çağlayan

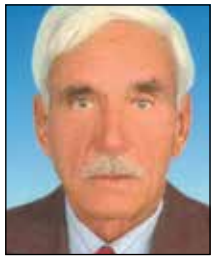
Veli Göncü (Celali)

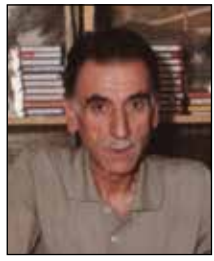
Mehmet Ataç

Ahmet Uzungöl

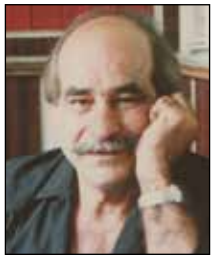
Aziz Çekirge

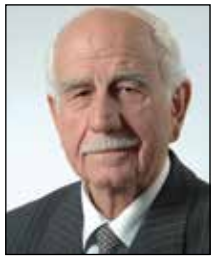
Bedran Kırmızı

Ahmet Cankat

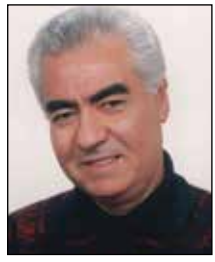
Nuri Sesigüzel

URFALI SANATÇILAR

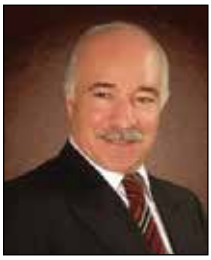
Mehmet Özbek

Abdullah Balak

Yavuz Tapucu

Mahmut Çoşkunses

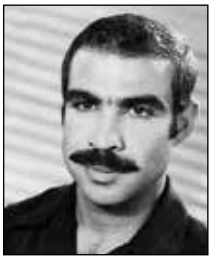
Mustafa Savaş

Seyfettin Sucu

Mehmet Güçlü

Mehmet Şevki Altıngöz

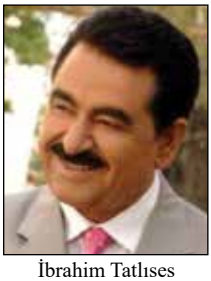
İbrahim Tatlıses

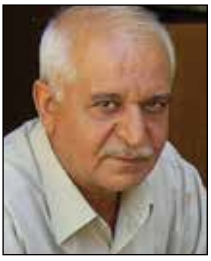
Mehmet Nacak

Çetin Özdemir

Abdullah Uyanık

M.Akif Baybostancı

Kadir SEMA

Mehmet Delioğlu

İsmail Badıllı

İbrahim Yeşildağ

Abdülkadir Alğın

İbrahim Özkan

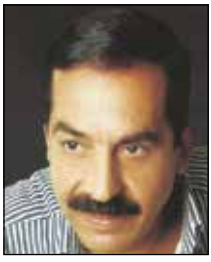
Halil Yıldırım

KERKÜK

(Dr. Şemsettin KÜZECİ)

Irak Türklerinin genel olarak edebî dilleri İstanbul Türkçesi olup, konuşma dili ise Azerbaycan şivesidir. Ancak Irak Türkmenlerinin yaşadıkları bölgelerde Türkmen lehçeleri farklı farklıdır. Bunlardan: Telafer-Musul, Erbil-Altunköprü, Kerkük merkez, Tezehurmatu-Dakuk, Beşir, Amirli-Türkalan- Bastamlı-Aştöken-Yalançılar, Hanakin-Kifri- Karatepe- Mendeli-Kazaniye lehçeleri… Kerkük Türkmen lehçesi Türkiye'nin Şanlıurfa ili ile Elazığ illerinin şivesinde daha çok yakındır.

Türkmen Sanatçılar temsil anında

Kerkük - Urfa (Dayı-Yeğen) Efsanesi

Rivayete göre, Osmanlı döneminde Kerkük'te büyük bir salgın ortaya çıkar, yüzlerce Kerküklünün ölümüne neden olur. Kerküklüler çevre bölgelerden doktor arayışına girerler. Bu salgını giderecek Urfa'da tek bir doktor olduğu bilgisine ulaşırlar. Doktoru Kerkük'e getirmek için Kerküklü bir heyet Urfa'ya gider. Urfalılar doktorun dönmemesinden endişe ederek, doktora karşılık 40 Kerküklü genç rehin isterler. Kerküklüler 40 genç toplayıp doktoru Kerkük'e götürürler. Urfalı Doktora Kerkük'teki salgın yok olduktan sonra, Kerküklüler Urfa'ya dönmesine izin vermemişler. Böylece Kerküklü 40 genç Urfa'da evlenerek, hayatlarına orada devam etmişlerdir. İşte bugün ortak kültür, sanat, folklor, örf-adet, gelenek ve göreneklerimizin ortaklığı bu rivayete dayanmaktadır. Urfa'nın tanınmış eski Belediye Başkanı, Milletvekili ve yakın dönemde Bakanlık yapan Ahmet Eşref Fakıbaba'nın dedesinin Kerküklü olduğu bilinmekte ve belki de bu 40 gençten biridir.[1]

Bilindiği gibi Urfa, tarih boyunca çok göç alan bir şehirdir. Özellikle Osmanlı döneminde yapılan iskân politikaları çerçevesinde buraya birçok ırk ve milletten insanlar yerleştirilmiştir. Örneğin kırsal kesime yerleştirilmiş Türkler Kürtleşmiş, şehir merkezine yerleştirilmiş Kürtler ise Türkleşmiştir. Ayrıca Harran geçmişte Arap ve Hanbelî mezhebine mensupların yaşadığı bir

[1] Küzeci, Ş,(2012) Abdülvahit Küzeci Hayatı ve Eserleri. S,35. Ankara

mekân iken, şimdi Şafii mezhebine mensup Arapların yaşadığı bir yer olmuştur. Bir ara Dürzîler bile burada iskân edilmiştir. Hindiye kolundan gelen Arap aşiretleri vardır. Yine Osmanlı döneminde tarımla uğraşan Yahudiler, bir tek Harran'da yaşamıştır. Coğrafyada böylesine iç içe geçmişlik söz konusudur. Bu yüzden dayı yeğen efsanesinde anlatılan hikâye doğru olabilir. Zira Urfa ve Kerkük birbirinden ayırt edilmeyecek derecede aynı şive ile konuşmaktadırlar. Türkü ve melodileri oldukça benzerdir. Bu yüzden geçmişte bir arada yaşamış oldukları söylenebilir. Ki, efsanede Urfa ve Kerkük'ün hem kız alıp vermeden hem de aynı şehirde yaşamalarından söz edilmektedir. Bu efsane bugün dahi yaşlı Kerkük ve Urfalılar arasında anlatılmaktadır. Ve bugünkü kültür ve müzik benzerliği bu efsaneyi doğrulamaktadır…

Efsaneden yola çıkarak ancak hakikatin izini sürebiliriz. Urfa ve Kerkük'ün dayı-yeğen efsanesi işte bizi böylesine bir hakikat yolculuğuna çıkaracaktır. Bilindiği gibi türkü, hoyrat ve gazel geleneğiyle kendine mahsus tarzı ve tavrı olan Urfa müziğinin bir de Harput ve Kerkük ile benzerliği vardır. Urfa müziğini Kerkük ve Harput ile yakınlaştıran asıl damar türkü ve uzun havalardır. Bunun nedeni Kerkük'ün Misak-ı Milli ile sınırlarımız dışında kalmasının verdiği ayrılık hasreti, bulundukları coğrafyada çok da huzurlu bir yaşamlarının olmayışı ve geçmişten gelen din ve dil bağımızdır. Kerkük'ün milli sınırlar dışında kalması onların hasretini daha da derinleştirmiş, acılarını daha da artırmıştır. İmparatorluğun çöküşü sırasında yaşanan savaş, ölüm ve hastalıklar bu acıları daha da derinleştirmiş, türkü, hayrat ve manilere konu olmuştur. Kerkük'te yakılan bir ağıt Urfa'da yakılan bir türkü Kerkük'te, Harput'ta karşılık bulmuştur.

Kerkük-Urfa ve Elazığ Ortak Kültürü

Üç ayrı coğrafyanın insanları olarak aynı duyarlılıkta türküler, şarkılar terennüm etmişlerdir. Bu üç şehrin gerek ağız gerekse coğrafi yakınlık ve kültürel alış-verişler etkili olmuştur. "Kerkük havaları bir taraftan Azeri havalarına benzerken, öte yandan Anadolu özellikle Urfa, Elazığ ve Diyarbakır havalarına benzemektedir. Hiç de tesadüfî olmayan bu müşterekliği uzun havalarda olduğu kadar kırık havalarda da görmek mümkündür. Otoriteler Türk yörelerinin Halk Müziğini tasnif ederken Kerkük ve Erbil'i ikinci dereceden Azeri halk müziği grubu olarak telakki etmektedirler. Öte taraftan bu iki Türk şehrinin, Anadolu'nun özellikle Güneydoğu Bölgesi ile yakın ilişkisi vardır.

Urfa, Elazığ ve Diyarbakır halk müzikleri arasındaki ilişki ne ise, Kerkük ile bu şehirlerarasındaki ilişki de odur. Beraberlik, uzun havalarda olduğu kadar kırıkhavalarda da söz konusudur. Divan, Urfa, Elazığ ve Kerkük arasında müşterek olan başka bir havadır. Her üç yörede: Divan, Hüseyni makamı çeşnisi veren bir uzun havadır. Divan havasının bentleri

arasında aranağme olarak özel ayağı çalınır. Divan havası, Aruz ölçüsünün 3 Failâtün+Failün kalıbıyla veya hece ölçüsünün 15'li kalıbıyla söylenmiş divanlarla okunur."[2] Örneğin "Çadır kurdum düzlere" türküsü hem Kerkük hem Urfa'da söylenir. Yine Kerkük'te "O yana dönder meni" türküsü Urfa'da "Bu dere derin dere" adıyla söylenmektedir. Kerkük'te "Bak gözüne gözüne" türküsü Elazığ'a "İndim yârin bahçesine" adıyla söylenmektedir. Bu benzerlikler daha da çoğaltılabilir.

Urfa ve Kerkük'te ortak olarak söylenen ve hem Urfa manileri hem de Kerkük manileri arasında yer alan o kadar çok mani vardır ki, birbirinden ayırt etmek mümkün değildir. Mesela Urfa'da

"Açık koy pencereni
Gözüm görsün geleni
Nasıl kabre koyarlar
Yar derdinden öleni"

diye söylenen mani Kerkük ağzında "nasıl kabre koyarlar" yerine "Nece qebre qoyallar"[3] ve " yar derdinden öleni" yerine " yar derdinnen öleni" diye geçmektedir. Yine bir başka Urfa manisinde;

"Akşamın arasını gör
Bağrımın yarasını gör
Benden sana yar olmaz
Git başın çaresini gör"

Urfa'da diye söylenirken, Kerkük'te ise;

Axşamın arasın gör
Aç bağrım yarasın gör
Men sene yar olmaram
Get başıv çarasın gör4

diye söylenir.

Bu denli iç içe bu denli etkilenmiştir birbirinden… Urfa Kerkük türkü kardeşliği yanında bir de Urfalı ve Kerküklü dostluğu vardır. Bu dostluk ilhamını kadim zamanlardan gelen efsaneden aldığı kadar, 1960'lara uzanan Urfalı Mehmet Özbek ve Kerküklü Abdülvahit Küzeci ve Abdurrahman Kızılay'ın şahsında sembolleşen, türkülerinde dile gelen dostluktur. Bu dostluk türküler üzerinden kardeşliği, ayrılığın getirdiği hüznü, ortak tarih ve kaderi ortaya koymuş, Anadolu ve Kerkük halkının gönlünde yankılanmıştır.

[2] Nakip, M.(2009). Kerkük Türk Halk Müziği. S, 14-15. Ankara
[3] Kayacan, İ., Küzeci, Ş.(2009). İçimizdeki Kerkük. S,114 Ankara
[4] A,g,e,. S,114

Özellikle 60'larda plak ve kasetlerin yaygınlaşması, radyo ve televizyon programlarının sınırları aşarak şehirden şehre, ülkeden ülkeye yol bulması bunda önemli rol oynamıştır. 1960'lardan günümüze kadar Anadolu'da çıkan plak, kaset CD'ler anında Kerkük'te ilgiyle karşılanmış, Türkiye'de olduğu gibi kapış kapış satılmıştır. Örneğin İbrahim Tatlıses'in Kerkük başta olmak üzere Ortadoğu'da sahiplenilmesi kültür coğrafyamızın ortaklığından, gönül dilimizin benzerliğinden kaynaklanmaktadır. Anadolu'nun melâli Ortadoğu'dan ayrı düşünülemez. Hele hele bizim bir parçamız olan Kerkük'ten asla!

Kerküklü Abdurrahman Kızılay, Urfalı Mehmet Özbek ve Nuri Sesigüzel… 1960'lardan itibaren bu büyük sanatçılar, bu iki şehrin halklarının gönül dili olmuş, türkü ve hoyratlarıyla Kerkük ve Urfa, Irak ile Türkiye arasında köprü olmuşlardır. Anavatandan ayrı kalmış Kerkük, hasretini türkü ve manilerle dile getirmişlerdir.

Urfalı Türkücü Nuri Sesigüzel 1966 yılında Yeşilçam filmlerinden birinde sözleri Kerküklü Mustafa Kemal Dendenoğlu'na ve müziği Abdurrahman Kızılay'a ait olan "Aynaya baxtım saç beyaz olmuş" Kerkük Türküsünü okuduğunda Türkiye'de adeta bir artçı deprem etkisi yaratıldığı söylenir.

Aynaya baxtım saç beyaz olmuş
Neden rengim saralıp solmuş
Böyle değildim bana ne olmuş
Ağla gözlerim, sızla gözlerim
Sen bu haline, sen bu haline

Hayatım geçti bulmadım sefa
Yalan dünyada olur mu vefa
Yarımnan gördüm yıllarca cefa
Ağla gözlerim, sızla gözlerim
Sen bu haline, sen bu haline [5]

Mehmet Özbek ise, o dönem televizyonlarda okuduğu türkülerle adeta bu şehrin sesi, soluğu olmuştur. Yıllar sonra Abdurrahman Kızılay ile birlikte Anadolu'nun birçok yerinde programlara çıkmış, türküler, hoyratlar söylemişlerdir. Bu büyük iki sanatçı aynı zamanda okudukları Kerkük türküleriyle Türkmen davasına hizmet etmişlerdir. Urfa-Kerkük ezgisinden oluşan bir türküsünde Özbek'in;

"Yıktılar kalamızı
Sürdüler balamızı
Daha can boğazdayken
Çektiler salâmızı

[5] Bakınız: Turhan, S., Kızılay, A. (1991). Kerkük Türküleri s,155. Ankara
Turhan, S., (2012). Irak Türkmen Havaları. S, 398. Ankara

Can Kerkük canan Kerkük
Her söze kanan Kerkük
Kalıptı yardan uzak
Mum kimin yanan Kerkük

Elinde yad elinde
Öt bülbül ya dalında
Bir diyar mezar olsun
Kalmasın yad elinde"

Hicaz makamında söylendiği bu türkü, yüzyıllık bir hasretin acısını dile getirmektedir. Tarihte hiçbir zaman birbirine bu denli uzak olmayan Urfa, Kerkük, Harput, araya konulan sınırları türküyle, hoyratla, dahası müzikle aşmıştır. Sınırlar haritalarda ve birilerinin zihninde olsa da, bu üç şehrin halkının gönlünde hiçbir zaman olmamıştır. Kerkük türküleri Urfa'da Harput'da, Urfa ve Harput türküleri Kerkük'te söylenmeye devam etmiş, devam etmektedir. Çünkü dili, dini gönlü bir olan şehirler ancak aynı türküyü çığırır, aynı melodiyi çalar…

Kerkük ile Urfa arasında kültürel bağlar yıllar öncesine dayanır. Dayı-yeğen ilişkisi ile bilinen bu yakınlık, müzik alanında daha net bir şekilde gözükmektedir. Hele hele Halk şiirimizin önemli bir türü olan Kerkük Horyatları söz konusu olurken, insanın aklına ilk önce Abdurrahman Kızılay ile Şanlıurfalı Mehmet Özbek gelir. Bu iki sanatçı yıllar öncesi el ele vererek, Kerkük türkülerini başta Türkiye olmak üzere Türk dünyasında ve Avrupa'da tanıtmaya var güçleriyle gayret etmişlerdir. Aynı gayretler Kerkük ile Elazığ için de geçerlidir. Elazığlı Araştırmacı-Sanatçı Salih Turhan, Abdülvahit Küzeci, Abdurrahman Kızılay ve Bendeniz Şemsettin Küzeci ile bu ortak kültürle ilgili projeler, kitap çalışmaları ve kalıcı çalışmaları yapıp bu kültürün varlığı korunmaktadır.

Abdülvahit Küzeci'nin Urfalılarla ilişkisi 1956 yılında başlamıştır. Bir akşam Ankara Gençlik Parkındaki gazinoların birisinde oturan Küzeci, Ata Terzibaşı, Adnan Şeker, Emin Aydemir ve diğer arkadaşları ile birlikte içip, saz çalıp türkü söylüyorlardı. Ata Terzibaşı ise içki içmediği için hesap ve ortamı idare ediyordu. Yan masada oturanlar garsonu çağırırlar. Garson gider, bir süre sonra döner elinde bir şişe içki getirmiş, Terzibaşı: "Biz istemedik bu ne" der. Yan masada Urfalı 5–6 kişi oturuyormuş, "Afiyet olsun." diye Küzeci'nin masasına bağırmışlar: "Türküleriniz bizleri mest etti. Urfa ile Kerkük türküleri birbirilerine çok benziyor, şerefine gönderdik". Böylece Küzeci ve arkadaşları Urfalılar ile birlikte horyat ve türkü dolu bir güzel gece geçirirler.[6]

[6] Küzeci, Ş,(2012) Abdülvahit Küzeci Hayatı ve Eserleri. S,35.

Vefatından önce Urfa'da kendisiyle tanıttığımız ve onur duyduğumuz Urfa'nın saygı değer bestekârı Abdullah Balak Kerkük Türkülerini kendi belleğinde kazmış, bütün Kerkük türkülerini dilinde destanlaşmıştır. Urfalı folklor araştırmacısı Abuzer Akbıyık ve Sabri Kürkçüoğlu eserlerini arşivlemiş ve yaymıştır. Mahalli sanatçısı Mehmet Delioğlu eserlerini sahnelerde seslendirmiştir. Ayrıca Urfalı olup, Mersin'de yaşayan Hüseyin Yeşilgöz, Türk Halk Müziği hayranı olup ve Kerkük Türküleri ile Abdülvahit Küzeci'nin makam, horyat ve türkülerini yıllardır araştırıp, derleyip, Klip yaparak, başta TRT olmak üzere Kanal Urfa ve diğer TV ve radyolara sunarak ölümsüzleştirmektedir. ŞURKAV Vakfı Urfa'da Urfa-Kerkük-Elazığ gecesi düzenlemiş bu gecede seslendirilen Kerkük türküleri çok beğenilmiştir.

Yine Urfa'da düzenlenen Kültür ve Sanat haftasına Kerkük müzik ekibi davet edilmiş. Ekibin verdiği konser çok ilgi görmüştür. Ekip Urfa'da radyo ve televizyon programına katılmıştır. Urfalı Bedir Çağlayanın "Bilmem Feleğin Kastı ne" türküsünü Abdülvahit Küzeci Bağdat Türkmence Radyosu'nda okumuştur. Yine Urfalı Bedirhan Kırmızıya ait "Ay karanlık bulamadım yolumu" türküsünü Abdülvahit Küzeci Horyat ve bestelenen kitabında yayınlamıştır. Urfalı Mehmet Ataç'a ait "Ta ezelden yüzüm gülmez ağlarım" türküsü Küzeci tarafından okunmuş ve kitabına alınmıştır. 2011 yılında ise, Büyükfırat ailesinden Hüseyin Büyükfırat ile birlikte Urfa-Kerkük Dayanışma Platformu kuruldu. 08-12 Temmuz 2011 tarihleri arasında Urfa'da Uluslararası "1. Urfa-Kerkük Kültür ve Sanat Günleri" düzenlendi. Bu adım iki şehrin ortak kültür ve sanatını yeniden canlandırarak büyük ses getirdi. Kültür Bakanlığı Türk Halk Müziği Müdürlüğünce Kerkük, Urfa ve Elazığ Müzik geceleri Ankara, Elazığ ve İstanbul'da defalarca gerçekleştirildi.

Salih Turhan'ın Kerkük Türküleri ile Irak Türkmen Havaları Eserleri Abdülvahit Küzeci; 1991 yılında Trafik Hastanesinde kaldığında Salih Turhan ve bazı sanatçı arkadaşları onu ziyaret etmişler. Hastaneye gelenler saygılarından dolayı hepsi eğilip elini öpmüşlerdir. 'Burada kal, başımızın üstünde yerin var' dediklerinde Küzeci çok onurlanmıştır. Ama "Men kendi vatanıma, yurduma dönmeyi tercih ederim". Demiştir. Küzeci devam ediyor "Yine aynı günlerde Ankara'da Hüseyin Yüncü'nün evinde Salih Turhan, Abdurrahman Kızılay, Muhittin Özyardımcı, Sati Köprülü ve oğlu Mehmet ile birlikte bir akşam oturup birlikte meşk etmişlerdir. Salih Turhan'da Kerkük aşkı büyümüş ve Abdürrahman Kızılay ile birlikte bu misyonunu devam ettirmiştir. Kerkük Türküleri kitabını hazırlamaya karar vermişler. Aynı yılda yani 1991 yılında kitap Ankara'da yayınlanır. Kitap gerçekten de önemli bir kaynaktır. Bazı eksikliklerinin olmasına rağmen Ata Terzibaşı'nın "Kerkük Havaları" kitabından sonra Kerkük Türkülerini kapsayan derli-toplu en geniş bir eserdir. Özellikle eserlerin notalarının verilmesi bu kitabı önemli

kılmıştır". Salih Turhan'ın Abdurrahman Kızılay ile çıkardıkları "Kerkük Türküleri" eserinden sonra 2012 yılında Salih Turhan ikinci eserini hazırladı. Bu defa çok geniş bir şekilde Irak Türklerinin tüm yörelerini inceleyerek kitabın içine aldı. Telafer, Erbil, Altunköptü, Kerkük, Tuzhurmatu, Kifri vd. yörelerin türkülerinin notalarıyla birlikte "Irak Türkmen Havaları"[7] Adı altında Türkmeneli Vakfı tarafından basımı gerçekleşti.[8]

Irak'ta Makam ve Horyatlar

Irak'ta musiki makam tarihini yazanlar, "Makam Kerkük'te doğar, Musul'da büyür ve Bağdat'ta yaşar" sözlerini kullanırlar. Bu söylemin ne kadar doğru olup olmadığını anlayabilmek için Irak'ta makam tarihinin geniş kapsamlı bir araştırılması gerekmektedir. Biz, burada sadece Kerkük'te okunan horyat usûllarımızı hatırlatnak isteriz. Irak Türkmen müziğinde tespit edilen 22 çeşit horyat usûllarından; Muhalif, Beşiri, Nobatçi, İskender, Muçala, Yetimi, Ömeregele, Malallah, Şerife, İdele, Yolçu, Memeli, Mazan, Kesük, Darmangahı, Matarı, Kesük Matarı, Karabağı, Atıcı, Delli Hesenı, Kurde, Kızıl usûllarıdır.[9] Kerkük türküleri ve horyat geleneğinin tanınması, geniş kitlelere yayılması ve yeni nesillerce bilinmesinde Türkmen sanatçıları ve araştırmacı yazarlarının birinci derecede misyonlarıdır. Ancak Türkmenler bu konuda sınıfta kaldıkları şüphesizdir. Gönül ister ki, Erbilli biri Erbil türkülerini, Telaferli biri Telafer Türkülerini, Tuzhurmatu'dan biri Tuzhurmatu Türkülerini irdelesin ve derlesin… Ancak bu beklentimin gerçekleşmesi daha zaman alır diye düşünüyorum…!

[7] Turhan, S., Kızılay, A. (1991). Kerkük Türküleri. Ankara
[8] Turhan, S., (2012). Irak Türkmen Havaları. Ankara
[9] Küzeci, Ş,(2012) Abdülvahit Küzeci Hayatı ve Eserleri. S,13. Ankara

TÜRKMEN SANATÇILAR

İzzettin Nimet

Reşit (Küle) Rıza

Abdulvahit Küzeci

Abdurrahman Kızılay

Kerkük Kızı Selime

Talat Sönmez

Ali Kalalı

Hacı Cemil Kapkapçı

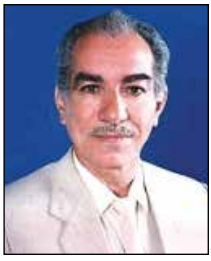
Ekrem Tuzlu

Erbilli Mişko

Mehmet Kalayı

Dayı Kadır

Mehmet Ahmet Erbilli

Yasin Yahya

Abdulvahap Sait (Haba)

İbrahim (Rauf) Terzi

Fethullah Altunses

İhsan Ekber

Hasan Neccar

Yılmaz Erol

Mulla Taha

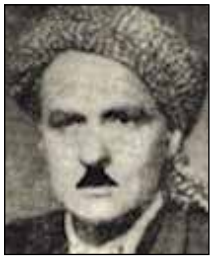
Fayik Bezirgan

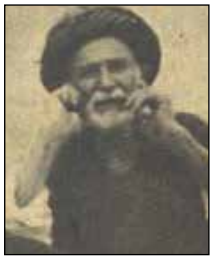
Osman Tablabaş

Mehmet Çulboyın

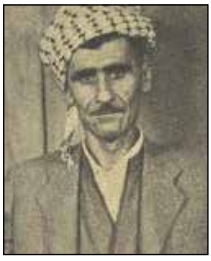
Sıddık Bende Gaffur

Mustafa Kalayı

Rostama

Haydar Bakkal

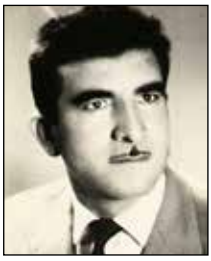
Kerim Kölemen

Kerim Osman

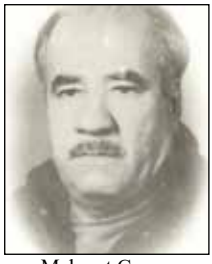
Mehmet Camçı

Tahsin Kerkükoğlu

Mehmet Bala

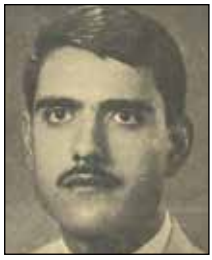
Seyid Enver

Mustafa Nimet

Ali Berber

Mehmet İzzettin

Türkmen

Hamit Salih

Yaşar Mişko

ÜÇ KARDEŞ ŞEHRİN ORTAK MÜZİK KÜLTÜRÜ VE TÜRKÜLER

(Dr. Gülda ÇETİNDAĞ SÜME[1])

GİRİŞ:

Kültür zenginliğinin belki de en önemli halkası musikidir. Musikinin en önemli dalı olan türküler ise insanların yaşam tarzlarını, acı ve tatlı hatıralarını, sevinçlerini, mutluluklarını, ıstıraplarını, kederlerini sadece kelimeler vasıtasıyla değil, yüreğe dokunan ezgisiyle de anlatır. Türkülerde asırlık bir ömür vardır; tarihle zenginleşen, coğrafyada can bulan... Zaman ve mekân sınırı tanımadan karşı koyan türküler, insanın kendini bulmasını, milletin var olmasını sağlayan öz kültür ürünleridir.

Ses, söz, mana ve sanat bakımından bir derya olan türküler, gerek fizikî coğrafya, gerekse gönül coğrafyası bakımından uçsuz bucaksız bir alana yayılmıştır. Türküler, geçmişten günümüze, nesillerin ruhundan kopup gelmiş, duygularına tercüman olmuş ve yaşanan hâdiselere tanıklık etmiştir. Bu bakımdan türküler; insanların, dolayısıyla milletlerin değerler dizgesini anlatan, sırlarla bezenmiş nağmelerdir.

Müzik kültürü ile farklı bir yerde olan Anadolu coğrafyası, ses bayrağıyla bütün dünyaya hükmedecek güçtedir. Bu yönüyle türküler, mahallî vasfından ayrılıp daha çok millî vasfıyla kültürümüzü temsil etmektedir. İnsanın ve milletin üzerine sinen binlerce yıllık yaşanmışlığı, dolayısıyla kimliği yansıtan bu millî his, gönülleri birleştiren sınırsız bir bağdır. Aynı millete mensup, ancak farklı coğrafyalarda yaşayan insanları da bir arada tutan, görünmez, fakat sihirli güce sahip olan bu bağdır.

Köklü geçmişi ve kültürel değerleri ile gün ışığına çıkarılmayı bekleyen her folklor ürünü gibi türküler de işlene işlene asıl güzelliğini bulacaktır. Türkülerdeki güzellikleri keşfedebilmek için her bir sözü ve ezgiyi sindirerek dinlemek, yüreklere ve beyinlere nakşetmek gerekmektedir. Yüreklere ve beyinlere nakşedilecek kadar etkili ve güzel musikisiyle dikkat çeken Elazığ, tarihin ilk devirlerinden beri büyük bir kültür merkezi olmuş, özellikle musikisiyle gönülleri fethetmiştir. Urfa, Erzurum, Erzincan, Sivas, Diyarbakır, Eğin (Kemaliye) gibi çevre illerle daima bir kültür alışverişi içerisinde bulunan ve merkez konumunda olan Elazığ, bu yöreleri kültürel yönden etkilemesini bilmiştir. Hatta bu etkileşim, çevre illerle sınırlı kalmamış, Kerkük'e, Azerbaycan'a kadar uzanmıştır. Hem Elazığ'da hem de Kerkük'te ezgiyle söylenen ve zamanla türkü formuna giren mâniler, bu etkilenmeye en güzel örnektir. Diğer taraftan, Doğu Anadolu'da icra edilen müzik ile Azerbaycan müziğinde görülen tema, ses, söz, ezgi, ağız

[1] Fırat Üniversitesi İnsanî ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, ELAZIĞ. gcetindag@firat.edu.tr

özellikleri ve üslup ortaklıkları da göz ardı edilemeyecek kadar fazladır. Bu benzerliğin temeli tesadüfî olmayıp dil, tarih, coğrafya ve kültür ortaklığı gibi köklü sebeplere dayanmaktadır. Zira, aynı geçmişten gelen insanlar, aynı duygu ve düşünüşte olup, benzer motifler yaratabilirler.

Çalışmamızda, Elazığ, Urfa, Kerkük ve Azerbaycan müziğinin; ağız özellikleri, ses, mana ve motif unsurları açısından ortaklıklarını tespit ederek, değerlendirmesini yapmaya çalışacağız. Amacımız; kültürün bir parçası olan musikinin, mahallî olmaktan çıkıp, nasıl evrensel bir boyuta ulaştığını, kültürün sınırının olmadığını, geçmişi ve kültür değerleri aynı olan insanların, ortak bir millî şuura sahip olduğunu ispat etmeye çalışmaktır.

Coğrafî anlamda düşününce, birbirine pek de yakın görünmeyen Elazığ, Urfa, Kerkük ve Azerbaycan'ın kültür ürünleri incelendiğinde, yüzyıllar boyunca hep beraber yaşamış, birbirinden asla kopmamış, âdeta bir bütünün parçaları izlenimini uyandırmaktadır. Bu dört bölge, Anadolu'nun önemli kültür merkezlerindendir. Özellikle de Elazığ, kendine has musikisiyle bir köprü vazifesi görerek, bu kültür merkezlerini birbirine sıkı örülmüş bağlarla bağlamıştır.

Zengin folkloru ile dikkatleri üzerine çeken Elazığ, özellikle musiki kültürü bakımından farklı bir konuma sahiptir. Geleneksel yapısını bozmadan hem klasik musiki hem halk musikisi hem de tasavvuf musikisini güçlü bir bağ ile birleştirmiş ve özgün bir musiki ortaya koymuştur. Gerek musikinin icra tarzı, gerekse çalgı aletleri ile farklı bir musiki anlayışı ortaya koyan Elazığ insanı, bu yönüyle dikkate değerdir. Kültürel dokuyu, hayat felsefesini en zarif hislerle sese ve söze döken sanatkârlar ya da sanatkâr ruhlu insanlar, Elazığ musikisine, daha da önemlisi Türk musikisine büyük ölçüde hizmet etmişlerdir.

Nitekim, İstanbul'da Türk müziği yokken, Harput'ta kurala dayalı olarak Türk müziğinin icra edildiği bilinmektedir. Bu müzik çeşnisi, gerek kullanılan sazlar, gerekse melodik yapı bakımından komşu illerde icra edilen Türk müziğine pek benzememektedir (Eroğlu, 1989: 11). Elazığ'ın kültür merkezi olması ve çevre illeri etkilemesi gayet tabiîdir. Elazığ, sadece çevre illeri değil, coğrafî bakımdan bir hayli uzak bölgeleri de kendi kültürüyle sentezlemesini bilmiştir.

Bazı araştırmacılar da Türk müziğinin kökenini Elazığ'a bağlamaktadır. Bugünkü Türk sanat müziğinin doğuş yerleri, saraylar ve bu sarayların bulunduğu şehir merkezleriyse, bu müzik türünün ilk bestelerini de Harput'ta ve Harput'taki saraylarda aramak gerekir (Ekici, 2004: 148). Dolayısıyla Türk müziğinin kökenini, Elazığ müziğinde aramak ve Elazığ müziğinden hareketle mukayese yapmak yerinde bir karar olacaktır.

Harput müziği, hem klasik Türk müziğinden hem de genel halk müziğinden ayrıdır (Eroğlu, 1989: 12). Elazığ'ın kendine mahsus oluşturduğu

bu müzik türü, var olan müzikten daha farklı bir yapıdadır. Elazığ insanı, geçmişten gelen kültür birikimini saza ve söze dökmüş, bu müziği yüzyıllarca incelik ve zarafetle işlemiş, bugünkü Elazığ müziğini meydana getirmiştir. Elazığ musikisi için, "mevcut olan musikiden tamamen farklı bir müzik türü" ibaresini kullanmak yanlış olur. Ancak mevcut müzik türü ve anlayışı içerisinde, müziğini kurallara uygun ve kendine özgü anlayışı ile yeniden yorumlamış, disiplin altına almış, farklı bir duyuş ve düşünüş tarzı ile yeniden yoğurup şekillendirmiştir.

Harput müziğinde kullanılan makamlar, besteler, musiki aletleri, musikinin icra edilmesi, bir gelenek içerisinde uygulanır. Halk kültürü, tasavvufî düşünce, hayat felsefesi, örf ve âdetler birleşerek bir müzik kültürünü meydana getirmiştir. Nitekim, Harput halkının tasavvufî yaşayış biçiminin sonucu olarak, tasavvuf müziği ve geleneksel müzik birbirine ters düşmeden, ustalıkla birlikte icra edilmiştir (Ekici, 2004: 149).

Hayat felsefesi, dünya görüşü, tarihi, kültürü, kısacası geçmişi aynı olan Elazığ, Urfa, Kerkük ve Azerbaycan insanı, bir kültür köprüsü ile birbirlerine bağlanmışlardır. Bu birlikteliğin izleri de sözlü ve yazılı ürünlerinde yansımasını bulmuştur. Mengüşoğlu, Elazığ, Urfa ve Kerkük'ün aslında akraba olduklarını, tarihî seyir içerisinde, coğrafî sebeplerden dolayı ayrılmak zorunda kaldıklarını, bu ayrılığın da istem dışı bir eylem olduğu için çok zor yaşandığını ifade etmiş ve ayrılığın hikâyesini şu şekilde anlatmıştır: *"Altı yüz yıldır Harput Kalesi'nden uzakları, çok uzakları gözleyen ve bağrına basma tutkusuyla yanan Belek Gazi'nin bir özlemiydi, Harput, Urfa ve Kerkük vadisinden hoyrat esintilerini koklamak. Harputlu önce Kerküklü'yü uğurladı. 'Gadan alam unutma atanı.' dedi ve arkasından ağır ağır kaleye çıktı, bir bilge kişi gibi oturdu burca ve şeher yoluna bakarak intizarda bulundu:*

Çak felek
Hançeri al, çak felek
Düşmanları güldürdün
Düşmandan alçak felek.

Kerküklü, gönlü gibi gözü de arkada, dönüp dönüp:

Kalasız
Harput olmaz kalasız
O dı men koydum gettim
Siz sağlıknan kalasız

diyerek hıçkırıklar içinde düştü yola. Urfalının ayrılışı daha da zor oldu. Çok direndi ayrılmamak için. Ama tarih böyle yazılmalıydı. Çünkü taktir böyleydi.

Bu intizarla halen bugün 'fis kayası'na çıkıp;

Kalalı
Urfa Harput kalalı
Dün ü gün intizardayam
Sizden ayrı kalalı

demekte, gönlünün alevini dindirmediğinden arkasından da;

Kalk koşuma
Al çüftü kalk koşuma
Felek hesret bıraktı
Gül yüzlü gakkoşuma

diyerek gizli gizli ağlamaktadır." (Mengüşoğlu, 2000: 67-68).

Yukarıdaki ifadeler Elazığ-Urfa-Kerkük yakınlığını ve akrabalığını çok güzel ve çok öz bir şekilde anlatmaktadır.

Mengüşoğlu, ayrıca sanatçı Mehmet Özbek'in de veciz ifadelerinden birine yer vererek, bu konudaki düşüncesini doğrulamak istemiştir. Özbek, Harputlu, Urfalı ve Kerküklünün üç kardaş olduğunu söyleyerek, türkülerindeki ortaklığı da bu duruma bağlamaktadır (Mengüşoğlu, 2000: 68). Coğrafya farklılığına rağmen Elazığ, Urfa ve Kerkük müziğinin büyük benzerlikler göstermesi, yukarıdaki düşünceleri doğrular niteliktedir.

Elazığ musikisi, birtakım farklılıklar arz etse de genel olarak Urfa, Kerkük, Harput'ta söylenen türkü ve şarkılardan bazıları, Türk sanat müziği makamlarına denk gelmekle birlikte, büyük bir çoğunluğunun icrası ve seyri farklıdır. Makamı belirleyen asıl unsurun seyir karakteri olduğu göz önüne alınırsa, Harput şarkı, türkü, hoyrat ve gazellerinin, yöreye özgü makam adları ile ayrı bir makam olarak adlandırılması da doğrudur (Ekici, 2004: 151). Yöreye ait bazı farklılıkların olması ve seyir karakterinin farklılık göstermesi de Elazığ'a mahsus makamları belirlemiştir. Bu bakımdan Türk sanat müziğinde mevcut olan bazı makamlar, Elazığ müziğinde farklı adlarla ve yöreye özgü bir tarzla icra edilmektedir.

Kültürün sınırı olmadığı için şehirler, bölgeler hatta ülkeler arasında dahi benzerlik olması muhtemeldir. Özellikle de kültürün en önemli kollarından olan müzik, evrensel bir dili sembolize ettiği için, özümsendiği alanlarda yayılma imkânı bulur. Elazığ, Urfa, Kerkük ve Azerbaycan arasında da bir etkileşim, kültür alışverişi olduğu ve folklor ürünlerinin benzerlik gösterdiği muhakkaktır. Ancak bu bölgeler arasında, etkileşimden ziyade millî ve manevi bir ortaklık olduğunu söylemenin daha doğru olacağı kanaatindeyiz. Musiki alanında önemli bir yere sahip olan bu dört bölgenin musikisinin ortak unsurlarını belirlerken, musikinin merkezi olarak kabul edilen Elazığ musikisini esas alarak Urfa, Kerkük ve Azerbaycan musikisiyle ayrı ayrı değerlendirmeye tâbi tutacağız.

1.Elazığ Şanlıurfa

Musiki geleneği ve anlayışı bakımından birbirine en çok benzeyen iki il, Elazığ ve Urfa'dır. Musikinin kalbi olarak kabul edilen Elazığ ve Urfa; makam, ezgi, kelime ve ağız özellikleri bakımından birçok benzerlik göstermektedir. Elazığ musikisi ile Urfa musikisi arasındaki benzerlikler, iki ilde icra edilen musikinin kökeninin aynı olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Musiki geleneğinin canlı bir şekilde devam ettirildiği Elazığ ve Urfa, makam tertibi, repertuvar zenginliği, güçlü ses yapısı, mahallî kelimelerin zenginliği ile Türk müziğinde ayrı bir konuma sahiptir. Ses, söz, makamlarındaki incelik ve çeşitlilik ile dikkat çeken Elazığ ve Urfa'da okunan türküler, mâniler, hoyratlar, gazeller sağlam ve güçlü ağızlarda söylenegelerek hak ettiği yeri bulmuştur.

Elazığ ve Urfa'da icra edilen musikinin ortak yanlarından biri de musikinin yeri, zamanı ve icra edilme tarzıdır. Şanlıurfa'da "Sıra Odaları/Sıra Geceleri Sohbetleri", Elazığ'da "Kürsübaşı Sohbetleri" hem bazı konuların görüşüldüğü hem de musikinin icra edildiği meclislerdir. Bu toplantıların amacı ve kuralları genel olarak aynıdır. Yaşlı bilge kişilerden gençlere doğru bir çizgide oturulur. Oturmadan, konuşmaya, müzik icrasından, meşk fasıllarına kadar her şey kurala dayalı biçimde yapılır. Geleneksel hale gelen Elazığ'daki kürsü başı geceleri ile Urfa'daki sıra geceleri, musikinin usulüne uygun icra edilişi bakımından ortaklıklar göstermektedir. Sohbetlerin edildiği, hikâyelerin anlatıldığı, oyunların oynandığı, bilgi alışverişlerinin olduğu, meselelerin halledildiği, meşklerin yapıldığı kürsübaşı gecelerinde, ısınma aracı olarak kullanılan kürsüler, müzik icra etmeye vasıta olan bir araç haline dönüşür ve çok önemli bir musiki geleneğinin adı olur. Sıra geceleri de aynı şekilde adını, musikinin icra edilme tarzına göre almıştır. Bu geceler, her bir kişinin evinde sırayla, düzenli biçimde yapılmaktadır. "Sıra gecesi" adı da gecelerin sırayla yapılmasından gelmektedir. Bu gecelerde de kürsübaşı gecelerinde olduğu gibi musiki icra edilir, meşk yapılır. Hem sanat hem halk hem de tasavvuf müziğinden eserler okunur. Bu bakımdan kullanılan musiki aletleri de klasik musikide ve halk musikisinde kullanılan aletlerdir.

Elazığ ve Urfa musikisindeki ortaklıklardan biri de hoyrat okuma geleneğidir. Elazığ, Urfa ve Kerkük'te sıklıkla okunan hoyrat, duygu ya da düşünceleri özlü bir şekilde dile getiren, 7 heceli, 4 veya daha fazla mısradan meydana gelen, mâni karakterli halk şiiri ve müziğinin bir ürünüdür. Hoyratlar, ezgi karakterleriyle mânilerden ayrılırlar. Mısra sayısı ile kafiye düzeni değişiklik gösteren cinaslı mâniler, genellikle ses tekerleme, mana ve cinas özelliği gösteren bir kelime grubu halindeki eksik mısra ile başlar. Bu biçimdeki mânilere Urfa ve Kerkük'te "hoyrat" adı verilmektedir (Akbıyık, 1997: 27). Uzun hava ya da cinaslı mânilere verilen ad olarak bilinen hoyrat ve hoyrat söyleme geleneği hem Elazığ'a hem de Urfa'ya âdeta damgasını vurmuştur. Hoyrat, daha çok erkek ağzına yakışan, herkes tarafından okunamayan bir uzun hava tarzıdır. Özellikle Elazığ ve

Urfa'nın musiki meclislerinde söylenen hoyratlar, tema ve makam bakımından hemen hemen birbirinin aynıdır. Hoyrat ve gazel okuyucuları da birbirlerinden etkilendikleri için okuma tarzları da neredeyse aynı şekildedir.

Hoyratlar, çeşitli isimlerle adlandırılmışlardır. Urfa'da beşiri, isfihan, mesnevi, kesik, bahçacı, kürdi elezber gibi isimlerle adlandırılırken; Kerkük'te beşiri, muhalif, kürdo, muçıla, mazan, nabatçı, yetimi, ümergele, kesük gibi isimler kullanılmaktadır. Hoyratların ilk mısraları genellikle eksik hecelidir. Bu kısımlar genellikle, "baba bögin", "zalım zalım", "gözim", "kardaş", "bögin", "ağam ağam", "a hele zalım", "ah balam" gibi hitap sözleri ile doldurulur. Ayrıca hoyratların kendilerine mahsus giriş ve ara müzikleri vardır. Hoyrat, uzun hava tarzına giren; başlangıç, miyanı olan, özel melodik seyir ve hareketi bulunan bir çeşit ezgi biçimidir (Akbıyık-Kürkçüoğlu, 1991: 16). Her iki yörede de insanlar duygu, düşünce, sevinç ve neşelerini çoğunlukla da acı ve kederlerini bir ezgi eşliğinde, uzun hava tarzında olan hoyratlar ile dile getirmişlerdir.

Hoyratlar, söylenişindeki zorluklar nedeniyle dilden dile daha az yayılmış ve daha az bozulmaya uğramıştır. Yerli ağzın en güzel örnekleri olan hoyratlar, yerli birçok kelimenin yaşamasını sağlamış ve dilin dış etkenlerden etkilenmesini önlemiştir (Akbıyık-Kürkçüoğlu, 1991: 17). Hoyratlarda kullanılan kelimeler bozulmaya uğramadığından, ağız özellikleri bakımından ait olduğu yöreyi ve o yörenin kültürünü daha sağlıklı biçimde yansıtmaktadır.

Hoyrat dışında mâniler de musikinin önemli birer parçası, hatta temelidir. Bu bakımdan türkülerin temeli ya da bir parçası olan mâni ve hoyratları, türkülerden bağımsız düşünmemek gerekir. Elazığ, Urfa, Kerkük ve Azerbaycan'la bütünleşen mâni'ye, Urfa'da "meani", Azerbaycan'da "mahnı", Kerkük'te "me'ni", Elazığ'da ise "mâni" denir. Urfa'da okunan mâni ve hoyratlar ile Elazığ'da okunan mâni ve hoyratların birçoğu, ses değişiklikleri dışında genellikle aynıdır. İki ilin türkü, mâni ve hoyratlarında tema, motif, söz, makam, ezgi gibi benzerlikler görülmektedir. Bir yörede okunan türkü veya mâninin varyantına diğer yörede rastlamak mümkündür. Bu benzerliği aşağıdaki örneklerde de rahatlıkla görebiliriz:

Elazığ	**Urfa**
A benim bahtı yârim	*A benim bahtı yarım*
Gönlümün tahtı yârim	*Göynimin tahtı yarım*
Yüzünde göz izi var	*Üziyde göz izi var*
Sana kim baktı yârim	*Siye kim bahtı yarım*
(E.K)	(Akbıyık-Kürkçüoğlu, 1991: 45)
Al alma dört olaydı	*Al alma dörd olaydı*
Yiyene dert olaydı	*Yiyene derd olaydı*
Bu almanın sahabı	*Bi almanın sehebi*
Sözüne mert olaydı	*Sözine merd olaydı*
(E.K)	(Akbıyık-Kürkçüoğlu, 1991: 49)

Almadan al olasın	*Almadan al olasan*
Selviye dal olasın	*Selviye dal olasan*
Bana göre yâr mı yok	*Biye göre yâr mı yoh*
İstedim sen olasın	*Ben dedim sen olasan*
(E.K)	Akbıyık-Kürkçüoğlu, 1991: 50)

Bu dağlar meşe dağlar	*Bi dağlar meşe dağlar*
Vermiş baş başa dağlar	*Dört yanı köşe dağlar*
Bir elim yâr koynunda	*Bi yanım yâr koynında*
Bir elim boşa ağlar	*Bi yanım boşa ağlar*
(S.K)	(Akbıyık-Kürkçüoğlu, 1991: 78)

Yukarıdaki mâni ve hoyratlar incelendiğinde, çoğu unsurun, ses değişiklikleri dışında aynı olduğu görülecektir. Ancak etkilenmeler sonucunda benzerlikler olduğu gibi karışıklıklar da meydana gelmektedir ki, Elazığ'da söylenen "Saray Türküsü"nün, Urfa'da bazı değişikliğe uğrayarak söylenmesi, bu durumun kanıtıdır:

Saray yolu düz gider	*Hüvek yolı düz gider*
Bir kınalı kız gider	*Bi hızmalı kız gider*
O kız yolu şaşırmış	*O kız yolın şaşırmış*
İnşallah bize gider	*İşallah bize gider*
(TRT-673)	(Akbıyık-Kürkçüoğlu, 1991: 133)

Hoyrat ve mâni, Şanlıurfa'da yediden yetmişe halkın rahatlıkla söylediği tabiat ve sevda konuları yanında, millî hisleri dile getiren, çoğu zaman müşterek olan duyguları ifade eden bir şiir türüdür. Hoyrat, mana bakımından mâniden daha kuvvetlidir ve erkek ağzına daha çok yakışır (Akbıyık, 1997: 27).

Şanlıurfa'da erkeklerin dik ve tiz sesleriyle okuma şekline "hoyrat", kadınların daha pes sesle okuduklarına ise "mâni" denir (Akbıyık, 1997: 27-28). Hoyratı, mâniden ayıran en önemli özellik, ezgi karakteridir. Ayrıca hoyrat, daima cinaslı bir şekilde söylenir.

Şanlıurfa'da hoyratlar daha çok müzik meclislerinde, sesi müsait olanlar tarafından okunur. Hoyrat okuyana "hoyratçı" denir. Hoyratçı, hoyratı, elini bir kulağının üstüne koyarak okur. Bu şekilde hoyrat okuyan kişi, kendi sesini daha iyi duyabilir. Hoyratçı, türkülerin veya çiftelerin (ilahilerin) arasında, yeri geldiğinde, okunan makama uygun hoyrat okur. Müzik meclislerinin dışında, tasavvuf meclislerinde de hoyrat okunur. Şanlıurfa'da düz Urfa hoyratı, tecnis, isfihan, mesnevi, kalata, garip, hüseyni, ibrahimi, beşiri, aşırtmak, acem, kesik, kesik kerem dağ, bahçacı, daşçı, mahmudiye, elezber, çargâh, nevruz gibi hoyrat çeşitleri okunur (Akbıyık, 1997: 28). Sıradan herkes hoyrat okuyamaz. Okuyucular, hoyratı okurken âdeta onu duyar ve yaşar. Hoyrat okumak özel bir yetenek, güçlü bir ses ve

usta-çırak ilişkisi içerisinde yetişmiş olmayı gerektirir. En güçlü hoyrat okuyucuları da Elazığ ve Urfa'da usta-çırak ilişkisi içerisinde yetişmişlerdir.

Musiki yanında gelenek ve göreneklerin, örf ve âdetlerin de benzerlik göstermesi Elazığ ve Urfa halkının aynı kaynaktan beslendiğini, aynı kökenden geldiğini doğrular niteliktedir. İki ilin insanı, Orta Asya'dan gelmiş, bir kısmı Urfa'ya, bir kısmı da Harput'a yerleşmiştir. Aynı kökenden gelmelerine bağlı olarak, Elazığ ve Urfa'da tecnis, müstezat, kesik hoyrat, şirvan, beşiri, ibrahimi, divan, hoyrat ve gazeller büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Bir başka benzerlik de hem Elazığ'da hem de Urfa'da halk müziği ve klasik müzik sazlarının birlikte kullanılmasıdır. Urfa'dan derlenen *"Hüvengin Yolları"*nda türküsünün Elazığ'da *"Kövengin Yolları"*nda olarak söylenmesi de benzerlik ve etkilenme olduğunun göstergesidir. Ayrıca *"Yoğurt Koydum Dolaba", "Saray Yolu", "Mamoş", "Güvercin Vurdum Kalkmaz", "Fincanı Taştan Oyarlar", "Dağlarda Meşelerde", "Elaziz Uzun Çarşı"* türküleri hem Elazığ'da hem de Urfa'da icra edilmektedir. Benzerlikler, her iki yörede okunan gazel, mâni ve hoyratlarda da açıkça kendisini göstermektedir (Akbıyık, 1999: 75).

Elazığ ve Urfa türküleri incelendiği taktirde çoğu türkünün ortak olduğu görülecektir. Ayrıca, bir kısım türkünün sadece sözleri benzerken, bir kısmının da sözlerinin farklı, makam, ezgi ya da usullerinin aynı olduğu görülecektir. Örneğin; Elazığ'da söylenen *"Mamoş"* türküsü, her yönüyle aynı şekilde Urfa'da da yaşamaktadır. Yine *"Güvercin Vurdum Kalkmaz"* adlı oyunlu türkü, yakın sözlerle, ancak tamamen farklı makam ve ezgilerle Urfa'da söylenmektedir. *"Yoğurt Koydum Dolaba"* adlı türkünün de makam ve usul yönünden aynı, ancak ezgi ve güfte farklılığı ile varyantı mevcuttur. Aynı türkünün bir varyantı da Kerkük'te söylenmektedir. *"Yeşil Yaprak Arasında"* türküsünün de makam, usul, söz ve ezgi kalıbı yönünden hemen hemen aynısı Urfa'da icra edilmekte olup sadece ara saz bölümleri farklılık göstermektedir (Turhan, 2000: 93-94).

Gazel ve divanlar bakımından da hem Elazığ hem de Urfa türküleri bir hazine gibidir. Bu iki yörede okunan divanlarda metin bozukluklarına pek rastlanmaz. Bu yönüyle de her iki yöre sağlam bir çizgidedir.

Elazığ ve Urfa ağzı, müzik tarzı, musiki geleneği, kullanılan makamlar bakımından hemen hemen aynıdır. Ancak Urfa halkı, güneyde daha çok Arap ve Fars kültürüne girerek hem kültürlerini hem de ağız özelliklerini, etkilenme sonucu değiştirmiştir. Elazığ ağzı ise bozulmamış, özelliklerini muhafaza etmiştir. Elazığ ve Urfa ağzı arasındaki farklılıkların temeli, Urfa'nın, Arap kültürünün etkisi altına girmesine bağlanabilir.

2.Elazığ - Kerkük

Elazığ türkülerine benzerliği ile dikkati çeken bir diğer bölge de Kerkük'tür. Tarihi seyir içerisinde daima büyük bir kültür merkezi olan Elazığ, çevre illeri de kültürüyle etkilemiştir. Bu etkileme, çevre illeri de aşarak, Kerkük'e kadar uzanmıştır. Hem Elazığ'da hem de Kerkük'te ezgiyle söylenen mâni dörtlükleri bu etkileşime örnektir. Ezgiyle okunan bu mâniler zaman içerisinde de türkü formuna girmiş ve türkü olarak kabul görmüştür.

Kerkük hoyrat ve mânilerinin bazıları Urfa hoyrat ve mânileriyle de benzerlik göstermektedir. İnsanların ve eserlerinin birbirlerine yakın olmaları, kültür bağlarının da aynı olmasına bağlanmaktadır. Ata Terzibaşı da Kerküklülerle Urfalıların dayı-yeğen sayılmalarının hikâyesini şu şekilde anlatmaktadır: Eski zamanlarda bir ölet (taun) salgınında, Urfa'dan getirilen ölet koruyucusu, bir zat karşılığında, Kerküklü kırk babayiğidin rehine olarak Urfa'ya gönderildiğini, bunların Urfa'da evlenerek kaldıklarını, bu yüzden de iki şehir halkının birbirleriyle tarihî akrabalıkları bulunduğunu ifade eder (Akbıyık-Kürkçüoğlu, 1991: 27).

Türk Efsaneleri arasında da anlatılan bir efsaneye göre: Vaktiyle Kerkük'te bir veba salgını baş gösterir. İnsanların çoğu bu salgından ölürler. Ancak bu hastalık Urfa'da görülmez. Halkın inancına göre Urfa'da vebayı önleyen ulu bir zat vardır. Bu zat sayesinde hastalık görülmemektedir. Bunun üzerine Kerküklüler, bu ulu zatı Urfa'dan isterler. Urfalılar da geri verilmeyeceği korkusuyla, ulu zata karşılık, onlardan kırk babayiğit isterler. Ulu zat Kerkük'e giderken, kırk babayiğit de Urfa'ya doğru yola çıkar. Zatın, Kerkük'e gitmesi ile orada da veba görülmez olur. Kerküklüler de ulu zatı geri göndermezler. Buna karşılık Urfalılar da kırk babayiğidi göndermez. Oraya yerleşir, çoluk çocuk sahibi olurlar. O günden sonra da Kerkük ve Urfa akraba olurlar (Sakaoğlu, 2004: 145). Bu yüzden de halk arasında Kerkük ve Urfa, dayı-yeğen olarak adlandırılır ve kültürlerinin ortaklığı bu inanışa bağlanır.

Elazığ, Urfa ve Diyarbakır gibi önemli Türk merkezleri arasında görülen kültür birliğinin içine Kerkük yöresini de katmak gerekir. Çünkü musiki yönünden büyük bir yakınlık gösterirler. Kerkük yöresinin musiki yapısı, en çok bu bölgeyle paralellik içindedir (Saatçi, 1985: 263).

Elazığ ve Kerkük arasındaki en belirgin ortaklık, hoyrat okuma geleneğinin var olmasıdır. Hoyratlar, Türkiye'de son yıllarda yaygınlık kazanmış olsalar da asıl doğup geliştikleri yer Kerkük'tür (Ketene, 1990: 105). Kerkük'te hoyrat terimi, Elazığ'dan farklı biçimde kullanılmakta ve ezgisiz olarak okunan cinaslı mânilere denilmektedir. Elazığ'da okunan hoyratlar ise uzun hava şeklinde okunmaktadır.

Elazığ ve Urfa'da canlılığını sürdüren musiki geleneği, Kerkük yöresi için de geçerlidir. Bu yöre musikileri arasında en büyük yakınlık ise uzun hava türüne giren hoyrat ezgilerinde görülmektedir. Elazığ, Şanlıurfa, Diyarbakır hoyrat havaları arasında görülen muhalif, beşiri, kesik gibi hoyratlar, Kerkük'te de aynı adlarla anılmaktadır. Bunlardan muhalif hem ad hem de ezgi yönünden aynıdır. Bunun gibi beşiri hoyratı, Kerkük, Diyarbakır ve Elazığ'da aynı iken, Şanlıurfa beşirisinin ezgisi farklıdır (Saatçi, 1985: 263).

Muhalif makamındaki hoyratların, Elazığ'da bütün zenginliğini ve canlılığını koruduğu bilinmektedir. Bu arada, Urfa'daki muhalif hoyratının yanında, Kerkük muhalif hoyratı da mevcuttur. Kerkük'te yaygın hoyrat ezgisi olan muhalif, en çok işlenen ve ezgi seyri bakımından daha olgun görünen bir makam yapısına sahiptir. Elazığ, Urfa, Diyarbakır ve Kerkük muhalif makamlarının ezgi seyri ve karar perdelerinin hepsi segâhtır. Ancak muhalif makamının en güçlü merkezinin Kerkük olduğu söylenebilir (Saatçi, 1985: 264). Hoyrat denilince akla ilk gelen bölge Kerkük daha sonra ise Elazığ ve Urfa'dır.

Kerkük'le Elazığ arasında önemli bir benzerlik de kırık havalarda görülür. Kırık havalar yani türküler bazında Elazığ ve Kerkük birbirini oldukça etkilemiştir. Nitekim, *"İndim Yârin Bahçesine", "Çayın öte yüzünde", "O Yanı Pembe", "Meteristen İneydim", "Çatalkaya", "Yoğurt Koydum Dolaba", "Eminem Oturmuş"* gibi türküler Kerkük'ün fasıllarında da sevilip icra edilen türkülerdir. Türkülerden de hareketle, Elazığ, Urfa, Diyarbakır ve Kerkük'ün aynı kültürün birer varyantları olduğu ve bunun tesadüfle ilgisi bulunmadığı görülecektir (Saatçi, 1985: 265).

Harput müziği Harput dışında da icra edilmektedir ki bu yerlerden biri ve belki de en önemlisi Kerkük'tür. Kerküklü folklorculardan birçoğu da Kerkük müziğinin, Harput'un tesiri altında olduğunu ve muhalif, tecnis gibi terim ve terim karşılığı eserlerin, Kerkük'e, Harput'tan geldiğini belirtirler (Eroğlu, 1989: 13). Coğrafî uzaklıklar olsa dahi, insanların duygu ve düşünce birliği, eserlerinde de birlik ve beraberlik olmasını sağlamıştır.

Fırat havzası ile Kerkük yöresinin musiki alanında karşımıza çıkan diğer bir benzerlik ise divan havalarında görülmektedir. Elazığ, Urfa ve Kerkük'te söylenen divan; hüseyni makamına dâhil olan parçalardır. Kerkük'te divana "Urfa divanı", Bağdat'ta "Urfa makamı" adını vermişlerdir. Türkiye'de ise Kerkük divanı için "Kerkük Urfası" deyimi kullanılmaktadır. Kerkük'te divana bağlı olarak kürdî hoyratı okunurken, Elazığ'da divan arasında cıgalı maya veya elezber hoyrat okunur (Saatçi, 1985: 264-265). Kerkük hoyratları ile Elazığ'da okunan hoyratlar birçok yönden benzerlik gösterir, ancak Kerkük hoyratlarının kendine has sözleri ve okunuş tarzları vardır. Bu özellik de Kerkük'ü diğer bölgelerden ayıran önemli bir özelliktir (Ketene, 1990: 106).

Kerkük'te divana "Kerkük Urfası" denilmektedir ki "Urfa" kelimesi burada bir ezgi şeklini veya bir makamın ismini ifade etmektedir. "Kerkük Urfası" tabirinin burada kullanılmış olması, Erbil'de de divanın mevcut olmasından kaynaklanmış olabilir. Erbil'de divan, Kerkük divanından farklı olmamakla beraber daha eskidir. Hatta Erbil'i, Kerkük'te okunan divan'ın kaynağı olarak görmek mümkündür. Kerkük uzun havaları arasında yer alan divan, bir hoyrat türü olarak kabul edilmez. Çünkü hoyratlarla atışma yapılırken, divanda yapılmaz, hoyratın sözleri değişken mâni ve hoyratlardan oluşurken, divanın sözleri sabit şiirlerden meydana gelmektedir ve hoyratların ezgileri divana nazaran daha kısadır. Bunun yanında Kerkük'te divanın sonunda mutlaka kürdî hoyrat okunduğu için divanla hoyrat iç içe geçmiştir (Nakip, 1992: 155). Bir şekil, makam anlamına gelen "Kerkük Urfası" tabirinde Kerkük ve Urfa kelimelerinin bir arada kullanılması da her iki bölgenin hem tür hem de şekil yönünden benzerlik arz ettiğini ve bu benzerliklerin terimlere de yansıdığını göstermektedir.

Elazığ, Urfa ve Kerkük'ün musiki meclislerinde divanın yeri büyük ve melodik yapısı zengindir. Musiki meclislerinin başlangıcı kabul edilen divanın sanat değeri de oldukça yüksektir ve geniş bir seyir alanına sahiptir. Kerkük, Urfa ve Elazığ'da divanın ezgileri hüseyni makamındadır. Sözlü kısımları usulsüz, sazlı kısımları ise usullü okunur. Ancak seyir özelliği farklılık gösterir. Aynca Elazığ ve Urfa'da divan, Kerkük yöresine nazaran biraz daha zengindir (Nakip, 1992: 158). Divan, musiki meclislerinin başlangıcıdır. Bu bakımdan önemli ve ayrı bir yere sahiptir. Kerkük'te hoyrat zenginliği varken, Elazığ ve Urfa'da da divan zenginliği vardır.

Her üç yörede de divana ayakla başlanır. Başta ya da mısralar arasında çalınan ayak melodileri düyek usulündedir. Ayak sözlü değildir, sadece sazlarla çalınır. Urfa ve Elazığ divanlarının ayakları giderek tizleşen bir ezgi iken, Kerkük divanının ayağı hep aynı ezgiden ibarettir. Ancak hoyrat öncesi aynı ayak ezgisinin son cümlesi bir oktav yukarı transpoze edilir. Özellikle de Urfa Divanı'nın ayağı, Kerkük Divanı'na nazaran daha zengindir. Önemli bir özellik de üç yörenin divanlarında da hoyrat okunmasıdır. Kerkük'te kürdî, Elazığ'da cıgalı maya veya elezber, Urfa'da da kürdî ve ibrahimiye hoyratları okunur (Nakip, 1992: 159).

Kerkük'te okunan divanlarda bazı metin bozuklukları görülür. Bunun sebebi de mahallî sanatçıların bu konuda çok fazla bilgili olmamalarından kaynaklanmaktadır. Elazığ ve Urfa yörelerinin divanlarında ise metin bozukluklarına rastlanılmamaktadır (Nakip, 1992: 156). Kerkük'te okunan divanlar, anonim şiirlerden seçilirken, Elazığ ve Urfa'daki şiirlerin şairleri bilinmektedir (Nakip, 1992: 157). Divanlarda yer alan şiirler, üç yörede de

aruzla yazılmıştır. Ezgi yönünden metinler serbest, arada çalınan ayaklar ise usullüdür (Nakip, 1992: 160). Her üç yörede de ortak olan divanların ezgi ve sözlerinde farklılıklar görülebilmektedir.

Harput ve Kerkük yörelerindeki bir başka benzerlik ise mânilerindedir. Her iki yörenin zenginlik arz eden mânileri birbirine oldukça benzerdir. Özellikle de bu yörelerin halk müziği geleneğinde okunan hoyrat (yüksek hava)'ların güfteleri için seçilen kesik mâni, ayaklı mâni veya cinaslı mâniler büyük bir zenginlik arz etmektedir. Halk ezgileri bakımından da üstün nitelikte olan bu türün üçayak taşı olarak, Harput, Urfa ve Kerkük kabul edilmektedir (Saatçi, 1992: 320).

Kerkük'te mâniler iki manada kullanılır. Birincisi ezgi, ikincisi ise edebî tür olan mâni dörtlüğü anlamına gelmektedir. Ancak daha çok ezgi anlamında kullanılmaktadır (Ketene, 1990: 80). Hem Elazığ'da hem Kerkük'teki mâniler bir ezgiyle söylenmektedir. Mânilerin ağız özelliklerinin de oldukça benzediği bilinmektedir. Bu bakımdan ortak olan ve ezgi eşliğinde söylenen mâniler, zamanla bestelenerek türkü olarak okunmuştur.

Harput ve Kerkük folklorunda çokça benzeşen ve bilhassa cinaslı olan mâniler, ki bunlar Harput folklorunda beşiri, kesik, bağrıyanık, hüseyni, kürdî, şirvani, elezber, varsak ve muhalif hoyratlarda geçer. Kerkük folklorunda da bazıları aynı isimlerle ve başlıca muhalif, beşiri, kesik, kurdo, mucıla, iskenderi, yetimi, nöbetçi, ömergele, malala, şerife, bayatı, garibi, matar, mazan vs. şeklinde adlandırılan hoyratlar da kullanılır. Bu durum Harput ve Kerkük musikisi arasındaki yakınlığı göstermektedir (Azarb, 1995: 66). Cinaslı mâni söyleme, her üç yörede de ortaktır. Söyleyişinin daha kolay olması ve kulaklara daha hoş gelmesi, cinaslı söyleyiş tarzının yaygınlık kazanmasını sağlamıştır. Aynı zamanda sanatlarla süslenmesi, edebî zevk anlayışına da uyduğundan, mâni söylemek, özellikle de cinaslı mâni söylemek bir gelenek halini almıştır. Aşağıda örneğini verdiğimiz mâni, nesilden nesile söylenerek yaygınlık kazanmış cinaslı mânilerden sadece biridir:

Elazığ	**Kerkük**
Sürme beni sürme beni	*Sürme beni sürme beni*
Her göze sürme beni	*Çek göze sürme beni*
Eşikte kulun olam	*Esgiden emektardım*
Kapından sürme beni	*Kapuvdan sürme beni*
(Kısaparmak, 1982: 34)	(Kısaparmak, 1982: 34)

Türk bölgeleri arasında Harput, halk musikisi bakımından müstesna bir yere sahiptir. Klasik sanat musikisinin unsurları ile beslenen Harput ezgilerinin zenginliği ile Kerkük ve Urfa arasında büyük bir yakınlık göze çarpar.

Harput'taki musiki geleneği, kendine has bir düzen içinde seyreder. Peşrev ile başlayan bu düzende, divan, gazel yani ağır havalar, sonra da ağır türkülere geçilir. Bunların arasında hoyratlar okunur. Daha sonra "şıkıltım" adı verilen oynak ve şen türkülere geçilir, oyun havaları ile fasıl tamamlanır. Farklı ezgi kalıpları üzerinde seyreden hoyratlar, bir diğer adıyla yüksek havalar büyük önem taşır. Bu makamlar; beşiri, kürdi, tecnis, şirvan, elezber, ve muhaliftir. Kerkük'teki musiki düzeni de buna benzerdir. Gazel, hoyratlar, ağır türküler, yine hoyratlar, arkasından oynak türküler ve havalar okunur. Harput'un üstün musiki geleneğine karşılık, Kerkük'ün de hoyrat havaları zenginlik gösterir. Beşiri, muhalif, kesük, yolçu, muçıla, matarı, nobatçı, ömergele ve iskenderî Kerkük'teki hoyrat çeşitlerinden sadece bazılarıdır. İki yörenin hoyrat havaları arasında en büyük benzerlik muhalif, beşiri ve Harput'un kesik hoyratı ile Kerkük'ün kürdî hoyratında görülür. İki yörede okunan beşiri hoyratları rast, muhalif hoyratları ise segâh makamına benzer. Her iki hoyrat ezgisi de benzer seyir takip ederler (Saatçi, 1992: 327). Anadolu'da hoyrat terimi, genel anlamda uzun hava karşılığında kullanılırken, Kerkük'te daha geniş bir türü karşılamaktadır.

Birçok yönden benzerlik gösteren Elazığ-Kerkük türkü, mâni ve hoyratlarını karşılaştıracak olursak, benzerlikler daha da netleşecektir:

Dersim dört dağ içinde
Gülü bardağ içinde
Dersim'i Hak saklasın
Bir yârim var içinde

(Çetindağ, 2005: 250)

Kerkük bir bağ içinde
Güli yarpağ içinde
Kerkügi Hak sakhlasın
Bir yarım var içinde

(Terzibaşı, 1980: 232)

Köşkün köşküme karşı
Atma köşküme taşı
İnşallah kavuşuruz
Dosta düşmana karşı

(E.K)

Bağçam bağçaya karşı
Atma bağçama daşı
İşalla kavuşırığ
Dosta düşmana karşı

(Terzibaşı, 1980: 252)

Bu dere derin dere
Gölgesi serin dere
Gel sarılıp yatalım
İkimiz bir mindere

(Azar, 1995: 67)

Bi dere derin dere
Gölgesi serin dere
İstirem bir gül ekim
Yar gele gülin dere

(Azar, 1995: 67)

Yukarıda sıraladığımız örneklerden anlaşıldığı üzere, aynı kaynaktan beslenen insanların yüreklerinde hissettikleri duygular, dillerinden türkü, mâni,

hoyrat vs. şeklinde dökülmüş ve yaşadıklarının tesiriyle de bestelenmiştir. Asıl olan da yaşanılanların söze ve saza dökülerek, bir uyum içerisinde ve nağmelerle dile getirilmiş olmasıdır.

"Kaşları Oydu Beni" adlı Elazığ türküsü ile Kerkük'te *"Oğlan Yağlığun Hanı"* türkülerinin nakarat kısımları, bazı ses değişiklikleri dışında aynıdır:

Ağam mendilin hanı
Durmaz parmağın kanı
Benim sevdiğim sensin
Senin sevdiğin hanı

(Çetindağ, 2005: 404)

OğlaHanı yağlığun hanı
Durmaz barmağım kanı
Menim sevdiğim sensen
Senuv sevdiğuv hanı

(TRT, 2000: 628)

Elazığ türkülerinden *"Mendilim İşle Yolla"* adlı türkünün bir dörtlüğü ile Kerkük'te okunan *"İşle Yolla"* adlı türkünün ikinci dörtlüğü de gerek makam, gerekse sözler bakımından ortaktır.

Mendilim işle yolla
İşle gümüşle yolla
İçine beş elma koy
Birini dişle yolla

(TRT, 2000: 593)

İşle yolla işle yolla
MeMenndilin işle yolla
İçine beş elma koy
BirBirini dişle yolla

(Turhan-Kızılay, 1991: 6)

"Bu Dere Baştan Başa" adlı Elazığ türküsü, Kerkük'te de büyük benzerliklerle icra edilmektedir:

Bu dere baştan başa nar ağacı
Eğildim, bir nar aldım o da acı
Ellerin yâri de bile can ilacı
Ne yaman öğretmişler şu bülbülü
Her seher gelir derer gonca gülü

(Çetindağ, 2005: 227)

Bu dere başBu dere baştan başa nar ağacı
Eğildim biriEğildim bir nar tuttum, o da acı
Yarım, Allah aşkına mene acı
Ne yaman öğredipler şu bülbülü
Her seher kapar gider konca gülü

(Turhan-Kızılay, 1991: 47)

Hemen hemen aynı şekilde söylenen türkudeki farklılıklar, bölgesel ağız özelliklerine dayanmaktadır. Ayrıca Elazığ'da *"Meteristen İneydim"* adlı türkü, Kerkük'te *"He Milli Milli"* adıyla okunmaktadır. Bu türküler usul ve makam yönüyle aynı, söz ve ezgi bakımından ise bazı farklılıklar göstermektedir. Aynı eserin bir varyantı da Urfa'da söylenmektedir. Yine *"Çayın Öte Yüzünde"* adlı Elazığ türküsü, *"Tellere Degme-Degme"* adıyla Kerkük'te okunmaktadır. Türkü, makam ve usul yönünden aynı, ezgi yönüyle yakın, ancak sözler bakımından farklıdır. Usul ve makam itibarıyla aynı, kısmen ezgi benzerliği olan bir başka eser de *"Görmedim Âlemde Bir Benzerin Ey Güzel"*dir ki Kerkük'te de *"Şu Vatanda Garip Kaldım"* adıyla vardır ve sözleri farklılık göstermektedir (Turhan, 2000: 95).

Muhalif makamı ve muhalif hoyrat, Elazığ ve Kerkük'te yaygın olan hoyratlardır. Kerkük hoyratları ile Harput hoyratları arasında geniş ölçüde söz ortaklıkları bulunmaktadır. Harput'ta okunan;

Şirazdır şir azdır
İsfahan'dır, Şiraz'dır
Çocuk ağlar süt ister
Meme küçük şir azdır

hoyrat deyişi bu ortaklığın bir göstergesidir. Hoyratta geçen "baba bugün", "ağam ağam" gibi söz öbeklerine Kerkük hoyratlarında da rastlanmaktadır (Abacı, 2000: 65).

Yine Kerkük'te söylenen *"Altun Yüzük Yeşil Kaş"* adlı türkünün içinde geçen;

Bu dağlar olmasaydı
Saralıp solmasaydı
Ölüm Allah'ın emri
Ayrılığ olmasaydı

(Ketene, 1990: 87)

dörtlüğü, Elazığ'da çok yaygın olarak bilinen ve söylenen bir dörtlüktür. Elazığ ve Kerkük'te okunan birçok mâni ve hoyratın bazı ses değişiklikleri dışında aynı olduğu görülmektedir. Bazı mâni ve türkülerde de tek bir mısra benzerdir ya da kalıplaşmış söz öbekleri kullanılmaktadır. Aşağıya aldığımız örneklerde

de görüleceği üzere, Elazığ ve Kerkük bölgesinin mâni ve hoyratları büyük ölçüde benzerlik göstermektedir:

Gül tikene gül tikene *Gül sarılmış tikene* *Ben senden vazgeçmem* *Meger ömrüm tükene*	*Gül tikene* *Sarmaşıp gül tikene* *Men senden vazgeçmem* *Meger ömrüm tükene*
(E.K)	(Ketene, 1990: 107)

Gülen az gülen az *Gül eyler bülbüle naz* *İndim dost hanesine* *Ağlayan çok gülen az*	*Güle naz* *Bülbül eyler güle naz* *Girdim dost bağçasına* *Ağlıyan çoh gülen az*
(S.K)	(Ketene, 1990: 114)

Dağ ayrı duman ayrı *Kaş ayrı, keman ayrı* *El bizi çok kınıyor* *Gezek bir zaman ayrı*	*Zaman ayrı zaman ayrı* *Kaş ayrı, zaman ayrı* *Rakibi şad etmevun* *Gezeğ bir zaman ayrı*
(Kısaparmak, 1982: 35)	(Kısaparmak, 1982: 35)

Elazığ ve Kerkük müziği, coğrafî uzaklıklara rağmen, ağız özellikleri, ses ahengi, makam terkibi bakımından birbirine oldukça benzeyen bir yapıdadır. Sadece müzik alanında değil, folklorun geniş yayılma alanında sınır tanımayan sözlü ürünlerin hemen hemen tamamında ortaklıklar sayılamayacak kadar çoktur. Bu ortaklıklardan hareketle, Elazığ ve Kerkük insanının aynı soydan geldiğini ve daima bir etkileşim içerisinde olduğunu söyleyebiliriz.

Sonuç olarak: Klasik Türk müziği, halk müziği ve tasavvuf müziğinin sentezlenerek yeniden yorumlandığı Harput/Elazığ musıkisinin kökeni, oldukça eskidir ve zengin bir kültür mazisine sahiptir. Geçmişten günümüze tarihî yapısı, kültürel dokusu ile gözlere ve gönüllere hitap eden Elazığ, her yönüyle dikkate değer bir bölgedir. Harput/Elazığ musikisi de geçmişten gelen bu kültür birikimine bağlı olarak âdeta "musikinin beşiği" olmuş, konumunu ve önemini, daima aynı çizgide muhafaza etmiştir. Bu bakımdan Türk müziğinin kökeninin ve aslının Harput/Elazığ'da aranması hususu oldukça önemlidir. Kültür merkezi olan Harput/Elazığ'ın, kültürün önemli bir kolu olan türkülerin de merkezi olduğunu söylersek, yanlış söylemiş olmayız.

Çalışmamızda ayrı ayrı ele aldığımız Harput/Elazığ, Şanlıurfa ve Kerkük musıkisinin büyük ölçüde benzerlik gösterdiğini hatta benzerlikten ziyade, bazı küçük farklılıklar dışında türkülerin aynı olduğunu söylememiz mümkündür.

Gerek türkülerin sözleri gerekse ezgileri bakımından çok küçük farklılıklar göstererek seyreden Harput/Elazığ, Şanlıurfa ve Kerkük musıkisi, zenginlik ve çeşitlilik içerisinde gelişmeye devam etmektedir. Aynı zamanda türküler; işlenen temalar, ses düzeni, usul, makam, tarz, ağız özellikleri, kelime hazinesi yönünden ortaklık göstermektedir.

Sınır tanımayan kültürün zaman içerisinde, aynı kaynaktan beslenmiş olan musıkiyle buluşması, bu musıkiyi kendine benzetmesi, kendinin ona benzemesi ya da kendine benzeyeni alıp özümsemesi, en tabiî gerçektir. Bu noktadan hareketle ele aldığımız Harput/Elazığ-Şanlıurfa-Kerkük musıkisi, birbirine en kuvvetli bağlarla -kültür bağlarıyla- bağlanmışlardır. Halk kültürü bakımından büyük bir zenginlik arz eden bu bölgelerde icra edilen musıkinin bir hayli benzer olması; aynı soydan, aynı kökenden gelmelerine, duygu ve düşüncelerinin birliğine ve zaman içerisinde kültür alışverişi olmasına bağlanmalıdır. Maddi ve manevi kültürünü unutmayan bu yörelerin birbirlerinden etkilenmeleri neticesinde sözlü ürünleri de benzerlikler göstermiştir. Ses, söz, makam, usul, tema, icra geleneği ve ağız özellikleri bakımından ortaklıkların bir hayli fazla olduğu Harput/Elazığ, Şanlıurfa ve Kerkük musıkisi, diğer bölge musıkisinden ayrı ve özel bir yerdedir.

Harput/Elazığ, Şanlıurfa ve Kerkük'ün aynı toprağın insanları olmaları, aynı tarihi yaşayıp, aynı coğrafyayı paylaşmaları ve dolayısıyla beraber ağlayıp, beraber gülmeleri, türkülerini de ortak kılmıştır. Zaman ve mekân faktörlerine rağmen, birbirinden kopmayan, etkileşimin devam ettiği bu bölgelerdeki benzerlikler sadece türkü, mâni ve hoyratlarında değil, diğer folklor ürünlerinde, örf ve âdetlerinde de açıkça görülmektedir. Bu bakımdan benzerliklerin tesadüfî olmadığını, geçmişten günümüze millî birlik ve beraberliğin sembolü olduğunu söylememiz mümkündür.

KAYNAKLAR

ABACI, Tahir (2000); Harput/Elazığ Türküleri, Pan Yayıncılık, İstanbul.

AKBIYIK, Abuzer (1997); "Şanlıurfa'da Hoyrat ve Mâni Okuma Geleneği ve Çağdaş Hoyrat ve Mâniler", Millî Folklor, 5 (33), Bahar, 27-30.

AKBIYIK, Abuzer (1999); "Urfa-Harput Musikisinin Ortak Yönleri", Elazığ Musiki Konservatuvarı Derneği Haber Bülteni, Özel Tanıtım Sayısı, Elazığ, 75.

AKBIYIK, Abuzer-Sabri Kürkçüoğlu (1991); Şanlıurfa Hoyrat ve Mânileri, Şurhoy Yayınları, Şanlıurfa.

AZAR, Birol (1995); Elazığ Mânileri Üzerine Bir İnceleme, (Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Elazığ.

ÇETİNDAĞ, Gülda (2005); Elazığ Türküleri (Metin-İnceleme), (Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Elazığ.

EKİCİ, Savaş (2004); "Elazığ-Harput Müzik Kültürü", Millî Folklor, 8 (64), Kış, 147-155.

EROĞLU, Türker (1989); "Harput Müziğinin Türk Müziği İçindeki Yeri", Millî Folklor, 1 (2), 11-13.

EROĞLU, Türker (1995); "Harput'ta Kurala Dayalı Müzik Yapma Geleneği", Tuncer Gülensoy Armağanı, Bizim Gençlik Yayınları, Kayseri, 205-208.

GÜRSES, Azize (2004); "Doğu Anadolu Halk Türküleri ile Azerbaycan Halk Mahnılarının Melopoetik Sistemde Tipolojik Mukayeseli Tahlilinin Gerekliliği", Folklor/ Edebiyat, 10 (40), 284-285.

KARAAĞAÇ Günay-Halil Açıkgöz (1998); Azerbaycan Bayatıları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

KETENE, Cengiz (1990); Kerkük Halk Edebiyatından Seçmeler, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

KISAPARMAK, Fatih G. (1982); Dil Folkloru Açısından Harput Ağzı, Ünite Bilgisi Yayınları, İstanbul.

KÜZECİ, Şemsettin, (2012) Kerkük'ün Efsane Sesi Abdülvahit Küzeci. Ankara

MENGÜŞOĞLU, Metin Önal (2000); Harput Şehrengizi, Beyan Yayınları, İstanbul.NAKİP, Mahir (1992); "Kerkük Divanının Urfa ve Elazığ Divanları ile Mukayesesi" IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 155-160.

NAMAZELİYEV, Gafar (1993); Azerbaycan Halk Türküleri (Mahnı ve Tesnifler) (Haz: Salih Turhan), Yükseköğretim Kurulu Matbaası, Ankara.

SAATÇİ, Suphi (1985); "Kerkük Yöresi Sözlü Halk Edebiyatında Karşılaşılan Metin Bozuklukları", II. Uluslararası Türk Halk Edebiyatı Semineri, 7-9 Mayıs, Yunus Emre Kültür Sanat ve Turizm Vakfı Yayınları, Eskişehir, 283-286.

SAATÇİ, Suphi (1992); "Harput ile Kerkük Yöresi Halk Edebiyatı Ürünleri Arasındaki Benzerlikler", Fırat Üniversitesi Fırat Havzası Folklor ve Etnografya Sempozyumu 24-27 Ekim 1985, Elazığ, 317-333.

SAKAOĞLU, Saim (2004); 101 Türk Efsanesi, Akçağ Yayınları, Ankara.

ŞEN, Yavuz (1999); Azerbaycan'ın Müzik Yapısı ve Ses Sistemi Üzerine Bir Araştırma, Millî Folklor, 5 (41), Bahar, 70-73.

ŞEN, Yavuz-Ülkü Sevim Şen (1999); "Türkiye ve Azerbaycan Halk Müziklerindeki Usullerin Karşılaştırılması", Millî Folklor, 6 (43), Güz, 47-50.

TERZİBAŞI, Ata (1980); Kerkük Havaları, Ötüken Yayınları, İstanbul.

TURHAN, Salih-Abdurrahman Kızılay (1991); Kerkük Türküleri, Yükseköğretim Kurulu Matbaası, Ankara.

TURHAN, Salih (2000); "Elazığ Halk Müziği Etkileşim Sahası", Bir Nefes Harput, Elazığ Musiki Konservatuvarı Derneği Haber Bülteni, Elazığ, 91-97.

Türk Halk Müziği Sözlü Eserler Antolojisi Cilt 1-2 (2000); TRT Müzik Dairesi Yayınları, Ankara.

YÜCESU, Osman (1997); Harput (Elazığ) Türküleri, (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara.

KAYNAK KİŞİLER

Adı Soyadı	Yaşı	Tahsili	Mesleği	Der. Yer.	Der. Tarihi
(E.K)Emine Kahveci,	94,	O.Y. bilmiyor,	Ev hanımı,	Harput,	07.09.2003
(S.K)Sıtkı Kabaklı,	80,	İlkokul mezunu,	Emekli,	Elazığ,	08.02.2003

ÜÇ KARDEŞ ŞEHRİN
ORTAK TÜRKÜLERİ

AHÇİĞİ YOLLADIM URUM ELİNE

(AHÇİK)
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Vasfi Akyol
İşleyen: Salih Turhan

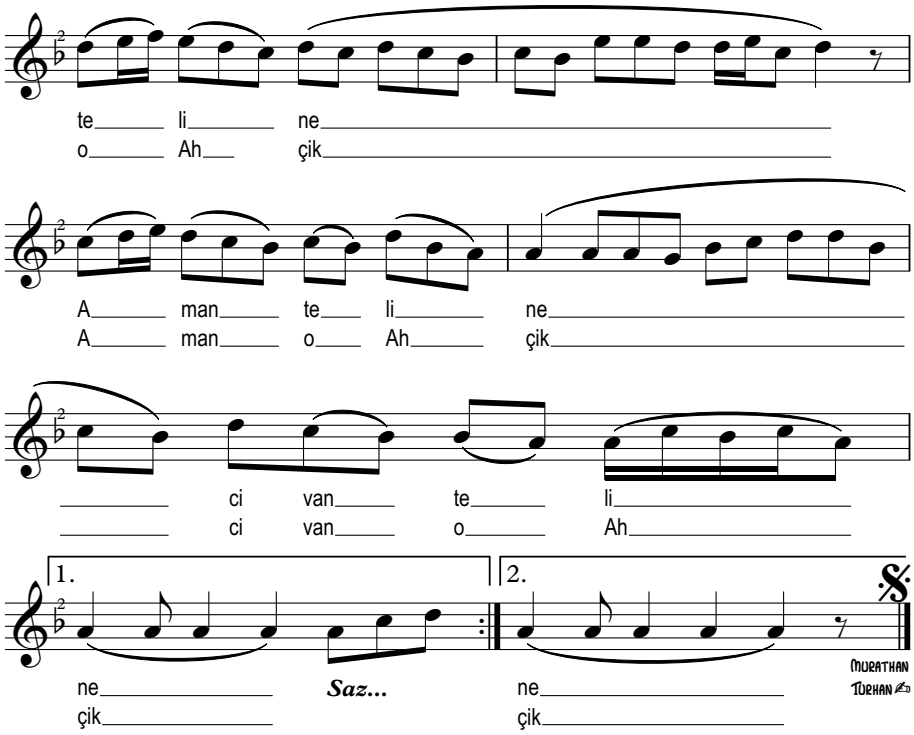

1.
Ahçigi yolladım Urum eline
Eser bad-ı saba zülfün teline
aman teline civan teline
Gel seni götürem İslam eline
Serimi sevdaya salan o Ahçik
aman o Ahçik civan o Ahçik
2.
Vardım kiliseye baktım haçına
Mail oldum arkandaki saçına
aman saçına civan saçına
Gel seni götürem İslam içine
Serimi sevdaya salan o Ahçik
aman o Ahçik civan o Ahçik
3.
Vardım kiliseye haç suda yanar
Keşişler içerde pervane döner
aman oy döner civan oy döner
Dinine dönersem el beni kınar
Serimi sevdaya salan o Ahçik
aman o Ahçik civan o Ahçik

NOT: Bu türkünün Şanlıurfa repertuvarında "Gittim baktım evlerinin halına" adıyla bilinen, ayrıca Sivas repertuvarında yakın ezgi ve söz çeşitlemesi bulunmaktadır.(S. Turhan)

GİTTİM BAKTIM EVLERİNİN HALINA
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Şükrü Çadırcı

Derleyen: Neriman Tüfekçi
Notalayan: Neriman Tüfekçi

♪ = 220

1.
Gittim baktım evlerinin halına
Mayil oldum o gelinin diline
Uy aman bir gelin
Tutaydım elin' gelin
Saraydım ince belin'

2.
Evlerinin kapısı da demir değil mi
Demiri eriten kömür değil mi
Bağlantı...

3.
Ahdım olsun kına yakam eline
Başımı sevdaya yakan bir gelin
Bağlantı...

4.
Gittim baktım aşiretin göçüne
Mayil oldum o gelinin saçına
Bağlantı...

NOT: Bu türkünün Elazığ ve Sivas repertuvarlarında "Ahçiği yolladım Urum eline" adlı çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

AL ALMAYI DALDAN AL
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Vasfi Akyol
İşleyen: Salih Turhan

1.
Al almayı daldan al
Daldan alma benden al
Duydum gelin olisin
Dur ben ölem andan al
Oy Henno Henno Henno
Yar Henno Henno Henno
Eller kınalı Henno
Gözler sürmeli Henno
2.
Al almanın dördünü
Sev yiğidin merdini
Seversen bir güzel sev
Çekme çirkin derdini
Oy Henno Henno Henno
Yar Henno Henno Henno
Eller kınalı Henno
Gözler sürmeli Henno
3.
Al alma dört olaydı
Yiyene dert olaydı
Bu almanın sahabı
Sözüne mert olaydı
Oy Henno Henno Henno
Yar Henno Henno Henno
Eller kınalı Henno
Gözler sürmeli Henno

NOT: Bu türkünün Elazığ'daki bir çeşitlemesi dışında Erzurum, Bitlis, Diyarbakır ve Kerkük repertuvarında da çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

ÇİĞ SÜTTEN KAYMAĞ OLMAZ
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdulvahap Sait (Haba)

Derleyen: Salih Turhan
Notalayan: Salih Turhan

1.
Çiğ sütten kaymağ olmaz
Gözelden (Esmerden) doymağ olmaz
Egil egil öpeyim
Yolçuyam durmah olmaz

Başında fes kırmızı
Çıhıp seher yıldızı
Yoçunu yoldan eyler
Zalım ğaddarın kızı
Çiğ sütten kaymağ olmaz
Gözelden (Esmerden) doymağ olmaz
Egil egil öpeyim
Yolçuyam durmah olmaz
2.
Kurbanam han' gözuve
Mene bahan gözuve
Çoh sürmeler çekipsen
Evim' yıhan gözuve
Çiğ sütten kaymağ olmaz
Gözelden (Esmerden) doymağ olmaz
Egil egil öpeyim
Yolçuyam durmah olmaz

NOT: Bu türkünün Erzurum'da "Liverimin kaytanı"; Elazığ'da "Al almayı daldan al"; Diyarbakır'da "Dağda harman olur mu"; Bitlis'te "Gök meydan baş aşağı" sözleri ile okunan yakın çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

AMAN TABUR YÂR YAMAN TABUR

(GÖZLERUV NE MAVIDI)

(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Fayık Naccar

Notalayan: Salih Turhan

1.
Gözleruv ne mavıdı
Ne süti ne mavıdı
Avıdırsan sen avıt
El menim nem avıdı
Aman tabur yâr yaman tabur
Zenginlere bedel kabul
Fukaraya Allah sabır

2.
Gözleruv yedi meni
Kurt oldu yedi meni
Uydu eller sözüne
Âleme deduv meni
Aman tabur yâr yaman tabur
Zenginlere bedel kabul
Fukaraya Allah sabır

NOT: Bu türkünün temel dörtlükleri, ezgi ve tartım yönleriyle, Elazığ - Tunceli repertuvarındaki "Dersim dört dağ içinde"; Diyarbakır repertuvarındaki "Dağlar dağımdır benim", bağlantı ezgisi ise Kerkük repertuvarındaki "Dağlar başın alaydım" adlı türkülerle çeşitleme özelliğindedir. (S. Turhan)

DERSİM DÖRT DAĞ İÇİNDE
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Vasfi Akyol
İşleyen: Salih Turhan

1.
Dersim dört dağ içinde
Gülü bardağ içinde
Hak Dersim'i saklasın
Bir yârım var içinde
Noldu ağama noldu
Noldu beğime noldu
Sararıp benzi soldu
Ağam burdan gideli
Bu yerler viran oldu
2.
Perteğin önü kelek
Dersim'e gidek gelek
Elin elimde olsun
Kapı kapı dilenek
Noldu ağama noldu
Noldu beğime noldu
Sararıp benzi soldu
Ağam burdan gideli
Bu yerler viran oldu
3.
Kıratın boynu kara
Binem gidem ilgara
Ya gelem ya gelmiyem
Ağla ey bahtı kara
Noldu ağama noldu
Noldu beğime noldu
Sararıp benzi soldu
Ağam burdan gideli
Bu yerler viran oldu

NOT: Bu türkünün Diyarbakır ve Kerkük repertuvarlarında çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

LEYLİSEN NE LEYLİSEN
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdulvahap Sait (Haba)

Notalayan: Salih Turhan

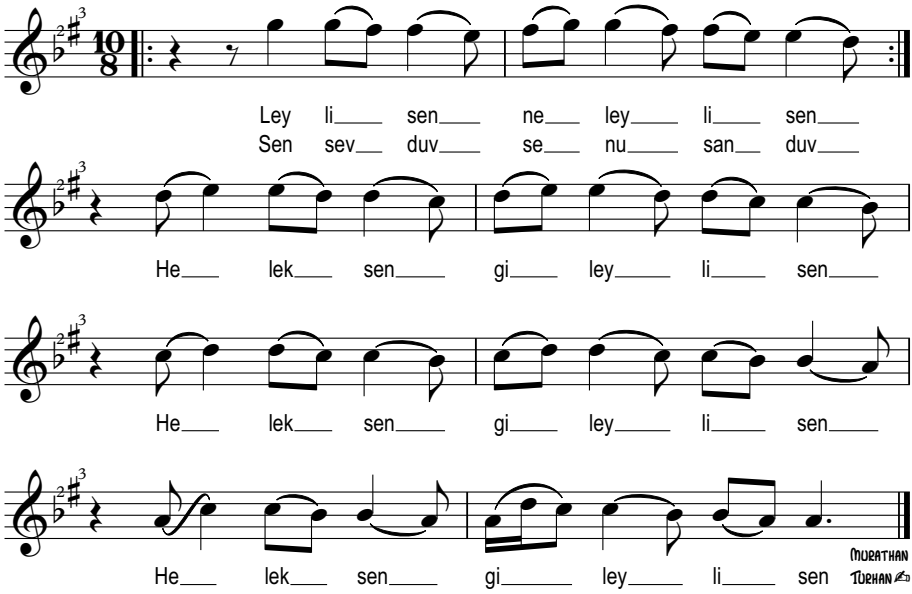

1.
Leylisen ne leylisen
Salduv mene meyli sen
Sen sevduv sen usanduv
Heleksen gileylisen

2.
Ğem aldı meni neynim
Yatağa saldı neynim
Çoh muradlar tutmuşam
Gevlimde kaldı neynim

NOT: Bu türkünün Diyarbakır'da "Dağlar dağımdır benim"; Elazığ'da "Dersim dört dağ içinde"; yine Kerkük'te "Aman tabur yâr yaman tabur" adlı ezgi çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

ÂŞIK OLDUM BEN BİR GÜLE
(ÇEŞİTLEME)

Söz: Halil Damdam
Müzik: Halil Damdam

Notalayan: Salih Turhan

1.
Âşık oldum ben bir güle
Onun için düştüm dile
Yıllar yılı çeksem çile
Ölürüm de vermem ele
Di gel di gel ağlatma beni
Yıllar geçse unutmam seni
Hasretin yandırdı beni
2.
Gözlerinin rengi kara
Açtı yüreğimde yara
Bütün dünya tabip olsa
Bulamaz bu derde çâre
Di gel di gel ağlatma beni
Yıllar geçse unutmam seni
Hasretin yandırdı beni

NOT: Bu türkünün çeşitlemesi Irak-Kerkük repertuvarındaki "Bu dünyayı kuran mimar" adlı türküdür. (S. Turhan)

BU DÜNYAYI KURAN MÎMAR
(ÇEŞİTLEME)

Söz: Âşık Veysel
Müzik: Abdulvahit Küzeci

Notalayan: Salih Turhan

1.
Bu dünyayı kuran mîmar
Ne hoş sağlam temel atmış
İnsanlığa ibret için
Kısım kısım kul yaratmış

2.
Kimi yayan kimi atlı
Kimi uçar çift kanatlı
Dünya şirin baldan tatlı
Eyvah balı tuza katmış

3.
Kızması yoh küregi yoh
Ustası var çırağı yoh
Gök kubbenin direği yoh
Muallakta bina çatmış

4.
Bu dünyaya gelen gülmez
Bir yol vardır giden gelmez
Bu hikmeti kimse bilmez
Ona sır demiş kapatmış

NOT: Bu türkü ezgi yönünden, bestesi Şanlıurfalı Halil Damdam'a ait olan "Âşık oldum ben bir güle" adlı türkü ile çeşitleme özelliğine sahiptir. (S. Turhan)

ATMA BU DAŞLARI MEN YARALIYAM
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Ümit Musa Akçay
Fevziye Kalayı
Suphi Saatçı

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

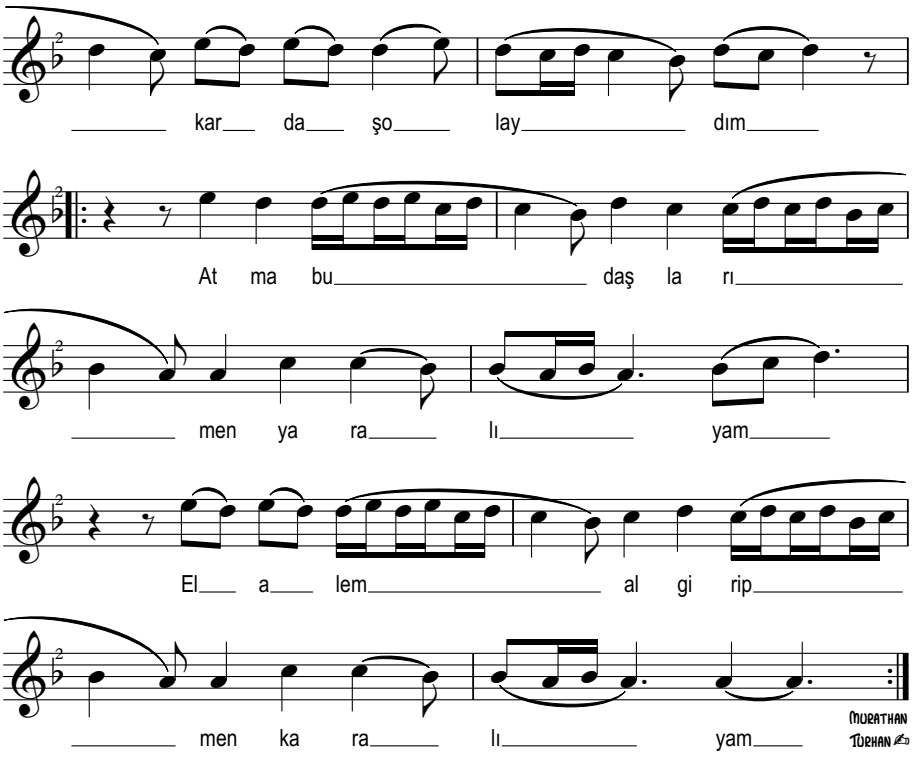

1.
Kal'anın dibinde bir daş olaydım
Gelene gidene yoldaş olaydım
Bacısı gözele kardaş olaydım
Atma bu daşları men yaralıyam
Elâlem al girip men karalıyam
2.
Kal'anın dibinde ekerlar darı
Ekerler biçerler yarı be yarı
Yâr mene göndermiş heyvaydan narı
Atma bu daşları men yaralıyam
Elâlem al girip men karalıyam

NOT: Bu türkünün Şanlıurfa repertuvarında başka makamla okunan ve benzerlik gösteren "Kal'anın dibinde ekerler küncü" adlı, bunun dışında başka bir çeşitlemesi daha bulunmaktadır. (S. Turhan)

KAL'ANIN ALTINDA ÜÇ AĞAÇ İNCİR
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Belirsiz

Derleyen: İst. Bld. Kons.
Notalayan: Ferruh Arsunar
İşleyen: Halil Altıngöz

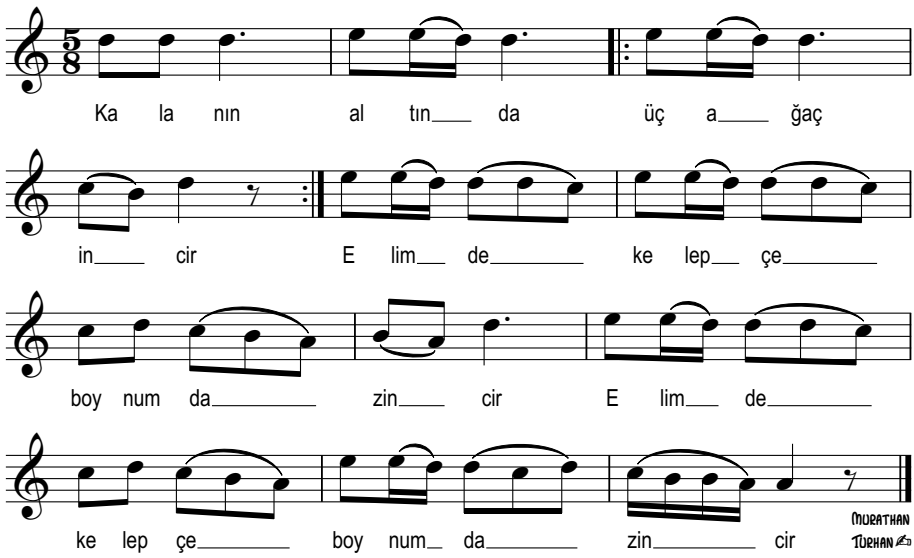

1.
Kal'anın altında üç ağaç incir
Elimde kelepçe boynumda zincir
Zincir sallandıkça her yanım incir
Atma bu taşları ben yaralıyam
El alem al gitmiş ben karalıyam
Kalmaya kalmaya ahım kalmaya
Beni yârdan eden murad almaya

NOT: Bu türkünün Şanlıurfa ve Kerkük repertuvarlarında birer çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

KAL'ANIN ARDINDA EKERLER KÜNCÜ
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mahmut Güzelgöz

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

2.
Kal'anın ardında ekerler darı
Ekerler biçerler yarı be yarı
Yâr bana göndermiş ayvaynan narı
Kalmıya kalmıya âhım kalmıya
Beni yârdan eden mıraz almıya

3.
Kal'anın ardında daş ben olaydım
Gelene geçene yoldaş olaydım
Bacısı gözele kardaş olaydım
Kalmıya kalmıya âhım kalmıya
Beni yârdan eden mıraz almıya

NOT: Bu türkünün Kerkük repertuvarında "Atma bu daşları men yaralıyam" adlı çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

ALTUN DİŞLİM SIRMA SAÇLIM
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdulvahit Küzeci

Notalayan: Salih Turhan

1.
Güzeller hep başa çelenk takınca
O dilberler gönlümüzü yahınca
Dijle Fırat coşup hızlı ahınca
Bülbüllerin dillendiği zamandı
(Çileklerin allandığı zamandı)
Ah...
Altun dişlim sırma saçlım
Kere gözlüm yandırdıv meni
(Kere gözlüm öldürduv meni)
2.
Şarkı türkü mâni ohur dilimiz
Güzellerden yana düşer gönlümüz
Sazımızda hep dost olur telimiz
Bülbüllerin dillendiği zamandı
(Çileklerin allandığı zamandı)
Ah...
Altun dişlim sırma saçlım
Kere gözlüm yandırdıv meni
(Kere gözlüm öldürduv meni)
3.
Yeşil dallar nazlı nazlı sallanır
Gün vurduhça çiçekleri allanır
On dördünde dilber dudağ ballanır
Bülbüllerin dillendiği zamandı
(Çileklerin allandığı zamandı)
Ah...
Altun dişlim sırma saçlım
Kere gözlüm yandırdıv meni
(Kere gözlüm öldürduv meni)

NOT: Bu türkünün Şanlıurfa'da "Kırmızı gül goncasını bağlarlar deste" adlı çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

KIRMIZI GÜL GONCASINI BAĞLARLAR DESTE
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Hamza Şenses

Derleyen: Hamza Şenses
Notalayan: Salih Turhan

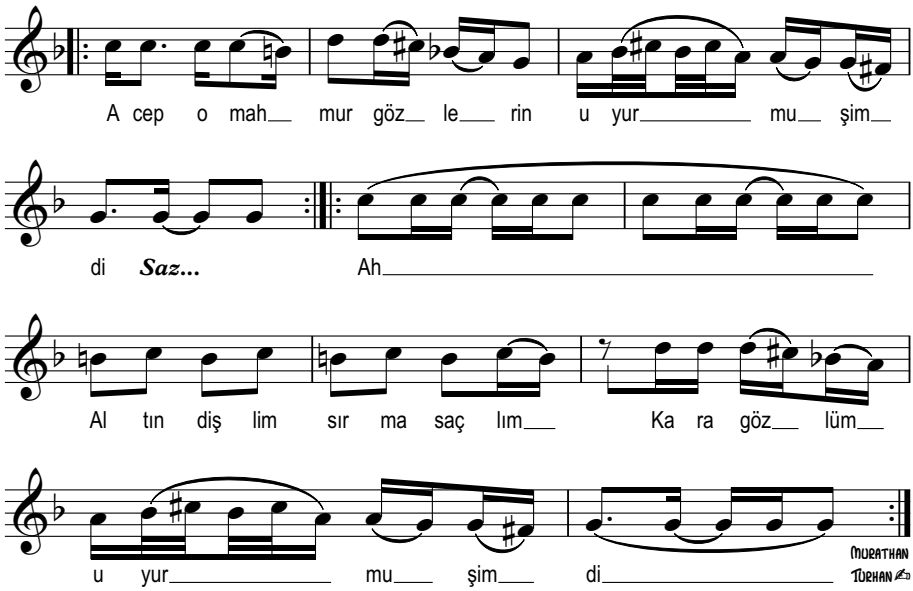

2.
Kırmızı gül goncasını bağlarlar sarı
Ben senin aşkından aman olmuşam zarı
Gece gelmez isen aman gündüz gel barı
Acep o mahmur gözlerin uyur mu şimdi
Ah... Altın dişlim sırma saçlım
Kara gözlüm uyur mu (bekler mi) şimdi

3.
Kırmızı gül goncasını bağlarlar başa
Vallahi vurgunam aman göz ile kaşa
Çok güzelsin küçük hanım sen binler yaşa
Acep o mahmur gözlerin uyur mu şimdi
Ah... Altın dişlim sırma saçlım
Kara gözlüm uyur mu (bekler mi) şimdi

NOT: Bu türkünün Kerkük repertuvarında "Altun dişlim sırma saçlım" adlı çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

AY DOĞAR AŞMAK İSTER
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Hamza Şenses

Derleyen: Plak'tan Yazıldı
Notalayan: Salih Turhan

1.
Ay doğar aşmak ister
Top kâkül yaşmak ister
Benim bu deli göynüm
Yare kavuşmak ister
Haydi de nazlı yar güzelsin
Bardakları dizersin
Niye beni üzersin

2.
Ay doğar meşesinden
Urfa'nın köşesinden
Dilimle kan alayım
Gerdanın şişesinden
Haydi de nazlı yar güzelsin
Bardakları dizersin
Niye beni üzersin

3.
Nazmiye'm gel beni yakma
Göksüne gülleri takma
Eğer beni seversen
Düşman sözüne bakma
Haydi de nazlı yar güzelsin
Bardakları dizersin
Niye beni üzersin

SARAY YOLU DÜZ GİDER
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Vasfi Akyol

2.
Saray yolu incedir
Aman... Ne karanlık gecedir
Yavrum... Ne karanlık gecedir
Yastık kurbanın olam
Aman... Yâr yatışı nicedir
Yavrum... Yâr yatışı nicedir
Haydi de haydi haydi güzelim
Aman gel Harput'da gezelim
Yavrum gel Saray'da gezelim

3.
Saray yolunda çırpız
Aman... Sevdiğim gökte yıldız
Yavrum... Sevdiğim gökte yıldız
Geçti güzel kervanı
Aman... En başta sevdiğim kız
Yavrum... En başta sevdiğim kız
Haydi de haydi haydi güzelim
Aman gel Harput'da gezelim
Yavrum gel Saray'da gezelim

NOT: Bu türkünün Şanlıurfa repertuvarında "Nazmiyem çok güzelsin" adlı çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

AY DOĞDU BATMADI MI

Söz: Anonim
Müzik: Saadettin Kaynak

Notalayan: Saadettin Kaynak

vur gu nam hey Di ley di ley
bay gı nam hey Saz... Se ni ya ra
dan Al lah oy oy
1.
2.
oy oy Saz... oy oy Saz...
Be ni ya rat ma dı mı
Di ley di ley bay gı nam hey
Gü zel sa na ben vur gu nam hey
SON
Di ley di ley bay gı nam hey Saz...
MURATHAN TURHAN

1.
Ay doğdu batmadı mı oy oy oy oy oy
Ela göz yatmadı mı
Diley diley baygınam hey
Güzel sana ben vurgunam hey
Diley diley baygınam hey
Seni yaratan Allah oy oy oy oy oy
Beni yaratmadı mı
Diley diley baygınam hey
Güzel sana ben vurgunam hey
Diley diley baygınam hey

2.
Çaytaşı çakmaktaşı oy oy oy oy oy
Yârin çatıktır kaşı
Diley diley baygınam hey
Güzel sana ben vurgunam hey
Çirkin ile bal yenmez oy oy oy oy oy
Güzel ile taş taşı
Diley diley baygınam hey
Güzel sana ben vurgunam hey
Diley diley baygınam hey

NOT: Türk Sanat Müziği repertuvarında da yer alan bu türkünün Elazığ'da "Gel benim gelin yârim", "Tevekte üzüm kara"; Şanlıurfa'da "Tiyekte üzüm kara"; Diyarbakır'da ise "Evlerinin direği" adlı çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

GEL BENİM GELİN YÂRİM
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Elazığ / Harput
Kaynak: Enver Demirbağ

Derleyen: Zülküf Altan
Notalayan: Erdem Çalışkanel

yan gı nam Ka şan gö zen
vur gu nam ben de sa na
hey ra nam hey Gör aş kın ya
ra sı nı yâr yâr
1
2
yâr Saz... yâr Saz...
Ne ka dar de rin yâ rim
yâ rim yâ rim yan gı nam

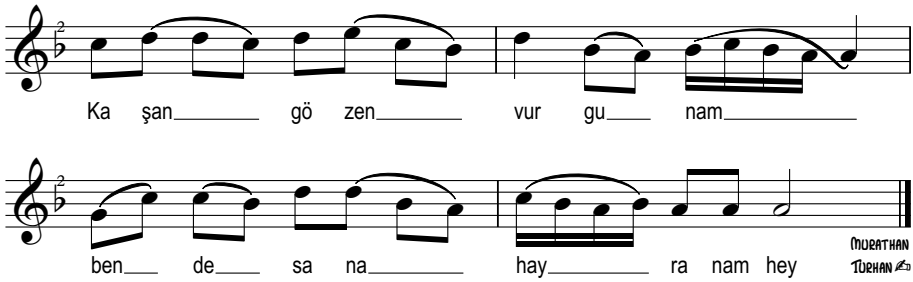

2.
Evlerinin direği yâr yâr yâr yâr
Kardan beyaz bileği yârim yârim vurgunam
Kaşan gözen vurgunam
Ben de sana heyranam hey
Yârinden ayrılanın yâr yâr yâr yâr
Nasıl yanmaz yüreği yârim yârim vurgunam
Kaşan gözen vurgunam
Ben de sana heyranam hey

NOT: Bu türkünün Diyarbakır, Şanlıurfa ve TSM repertuvarlarında çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

PETEKDE ÜZÜM KARA
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Belirsiz

Derleyen: İst. Bld. Kons.
Notalayan: Ferruh Arsunar
İşleyen: Halil Altıngöz

1.
Petekde üzüm kara yâr yâr yâr yâr
Salkımı dümdüz kara vay vay vay vay
İsterim yâre gidem vay vay vay vay
Elim boş yüzüm kara

2.
Evlerinin direği yâr yâr yâr yâr
Kardan beyaz bileği vay vay vay vay
Yârından ayrılanın vay vay vay vay
Elbet yanar yüreği

NOT: Bu türkünün, TSM, Elazığ ve Diyarbakır repertuvarlarında çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

TEVEKTE ÜZÜM KARA

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: Elazığ Güz. Sn. Komt.
Notalayan: Nurettin Demirbaş

1.
Tevekte üzüm kara yâr yâr yâr yâr
Salkımı düzüm kara diley diley yangınam
Kaşan gözen vurgunam yâr yâr yâr yandım
İsterim yanan gelem yâr yâr yâr yâr
Elim boş yüzüm kara diley diley yangınam
Kaşan gözen vurgunam yâr yâr yâr yandım
2.
Evlerinin direği yâr yâr yâr yâr
Kardan beyaz bileği diley diley yangınam
Kaşan gözen vurgunam yâr yâr yâr yandım
Yanından ayrılanın yâr yâr yâr yâr
Elbet yanar yüreği diley diley yangınam
Kaşan gözen vurgunam yâr yâr yâr yandım
3.
Tevekte arı gördüm yâr yâr yâr yâr
Ben bugün yâri gördüm diley diley yangınam
Kaşan gözen vurgunam yâr yâr yâr yandım
Keşke görmez olaydım yâr yâr yâr yâr
Benzini sarı gördüm diley diley yangınam
Kaşan gözen vurgunam yâr yâr yâr yandım

NOT: Bu türkünün Elazığ, Şanlıurfa, Diyarbakır, Sivas ve TSM repertuvarlarında çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

TİYEKTE ÜZÜM KARA
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mahallî Topluluk

Derleyen: Ekrem Besim Bey
Notalayan: Ekrem Besim Bey

1.
Tiyekte üzüm kara yâr yâr yâr yâr
Salkımı düzdüm kara vay vay vay vay
İsterem yâre gidem yâr yâr yâr yâr
Elim boş yüzüm kara vay vay vay vay

2.
Evlerinin direği yâr yâr yâr yâr
Kardan beyaz bileği vay vay vay vay
Yârından ayrılanın yâr yâr yâr yâr
Elbet yanar yüreği vay vay vay vay

NOT: Bu türkününTSM ve Şanlıurfa repertuvarlarında "Ay doğdu batmadı mı"; Elazığ'da "Gel benim gelin yârim", "Tevekte üzüm kara"; Sivas'ta "Tevekte üzüm kara"; Diyarbakır'da "Evlerinin direği" adlı çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

AYAĞINDA KUNDURA
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Tahir Oturan (Mukîm Tahir)

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

1.
Ayağında kundura
Yâr gelir dura dura
Genç ömrümü çürüttüm
Göksüme vura vura
Ölürem ben vay
Ölürem ben ölürem
Nere gitsen gelirem
Ben bir yetim çocuğam
Arar seni buluram vay

2.
Çıktım kerpiç duvara
El ettim eski yâra
Eski yâr şöyle dursun
Can kurban yeni yâra
Ölürem ben ölürem vay
Ölürem ben ölürem
Nere gitsen gelirem
Ben bir yetim çocuğam
Arar seni buluram vay

NOT: Bu türkünün Elazığ'da "Güle gider Hoğu'ya"; Sivas'ta "Ağıl'ın altı kenger" başlıklı çeşitlemelerinin yanısıra, Van repertuvarında da bir çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

GÜLE GİDER HOĞUY'A

Yöresi: Elazığ
Kaynak: Mustafa Küçük

Derleyen: Şemsettin Taşbilek
Notalayan: Şemsettin Taşbilek

1.
Güle gider Hoğu'ya
Evleri gün doğuya
Güle bir oğlan doğmuş
Sahap olun boğmaya
Oy Güle-Güle-Güle
Derd almayasın Güle
Bensiz kalasın Güle hey

2.
Güle bana kar yolla
Mahramaya sar yolla
El değmemiş narlardan
Bana bir çift nar yolla
Oy Güle-Güle-Güle
Derd almayasın Güle
Bensiz kalasın Güle hey

3.
Güle gider bostana
Gül doldurur fistana
Hak Güle'yi saklasın
Belki biraz uslana
Oy Güle-Güle-Güle
Derd almayasın Güle
Bensiz kalasın Güle hey

BAH GÖZÜNE BAH GÖZÜNE

(O YÂRIN ALA GÖZLERİ)

(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük

Notalayan: Salih Turhan

Kaynak: Abdulvahit Küzeci

1.
O yârın ala gözleri
Başa bela gözleri
Korhum var düşüm ölüm de
Ya da kala gözlerin
Bah gözüne bah gözüne
Sürme çekip gözüne
Kurbanam o nazlı yârın
Hekâtına sözüne
2.
O yârın adı Gülnaz'dı
Gözleri dolu nazdı
Her gelen o yârı sever
Dudağları kirazdı
Bah gözüne bah gözüne
Sürme çekip gözüne
Kurbanam o nazlı yârın
Hekâtına sözüne

NOT: Bu türkünün Elazığ'da "İndim yârin bahçasına"; Diyarbakır'da "Meclisinde mail oldum"; Şanlıurfa'da "İstanbul'un Beyoğlu'nda"; Kerkük'te "Şu vetende ğerip kaldım"; Kırım Karay Türkleri repertuvarında "Mayıl oldum meclisinde ben bir kaşı karaya" başlıklarıyla bilinip okunan yakın ezgi çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

İNDİM YÂRİN BAHÇESİNE
GÜL AÇILMIŞ GÜL GÜLE
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

1.
İndim yârin bahçesine, gül açılmış gül güle
Yanakları alev almış, haberin bülbüle
Yâr seni sevdim seveli, düşmüşüm dilden dile
Yürü yürü, yavaş yürü, cahilim aklım iter
Vallahi dost hilâfım yok, yüreğim yanmış tüter
2.
İndim yârin bahçesine, gül dibinde gül biter
Gül dalını diken almış, şakı bülbül ne öter
Yâr başımdan aklım aldı, oldun Mecnun'dan beter
Yürü yürü, yavaş yürü, cahilim aklım iter
Vallahi dost hilâfım yok, yüreğim yanmış tüter
3.
İndim yârin bahçesine, gülleri fincan gibi
İrisin derdim döşürdüm, ufağı mercan gibi
Gel sarılıp yatalım, ikimiz bir can gibi
Yürü yürü, yavaş yürü, cahilim aklım iter
Vallahi dost hilâfım yok, yüreğim yanmış tüter

NOT: Bu türkünün Diyarbakır repertuvarında "Meclisinde mail oldum ben bir kaşı karaya", Şanlıurfa'da "İstanbul'un Beyoğlu'nda çevirdiler yolumu", Kerkük'te "Bak gözüne gözüne" "Şu vetende ğerip kaldım kimse sormaz halımı" adlı çeşitlemeleri bulun maktadır. (S. Turhan)

İSTANBUL'UN BEYOĞLU'NDA
ÇEVİRDİLER YOLUMU

(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa — Derleyen: Halil Altıngöz
Kaynak: Mahmut Güzelgöz — Notalayan: Halil Altıngöz

2.
Evlerinin önü anam kara üzüm asması
Beline kuşak kuşanmış o da Acem basması
Buralarda yâr severler o da beyler yosması
Hangi derdime yanayım dağlar derdim var benim
Başımı sevdâya salan bir ağa beyim var benim
Bir paşa beyim var benim

NOT: Bu türkünün Kerkük repertuvarında "Bak gözüne gözüne", Şu vetende garip kaldım"; Elazığ'da "İndim yârin bahçesine"; Diyarbakır'da "Meclisinde mâil oldum ben bir kaşı karaya" adlı çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

ŞU VETENDE ĞERİP KALDIM
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Sıddık Bende Ğafur

Derleyen: Suphi Saatçı
Notalayan: Süleyman Şenel

1.
Şu vetende ğerip kaldım kimse sormaz halımı
Varın söylen vâlideme mezet etsin malımı
Elimden almağ isterler menim nazlı yârımı
Yağma yağmur esme ruzigâr yolda yolçum var menim
Behırisefîd üzerinde kere gözlüm var menim

2.
İstanbul'da çevirdiler Beyoğlu'nun yolunu
Beş on polis bir cenderme bağladılar kolumu
Aman polis dehil polis gevşek bağla kolumu
Yağma yağmur esme ruzigâr yolda yolçum var menim
Behırisefîd üzerinde kere gözlüm var menim

NOT: Bu türkünün Kerkük repertuvarında "Bahar olu gül açılı", "Bah gözüne gözüne"; Elazığ'da "İndim yârin bahçesine"; Diyarbakır'da "Meclisinde mail oldum"; Şanlıurfa'da "İstanbul'un Beyoğlu'nda" başlıklarıyla başka sözler kullanılarak icra edilen çok yakın çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

BAHAR OLU GÜL AÇILI
(ÇEŞİTLEME)

Söz: Mehmet İzzet Hattat
Müzik: Abdulvahit Küzeci

Notalayan: Salih Turhan

1.
Bahar olu gül açılı bağda bülbül ötende
Gözüm nemli gevlim ğemli gün açılı batanda
Menim kimin bir zavallı ğerip düştü vatanda
Derdim inler yaram sızlar baş yastığa yetende

2.
Menim yârım konca gülden benevşeden yapılmış
Gül yanağı güneş kimin her bir yana saçılmış
Al dudağı konca kimin arasından saçılmış
Uşağ çağdan sevdiğim yâr başkasına satılmış

3.
Gurbet elde ataşlarda yapayalğız kalmışam
Sen yandırma ey gözelim men ataşsız yanmışam
Mecnun kimin feryad edip hicranlara dalmışam
Uşağ çağdan sevdiğim yâr (ey gözelim) meylim sana salmışam

4.
Aşıklardan menim kimi bu sevdaya yanmadı
Çoh yalvardım nazlı yâra sözlerime kanmadı
Yahtı meni kül eyledi kıymetimi bilmedi
Hesretiyle kan ağlarım hiç üzüme gülmedi

NOT: "Şu vetende ğerip kaldım" adlı türkünün sözleri dışında tıpkısı sayılır. Ayrıca türkünün saz bölümü, Diyarbakır repertuvarın daki "Meclisinde mâil oldum"; Elazığ repertuvarındaki "İndim yârin bahçesine" adlı türkülerin ayak ezgileri ile benzerlik gös terir. (S. Turhan)

OY NENNİ NENNİ
(BAH O DAMDAN BAHANA)
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Musul / Telafer
Kaynak: İsmail Baba

Derleyen: Suphi Saatçı
Notalayan: Süleyman Şenel

1.
Oy nenni nenni nenni
Zalımın kızı nenni
Hayının kızı nenni
Oy nenni nenni nenni vay vay

Bah o damdan bahana
Gençler dolu çeyhana
Orda bir güzel geli
Ne yalhana çalhana
Oy nenni nenni nenni
Zalımın kızı nenni
Hayının kızı nenni
Oy nenni nenni nenni vay vay

2.
Dama çıhardır paltar
Gördükçe derdim artar
Uzah mehleden gelmiş
Burda degirmen derter
Oy nenni nenni nenni
Zalımın kızı nenni
Hayının kızı nenni
Oy nenni nenni nenni vay vay

3.
Ne bahısan o damdan
Utanmısan adamdan
Burnuv hile kespidi
Dudahlaruv badamdan
Oy nenni nenni nenni
Zalımın kızı nenni
Hayının kızı nenni
Oy nenni nenni nenni vay vay

NOT: Bu türkü ile "Urfalıyam ezelden" türküsü çeşitleme niteliğindedirler.

URFALIYAM EZELDEN
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Yöre Topluluğu

Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Notalayan: Halil Atılgan

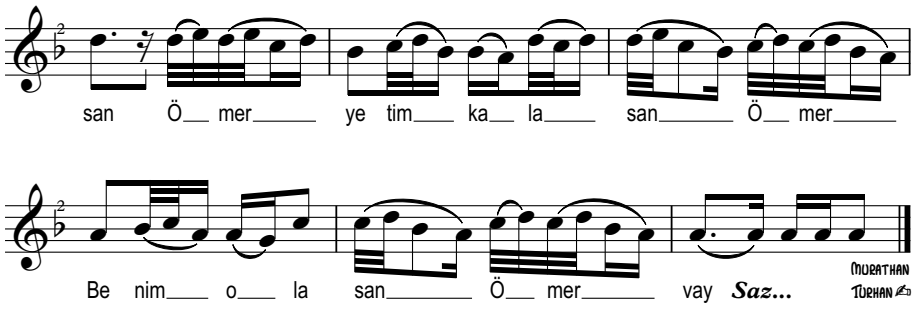

1.
Urfalıyam ezelden
Göynüm geçmez güzelden (vay)
Göynümün gözü çıksın
Sevmez idim ezelden (vay)
Ağam olasan Ömer
Paşam olasan Ömer
Yetim kalasan Ömer
Benim olasan Ömer (vay)
2.
Dağlardan akan seller
Dökülmüş sırma teller (vay)
Yüreğin taştan mıdır
Bana acıyor eller (vay)
Ağam olasan Ömer
Paşam olasan Ömer
Yetim kalasan Ömer
Benim olasan Ömer (vay)
3.
Urfa bir yana düşer
(Antep bir yana düşer)
Zülüf gerdana düşer (vay)
Bu nasıl baş bağlamak
Her gün bir yana düşer (vay)
Ağam olasan Ömer
Paşam olasan Ömer
Yetim kalasan Ömer
Benim olasan Ömer (vay)

NOT: Bu türkünün Kerkük repertuvarında "Bah o damdan bahana" adlı çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

BEN BİR ALTIN FENERİM
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Halil Biner

Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Notalayan: Muzaffer Sarısözen

1.	2.
Ben bir altın fenerim	Gidin bulutlar gidin
Yana yana dönerim	Yârime selâm edin
Erbâbına düşmedim	Yârim şirin uykuda
Hâlâ ona yanarım	Uykusun' haram edim

NOT: Bu türkünün Elazığ repertuvarındaki çeşitlemesi "Ben bir gümüş fenerim" başlıklı türküdür. (S. Turhan)

BEN BİR GÜMÜŞ FENERİM
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Elazığ / Bakırmaden
Kaynak: Cemil Keser

Derleyen: Elazığ Halkevi
Notalayan: Ferruh Arsunar

1.
Ben bir gümüş fenerim
Yana yana dönerim
Hakikatsiz yâr sevdim
Gençliğime yanarım

2.
Ben bir gümüş kutuyum
Yâr yoluna mutiyim
Yârim bulup gelene
Üç gün oruç tutayım

3.
Ben bir gümüş sırmayım
Yâr yolunda hurmayım
Kaç gündür göremedim
Seni nasıl sorayım

NOT: Bu türkünün Şanlıurfa repertuvarında "Ben bir altın fenerim" adlı çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

BERDE BERDENİ BERDE
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Şevket Sait (Mişko)

Derleyen: Mahir Nakip
Notalayan: Mahir Nakip

1.
Berde berdeni berde
Men de düştüm bu derde
Seni mennen edenin Vallah
Düşsün o dert bu derde
Eyni berde Vallah berde

2.
Nar kimin oyduv meni
Yaralı koyduv meni
Men sevda bilmez idim Vallah
Sevdaya salduv meni
Eyni berde Vallah berde

3.
Çayhana bucağında
Od yanar ocağında
Meni bir yuhu kaptı Vallah
Bir esmer kucağında
Eyni berde Vallah berde

4.
Kahveciyem zarım yoh
Men ağlarım yârım yoh
Yârımı apardılar Vallah
Serhoşam heberim yoh
Eyni berde Vallah berde

NOT: Bu türkünün Şanlıurfa repertuvarında "Kahveciyem zarım yok" adlı çeşitlemesi bulunmaktadır. Ayrıca bölgede Kürtçe ve Arapça dillerinde de okunmaktadır. (S. Turhan)

KAHVECİYEM ZARIM YOK
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Ayşe Şan

Derleyen: Halil Sezgin
Notalayan: Salih Turhan

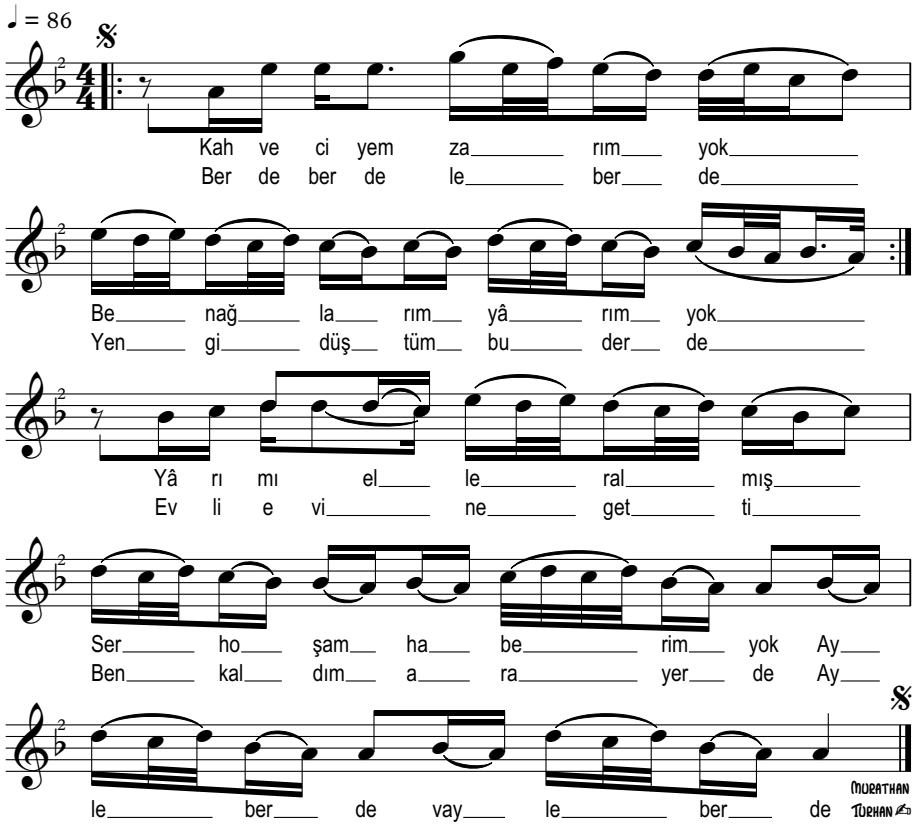

2.
Nar kimin oydun beni
Dertlere koydun beni
Ben sevda bilmez idim
Sevdaya saldın beni
Ay le berde vay le berde

Bağlantı:
Berde berde le berde
Yengi düştüm bu derde
Evli evine getti
Ben kaldım ara yerde
Ay le berde vay le berde

NOT: Bu türkünün Kerkük repertuvarında "Berde berdeni berde" adlı çeşitlemesi vardır. Bunun dışında Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Irak'ta Kürtçe olarak icra edilmektedir. (S. Turhan)

BU BAĞLAR OLMASAYDI
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Erbil
Kaynak: Keçel Haydar

Notalayan: Salih Turhan

1.
Bu bağlar olmasaydı hele hele hele hele mirhala
Sonalar konmasaydı hele yâr hele yâr mirhala
Ölüm Allah'ın emri hele hele hele hele mirhala
Ayrılığ olmasaydı hele yâr hele yâr mirhala

2.
Bu dağlar ulu dağlar hele hele hele hele mirhala
Etrafı güllü dağlar hele yâr hele yâr mirhala
Men derdim söylesem hele hele hele hele mirhala
Bülbüller uçar ağlar hele yâr hele yâr mirhala

NOT: Bu türkünün Şanlıurfa'da "Bugün bayram günüdür"; Diyarbakır'da "Az kaldı bayram ola"; Elazığ'da "Elaziz uzun çarşı" adlı yakın ezgi çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

BUGÜN BAYRAM GÜNÜDÜR
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: İzzet Delioğlu

Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Notalayan: Muzaffer Sarısözen

2.
Az kaldı bayram ola, hele hele hele ninnayı
Kolun' boynuma dola, hele hele hele hele hele ninnayı
Üç gecenin hayfını, hele hele hele ninnayı
İster bu gece ala, hele hele hele hele hele ninnayı

3.
Ayvana serdim keçe, hele hele hele ninnayı
Nice bir ömrüm geçe, hele hele hele hele hele ninnayı
Acep o gün olur mu, hele hele hele ninnayı
Eli elime geçe, hele hele hele hele hele ninnayı

NOT: Bu türkünün Şanlıurfa'daki ikinci örneği dışında, Elazığ repertuvarında "Elaziz uzun çarşı"; Kerkük'te "Bu bağlar olmasay dı"; Diyarbakır'da "Az kaldı bayram ola" başlıklı çeşitlemelerinin yanısıra, Elazığ ve Diyarbakır'da ezgi çeşitlemeleri ve Di yarbakır'da Ermenice okunan bir adet çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

ELAZİZ UZUN ÇARŞI
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Elazığ / Harput
Kaynak: Nihat Kazanoğlu

Derleyen: Elazığ Musiki Cemiyeti
Notalayan: Nurettin Demirbaş

1.
Elaziz uzun çarşı
Dükkanlar karşı karşı
Sevmişim alacağım
Dosta düşmana karşı

2.
Elaziz'de bir oda
Ay giriyor buluda
Korkarım düşem ölem
O yâr beni unuda

3.
Elaziz altı kuyu
Uyu sevdiğim uyu
Şu benim sevdiğimin
Şekerden tatlı huyu

NOT: Bu türkünün Diyarbakır repertuvarında "Az kaldı bayram ola / Deniz altı Horasan"; Şanlıurfa'da "Bugün bayram günüdür"; Kerkük'te "Bu bağlar olmasaydı" ve Ermenice okunan "Eskişer hanparsum e" başlıklı çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

ALEZİZ UZUN ÇARŞI
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mehmet Akbaş

Derleyen: Mehmet Akbaş
Notalayan: Salih Turhan

1.
Aleziz uzun çarşı
Dükkânlar karşı-karşı
Öyle bir yar sevdim ki
Kara kaş kumral saçlı

2.
Giderim bende-bende
Bir ayvam kaldı sende
Ayva gibi sarardım
Din iman yok mu sende

3.
Giderim dur diyem yok
Kebab oldum yiyen yok
Ayrılık gömleğini
Benden başka giyen yok

4.
Bu dağlar olmayaydı
Sararıp solmayaydı
Ölüm Allah'ın emri
Ayrılık olmayaydı

BU DERE BAŞTAN BAŞA ALMALI BAĞ

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Kerim Osman Bezirgân
Abdurrahman Kızılay

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

2.
Bu dere baştan başa incazlı bağ
İncazlar mor oluptu dön geri bah
Yârım Allah aşkına getme ırah
Ne yaman ögredipler şu bülbülü
Her seher kapar gider konca gülü

3.
Bu dere baştan başa nar ağacı
Egildim birin tuttum, o da acı
Yârım Allah aşkına mene acı
Ne yaman ögredipler şu bülbülü
Her seher kapar gider konca gülü

NOT: Bu türkünün Diyarbakır repertuvarında benzer ezgi ve makamla, Elazığ repertuvarında ise benzer tartım ve sözle icra edilen çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

BU DERE BAŞTAN BAŞA GÜL ÇUBUĞU
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Elazığ / Bakırmaden
Kaynak: Cemil Keser

Derleyen: Elazığ Halkevi
Notalayan: Ferruh Arsunar

1.
Bu dere baştan başa gül çubuğu
Dökülmüş yaprakları kalmış gülü
Ne yaman öğretmişler şu bülbülü
Her seher kapar kaçar gonca gülü
2.
Bu dere baştan başa ayvalı bağ
Ayvalar sararıyor dön geri bah
Ne yaman öğretmişler şu bülbülü
Her seher kapar kaçar gonca gülü

NOT: Bu türkünün Elazığ repertuvarında "Değirmen sala benzer"; Diyarbakır ve Kerkük'te "Bu dere baştan başa elmalı bağ" adlı yakın çeşitlemeleri bulunmaktadır (S. Turhan)

BU DERE DERİN DERE
(EZ HANIM)
(ÇEŞİTLEME)

Söz: Cemil Cankat
Müzik: Cemil Cankat

Notalayan: Kubilay Dökmetaş

♪ = 240

1.
Bu dere derin dere
Etrâfı serin dere
Gel sarılıp yatalım
Kuş tüyünden mindere
Aman aman ez hanım
Gel eyvana gez hanım
Aziz misâfir gelmiş
Şeker şerbet ez hanım

2.
Dağ başında seyyâre
Mektup yazdım o yâre
Bana cevap yazmazsa
Sağ girerim mezara
Aman aman ez hanım
Gel eyvana gez hanım
Aziz misâfir gelmiş
Şeker şerbet ez hanım

3.
Di gel di gel yanıma
Sar kolların' boynuma
Her tarafım yaralı
Götür beni doktora
Aman aman ez hanım
Gel eyvana gez hanım
Aziz misâfir gelmiş
Şeker şerbet ez hanım

4.
Bu gece uymamışam
Uykuma doymamışam
Kirpik seni keserem
Yâr gelmiş duymamışam
Aman aman ez hanım
Gel eyvana gez hanım
Aziz misâfir gelmiş
Şeker şerbet ez hanım

NOT: Bu türkünün Kerkük repertuvarında "O yana dönder meni" başlıklı çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

O YANA DÖNDER MENİ
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdulvahit Küzeci

Notalayan: Salih Turhan

1.
O yana dönder meni
Bu yana dönder meni
Sağ yanım yaralıdı
Sol yana dönder meni
Cigerimde yara var
Tebibe gönder meni

Çayır kıssa biçilmez
Su derindi geçilmez
Mene diyer yârdan geç
Yâr şirindi geçilmez
O yana dönder meni
Bu yana dönder meni
Sağ yanım yaralıdı
Sol yana dönder meni
Cigerimde yara var
Tebibe gönder meni
2.
Tebibim naşı tebip
Yaram oynaşı tebip
Bahtı yaram sağalmaz
Döktü gözyaşı tebip
O yana dönder meni
Bu yana dönder meni
Sağ yanım yaralıdı
Sol yana dönder meni
Cigerimde yara var
Tebibe gönder meni
3.
Tebibim gel yanıma
Bah yaralı canıma
Madam tebip degilduv
Niçin girduv kanıma
O yana dönder meni
Bu yana dönder meni
Sağ yanım yaralıdı
Sol yana dönder meni
Cigerimde yara var
Tebibe gönder meni

NOT: Bu türkünün Azerbaycan repertuvarında bir çeşitlemesi bulunmaktadır.(S. Turhan)

CEMİLE'SEN KÜLESEN
(CEMO CEMİLE)
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdulvahit Küzeci

Notalayan: Salih Turhan

1.
Cemile'sen külesen
Her ne desem gülesen
Bir huyuvnan hezzetmem oy Cemo Cemile
Her gelene uyasan
Ömrüm Cemo, Esmer Cemo, oy Cemile

2.
Kız aduv Dursun Dursun
Ay dolansın yan dursun
Zilfive tenbih eyle oy Cemo Cemile
Al yanahta yan dursun
Ömrüm Cemo, Esmer Cemo, oy Cemile

3.
Kız aduv Fatmahan'dı
Gözleruv dolu kandı
Her gelen bir söz diyer oy Cemo Cemile
Seni mennen savudı
Ömrüm Cemo, Esmer Cemo, oy Cemile

NOT: Bu türkünün, köken bakımından söz ve müziği Urfalı Cemil Cankat'a ait olup, Iraklı Türkmen sanatçılarca da başka sözelerle okunmaktadır. (S. Turhan)

CEMO GÜL AÇANDA GEL
(ÇEŞİTLEME)

Söz: Cemil Cankat
Müzik: Cemil Cankat

Notalayan: Mustafa Özgül

1.
Cemo gül açanda gel
Bahçayı dolan da gel
Bahçadan gelemezsen
Pencereden kaç da gel
Oy Cemo vay Cemo
Oy Cemo vah Cemile
Hayran ismine Cemo
Kurban cismine Cemo
Vah Cemo vah Cemo
Vah Cemo le Cemile

2.
Kaşların mildir Cemo
Dilin bülbüldür Cemo
Aramız dağlar almış
Gönlümüz birdir Cemo
Bağlantı...

3.
Gülleri düşürürsün
Cemo ne düşünürsün
Düşünme kölen olam
Aklımı kaçırırsın
Bağlantı...

4.
Alçacık duvardayım
Başaçık hovardayım
Nerde Cemomu bulsam
Akşam sabah ordayım
Bağlantı...

NOT: Bu türkünün Kerkük repertuvarında "Cemilesen külesen" adlı çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

ÇADIR KURDUM DÜZLERE
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mahmut Güzelgöz

Derleyen: MİFAD
Notalayan: Yaşar Doruk

1.
Çadır kurdum düzlere ellere vay
Tikan oldum gözlere (ellere vay)
Tikan oldum gözlere
İşte ben gidiyorum ellere vay
Urfa kalsın sizlere (ellere vay)
Ellere ah gülüm ellere vay
Küçükken beslemişem
Seni vermem ellere ellere vay
Neçe ki canım sağdır
Sardırmam seni de seni ellere vay

2.
Yoğurt koydum dolaba ellere vay
Bugün başım kalaba (ellere vay)
Bugün başım kalaba
Yâr darılmış gidiyor ellere vay
Belki gider Halep'e (ellere vay)
Ellere ah gülüm ellere vay
Küçükken beslemişem
Seni vermem ellere ellere vay
Neçe ki canım sağdır
Sardırmam seni de seni ellere vay

NOT: Bu türkünün Kerkük repertuvarında "Çadır kurdum düzlere"; Elazığ'da "Yoğurt koydum dolaba" adlı çeşitlemeleri bulunmaktadır. Bunların dışında, Kilis repertuvarında başka bir tartımla icra edilen "Yoğurt koydum dolaba" adlı ayrı bir çeşitlemesi daha vardır. (S. Turhan)

ÇADIR KURDUM DÜZLERE
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: İzeddin Nimet

Derleyen: Mahir Nakip
Notalayan: Mahir Nakip

1.
Çadır kurdum düzlere ellere vay...
Tikân oldum gözere ellere vay...
Odı men koydum gettim ellere vay...
Kerkük kalsın sizlere ellere vay...
Ekinim ekiliri ellere vay...
Sünbülüm tökürürü ellere vay...
Zilfivden bir tel gönder ellere vay...
Kefinim tikiliri ellere vay...
Çadır kurdum düzlere ellere vay...
Tikân oldum gözere ellere vay...
Odı men koydum gettim ellere vay...
Kerkük kalsın sizlere ellere vay...

2.
Nar yedim dene dene ellere vay...
Ne dedim küstüv gene ellere vay...
Umaram babav össüv ellere vay...
Sen de gelesen mene ellere vay...
Çadır kurdum düzlere ellere vay...
Tikân oldum gözere ellere vay...
Odı men koydum gettim ellere vay...
Kerkük kalsın sizlere ellere vay...

NOT: Bu türkünün Şanlıurfa, Elazığ ve Kilis repertuvarlarında çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

YOĞURT KOYDUM DOLABA
(KIZ-ERKEK DEYİŞMESİ)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

1.

KIZ: Yoğurt koydum dolaba
Bugün başım kalaba
O yar küsmüş gidiyor
Yıkılası Helab'a

ERKEK: Ellere cicom cicom ellere vay
Sahiden ölmemişem
Billahi vermem seni ellere vay
Geyin pembe fistanın
Sürünsün eteklerin yerlere vay

2.

KIZ: Yoğurt koydum yiyesin
Bana güzel diyesin
Kız iken beğenmedin
Gelin olam göresin

ERKEK: Ellere cicom cicom ellere vay
Sahiden ölmemişem
Billahi vermem seni ellere vay
Geyin pembe fistanın
Sürünsün eteklerin yerlere vay

NOT: Bu türkünün Şanlıurfa, Kilis ve Kerkük repertuvarında çeşitlemeleri vardır. (S. Turhan)

ÇAYA İNER AĞLARIM
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mahmut Güzelgöz

Derleyen: MİFAD
Notalayan: Yaşar Doruk

a man a man Çok iç mi şem
ha lım ya man Sev da lı yam
da ya na mam vay
A ğam pi ya le vak tı dır
Pa şam pi ya le vak tı dır
Gö zü nü sev di ğim sa kî
Dol dur ba de nin vak tı dır
vay A ğam da git
ti gel me di Pa şam da git
ti gel me di Yâr uy ku dan

2.
Birin öz canım için
Birin yâre bağlarım
Bağlantı...
3.
Çaya indim çay susuz
Mahmur gözler uykusuz
Bağlantı...
4.
Ellerin yâri geldi
Hani bizim hayırsız
Bağlantı...

Bağlantı (3 kıta)

Esmer aman aman aman
Dilber aman aman aman
Çok içmişem halım yaman
Sevdalıyam dayanamam vay

Ağam piyâle vaktıdır
Paşam piyâle vaktıdır
Gözünü sevdiğim sâkî
Doldur bâdenin vaktıdır vay

Ağam gitti de gelmedi
Paşam gitti de gelmedi
Yâr uykudan uyanmadı
Seher oldu da gelmedi vay

NOT: Bu türkünün Elazığ repertuvarında "Dağlarda meşelerde"; TSM repertuvarında ise bestesi Saadettin Kaynak'a ait "Esmerim kıyma bana" adlı çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

DAĞLARDA MEŞELERDE
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

1.
Dağlarda meşelerde
Gül suyu şişelerde
Ağam eylendi gelmedi
Yollar bağlandı gelmedi
Yâr uykudan uyanmadı
Ben sevdim eller aldı
Ben kaldım köşelerde
Esmer aman aman
Vurulmuşam halim yaman
Çok içmişem başım duman
2.
Bu gece uyumamışam
Ben yâre doymamışam
Ağam eylendi gelmedi
Yollar bağlandı gelmedi
Yâr uykudan uyanmadı
Keserim kirpik seni
Yâr gelmiş duymamışam
Esmer aman aman
Vurulmuşam halim yaman
Çok içmişem başım duman
Ağam piyale vaktidir
Paşam piyale vaktirdir
Gözünü sevdiğim esmer
Doldur ver bade vaktidir

✪: İkinci kıta söylendikten sonra nakarat kısmı bu şekilde söylenmiştir.

NOT: Bu türkünün Şanlıurfa repertuvarında "Çaya iner ağlarım" adlı çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

ERBİLİM DİLİM DİLİM
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Mehmet Ahmet Erbilli

Notalayan: Salih Turhan

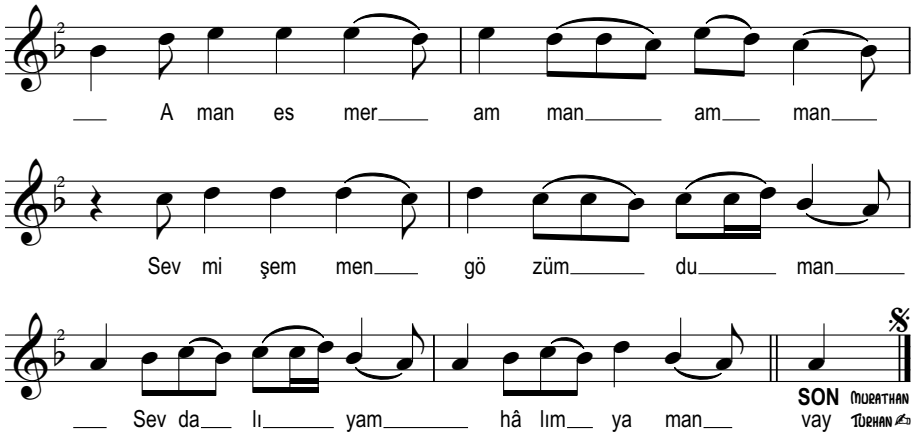

1.
Erbilim dilim dilim
Erbil'di menim dilim
Canım ile beslerem
Bahçamdaki bu gülü
Çınar boylum amman amman
Aman esmer amman amman
Sevmişem men gözüm duman
Sevdalıyam hâlım yaman

2.
Kal'a etrafı Şure
Gel gideğ yârım ora
Egleneğ seyran edeğ
Biz de aleme göre
Çınar boylum amman amman
Aman esmer amman amman
Sevmişem men gözüm duman
Sevdalıyam hâlım yaman

3.
Barılar üstün dere
Olmaz derdime çara
Gel yârım kavuşağın
Gevlimde bitti yara
Çınar boylum amman amman
Aman esmer amman amman
Sevmişem men gözüm duman
Sevdalıyam hâlım yaman

4.
İçmişem Miri suyun
Bilmişem yârın huyun
Allah mırazın versin
İlde gelsin mor koyun
Çınar boylum amman amman
Aman esmer amman amman
Sevmişem men gözüm duman
Sevdalıyam hâlım yaman

NOT: Bu türkü ezgi bakımından Saadettin Kaynak'ın Elazığ, Diyarbakır, Şanlıurfa yerel ezgilerinden esinlenilerek bestelenmiş olup "Esmerim kıyma bana" adlı türkü ile benzerlik göstermesi dolayısıyla çeşitleme özelliğindedir. (S. Turhan)

ÇAYIN ÖTE YÜZÜNDE
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

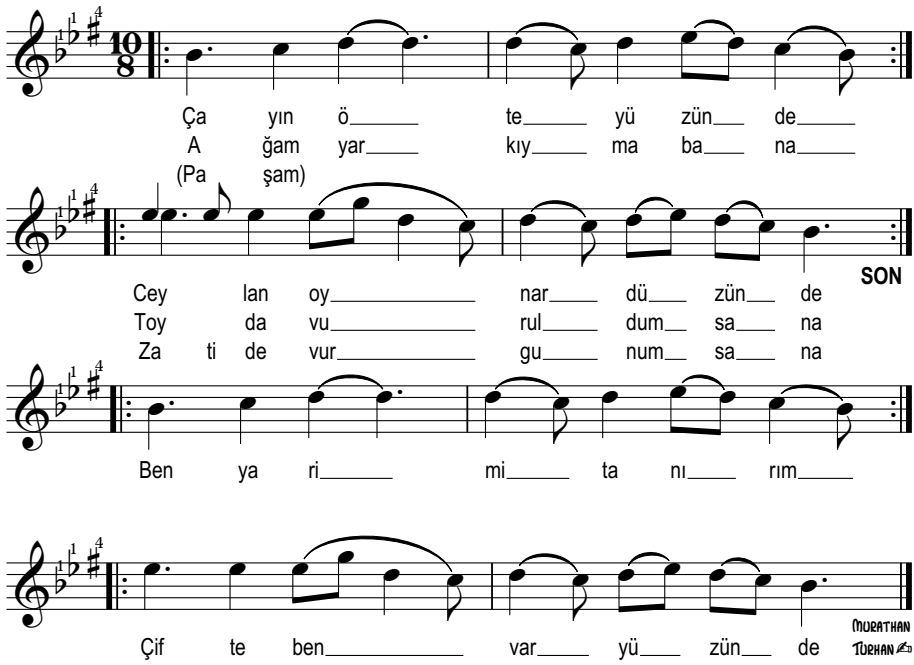

1.
Çayın öte yüzünde
Ceylan oynar düzünde
Ben yarimi tanırım
Çifte ben var yüzünde
Ağam yar, kıyma bana
Paşam yar, kıyma bana
Toyda vuruldum sana
Zatide vurgunum sana

2.
Çay aşağı çeperler
Çepere su seperler
Uzak yoldan geleni
Terli terli öperler
Ağam yar, kıyma bana
Paşam yar, kıyma bana
Toyda vuruldum sana
Zatide vurgunum sana

3.
Çay aşağı çağlarım
Usul usul ağlarım
Deseler yarin gelmiş
Çifte kurban bağlarım
Ağam yar, kıyma bana
Paşam yar, kıyma bana
Toyda vuruldum sana
Zatide vurgunum sana

NOT: Bu türkünün Kerkük repertuvarında "Tellere degme degme" adlı çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

TELLERE DEGME DEGME
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Sami Celali
Abdurrahman Kızılay

Notalayan: Salih Turhan

1.
Tellere degme degme
Beluv incedi egme
Men seni çoh severem
Kimseye boyun egme

Kırmızı gül perde men
Düştüm yaman derde men
Açılmamış cumbutam
Nece yatım yerde men
Tellere degme degme
Beluv incedi egme
Men seni çoh severem
Kimseye boyun egme

2.
Bilmirem nemdi menim
Yediğim ğemdi menim
Ya muhabbet çoh olup
Yen aklım kemdi menim
Tellere degme degme
Beluv incedi egme
Men seni çoh severem
Kimseye boyun egme

NOT: Bu türkünün Elazığ repertuvarında "Çayın öte yüzünde" adlı çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

ÇELİK PAZARINDA UFACIK TAŞLAR
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Belirsiz

Derleyen: İst. Bld. Kons.
Notalayan: Ferruh Arsunar
İşleyen: Halil Altıngöz

1.
Çelik pazarında ufacık taşlar
El ele tutmuş gidiyor Dadaşlar
Cenazem gidiyor gelin kardaşlar
Ey Efeler ben kafadan vuruldum
Vuruldum da nazlı yârdan ayrıldım

2.
Benim yârim gece gezer bostanı
Yeni çıkmış güzellerin destanı
Hanım kızlar güzel giyer fistanı
Ey Efeler ben kafadan vuruldum
Vuruldum da nazlı yârdan ayrıldım

NOT: Bu türkünün Elazığ, Erzurum ve Sivas repertuvarlarında birer çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

IĞIKİ'NİN DÖRT ETRAFI BAHÇALAR
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

1.
Iğıki'nin dört etrafı bahçalar dile yandım bahçalar
Benim yârim pencerede def çalar dile yandım def çalar
Hovardalar birbirini parçalar dile yandım parçalar
Hey sevdiğim ben vuruldum yürekten havar yandım yürekten
havar yandım yürekten
Benim için tabip gelsin Firenk'ten dile yandım Firenk'ten
havar yandım Firenk'ten

2.
Iğıki'nin dört etrafı meteris dile yandım meteris
Meteristen çifte kurşun atarız dile yandım atarız
Üç gardaşız bir orduya yeteriz dile yandım yeteriz
Hey sevdiğim ben vuruldum yürekten havar yandım yürekten
havar yandım yürekten
Benim için tabip gelsin Firenk'ten dile yandım Firenk'ten
havar yandım Firenk'ten

NOT: Bu türkünün Erzurum ve Şanlıurfa repertuvarında "Çelik Pazarında Ufacık Taşlar" adlı söz ve ezgi çeşitlemesi vardır. (S. Turhan)

ÇOBAN BENİ ÇAYDAN GEÇİR - I
(DEYİŞME)

Yöresi: Elazığ / Harput
Kaynak: Nihat Kazazoğlu
Adnan Çilesiz

Derleyen: Salih Turhan
Notalayan: Salih Turhan

KIZ:	**ÇOBAN:**
Çoban beni çaydan geçir Boz bulanık suyun içir	Olmaz körpe kuzum olmaz Değirmenin suyu dolmaz
Sırma saçım senin olsun Kalem kaşım senin olsun	Sırma saçın baş belası Kalem kaşın zor imlası
Çoban beni çaydan geçir Geç kalmışım eve yetir	Çay derindir geçiremem Even erken yetiremem
Al yanağım senin olsun Bal dudağım senin olsun	Al yanaktan gül istemem Bal dudaktan dil istemem
Çoban beni çaydan geçir Acı tatlı sular içir	Su boy vermez geçiremem Acı tatlı içiremem
Ak gerdanım senin olsun Tatlı canım senin olsun	Ak gerdanın düğümü var Tatlı canın gör kimi var
Çoban beni yeter yorma Çok geç kaldım yürek yarma	Ne verirsin geçireyim Soğuk sular içireyim
Tut elimi senin olsun Sar belime senin olsun	Ver elini gonca gülüm Sar koluma ince belin

NOT: Bu türkünün Şanlıurfa repertuvarında benzer sözlerle okunan bir çeşitlemesi bulunmaktadır (S. Turhan)

OĞLAN BENİ ÇAYDAN AŞIR

(DEYİŞME)
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Aziz Çekirge

Derleyen: Âkif Çekirge
Notalayan: Necmi Kıran
M. Kemal Sucu

♪ = 260

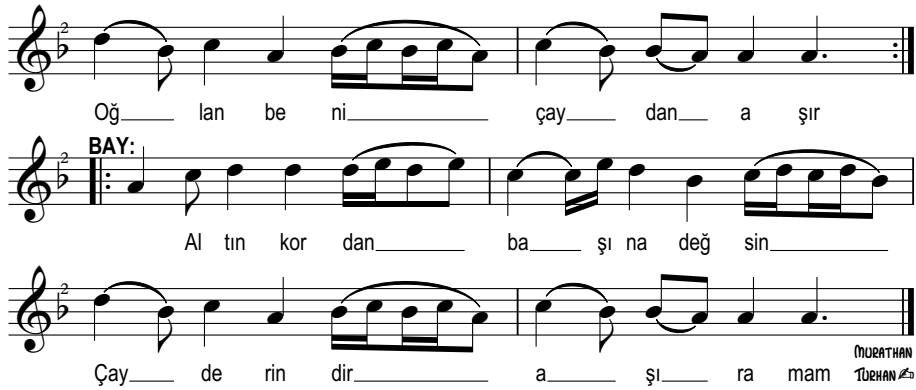

1.
Bayan: Oğlan beni çaydan aşır
Bay : Aşırırsam ne verirsin
Bayan: Altın kordon senin olsun
Oğlan beni çaydan aşır
Bay : Altın kordon başına değsin
Çay derindir aşıramam

2.
Bayan: Oğlan beni çaydan aşır
Bay : Aşırırsam ne verirsin
Bayan: Malım mülküm senin olsun
Oğlan beni çaydan aşır
Bay : Malın mülkün başına değsin
Çay derindir aşıramam

3.
Bayan: Oğlan beni çaydan aşır
Bay : Aşırırsam ne verirsin
Bayan: Şirin canım senin olsun
Oğlan beni çaydan aşır
Bay : Şirin canın benim olsun
Ver elini aşırırım

NOT: Bu türkünün Elazığ repertuvarında "Çoban beni çaydan geçir" adlı çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

DAĞDAN KESTİM KERESTE
(İŞLERİM)
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mehmet Delioğlu

Derleyen: Mahmut Tuncer
Notalayan: Salih Turhan

1.	2.	**Bağlantı**
Dağdan kestim kereste	Dağı duman olanın	İşlerim işlerim
Kuş besledim kafeste	Halı yaman olanın	Al yanaktan dişlerim
Dediler yârın hasta lo	Gece uykusu gelmez lo	Seni bana verseler lo
Yetiştim son nefeste	Yârı güzel olanın	Kölen olur işlerim

NOT: Bu türkünün Kerkük repertuvarında "İşlerim işlerim" adlı çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

İŞLEREM İŞLEREM
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdulvahip Sait (Haba)

Notalayan: Salih Turhan

1.
Dağdan kestim kereste
Kuş besledim kefeste
Dediler yârın geli
Yetiştim son nefeste
Ah ah...
İşlerem işlerem
Al yanahtan dişlerem
Seni mene verseler
Saçlarıv gümüşlerem

2.
Keten gömlegin eni
Enine dola meni
Kurbanam o anaya
Besleyipti bu canı
Ah ah...
İşlerem işlerem
Al yanahtan dişlerem
Seni mene verseler
Saçlarıv gümüşlerem

NOT: Bu türkünün Şanlıurfa'da, ezgisinin tıpkısı ve çok benzeri sözlerle okunan bir çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

DAĞLAR BAŞI KIŞLADI
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Bakır Yurtsever

Derleyen: MİFAD
Notalayan: Yaşar Doruk

1.
Dağlar başı kışladı gülüm
Kar yağmaya başladı gülüm
Dediler yârın geli gülüm
Ağlamaya başladım gülüm
Sızlamaya başladım

2.
Armut dalda dal yerde gülüm
Bülbül öter her yerde gülüm
Gariplik çok çetindir gülüm
Her birimiz bir yerde gülüm

NOT: Bu türkünün Bu türkünün Şanlıurfa repertuvarında "Urfa'ya paşa geldi" adlı ikinci çeşitlemesi, Kerkük repertuvarında ise, "Hanı mendilim hanı" ve "Seher mektep yolunda" adlı çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

HANI MENDİLİM HANI
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Ekrem Tuzlu
Abdulvahap Sait (Haba)

Notalayan: Salih Turhan

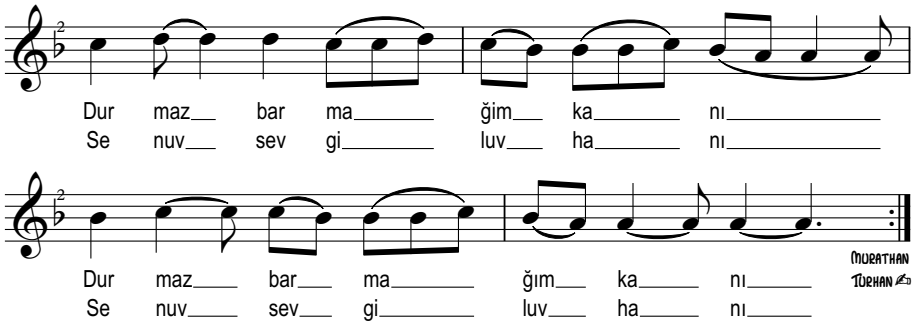

1.
Feleğin dad elinnen (Allah)
Hiç olmam şad elinnen
Kurulsun Hakk divanı (Allah)
Men edim dad elinnen
Hanı mendilim hanı (baba)
Durmaz barmağım kanı
Menim sevgilim sensen (Vallah)
Senuv sevgiluv hanı
2.
Başından attı getti (Allah)
Kayığı battı getti
Bu sevda bazarında (Allah)
Yâr meni sattı getti
Hanı mendilim hanı (baba)
Durmaz barmağım kanı
Menim sevgilim sensen (Vallah)
Senuv sevgiluv hanı

NOT: Bu türkü, Van repertuvarındaki "Urfa'ya paşa geldi" adlı türkü ile çeşitleme özelliğindedir. (S. Turhan)

SEHER MEKTEP YOLUNDA
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Musul / Telafer
Kaynak: Yasin Yahyaoğlu

Notalayan: Salih Turhan

1.
Seher mektep yolunda
Duydum çağırram Allah
Çoh dikket ile bahtım
Çağırdım Suphan Allah

Ayağım yerimedi
Bilmedim potin nedi
Bu huridi bu nedi
Dedim gizlesin Allah

Seher mektep yolunda
Duydum çağırram Allah
Çoh dikket ile bahtım
Çağırdım Suphan Allah

2.
Eline aldı keman
Çağırdı aman aman
Ne din koydu ne iman
Dedim gizlesin Allah

Seher mektep yolunda
Duydum çağırram Allah
Çoh dikket ile bahtım
Çağırdım Suphan Allah

NOT: Bu türkü, Türkiye - Van repertuvarındaki "Urfa'ya paşa geldi"; Irak - Kerkük repertuvarındaki "Hanı mendilim hanı" adlı türkülerle ezgi yönünden çeşitleme özelliğine sahiptir. (S. Turhan)

URFA'YA PAŞA GELDİ

(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mustafa Şahin

Derleyen: Mehmet Nacak
Notalayan: Mustafa Hoşsu

♩♩♪ = 40

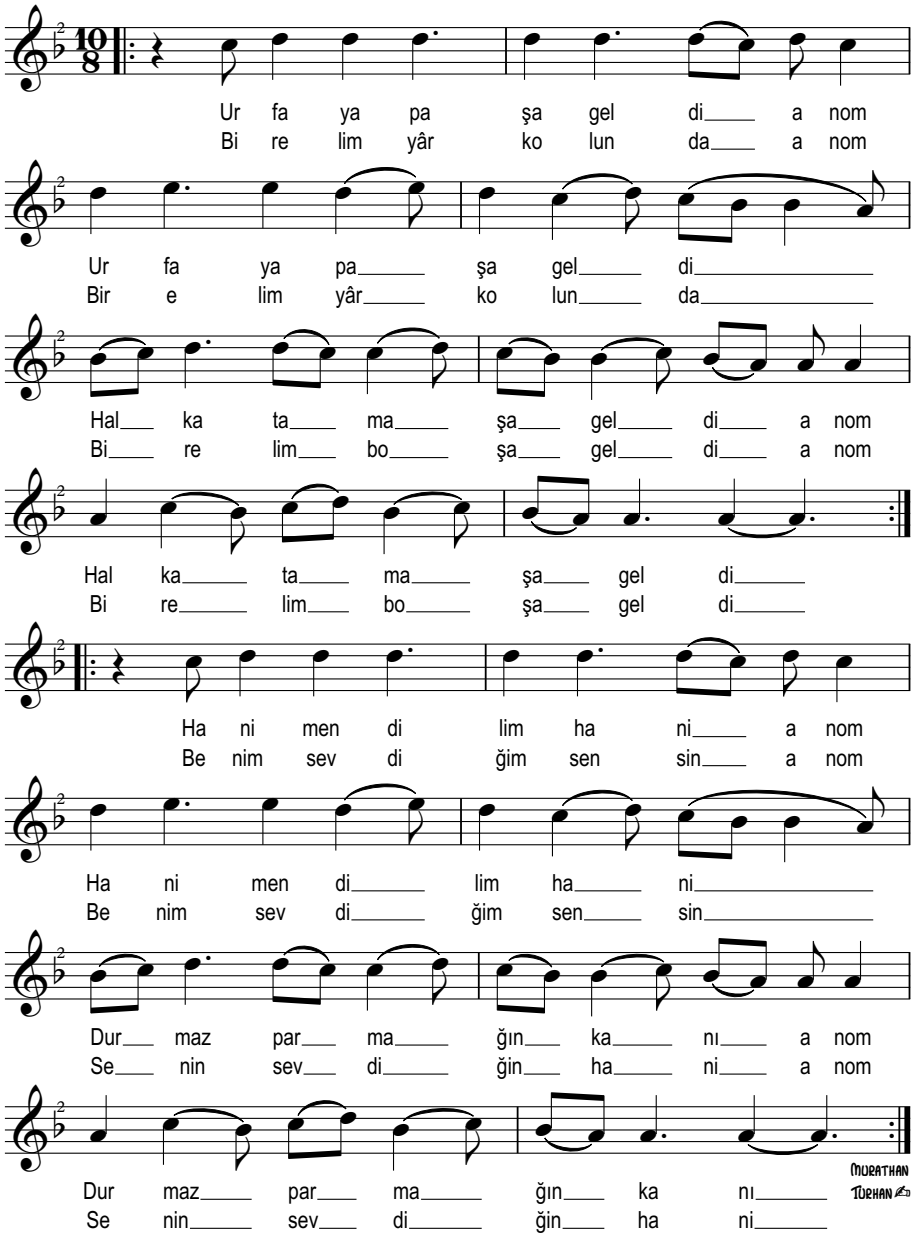

2.
Urfa Urfa içinde (anom)
Urfa Urfa içinde
Kavruldum yağ içinde (anom)
Kavruldum yağ içinde
Ellerin yâri gelmiş (anom)
Ellerin yâri gelmiş
Bizimki yok içinde (anom)
Bizimki yok içinde
Hani mendilim hani (anom)
Hani mendilim hani
Durmaz parmağın kanı (anom)
Durmaz parmağın kanı
Benim sevdiğim sensin (anom)
Benim sevdiğim sensin
Senin sevdiğin hani (anom)
Senin sevdiğin hani

NOT: Bu türkünün Şanlıurfa repertuvarında "Dağlarbaşı kışladı"; Kerkük repertuvarında "Hanı mendilim hanı" ve"Seher mektep yolunda" adlı çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

DEMİR KÖPRÜSÜ DARDIR GEÇİLMEZ

(HAYYO HASAN)

(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa — Notalayan: Salih Turhan

Kaynak: Mahalli Topluluk

1.
Demir köprüsü Hasan dardır geçilmez
Hayyo Hasan dardır geçilmez
Soğuktur suları da Hasan
Bir tas içilmez Hayyo Hasan
Anadan babadan Hasan yârdan geçilmez
Hayyo Hasan yârdan geçilmez
At martini Debreli Hasan
Dağlar inlesin Hayyo Hasan
Seneler geçtikçe Debreli Hasan
Namın söylensin

2.
Demir köprüsünden Hasan gece mi geçtin
Hayyo Hasan gece mi geçtin
Ecel şerbetini de Hasan
Bağında içtin Hayyo Hasan
Anadan babadan Hasan yârdan vazgeçtin
Hayyo Hasan yârdan vazgeçtin
At martini Debreli Hasan
Dağlar inlesin Hayyo Hasan
Seneler geçtikçe Debreli Hasan
Namın söylensin

NOT: Rumeli kökenli olan bu türkünün Şanlıurfa dışında, Kerkük'te birden fazla; Mardin'de ise Arapça okunan çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

ENDİM YÂRIN BAHÇASINA
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Rakkas Bakıla (Abdulbaki)
Abdurrahman Kızılay

Notalayan: Salih Turhan

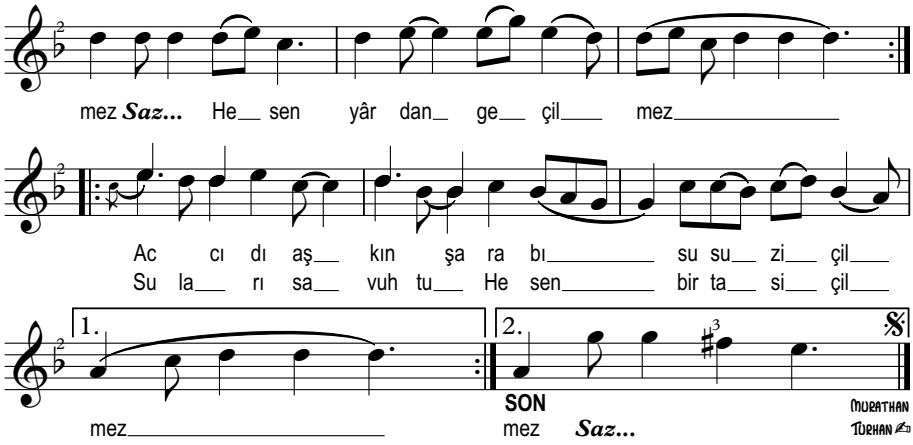

1.
Endim yârın bahçasına gülden geçilmez Hesen, gülden geçilmez
Suları savuhtu Hesen bir tas içilmez
Sudan geçtim, gülden geçtim, yârdan geçilmez Hesen, yârdan geçilmez
Acıdı aşkın şarabı susuz içilmez
Suları savuhtu Hesen, bir tas içilmez
2.
Endim yârın bahçasına heyvalığ narlığ Hesen, heyvalığ narlığ
Bir elimde dolu bada, bir elim yağlığ
Meni yârdan (candan) ayıranı bulmasın sağlığ Hesen, bulmasın sağlığ
Acıdı aşkın şarabı susuz içilmez
Suları savuhtu Hesen, bir tas içilmez

NOT: Rumeli kökenli olan bu türkünün Şanlıurfa'da "Heyyo Hasan/Demir köprü"; Kerkük'te "Hacı Farac'ın kızısan", "Endim yârın bahçasına gülden geçilmez"; Mardin'de "Yeme rıhne yemecine" adlı Arapça okunan çeşitlemeleri vardır. (S. Turhan)

HACI FARAC'IN KIZISAN

(DEYİŞME)
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdulvahit Küzeci

Notalayan: Salih Turhan

1.

Oğlan: Hacı Farac'ın kızısan gözleruv sürmeli
Gel mene gözüvı göster men alım seni

Kız: Get get get gözel oğlan gözümü neynisen
Dağlarda bala ceyran hiç görmeyipsen

2.

Oğlan: Hacı Farac'ın kızısan yanağıv görmeli
Gel mene yanağıv göster men alım seni

Kız: Get get get gözel oğlan yanağım neynisen
Bahçada yevel alma hiç görmeyipsen

3.

Oğlan: Hacı Farac'ın kızısan dudağıv görmeli
Gel mene dudağıv göster men alım seni

Kız: Get get get gözel oğlan dudağım neynisen
Kazzada kırmızı keytan hiç görmeyipsen

NOT: Bu türkü, Kerkük repertuvarındaki "Endim yârın bahçasına gülden geçilmez"; Şanlıurfa'da "Hayyo Hasan"; Mardin'de ise "Yeme rıhme yeme cine" adlı Arapça okunan çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

ENDİM DEREYE DERE DERİNDİ
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Reşit Küle Rıza

Derleyen: Suphi Saatçı
Notalayan: Süleyman Şenel

1.
Endim dereye dere derindi
Al yeşil beydağ öge kuruldu
Düşman eskeri ger(i)ye kırıldı
Ağlama ana tez de gelirem
Ölüm olmazsa seni görürem

2.
Çanakkala'da oldum onbaşı
Sineme vurdu süngünün başı
Esker oturub karşı ba karşı
Ağlama ana tez de gelirem
ekem ah(i)rette seni görürem

NOT: Bu türkü, Kerkük'teki "Ğurbet ellerde oldum yaralı"; Bakırmadeni-Elazığ'daki "Hasankale'de oldum yaralı"; Şanlıurfa'daki "Ordumuz gitti Muş'a dayandı" adlı türkülerle çeşitleme özelliğindedir. (S. Turhan)

ĞURBET ELLERDE OLDUM YARALI
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdulvahit Küzeci

Notalayan: Salih Turhan

1.
Ğurbet ellerde oldum yaralı
Bir mektup yazdım üzü kereli
Bir yârım vardı başı beleli
Ağlama anam tez de gelirem
Ölüm olmazsa seni görürem

2.
Kolumu bağladılar demire
Heç kimsem yohtu meni kayıra
Korhum var felek bizi ayıra
Ağlama anam tez de gelirem
Ölüm olmazsa seni görürem

3.
Oldum piyade düştüm yollara
Çanta bağladım ince bellere
Men ğerip düştüm ırağ ellere
Ağlama anam tez de gelirem
Ölüm olmazsa seni görürem

NOT: Bu türkünün Kerkük repertuvarında "Endim dereye dere derindi"; Elazığ'da "Hasankale'de oldum yaralı" adlı çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

HASANKALE'DE OLDUM YARALI
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Elazığ / Bakırmaden
Kaynak: Cemil Keser

Derleyen: Elazığ Halkevi
Notalayan: Ferruh Arsunar

2.
Hasankale bir küçük kasaba
Düşman askeri gelmez hesaba
Türk askerleri benzer aslana
Ağlama anam gider gelirim
Belki ahrette seni görürüm

3.
Oldum piyade düştüm yollara
Çanta bağladım ince bellere
Korkarım felek bizi ayıra
Ağlama anam gider gelirim
Belki ahrette seni görürüm

NOT: Bu türkünün Rumeli, Şanlıurfa, Mardin ve Kerkük'te çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

GELİNE BAK GELİNE
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Vasfi Akyol

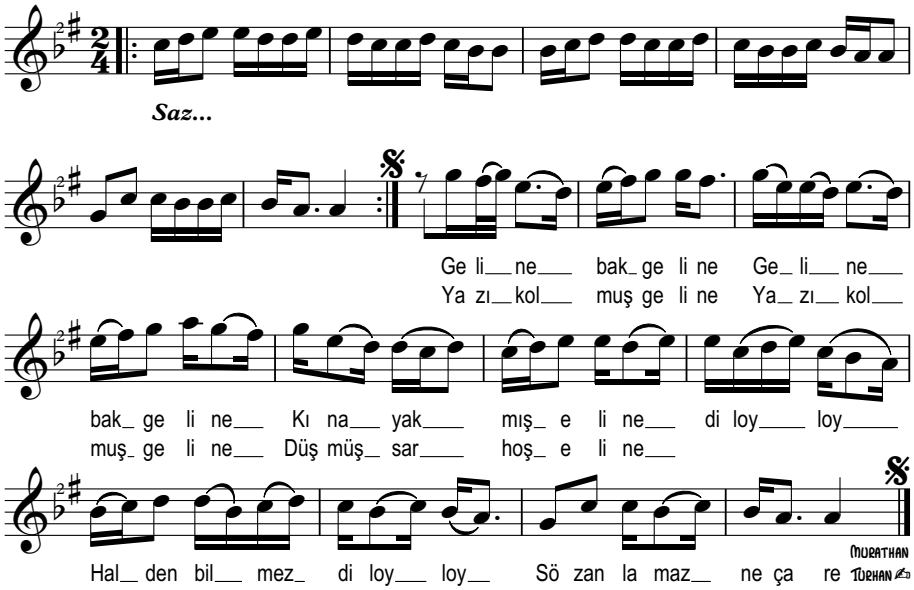

1.
Geline bak geline
Kına yakmış eline di loy loy
Haldan bilmez di loy loy
Söz anlamaz ne çare
Yazık olmuş geline
Düşmüş sarhoş eline di loy loy
Haldan bilmez di loy loy
Söz anlamaz ne çare
2.
Köprüden geçti gelin
Saç bağın düştü gelin di loy loy
Haldan bilmez di loy loy
Söz anlamaz ne çare
Yavaş git ben de gelem
Yüreğim yandı gelin di loy loy
Haldan bilmez di loy loy
Söz anlamaz ne çare

NOT: Bu türkünün Elazığ repertuvarında "Mendilin işle yolla"; Kırşehir ve Sivas'ta "Köprüden geçti gelin"; Kerkük'te "Ne fayda/ Köprüden geşti gelin" başlıklı çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

MENDİLİM İŞLE YOLLA
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Elazığ / Harput
Kaynak: Enver Demirbağ

Derleyen: Enver Demirbağ
Notalayan: Mehmet Özbek

1.
Mendilimde kare var
Yüreğimde yare var
Ne ben öldüm kurtuldum
Ne bu derde çare var
Aman da mendili mendili
Başında yazması kandili
Seni sevdim seveli
Çürüttüm on yedi mendili
2.
Mendilim turalıdır
Sevdiğim buralıdır
Geçme kapım önünden
Yüreğim yaralıdır
Aman da mendili mendili
Başında yazması kandili
Seni sevdim seveli
Çürüttüm on yedi mendili
3.
Mendili serdim taşa
Aşıkım göze kaşa
Bugün beni güldürdün
Sevdiğim binler yaşa
Aman da mendili mendili
Başında yazması kandili
Seni sevdim seveli
Çürüttüm on yedi mendili

NE FAYDA
(KÖPRÜDEN GEŞTİ GELİN)
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Türkiye - Sivas
Kaynak: Abdulvahap Sait (Haba)

Notalayan: Salih Turhan

1.
Köprüden geşti gelin
Saç bağın düştü gelin ne fayda
Haldan bilmez ne fayda
Söz annamaz ne fayda
Egil gözüvden öpüm
Gençliğim geşti gelin ne fayda
Haldan bilmez ne fayda
Söz annamaz ne fayda

2.
Köprüden geşemedim
Diş gördüm seşemedim ne fayda
Haldan bilmez ne fayda
Söz annamaz ne fayda
Sen mennen geştin ama
Men sennen geşemedim ne fayda
Haldan bilmez ne fayda
Söz annamaz ne fayda

NOT: Bu türkünün Sivas, Elazığ ve Kırşehir repertuvarlarında yakın çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

HEY MİLLİ MİLLİ
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Reşit Küle Rıza

Derleyen: Mahir Nakip
Notalayan: Mahir Nakip

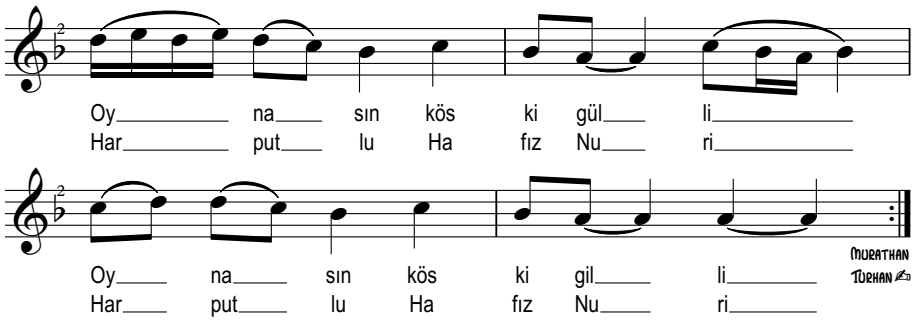

1.
Dağlar başı saz olı
Bülbüller pervaz olı
Bugün kışı geçirttıh
Yarına da yaz olı
Hemen de heyranın olam
Hemen de kurbanın olam

Hey milli milli milli
Oynasın köski gülli
Bu millini çıhartan
Harputlu Hafız Nuri

2.
Tebriz altı Merağa
Zilfuv gelmez tarağa
Yâr bize konağ olub
Bir istikân arağa
Hemen de heyranın olam
Hemen de kurbanın olam

Hey milli milli milli
Oynasın köski gülli
Bu millini çıhartan
Harputlu Hafız Nuri

NOT: Bu türkü, Elazığ repertuvarında "Meteris'ten ineydim" ve Türk Sanat Müziği repertuvarındaki "Sigaramın dumanı" adlı türkülerle çeşitleme özelliğine sahiptir.

METERİSTEN İNEYDİM
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Vasfi Akyol
İşleyen: Salih Turhan

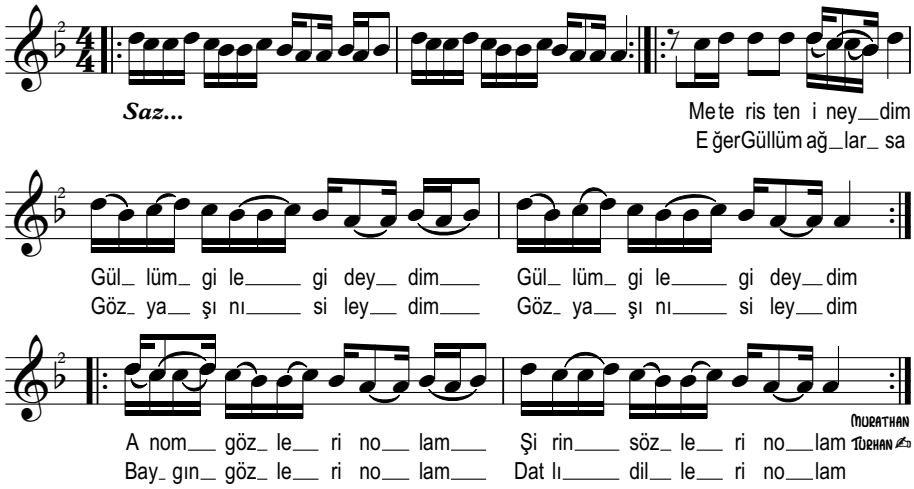

1.
Meteristen ineydim
Güllüm gile gideydim
Eğer Güllüm ağlarsa
Gözyaşını sileydim
Anom gözlerin olam
Şirin sözlerin olam
Baygın gözlerin olam
Datlı dillerin olam

2.
Meteris önü bağlar
Kız söyler gelin ağlar
Niye ben ölmüş müyüm
Güllüm karalar bağlar
Anom gözlerin olam
Şirin sözlerin olam
Baygın gözlerin olam
Datlı dillerin olam

3.
Cigaramın dumanı
Yoktur yârin imanı
Altından köşk yaptırdım
Gümüşten merdivanı
Anom gözlerin olam
Şirin sözlerin olam
Baygın gözlerin olam
Datlı dillerin olam

NOT: Bu türkünün Elazığ, Şanlıurfa, Kerkük, Erzurum ve Kıbrıs repertuvarlarında çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

SENİ SEVDİM BEN HANIM

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Bedih Yoluk (Kazancı Bedih)

Derleyen: Selahattin Alpay
Notalayan: Salih Turhan

1.
Seni sevdim ben (ez) hanım
Çık eyvana gez hanım (le)
Aziz misâfir gelmiş
Şeker şerbet ez hanım (le)
Oy hanım hanım hanım
Eller kınalı hanım (le)
Gözler sürmeli hanım
Oy hanım hanım hanım
Burnu da hızmalı hanım (le)
Ayağı da cızmalı hanım
2.
Eyvana gel ki görem
Güzel yüzünü görem (le)
Ben seni görmeyince
Hangi gülleri derem (le)
Oy hanım hanım hanım
Eller kınalı hanım (le)
Gözler sürmeli hanım
Oy hanım hanım hanım
Burnu da hızmalı hanım (le)
Ayağı da cızmalı hanım
3.
Eyvana bayah geldim
Ayvada dayah geldim (le)
Dediler yarın gelmiş
Koştum yalnayah geldim (le)
Oy hanım hanım hanım
Eller kınalı hanım (le)
Gözler sürmeli hanım
Oy hanım hanım hanım
Burnu da hızmalı hanım (le)
Ayağı da cızmalı hanım

NOT: Bu türkünün Elazığ repertuvarında "Meteris'ten ineydim"; Kerkük repertuvarında "Hey milli milli"; Erzurum ve TSM repertuvarlarında ise "Cıgaramın dumanı" adlı çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

HÜVEG'İN YOLLARINDA
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mahmut Güzelgöz

Derleyen: Osman Güzelgöz
Notalayan: Salih Turhan

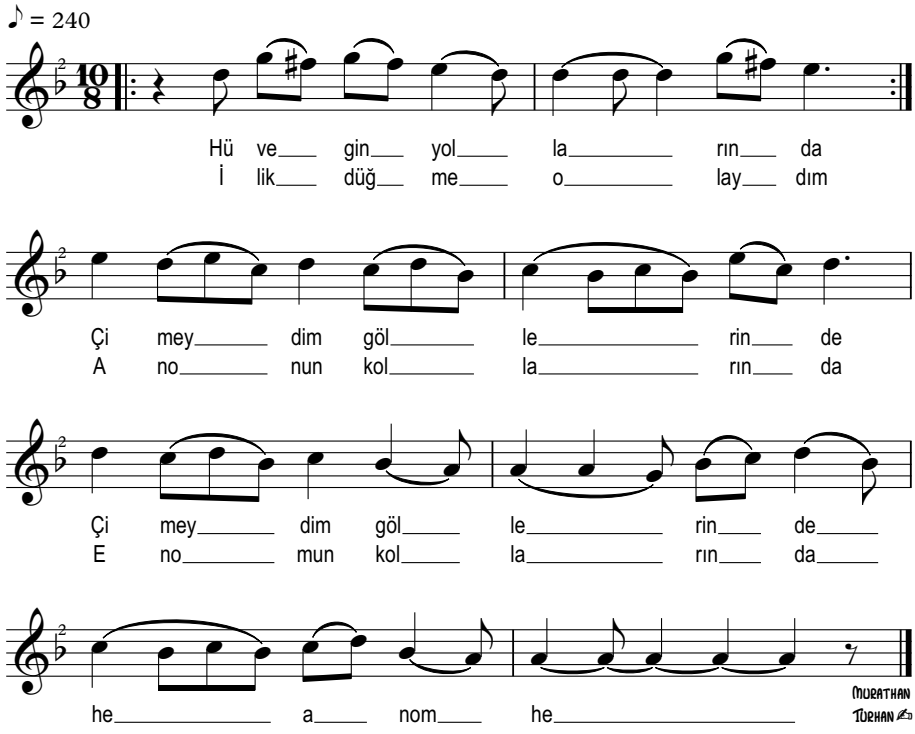

2.
Hüveg'in yazıları
Yayılır kuzuları
Ben bu ele gelmezdim
Alnımın yazıları
Oy Enom attar mısan
Gül yağı satar mısan
Siye bir lira versem
Benimle kaçar mısan
He anom he

NOT: Bu türkünün Elazığ repertuvarında "Köğang'in ellerin"; Erzurum'da Hüveg'in yollarında" adlı çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

KÖĞANGİN ELLERİNDE

(KÖĞANK TÜRKÜSÜ)

(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

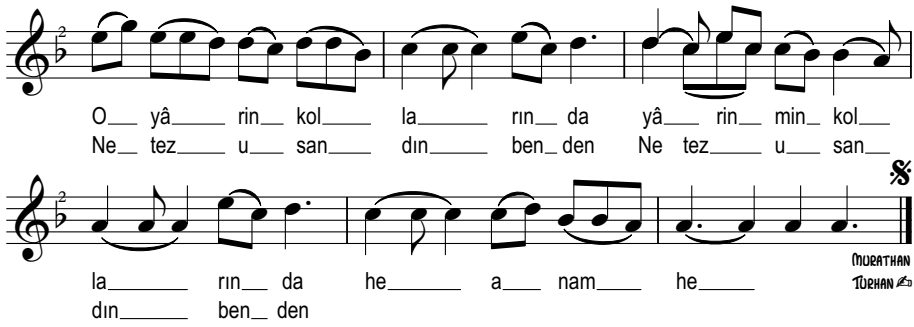

1.
Köğank'ın ellerinde
Çimeydim göllerinde he anam he
İlk düğme olaydım
O yârin kollarında he anam he
Yâr yandan yandan yandan
Severim seni candan he anam he
Kaç gün oldu seveli
Ne tez usandın benden he anam he
2.
Köğank'ın yazıları
Otluyor kuzuları he anam he
Ben bu köye gelmezdim
Alnımın yazıları he anam he
Yâr yandan yandan yandan
Severim seni candan he anam he
Kaç gün oldu seveli
Ne tez usandın benden he anam he
3.
Ahmet ata binsene
Siyah sakan geysene he anam he
Hayriyen senden küsmüş
Yen göynünü alsana he anam he
Yâr yandan yandan yandan
Severim seni candan he anam he
Kaç gün oldu seveli
Ne tez usandın benden he anam he

NOT: Bu türkünün Şanlıurfa ve Erzurum repertuvarlarında "Hüveg'in yollarında" başlıklı çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

İSFAHAN'DA HAN İŞLERİM
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

ARA SAZ BÖLÜMÜ

NOT: Bu bölüm türkünün ilk bölümü çalınıp söylendikten sonra ikinci kupleye başlamadan baştaki giriş sazı yerine çalınmıştır.

EK NOT (3. bent 1. ve 2. mısra okunuşu):

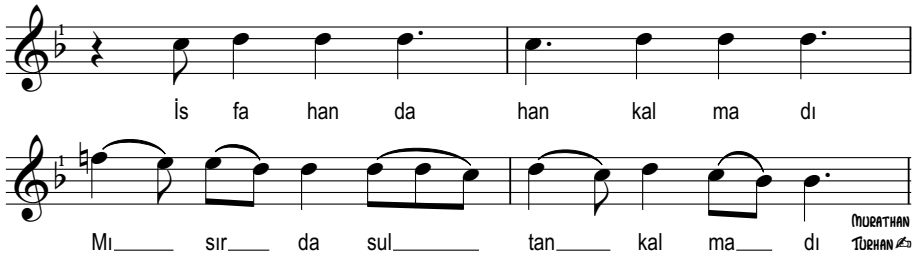

1.
İsfahan'da han işlerim
Hançerimi gümüşlerim
Hem öperim hem dişlerim
Tesbihi mercan güzelim
Yâr yâr yâr yâr yandım elinden
Öpeydim saraydım ince belinden

2.
İsfahan'da bir kuyu var
İçinde zemzem suyu var
Her güzelin bir huyu var
Tesbihi mercan güzelim
Yâr yâr yâr yâr yandım elinden
Öpeydim saraydım ince belinden

3.
İsfahan'da han kalmadı
Mısır'da sultan kalmadı
Sende bende hal kalmadı
Tesbihi mercan güzelim
Yâr yâr yâr yâr yandım elinden
Öpeydim saraydım ince belinden

NOT: Bu türkünün özü Karagöz müziği olarak da kullanılan "Acem Kantosu"dur. Ancak İstanbul'dan Anadolu'ya gelen kimi kantolar gibi bu da Elazığ'daki yerel renklerle bezenerek Elazığ türküsü olmuştur. Kerkük repertuvarında ise "Ne yaman köyün güzeli" adlı çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

NE YAMAN (ŞİRİN) KÖYÜN GÖZELİ
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdulvahit Küzeci

Notalayan: Salih Turhan

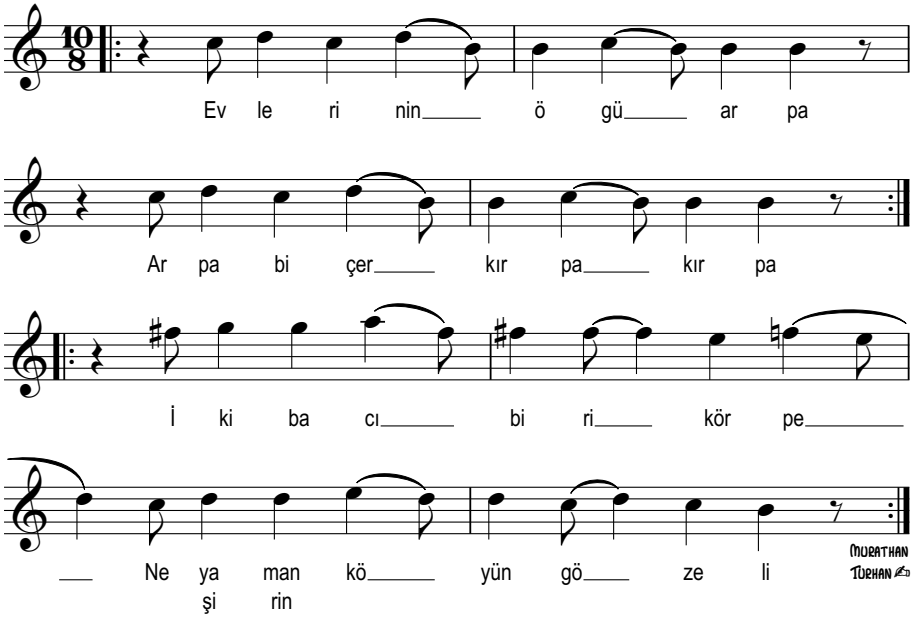

1.
Evlerinin ögü arpa
Arpa biçer kırpa kırpa
İki bacı biri körpe
Ne yaman (şirin) köyün gözeli

2.
Evlerinn ögü kuyu
Kuyudan çekerler suyu
Her gözelin var bir huyu
Ne yaman (şirin) köyün gözeli

3.
Evlerinin ögü darı
Elimnen aldılar yârı
Ağlarım men zarı zarı
Ne yaman (şirin) köyün gözeli

4.
Evlerinn ögü geştim
Suları savuhtı iştim
Men bu köye ğerip düştüm
Ne yaman (şirin) köyün gözeli

NOT: Bu türkünün Elazığ repertuvarındaki karşılığı "İsfahan'da hal işlerim" adlı türküdür. (S. Turhan)

KARA ÜZÜM HABBESİ
(ÇEŞİTLEME)

Söz: Mehmet Şerbetçi (Hastave)
Müzik: Mehmet Şerbetçi (Hastave)

Notalayan: Salih Turhan

2.
Çitin ucu bendedir le le le le canım
Bir ucu bedendedir esmer sen güzesin
El bilir alem bilir le le le le canım
Benim gönlüm sendedir esmer sen güzelsin
Gelme biye küstüm siye
Bir öpücük vermedin
Vallah huylandım siye

3.
Kalk gidağ böylesine le le le le canım
Garipler mahallesine esmer sen güzesin
Orda bir garip ölmüş le le le le canım
Kalkın gidağ yasına esmer sen güzelsin
Gelme biye küstüm siye
Bir öpücük vermedin
Vallah huylandım siye

NOT: Bu türkünün Kerkük repertuvarında, söz ve müziği Fethullah Altunses'e âit olan "Kerküküm vay Kerküküm" adlı bir çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

CANIM KERKÜK
(KERKÜGÜM VAY KERKÜGÜM)

Söz: Fethullah Altınses
Müzik: Fethullah Altınses

Notalayan: Salih Turhan

KEKLİĞİM DAĞDA KALDI
(ÇEŞİTLEME)

Söz: Anonim
Müzik: Abdulvahit Küzeci — Notalayan: Salih Turhan

1.
Kekliğim dağda kaldı
Bülbülüm bağda kaldı
Çeyhana da kapandı
Sevdiğim harda kaldı
Kekliğim-kekliğim-kekliğim vay
Sineme bir oh vurduğun vay
Yaralarımı oyduğun vay
Kekliğim-kekliğim-kekliğim vay

2.
Kekliğim dağ içinde
Bülbülüm bağ içinde
Alem toyda seyranda
Men kaldım dağ içinde
Kekliğim-kekliğim-kekliğim vay
Sineme bir oh vurduğun vay
Yaralarımı oyduğun vay
Kekliğim-kekliğim-kekliğim vay

3.
Kekliğim dağ başında
Gözlerim sırdaşımda
Yengi bir yar sevmişem
On üç on dört yaşında
Kekliğim-kekliğim-kekliğim vay
Sineme bir oh vurduğun vay
Yaralarımı oyduğun vay
Kekliğim-kekliğim-kekliğim vay

Not: Bu türkünün Elazığ repertuarında çeşitlemesi vardır.

KEKLİĞİM SEKER AĞLAR
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Sadi Günel/Keman

Derleyen: Elazığ Halkevi Güz. San. Kom.
Notalayan: Ferruh Arsunar

Saz...

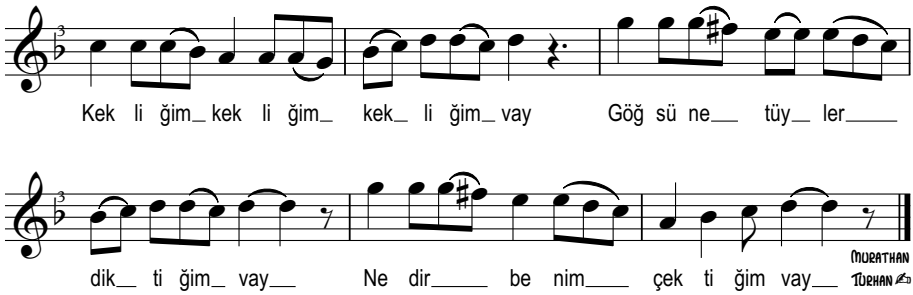

1.
Kekliğim seker ağlar
Uç gel yanıma di keklik
Kadan canıma di keklik
Tüyünü döker ağlar
Uç gel yanıma di keklik
Kadan canıma di keklik
Kekliğim kekliğim kekliğim vay
Göğsüne tüyler diktiğim vay
Nedir benim çektiğim vay

2.
Kekliğim taş başında
Oyalı çit kaşında
Küçük yaştan sevdiğim
Bugün ondört yaşında

3.
Keklik taşda ne gezer
Kalem kaşta ne gezer
Yâri güzel olanın
Aklı başta ne gezer

NOT: Bu türkünün Kerkük repertuvarında "Kekliğim dağda kaldı" adlı çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

VARDIM Kİ YURDUNDAN AYAĞ GÖÇÜRMÜŞ
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mahmut Güzelgöz

Derleyen: Osman Güzelgöz
Notalayan: Salih Turhan

lis ten çek miş a ya ğın Saz...
Sâ ki ler mec lis ten çek miş a ya ğın
Saz... Süm bü lü şeb bo yu gü lü
ha ral mış Sü ley man mül kü nü şim di
ma ral mış Saz... Zev ki şevk eh
li ni â hu za ral mış Ga ma teb dil
ol muş ül fe tin ça ğı Saz...
Ga ma teb dil ol muş ül fe tin ça ğı
Saz... Han gi dağ da bul sam ben o

ma ra lı Han gi e le sor sam çeş mi
ğa za lı Saz... Ley la sın yi
tir miş Mec nun mi sa li Ge zer dağ dan
da ğa yok tur du ra ğı Saz...
Ge zer dağ dan da ğa yok tur du ra ğı
1.
Zih ni deh re lin den her za ma nağ lar
2.
ma nağ lar Var dım ki bağ ağ lar ba ğı
1.
2.
ba nağ lar ba nağ lar Saz...
Süm bül ler pe ri şan gül ler ka nağ lar

1.
Vardım ki yurdundan ayağ göçürmüş
Yavru gitmiş ıssız kalmış otağı
Camlar şikest olmuş meyler dökülmüş
Sakîler meclisten çekmiş ayağı

2.
Sümbülü, şebboyu, gülü har almış
Süleyman mülkünü şimdi mar almış
Zevk-i şevk ehlini âh-u zâr almış
Gama tebdîl olmuş ülfetin çağı

3.
Hangi dağda bulsam ben o maralı
Hangi ele sorsam çeşm-i gazalı
Leyla'sın yitirmiş Menun misali
Gezmiş dağdan dağa, yoktur durağı

4.
Zihni dehr elinden her zaman ağlar
Vardım ki bağ ağlar, bağıban ağlar
Sümbüller perişan, güller kan ağlar
Şeyda bülbül terk edeli o bağı

NOT: Türkünün icrasında, baştaki saz bölümü dışında ara sazı kullanılmamıştır. Otantik icrasında da baştaki saz bölümü yoktur. Bu bölüm notaya alan kişice eklenmiştir. Ancak genel anlamda ara sazının kullanılmayışı rastlantısal olmayıp şiir ve ezgi nin anlam bütünlüğünün korunmasından kaynaklanmaktadır.

Türkünün sözleri Bayburtlu Zihni'ye (Hacı Mehmed Emin Zihni) ait olup, Bayburt ve Elazığ repertuvarlarında birer türkü çe şitlemesi bulunmaktadır. Türk sanat müziği repertuvarında ise şarkı formunda olmak üzere Kemani Nevres Paşa'ya ait şeh naz makamında, yine Saadettin Kaynak'a ait Tahirbûselik makamında aynı şiirden bestelenmiş iki şarkı bulunmaktadır.

Türkünün diğer bir özelliği, genel Türk halk müziği repertuvarı içerisinde (kırık hava olmak üzere) ilk on türkü arasında yer almasıdır. (S. Turhan)

VARDIM Kİ YURDUNDAN AYAK GÖÇÜRMÜŞ
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Elazığ / Harput
Kaynak: Paşa Demirbağ

Derleyen: Şemsettin Taşbilek
Notalayan: Şemsettin Taşbilek

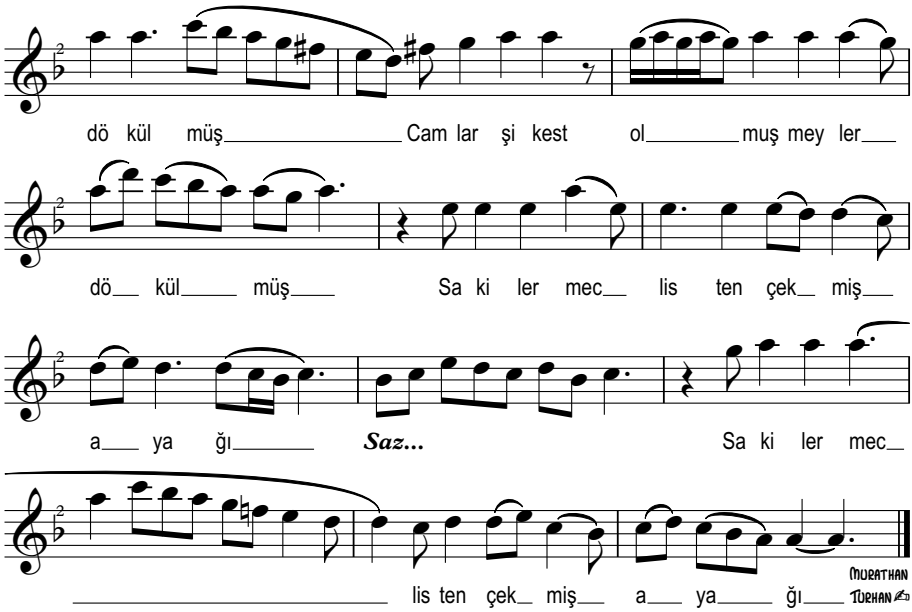

2.
Zihni derd elinden her zaman ağlar
Vardım ki bağ ağlar bağuban ağlar
Sümbüller perişan güller kan ağlar
Şeydan bülbül terk edeli bu bağı

NOT: Bu türkünün TSM repertuvarında üç örneği, Şanlıurfa ve Bayburt repertuvarlarında da birer çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

YAYLALAR İÇİNDE ERZURUM YAYLA
(ELAZIĞ ÇEŞİTLEMESİ)

Yöresi: Elazığ / Harput
Kaynak: Abbas Bakır

Derleyen: Şemsettin Taşbilek
Notalayan: Salih Turhan

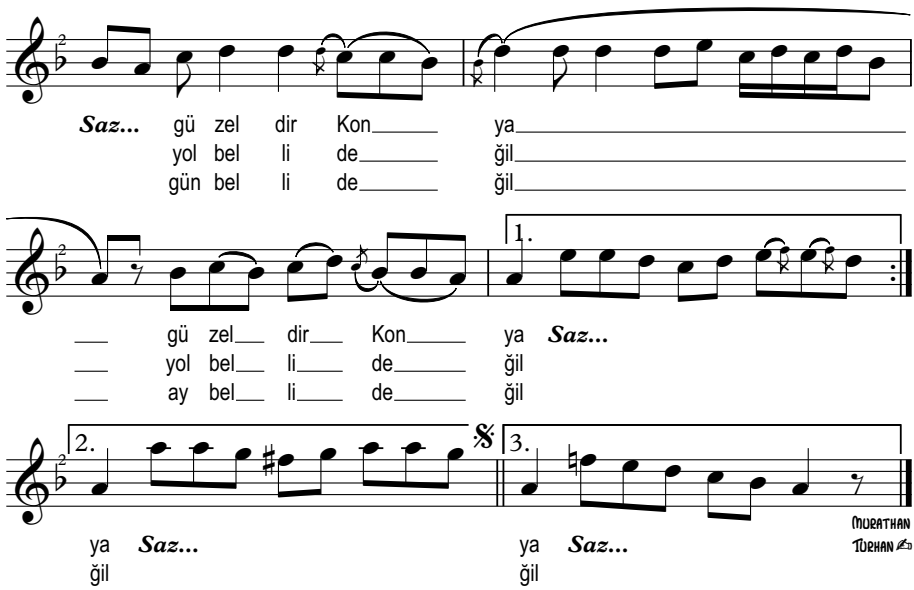

1.
Yaylalar içinde Erzurum yayla aman aman
Şehirler içinde aman güzeldir Konya, güzeldir Konya
Nazif'i vurmuşlar ağlasın Urfa aman aman
Ana düştüm ben bir ormana yol belli değil, yol belli değil
Urfa mahpishanesinde gün belli değil, ay belli değil
2.
Nazif'in evleri saraya yakın aman aman
Candarmalar tüfeklere süngüler, takın süngüler takın
Nazif'i nerde görsen kendini sakın aman aman
Ana düştüm ben bir ormana yol belli değil, yol belli değil
Urfa mahpishanesinde gün belli değil, ay belli değil

NOT: Bu türkünün Şanlıurfa repertuvarında bir, Orta Anadolu repertuvarında ise iki ayrı çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

YAYLALAR İÇİNDE ERZURUM YAYLA

(ÇEŞİTLEME)
(AĞIT)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mustafa Savaş

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

EK NOT:

1.
Yaylalar içinde Erzurum yayla
Şehirler içinde Konyadır Konya
Nazifi vurdular şen olsun Dünya
Ana düştüm ben bir ormana yol belli değil, iz belli değil
Beni vuran dostum aney düşmanım değil, düşmanım değil
2.
Nazifin hurcunda bir top alaca
Saraya getirdiler kanlı saraca
Asıyı gönderin gitsin ilaca
Ana düştüm ben bir ormana yol belli değil, iz belli değil
Beni vuran dostum aney düşmanım değil, düşmanım değil

NOT: Bu türkünün Elazığ repertuvarında "Yaylalar içinde Eruzurum yayla" adlı yakın çeşitlemesi bulunmaktadır. Bunun dışında İç Anadolu repertuvarında aynı başlıklı iki türkü daha bulunmaktadır ancak sözlerinin devamı ve ezgileri tamamen farklıdır. (S. Turhan)

YEŞİL YAPRAK ARASINDA
KIRMIZI GÜL GONCESİ
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Elazığ / Harput
Kaynak: Nihat Kazazoğlu
Adnan Çilesiz

Derleyen: Salih Turhan
Notalayan: Salih Turhan

3.
Yeşil yaprak arasında bir nar aldım yemeye
Merâmım nar değil gittim nazlı yâri görmeye
Yârıma bir çift sözüm var utanırım demeye
Gözüm gördü gönlüm sevdi yâr yoluna fedâyım
Vallahi dost billahi dost sana kurban can dâim

NOT: Bu türkünün Şanlıurfa repertuvarında çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

YEŞİL YAPRAK ARASINDA
KIRMIZI GÜL GONCASI

Yöresi: Şanlıurfa **(ÇEŞİTLEME)** Derleyen: Abdullah Uyanık
Kaynak: Mustafa Ataç Notalayan: Salih Turhan

2.
Yeşil yaprak arasında kırmızı gül harı var
Yanakları alev almış sinesinde narı var
Varın sorun elâleme kimin böyle yârı var
Gözün gördü gönlüm sevdi yâr yolunda fedayım
Vallahi dost billahi dost sana kurban can daim

3.
Yeşil yaprak arasında bir nar aldım yemeye
Merâmım nar değil gittim nazlı yâri görmeye
Yârıma bir çift sözüm var utanırım demeye
Gözün gördü gönlüm sevdi yâr yolunda fedayım
Vallahi dost billahi dost sana kurban can daim

NOT: Bu türkünün Elazığ repertuvarında aynı sözlerle icra edilen çok yakın bir çeşitlemesi bulunmaktadır. Benzer sözlerle, baş ka yörelerde okunan türküler bulunsa da bu sözler bütünüyle başkadır. (S. Turhan)

ZEYNEB'İN SAÇLARI NARİNDİR NARİN
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Vasfi Akyol
İşleyen: Salih Turhan

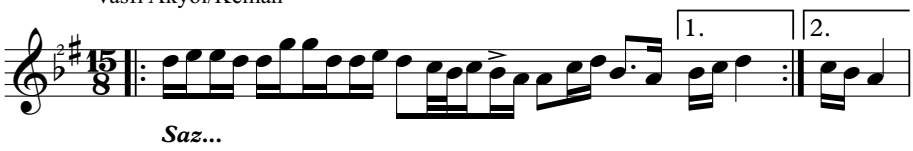

1.
Zeyneb'in saçları narindir narin
İçerim yanıyor dışarım serin
Yanıma gelmiyor sevgili yârim
Zeynebim Zeynebim şanlı Zeynebim
Üç köyün içinde güzel Zeynebim

2.
Zeynep bu güzellik var mı soyunda
Elvan elvan güller kokar koynunda
Arife gününde bayram ayında
Zeynebim Zeynebim şanlı Zeynebim
Üç köyün içinde güzel Zeynebim

3.
Evlerim evleirm yüksek evlerim
İçinde oturur gönül eğlerim
Vefasız yârimi sarıp neylerim
Zeynebim Zeynebim şanlı Zeynebim
Üç köyün içinde güzel Zeynebim

NOT: Bu türkünün Kerkük, Sivas ve Azerbaycan repertuvarlarında çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

ZEYNELİM
(EVLERİNİN ÖGÜ MERMER DÖŞELİ)
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Reşit Küle Rıza
Abdurrahman Kızılay

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

1.
Evlerinin ögü mermer döşeli
Serhoşlar geliri eller şüşeli
Dört yıl oldu men bu derde düşeli
Zeynelim Zeynelim bala bala Zeynelim
Kollaruv boynuma dola dola Zeynelim

2.
Evlerinin ögü tahta daraba
Oğlan işlediğin verir şaraba
Şarapçının evi olsun haraba
Zeynelim Zeynelim bala bala Zeynelim
Kollaruv boynuma dola dola Zeynelim

3.
Zeynel'e yaptırdım altundan kaşuh
Üstüne yazdırdım men sene aşuh
İstedim size gelim yollar dolaşuh
Zeynelim Zeynelim bala bala Zeynelim
Kollaruv boynuma dola dola Zeynelim

NOT: Bu türkünün Türkiye'de "Zeynep bu güzellik var mı soyunda"; Azerbaycan'da "Dilbere gönderdim mektup al elvan" adlı çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

BAŞINDA YAZMASI VAR
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Tahsin Kerkükoğlu

Derleyen: Muhittin Yıldırım
Notalayan: Salih Turhan

1.
Yağış yağar nem düşer
Camaluva gün düşer
Severim seni gözel
Senuv tekin bir esmer
Bin aşrette bir düşer
Severim seni gözel
Bağlantı...

2.
Yazmavda kırmızı gül
Bağuvda gezer bülbül
Severim seni gözel
Gözüvun sürmesine
Dudağlarım olsun gil
Severim seni gözel
Bağlantı...

Bağlantı:
Başında yazması var
Gözünde sürmesi var
Severim seni gözel
O yar baş alıp gedip
Kelbimde acısı var
Yandırduv meni gözel

NOT: Bu türkünün kökeni Şanlıurfalı Abdullah Balak'ın "Başında yazması var" adlı 12/8'lik bestedir. 1970'li yıllarda ünlenen bu türkünün, Irak Türkmenlerince 10/8lik çeşitlemesi yaratılmıştır. Ayrıca Mehmet Özbek tarafından 1980'li yıllarda bestele nen "Gözleri fettan güzel" adlı yapıt da bu türkünün çeşitlemesi niteliğindedir. (S. Turhan)

GÖZLERİ VAR KARADAN

(GÖZLERİ FETTAN GÜZEL)

(ÇEŞİTLEME)

Söz: Mehmet Özbek
Müzik: Mehmet Özbek

Notalayan: Salih Turhan

1.
Gözleri var karadan
Hakk'tır bizi yaradan
Bir gün seni görenler
Başın' almaz belâdan
Gözleri fettan güzel
Gözleri fettan güzel
Derde dert katan güzel
Elinden nere gidim
Bize şer satan güzel
2.
Gözleri biçim biçim
Nedir bilmenem suçum
Genç ömrüm telef ettim
Bir elâ gözlü için
Gözleri fettan güzel
Gözleri fettan güzel
Derde dert katan güzel
Elinden nere gidim
Bize şer satan güzel

NOT: Bu türkünün Şanlıurfa repertuvarında, söz ve müziği Abdullah Balak'a ait olan "Başında yazması var" adlı bir çeşitlemesi bulunmaktadır. Kerkük repertuvarında da söz konusu bu iki türkünün bir çeşitlemesi sayılan, tartım bakımından farklı başka bir türkü daha bulunmaktadır. (S. Turhan)

HARPUT/ELAZIĞ
TÜRKÜLER

HARPUT (PAŞAGÖÇTÜ) PEŞREVİ

Yöresi: Haput/Elazığ
Kaynak: Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Vasfi Akyol
İşleyen: Salih Turhan

AKS-İ SADÂ
(YANDIM TUTUŞTUM EY YAR EN GÜZEL OCAĞ İÇİNDE)

Söz: Fikret Memişoğlu
Müzik: Salih Turhan

Notalayan: Salih Turhan

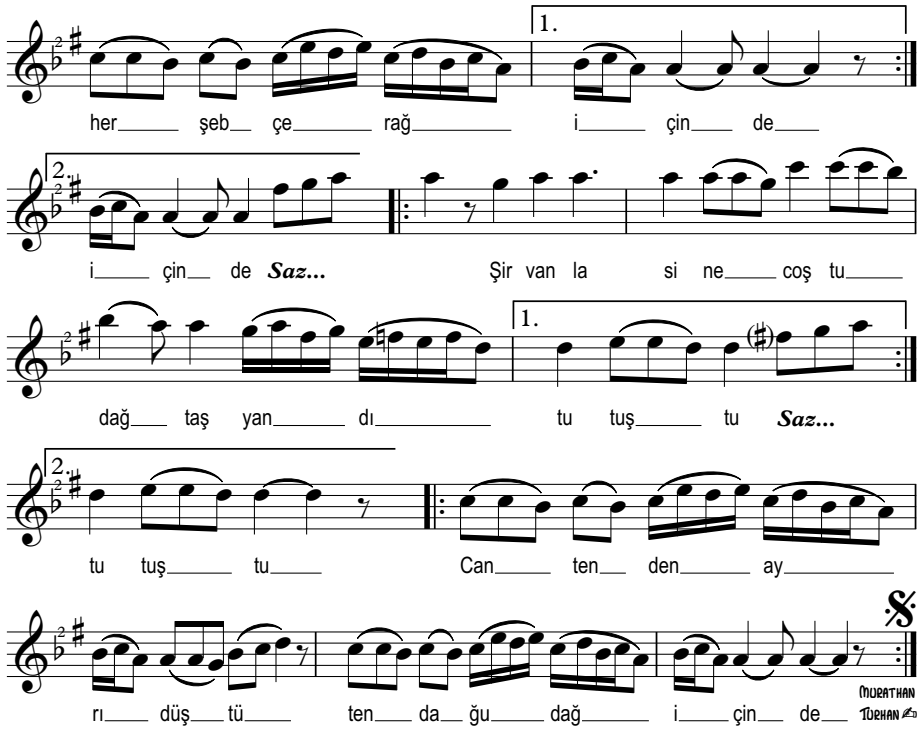

1.
Yandım tutuştum ey yâr en güzel ocağ içinde
Bir kıvrılan tel oldum her şeb çerağ içinde

Şirvanla sine coştu dağ taş yanıp tutuştu
Can tenden ayrı düştü ten dağ ü dağ içinde

2.
Hoyrat, Maya, Elezber sızlattı kalbi yer yer
Bir Versağ ettim ezber en içli çağ içinde

Divan'da neşve buldum Nevruz okundu doldum
Tecnis'le candan oldum devri ferağ içinde

3.
Nağmeyle Hafız Osman her derde oldu derman
Hâlâ o nağme tannan hâlâ dimağ içinde

Yarü diyara hasret kaldıkça böyle **Fikret**
Bir neş'e kalmaz elbet el de ayağ içinde

NOT: Bu şiirin tamamı 11 beyit olup içerisinden 6 beyit seçilip güfte olarak kullanılmıştır.

AMAN URUM KIZI
(KIZ-ERKEK DEYİŞMESİ)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Vasfi Akyol

2.

Erkek... Aman Urum kızı
Kız... Can benim efendim
Erkek... Göster gözlerini alayım seni
Kız... Neylersin gözlerim almazsın beni
Bahçelerde zeytin zeytin gördüğün yok mu
Erkek... Gördüğüm çoktur aldığım yoktur
Senin gibi bir güzeli sardığım yoktur

3.

Erkek... Aman Urum kızı
Kız... Can benim efendim
Erkek... Göster dudakların alayım seni
Kız... Neylersin dudağımı almazsın beni
Bahçelerde kiraz kiraz gördüğün yok mu
Erkek... Gördüğüm çoktur aldığım yoktur
Senin gibi bir güzeli sardığım yoktur

AŞ YEDİM DİLİM YANDI

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

1.
Aş yedim dilim yandı
Köz düştü kilim yandı
Ben kilimi kayırmam
Bahçede gülüm yandı
Uy lele lele beyaz
Beyaz yatmış uyanmaz
Bu cevre can dayanmaz

2.
Aş yedim yar elinden
Gül derdim har elinden
Başa tek güldürmedi
Ağladım zar elinden
-Bağlantı-

3.
Aş yedim acı kimin
Yar değil bacı kimin
Bahçemin katmer gülü
Başımın tacı kimin
-Bağlantı-

NOT: Bu türkü ağır söylenir. Bazen aşağıda yazılı olan Hacı Hayri'nin manzumesi de okunur.

Bağlarda çemen soldu
Mestur-i gubar oldu
Kes nağmeyi ey bülbül
Güller yine har oldu

İkbale zaval erdi
Efkâre kelâl erdi
Hayri'ye melâl erdi
Dünya bana dar oldu

Kavuştak aynı sözle söylenmektedir.

BAH ALTINA BAH ALTINA
(OYUN TÜRKÜSÜ)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

1.
Bizim bağın kıracı
Bah altına bah altına
Bağlanmış gerdan altına
Al beni yorgan altına
Çüt gezer iki bacı
Bağlantı...
Büyüğü hele mele
Bağlantı...
Küçüğü can ilacı
Bağlantı...

2.
Bizim dağın meşesi
Bağlantı...
Açılmış menekşesi
Bağlantı...
Oturmuş nakış işler
Bağlantı...
Ciğerimin köşesi
Bağlantı...

BİR LEYLİNİN MECNUNUYAM
(İLAHİ)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Vasfi Akyol

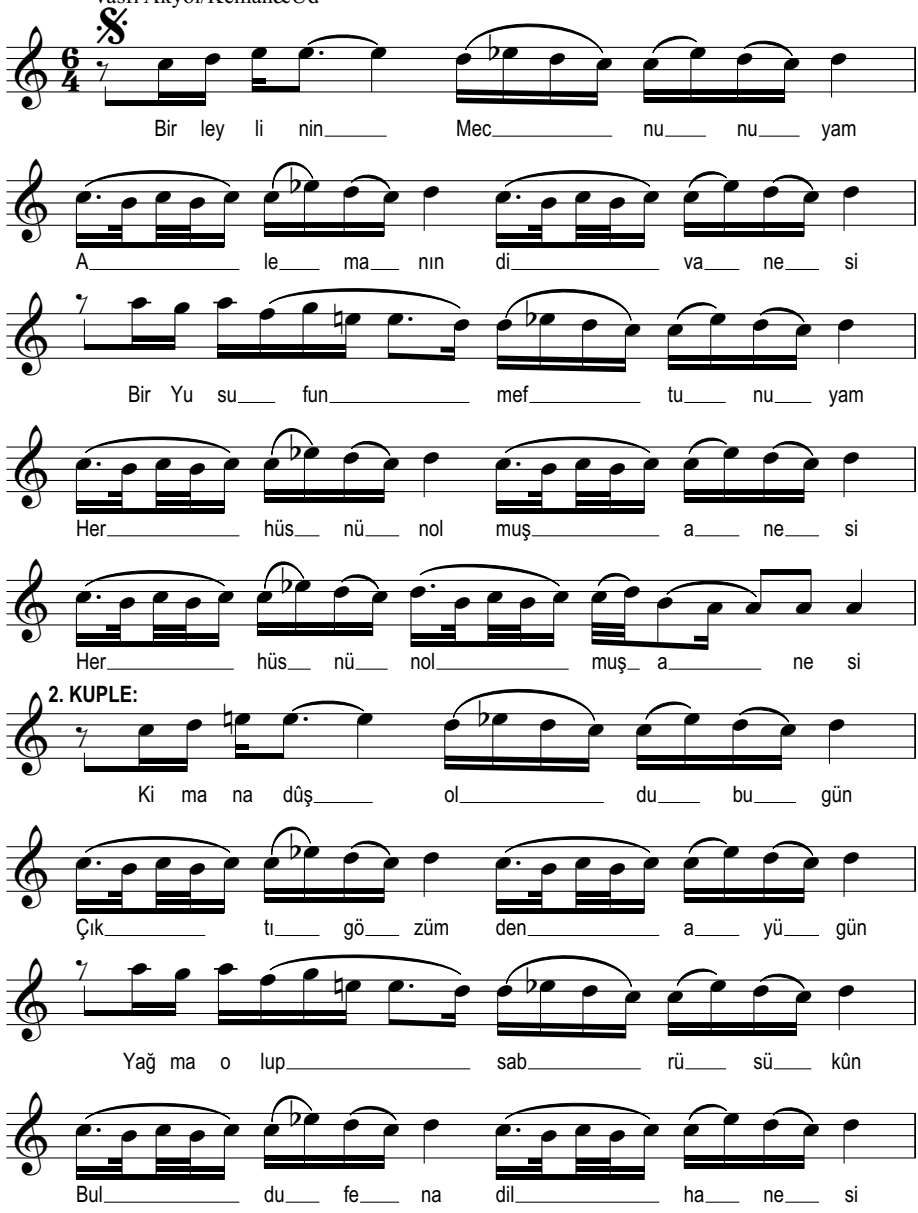

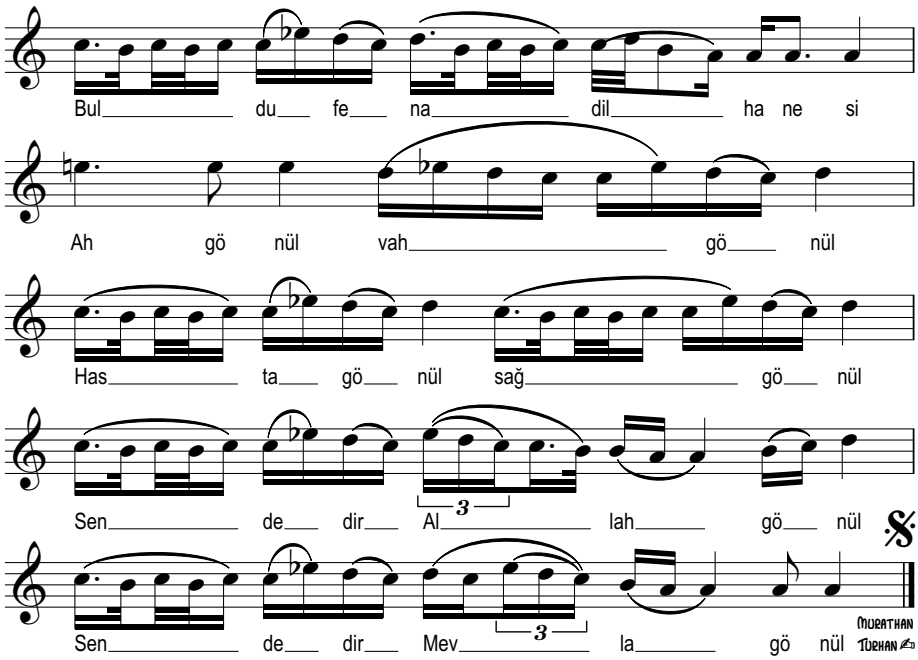

1.
Bir Leylinin Mecnunuyam
Alem anın divanesi
Bir Yusuf'un meftunuyam
Her hüsnün olmuş anesi

2.
Kim ana dûş oldu bugün
Çıktı gözümden ay-ü gün
Yagma olup sabr-ü sükûn
Buldu fena dilhanesi

3.
Bilmem ne hal-i sırdürür
Her gördüğün ol birdürür
Aşk ile daim pürdürür
Can-ü dilin peymanesi

4.
Kalmaz cihan bakî bize
Arzetme âfakı bize
Bir camı sun sakî bize
Ayılmaya mestanesi

5.
Bağ ile bostan istemem
Huri ve Gılman istemem
Mulk-i Süleyman istemem
Besdir gönül viranesi

6.
Kân-i ezeldir çün özün
Hakk-ı gühedir her sözün
Sarfeyle gece gündüzün
Gülsün ele dürdanesi
.

7.
Ah gönül vah gönül
Hasta gönül sağ gönül
Sendedir Allah gönül
Sendedir Mevlam gönül

Şiir: İbrahim Hakkı Hz.

NOT: Yapıtın durumuna göre kaç dörtlüğü okunursa okunsun, "Ah gönül" diye başlayan dörtlük yalnızca finalde icra edilir.

BİR ŞUH-İ SİTEMKÂR
(YİNE SALDI BENİ DERDE)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

1.
Bir şuh-i sitemkâr yine saldı beni derde aman aman
Koydu nitekim başımı bin türlü kederde aman aman
Ağlar şu fakir didelerim vakti seherde aman aman
Sevdik nitekim terkedemem hayr ile şerde
Bir misl-i melek zât-ı hüsn-ü beşerde
2.
Bülbül güle aşık mı nedir harını bekler aman aman
Pervane dahi yanmak için narını bekler aman aman
Sevdalı aşık göz yorarak yarını bekler aman aman
Sevdik nitekim terkedemem hayr ile şerde
Bir misl-i melek zât-ı hüsn-ü beşerde

BU DERE BAŞTAN BAŞA AYVALI BAĞ

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Notalayan: Muzaffer Sarısözen

1.
Bu dere baştan başa ayvalı bağ
Ayvalar sararıyor dön geri bah
Ellerin yari de bile vah bize vah
Ne yaman öğretmişler şu bülbülü
Her seher gelir derer gonca gülü

2.
Bu dere baştan başa cevizli bağ
Cevizler şık şık eder dön geri bah
Ellerin yari de bile vah bize vah
Ne zaman öğretmişler şu bülbülü
Her seher gelir derer gonca gülü

3.
Bu dere baştan başa nar ağacı
Eğildim bir nar aldım o da acı
Ellerin yari de bile can ilacı
Ne zaman öğretmişler şu bülbüle
Her seher gelir konar gonca güle

BÜLBÜLÜM BAĞ GEZERİM
(UY UY DEMEYE GELDİM)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Mehmet Özbek

1.
Bülbülüm bağ gezerim
Aşığım dağ gezerim
Yüz yerde yüz yaram var
El sanır sağ gezerim
Uy uy demeye geldim
Yâri görmeye geldim
Yavrum yaran nerede
Merhem olmaya geldim

2.
Karanfilsin barın yok
Çok güzelsin yarın yok
Ben seni çok severim
Cahalsın haberin yok
Uy uy demeye geldim
Yâri görmeye geldim
Yavrum yaran nerede
Merhem olmaya geldim

3.
Karanfilim desteyim
Bülbülüm kafesteyim
Gidin o yare deyin
Ölmemişem hastayım
Uy uy demeye geldim
Yâri görmeye geldim
Yavrum yaran nerede
Merhem olmaya geldim

ÇATAL KAYA YARILMAZ
(FİDE TÜRKÜSÜ)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

1.
Çatal kaya yarılmaz
Dibi saldır delinmez
(Dibi de taştır delinmez)
Fide'nin al yanağı
Al almada bulunmaz
Aman Fide can cana
Canım Fide can cana
Bade doldur fincana
Otur içek yan yana
2.
Kapıyı araladın
Bahtımı karaladın
Üneys gözün kör olsun
Bağrımdan yaraladın
Aman Fide can cana
Canım Fide can cana
Bade doldur fincana
Otur içek yan yana

NOT: Bu türkünün Kerkük repertuvarında "Aman sakî can cana" adlı çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

ÇAYDA ÇIRA DESTANI
(KONSUN ŞAMDANLARA MUM)

Söz: Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu
Müzik: Fatih Güngör Kısaparmak

Notalayan: Salih Turhan

Bi ze ka ya ba şın dan
1.
El sal la yan yâr mı dır
2.
Saz...
El sal la yan yâr mı dır
3.
Şu de re baş tan ba şa
Ay va nar dut o lay dı
Çı kar dık ka le si ne
1.
Saz...
Es ki Har put o lay dı
2.
Es ki Har put o lay dı
MURATHAN TÜRHAN

1.
Konsun şamdanlara mum
Olsun ergenler sıra
İnsin davula tokmak
Başlasın Çayda Çıra
Bir vuruşu tokmağın
Yetişir coşmamıza
Bir tel sesi çok bile
Köpürüp taşmamıza
Şu Harput'un başına
Yağan çiğ mi kar mıdır?
Bize Kayabaşı'ndan
El sallayan yâr mıdır?
Şu dere baştan başa
Ayva nar dut olaydı
Çıkardık kalesine
Eski Harput olaydı

2.
Diz vur da koşup hey de
Kükresin halay kolu
Köğeng'in pınar başı
Görünsün saray yolu
Bunlar bu yerin sesi
Bu göğün gürlemesi
Mayası aşk ateştir
Belki sarmaz herkesi
Şu Harput'un başına
Yağan çiğ mi kar mıdır?
Bize Kayabaşı'ndan
El sallayan yâr mıdır?
Şu dere baştan başa
Ayva nar dut olaydı
Çıkardık kalesine
Eski Harput olaydı

ÇAYDA ÇIRA YANIYOR
(OYUN TÜRKÜSÜ)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Vasfi Akyol

1.
Çayda çıra yanıyor
Nanay hanım nanay
Nanay gülüm nanay
Nanay kibarım nanay
Humar göz uyanıyor
Bağlantı...
Fitil çiftte yara bir
Bağlantı...
Yürek mi dayanıyor
Bağlantı...

2.
Çayda çıra yanıyor
Ay tutulmuş sanıyor
Yavaş oyna güzelim
Engeller uyanıyor

3.
Çayda çıra yakarım
Yar yoluna bakarım
Bir yüz görümlüğüne
Beşibirlik takarım

DAĞLAR DAĞIMDIR BENİM

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

1.
Dağlar dağımdır benim
Dert ortağımdır benim
Söyletme çok ağlarım
Yaman çağımdır benim
Uy dağlar dağlar dağlar
Başı dumanlı dağlar
Göğsü çimenli dağlar
Ben derdimi söylesem
Yel durur bulut ağlar

2.
Dağları dağlasınlar
Ko beni ağlasınlar
Yarimin mendiliyle
Yaramı bağlasınlar
Uy dağlar dağlar dağlar
Başı dumanlı dağlar
Göğsü çimenli dağlar
Ben derdimi söylesem
Yel durur bulut ağlar

3.
Dağlar başıma felek
Döner başıma felek
Akibet kuş kondurur
Mezar taşıma felek
Uy dağlar dağlar dağlar
Başı dumanlı dağlar
Göğsü çimenli dağlar
Ben derdimi söylesem
Yel durur bulut ağlar

DERE BOYU DÜZ GİDER
(UY NEREYE)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Sadi Günel/Keman

Derleyen: Elazığ Halkevi Güz. San. Kom.
Notalayan: Ferruh Arsunar

Saz...

1.
Dere boyu düz gider balam
Bir kınalı kız gider uy nereye
Dost olur düşman olur balam
Dilden dile söz gider uy nereye
Ağam nereye paşam nereye
Nereye gidersin bu gece yar bu gece
Evimi yıktın bağrımı yaktın
Sen bu gece yâr bu gece
2.
Dere boyu dolanır balam
Akarsular bulanır uy nereye
Görmesem aklım durur balam
Görsem gözüm sulanır uy nereye
Ağam nereye paşam nereye
Nereye gidersin bu gece yar bu gece
Evimi yıktın bağrımı yaktın
Sen bu gece yâr bu gece
3.
Dereler akar gider balam
Yâr gelir bakar gider uy nereye
Öyle bir yâr sevdim ki balam
Canımı yakar gider uy nereye
Ağam nereye paşam nereye
Nereye gidersin bu gece yar bu gece
Evimi yıktın bağrımı yaktın
Sen bu gece yâr bu gece
4.
İndim derede durdum balam
Yedi güvercin vurdum uy nereye
Güzeller arasında balam
Ben bir kıza vuruldum uy nereye
Ağam nereye paşam nereye
Nereye gidersin bu gece yar bu gece
Evimi yıktın bağrımı yaktın
Sen bu gece yâr bu gece

DERYA KENARINDA BİR EV YAPMIŞIM

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Vasfi Akyol
İşleyen: Salih Turhan

1.
Derya kenarında bir ev yapmışım
Kerpicim tükenmiş naçar kalmışım
Bir yâr için çok cefalar çekmişim
Şekili Şirvanlı balam can balam
Ver o leblerin ağzıma can bala kurban sana

1.
Vardım baktım demir kapı sürgülü
Siyah saçlar sırma ile örgülü
Benim yârım anasından görgülü
Şekili Şirvanlı balam can balam
Ver o leblerin ağzıma can bala kurban sana

NOT: Bu türkünün Sivas ve Van repertuvarında çeşitlemeleri vardır. (S. Turhan)

DUMAN ALMIŞ MEZARIMIN ÜSTÜNÜ
(NESİBE)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Vasfi Akyol

1.
Duman almış mezarımın üstünü
Kömür gözlüm bilmem bana küstü mü?
Ahbaplarım benden ümit kesti mi?
Konma bülbül konma daldan ayrıyım
Sade daldan değil yârdan ayrıyım

2.
Atımı Bağladım ben bir adaya
Karşı durdum yâre gelen gadaya
Yeminliyim yârsız girmem odaya
Konma bülbül konma daldan ayrıyım
Sade daldan değil yârdan ayrıyım

3.
Yeşil olur fistanın şeridi
Yüreğimde yağ kalmadı eridi
Nesibem de bu yerlerde bir idi
Konma bülbül konma daldan ayrıyım
Sade daldan değil yârdan ayrıyım

4.
Bir daş geldi pencereye tak dedi
Güllü bacı Nesom evde yok dedi
İnanmazsan çık yukarı bak dedi
Konma bülbül konma daldan ayrıyım
Sade daldan değil yârdan ayrıyım

EKİN EKTİM DÜZLERE

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

1.
Ekin ektim düzlere na na nay
Diken oldum gözlere vay beni
İşte ben gidiyorum na na nay
Harput kalsın sizlere vay beni

2.
Ekin ektim bitirdim na na nay
Yâre harman yetirdim vay beni
Dediler yar yad olmuş na na nay
Ben aklımı yitirdim vay beni

3.
Ekin ektim bir kile na na nay
Ölçerim sile sile vay beni
Yedi mendil çürüttüm na na nay
Göz yaşım sile sile vay beni

4.
Evleri görünüyor na na nay
Gönüldür yeriniyor vay beni
Çekilecek dert değil na na nay
Mevlam sabır veriyor vay beni

ELAZİZ AZİZ ŞEHİR
(HARPUT/ELAZIĞ METHİYESİ)

Söz: Ali Akbaş
Müzik: Mehmet Üçer

Notalayan: Mehmet Üçer

Su la rı le ziz şe hir
Saz... Mu ra tı Fı rat ol muş
Mu ra tı Fı rat ol muş
Fı ra tı de niz şe hir
Fı ra tı de niz şe hir
Har pu tun Ha za rı var
U lu lar me za rı var
A ta mız Fet ah me din
Fa ki re na za rı var
MURATHAN TÜRHAN

1.
Elaziz aziz şehir
Suları leziz şehir
Murat'ı Fırat olmuş
Fırat'ı deniz şehir
Harput'un Hazar'ı var
Ulular mezarı var
Atamız Fetahmed'in
Fakire nazarı var
2.
Bu dağ eyerli bir at
Dibinde kaynar Fırat
Her güzel bir ok attı
Yüreğim kevgir sarat
Harput'un Hazar'ı var
Ulular mezarı var
Atamız Fetahmed'in
Fakire nazarı var
3.
Ey pınar soğuk pınar
İçinde balık donar
Dert üstüne dert verir
Bu felek bizi sınar
Harput'un Hazar'ı var
Ulular mezarı var
Atamız Fetahmed'in
Fakire nazarı var

ESKİ HARPUTLA BAŞ BAŞA
(ÇOK DEĞİL ELLİ YIL ÖNCE)

Söz: Hafız Osman Öge
Müzik: Salih Turhan

Notalayan: Salih Turhan

1.
Çok değil elli yıl önce
Feyiz berettin Harput
Feleğin devri dönünce
Birden itip bittin Harput

2.
Hani eski kureybaşı
Nerede şimdi can yoldaşı
Kalan varsa mezar taşı
Ölene rahmettin Harput

3.
Seni çağında görenler
Söylese dağ taş inler
Ne söyleri var ne dinler
Şimdi n'oldun n'ettin Harput

4.
Yeter **Hafız Osman** yeter
Ne biter bu der ne de iter
Ateş düşen yerden tüter
Yanıp yakıp tüttün Harput

NOT: Bu türkünün güftesi Harput müziğine birinci dereceden kaynaklık etmiş olan Hafız Osman Öge'nin "Eski Harputla Başbaşa" adlı on kıtalık şiirinden seçilmiştir.

GELİN AĞLAR YAŞIN YAŞIN
(KINA TÜRKÜSÜ)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

1.
Gelin ağlar yaşın yaşın
Gitmem diye sallar başın
Şimdi gelir bey gardaşın
Ağlama gelin ağlama
El oğludur bel bağlama

2.
Gelinin giydiği atlas
Atlasa iğneler batmaz
Gelin güveysiz yatmaz
Ağlama gelin ağlama
El oğludur bel bağlama

GÖRMEDİM ALEMDE
BİR BENZERİN EY GÜZEL

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

1.
Görmedim âlemde bir benzerin ey güzel
Övmüş de yaratmış Yaradan'ım tâ ezel
Böyle boy, böyle bos, bu ince bel, beyaz el
Böyle kaş, böyle göz, böyle edâ, böyle naz
By işve, bu cilve hiç kimsede bulunmaz
2.
Ömrümün baharı güller açar yüzünde
Kaş keman, kirpik ok, ceylan oynar gözünde
Canlara can katar, ne sihir var sözünde
Böyle kaş, böyle göz, böyle edâ, böyle naz
By işve, bu cilve hiç kimsede bulunmaz

NOT: Bu türkü hakkında merhum İshak Sunguroğlu *"Hammamizade İsmail Dede'nin* ***Yine Bir Gül Nihal Aldı Şu Gönlümü Aldı*** *adlı şarkısına nazire olarak yakılmış bir eserdir"* diyor. (S. Turhan)

GÜVERCİN VURDUM KALKMAZ
(OYUN/HORUN TÜRKÜSÜ)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Vasfi Akyol
İşleyen: Salih Turhan

1.
Ah... Güvercinin beyazı
Ah- Anam etme bu nazı
Vereceksin bir buse
Alacaksın beş Gazi
Eledir yâr eledir
Aşk (Derd) adamı söyledir
Almış yâri yanına
Türkü mani söyledir

2.
Ah... Güvercin vurdum kalkmaz
Kanı göl (sel) olmuş akmaz
Can verdim emek verdim
Dönüp yüzüme bakmaz
Bağlantı...

3.
Ah... Güvercin havadadır
El yetmez yuvadadır
Bir elim yâr kolunda
Bir elim duadadır
Bağlantı...

HAMAMDAN ÇIKMIŞ GİDER YOLUNA
(HAFOMUN EVİ)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

1.
Hamamdan çıkmış, gider yoluna ağam ey yâr
Şeveler takmış pambuk koluna vay beni
Mevlam sabır ver, Şevki kuluna ağam ey yâr
Dağlar daldadır, gözüm yoldadır
Senin o gözün, adam aldadır

2.
Hafomun evi kaya başında ağam ey yâr
Oyalı yazma yandı kaşında vay beni
Şevki'nin aklı yoktur başında ağam ey yâr
Dağlar daldadır, gözüm yoldadır
Senin o gözün, adam aldadır

3.
Hamamdan çıkmış eller yumuşak ağam ey yâr
Odaya sermiş kuş tüyü döşek vay beni
Akşam teşrif et biraz görüşek ağam ey yâr
Dağlar daldadır, gözüm yoldadır
Senin o gözün, adam aldadır

NOT: 1- Bu türkünün kavuştak bölümü yapıtın ara ezgisi olarak icra edilmektedir.
2- Bu türkünün Diyarbakır repertuvarında "Biner paytona gider seyrana" adlı yakın ezgi çeşitlemesi vardır. (S. Turhan)

HAVUZBAŞI'NIN GÜLLERİ

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

2.
Havuzbaşı'nda üç testi
Ne yaman bir rüzgar esti
O yâr benden ümit kesti
Allah yâr gele yâr gele
Ümit var gele tez gele

3.
Havuzbaşı'nda yatmalı
Yorganı yele atmalı
O yâri sarıp yatmalı
Allah yâr gele yâr gele
Ümit var gele tez gele

HER KİTABE KİM
LEB-İ LÂLİN HADİSİN YAZALAR
(MUHALİF TATYAN)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

Saz...
Ha di ley li ley li ley
li ley li (m)am man
Saz...
He le yâr
yâr yâr ar sız yâr i man sız yâr
gay ret siz yâr din siz yâr
Bak ki be nim
de ru num da ne ler var
ne ler var
SON
Saz...
1. 2. ve 3. KUPLE
Bu ne sır dır sır rı aş kı de me dim ben
Şeyh ler mey ha ne den yüz dön dür dü ler
Ey Fu zu li yâr e ger naz et se on dan
kim se ye
mes ci de
in cin me
Saz...

1.
Her kitabe kim leb-i lâlin hadisin yazalar
Rişte-i can birle aşk ehli anı şirazeler
Haydi ley liley liley lileylim amman
Hele yâr yâr arsız yar imansız yâr
Gayretsiz yâr dinsiz yar
Al hançeri vur sineme iki yar
Bak ki benim derunumda neler var neler var

2.
Bu ne sırdır sırrı aşkı demedim ben kimseye
Şehre düşmüş ben seni sevdim deyu âvareler
Haydi ley liley liley lileylim amman
Hele yâr yâr arsız yar imansız yâr
Gayretsiz yâr dinsiz yar
Al hançeri vur sineme iki yar
Bak ki benim derunumda neler var neler var

3.
Şeyhler meyhaneden yüz döndürdüler mescide
Bî tarikateler gerek kim doğru yoldan azeler
Haydi ley liley liley lileylim amman
Hele yâr yâr arsız yar imansız yâr
Gayretsiz yâr dinsiz yar
Al hançeri vur sineme iki yar
Bak ki benim derunumda neler var neler var

4.
Ey **Fuzuli** yar eğer cevretse ondan incinme
Yârın cevri âşıka her dem muhabbet tazeler
Haydi ley liley liley lileylim amman
Hele yâr yâr arsız yar imansız yâr
Gayretsiz yâr dinsiz yar
Al hançeri vur sineme iki yar
Bak ki benim derunumda neler var neler var

NOT: 1- Her beyit ve kavuştaktan sonra ara sazı çalınır. 3. 4. 5. beyit sonunda da aynı kavuştak okunur.
2- Bu türkünün (çalan ve okuyan) kaynak kişilerin düzensiz icralarını dikte ederken, düzenli hale getirilmesi adına yapısına ve motiflerine tarafımdan bilerek el atılmıştır. (S. Turhan)

HÜSEYNİK'TEN ÇIKTIM ŞEHER YOLUNA
(AĞIT)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

1.
Hüseynik'ten çıktım şeher yoluna
Can ağrısı tesir etti koluma
Yaradanım merhamet et kuluna
Yazık oldu yazık bu genç ömrüme
Bilmem şu feleğin bana cevri ne

2.
Telg(ı)rafın direkleri sayılmaz
Ati hanım baygın düşmüş ayılmaz
Böyle canlar teneşire koyulmaz
Yazık oldu yazık bu genç ömrüme
Bilmem şu feleğin bana cevri ne

3.
Lütfü gelsin telg(ı)rafın başına
Bir tel vursun Musul'da gardaşıma
Bu genç yaşta neler geldi başıma
Yazık oldu yazık bu genç ömrüme
Bilmem şu feleğin bana cevri ne

İSFAHAN'DA HAN İŞLERİM
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

ARA SAZ BÖLÜMÜ

NOT: Bu bölüm türkünün ilk bölümü çalınıp söylendikten sonra ikinci kupleye başlamadan baştaki giriş sazı yerine çalınmıştır.

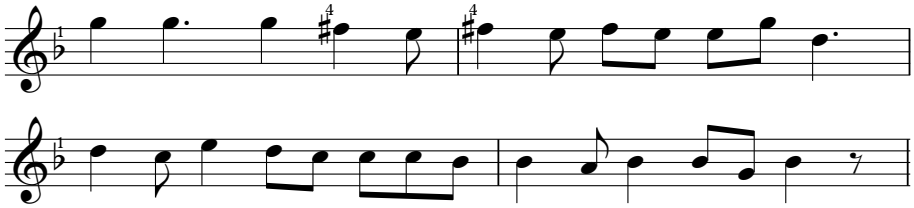

EK NOT (3. bent 1. ve 2. mısra okunuşu):

1.
İsfahan'da han işlerim
Hançerimi gümüşlerim
Hem öperim hem dişlerim
Tesbihi mercan güzelim
Yâr yâr yâr yâr yandım elinden
Öpeydim saraydım ince belinden
2.
İsfahan'da bir kuyu var
İçinde zemzem suyu var
Her güzelin bir huyu var
Tesbihi mercan güzelim
Yâr yâr yâr yâr yandım elinden
Öpeydim saraydım ince belinden
3.
İsfahan'da han kalmadı
Mısır'da sultan kalmadı
Sende bende hal kalmadı
Tesbihi mercan güzelim
Yâr yâr yâr yâr yandım elinden
Öpeydim saraydım ince belinden

NOT: Bu türkünün özü Karagöz müziği olarak da kullanılan "Acem Kantosu"dur. Ancak İstanbul'dan Anadolu'ya gelen kimi kantolar gibi bu da Elazığ'daki yerel renklerle bezenerek Elazığ türküsü olmuştur. Kerkük repertuvarında ise "Ne yaman köyün güzeli" adlı çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

KAR MI YAĞMIŞ ŞU HARPUT'UN BAŞINA

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

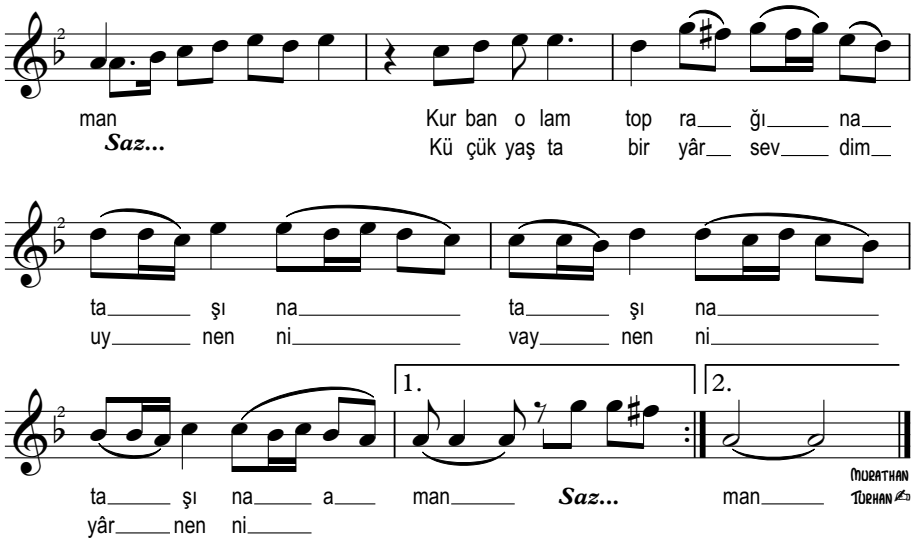

1.
Kar mı yağmuş şu Harput'un başına
Kurban olam toprağına taşına aman
Henüz girmiş on üç on dört yaşına
Küçük yaşta bir yâr sevdim
Uy nenni vay nenni yâr nenni aman

2.
Bir ah çeksem karışki dağlar yıkılır
Bugün posta günü canım sıkılır aman
Ellerin mektubu gelmiş okunur
Benim yüreğime hançer sokulur
Sokulur sokulur sokulur aman

KIŞLANIN ÖNÜNDE REDİF SESİ VAR

(YEMEN TÜRKÜSÜ)

(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Vasfi Akyol
İşleyen: Salih Turhan

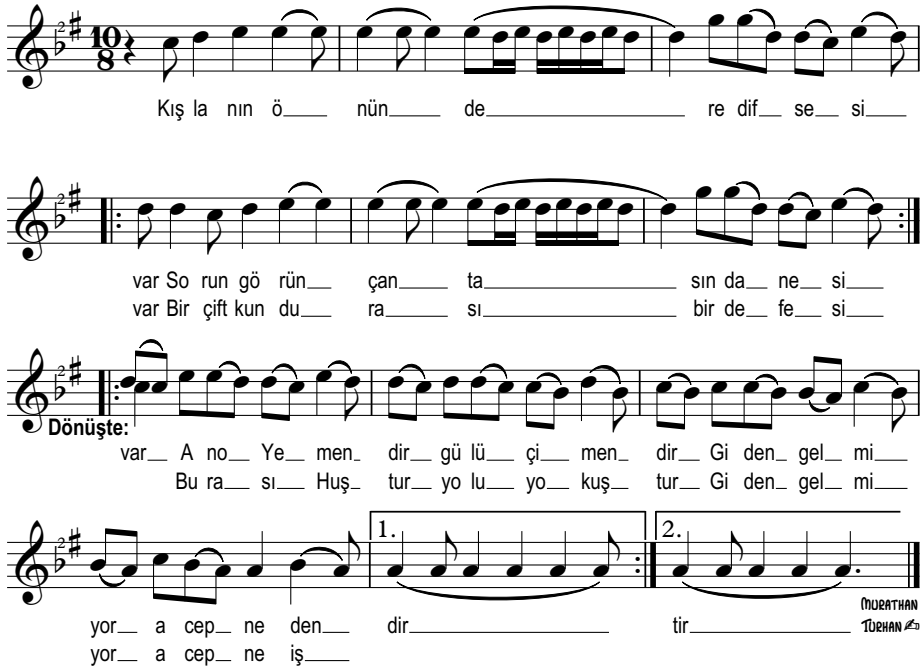

1.
Kışlanın önünde redif sesi var
Sorun görün çantasında nesi var
Bir çift kundurası bir de fesi var
Ano Yemen'dir gülü çemendir
Giden gelmiyor acep nedendir
Burası Huş'tur yolu yokuştur
Giden gelmiyor acep ne iştir

2.
Kışlanın önünde sıra söğütler
Yüzbaşı binbaşı asker öğütler
Yemen'e gidenler babayiğitler
Bağlantı...

3.
Havada bulut yok bu ne dumandır
Mahlede olen yok bu ne şivandır
Şu Yemen elleri ne de yamandır
Ano Yemen'dir gülü çemendir
Giden gelmiyor acep nedendir
Burası Huş'tur yolu yokuştur
Giden gelmiyor acep ne iştir

4.
Kışlanın önünde bir sürü kazlar
Yüreğim yanıyor ciğerim sızlar
Yemen'e gidene ağlıyor kızlar
Bağlantı...

NOT: Bu türkünün Şanlıurfa ve Muş repertuvarlarında yakın çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

MEST-İ NAZIM KİM BÜYÜTTÜ
BÖYLE BİPERVA SENİ

(NEVRUZ TATYAN)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

i man sız yâr din siz yâr Al han çe ri
vur si ne me i ki
yar Ba ki be nim de ru num da
ne ler var ne ler
var Bu yi den hoş re gi den pa ki ze dir na
zik te nin Bes le miş koy nun da gû ya
kim gü li ra na se ni
3. KUPLE
yar se ni Bir e lin de gül bir el de
ca nı gez dim sa ki ya Han gi sin al sam gü lü ya

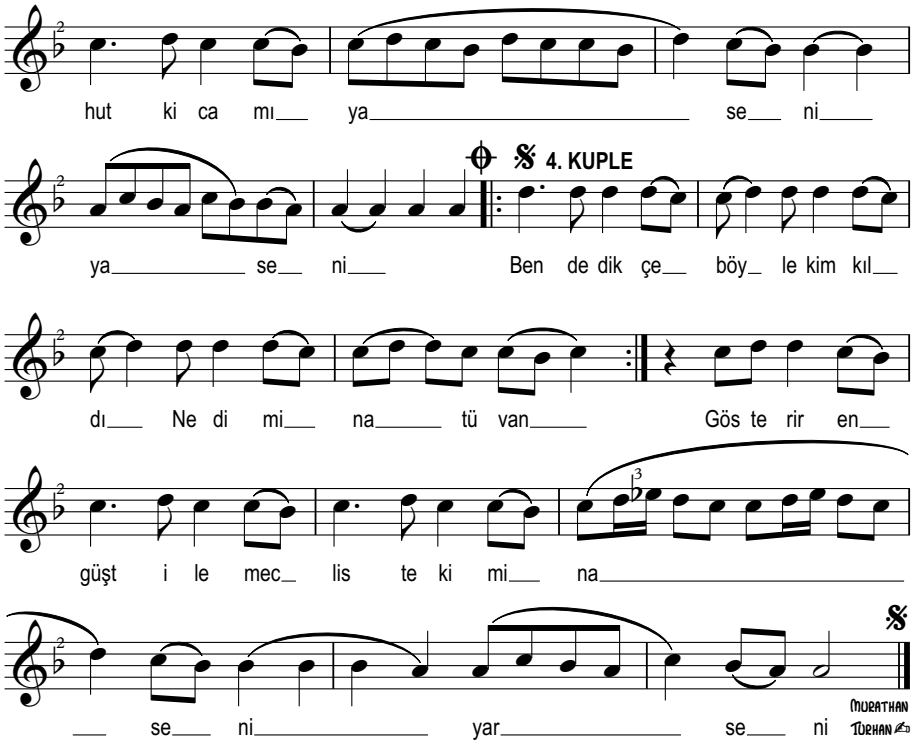

1.
Mest-i nâzım kim büyüttü böyle biperva seni
Kim yetiştirdi bu gûna serviden bâlâ seni yâr seni
Adi ley liley liley liley liley liley ley
Hele yâr arsız yâr imansız yâr dinsiz yâr
Al hançeri vur sineme iki yâr
Bak ki benim derunumda neler var neler var

2.
Buy-i den hoş regiden pakizedir nazik tenin
Beslemiş koynunda gûya kim gül-i rânâ seni
Adi ley liley liley liley liley liley ley
Hele yâr arsız yâr imansız yâr dinsiz yâr
Al hançeri vur sineme iki yâr
Bak ki benim derunumda neler var neler var

3.
Bir elinde gül bir elde camı gezdim saki yâ
Hangisin alsam gülü yahut ki camı ya seni
Adi ley liley liley liley liley liley ley
Hele yâr arsız yâr imansız yâr dinsiz yâr
Al hançeri vur sineme iki yâr
Bak ki benim derunumda neler var neler var

4.
Ben dedikçe böyle kim kıldı Nedim'i natüvan
Gösterir engüşt ile meclisteki mina seni
Adi ley liley liley liley liley liley ley
Hele yâr arsız yâr imansız yâr dinsiz yâr
Al hançeri vur sineme iki yâr
Bak ki benim derunumda neler var neler var

NOT: Bu türkünün "Muhalif Tatyan" altbaşlığıyla 1 adet Harput/Elazığ repertuvarında, "Tatyan" üstbaşlığıyla Erzurum, Erzican, Sivas, Giresun, Amasya, Çorum repertuvarlarında 21 adet çeşitlemesi bulunmaktadır *(Bkz. "Salih Turhan - Tatyan Hava ları" İstanbul, 2007)*. Yine Harput/Elazığ sözlü ve yazılı yazınında galat-ı meşhur "Tatvan" adlandırması tarafımdan "Tatyan" olarak düzeltilmiştir. (S. Turhan)

MEŞELİDİR BİZİM DAĞLAR MEŞELİ

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

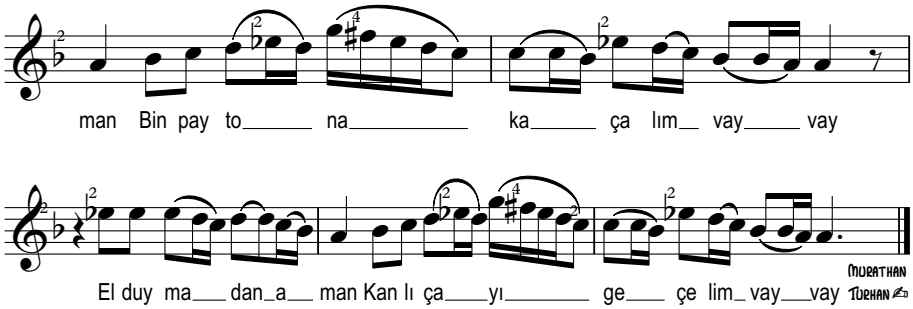

1.
Meşelidir aman bizim dağlar meşeli vay vay
Üç gün oldu aman yâr sevdaya düşeli vay vay
Kalk gidelim aman bizim oda döşeli vay vay
Aman Feridem aman
Kibar Şefikam aman
Bin paytona kaçalım
El duymadan aman
Kanlı çayı geçelim

2.
Sen gidersen aman benim halim nic' olur vay vay
Altın yüzük aman parmağımda tunc olur vay vay
Sevip sevip aman ayrılması güç olur vay vay
Aman Feridem aman
Kibar Şefikam aman
Bin paytona kaçalım
El duymadan aman
Kanlı çayı geçelim

MEZİRE'DEN ÇIKTIM AĞRIYOR BAŞIM
(AĞIT)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Vasfi Akyol
İşleyen: Salih Turhan

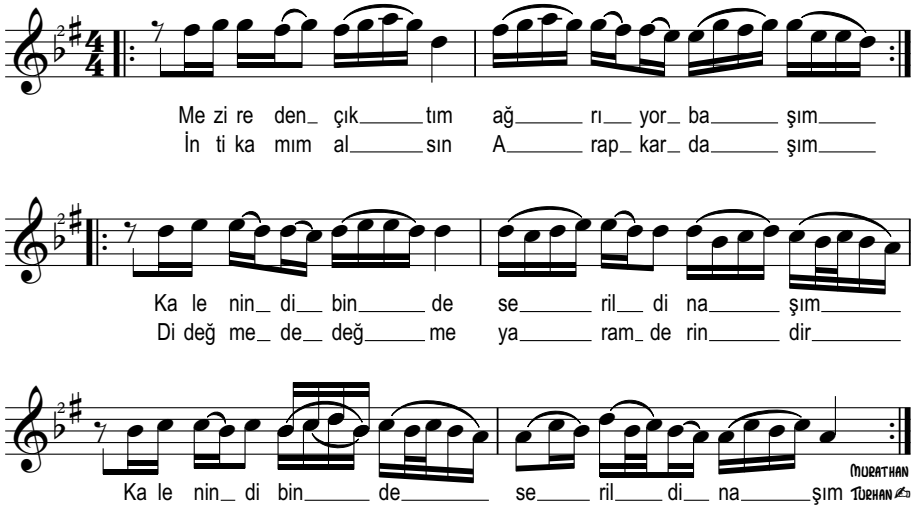

1.
Mezire'den çıktım ağrıyor başım
Kalenin dibinde serildi naaşım
İntikamım alsın Arap kardaşım
Di değme de değme yaram derindir
Ben bu dertle ölürsem Allah kerimdir

2.
Atımı bağladım nar ağacına
Perçemim dolandı gül ağacına
Benden selam söyleyin nazlı bacıma
Di değme de değme yaram derindir
Ben bu dertle ölürsem Allah kerimdir

3.
Atımı bağladım ben bir dikene
Tükettin ömrümü ömrün tükene
Benden selam söyle kefen dikene
Di değme de değme yaram derindir
Ben bu dertle ölürsem Allah kerimdir

4.
Zinnete'nin odası top topa bakar
Katibi vurmuşlar al kanlar akar
Sara cerrah olmuş yarama bakar
Di değme de değme yaram derindir
Ben bu dertle ölürsem Allah kerimdir

NECİBEMİN ÇİFTE KÜRKÜ

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

1.
Necibemin çifte de kürkü
Ah biri samur biri tilki
Necibeme çıktı da türkü
Necibem Necibem aynalı Necibem
Gerdanı beyaz sürmeli Necibem
Uykulardan uyandırdım
Al kanlara boyandırdım
Allah'dan kork Necibem
Edasına yandım yandım
Tez uykulardan uyandım
Al yastığa dayandırdım
Allah'dan kork Necibem

2.
Necibemin kaşı kara
Yüreğime vurdu yara
Kavuşmaya yok mu çare
Necibem Necibem aynalı Necibem
Gerdanı beyaz sürmeli Necibem
Uykulardan uyandırdım
Al kanlara boyandırdım
Allah'dan kork Necibem
Edasına yandım yandım
Tez uykulardan uyandım
Al yastığa dayandırdım
Allah'dan kork Necibem

NOT: Bu türkü İstanbul kökenli bir kanto olup Elazığ'ın yerel ağzıyla işlenerek bir Elazığ türküsü olarak kabul görmüştür. (S. Turhan)

O YANI PEMBE BU YANI PEMBE

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

ARA SAZ BÖLÜMÜ

NOT: Bu saz bölümü 2. dörtlükten sonra 3. dörtlüğe başlamadan önce çalınmalı ve ardından 3. dörtlüğe geçilmelidir.

1.
O yanı pembe malım bu yanı pembe
Toz pembe şalvaran canım gönlüm var sende
Kaşlar gözler gözler elâdır anam gözler elâdır
El vurma diz kırma sinem yaradır

2.
O yanı atlas malım bu yanı atlas
Gül pembe şalvaran canım iğneler batmaz
Kaşlar gözler gözler elâdır anam gözler elâdır
El vurma diz kırma sinem yaradır

3.
O yanı Hindi canım bu yanı Hindi
Lâhurı şalvara canım gönlüm var şimdi
Kaşlar gözler gözler elâdır anam gözler elâdır
El vurma diz kırma sinem yaradır

NOT: Bu türkünün Kars repertuvarında 6/8'lik bir çeşitlemesi vardır. (S. Turhan)

PENCEREDEN BİR DAŞ GELDİ

(MAMOŞ) (AĞIT)
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Vasfi Akyol
İşleyen: Salih Turhan

1.
Pencereden bir daş geldi
Ben zannettim Mamoş geldi
Kahrolası Bekir hoca
Başımıza ne iş geldi
Eyvah Mamoş eyvah eyvah
Doktor getir yarama bah
Tabip getir yarama bah

2.
Evlerinin önü kavak
Mamoş giyer siyah kalpak
Gel sarılalım yatalım
Sonumuz da kara toprak
Eyvah Mamoş eyvah eyvah
Doktor getir yarama bah
Tabip getir yarama bah

3.
Bahçelerde yeşil yaprah
Mamoş gezer çardah çardah
Nerden geldin Bekir hoca
Komadın ki murad alah
Eyvah Mamoş eyvah eyvah
Doktor getir yarama bah
Tabip getir yarama bah

NOT: Bu türkünün Şanlıurfa repertuvarında yakın bir çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

SEN HARPUT DE BEN ELAZIĞ HOŞ OLSUN
(MEDET EY GAMZELİ ESMER)

Güfte: Arif Çelik
Beste: Arif Çelik

Notalayan: Arif Çelik

ber ba dol sun E le et ki mis li ka mer
Kem ler mem ler ber ba dol sun (Saz..
Sen Har put de ben E la zığ
ho şol sun Bu ver ve ran a henk len sin
co şol sun Sen Har put de ben E la zığ
şa do lak Bir mef tun çüt (Saz..
D.C.
sev da la ra a do lak
Do ğar gi bi
1-
2-
En gel yo ka En gel yo ka

1.
Medet ey gamzeli esmer
Goma dilde feryad olsun
Ele et ki misli kamer
Cümle kemler berbad olsun
Sen Harput de ben Elazığ hoş olsun
Bu ververan ahenklensin coş olsun
Sen Harput de ben Elazığ şad olak
Bir meftun çüt sevdalara ad olak

2.
Doğar gibi gün seherden
En gel yokarı şeherden
Bir buse var hassa yerden
Yansın lebler imdad olsun
Sen Harput de ben Elazığ hoş olsun
Bu ververan ahenklensin coş olsun
Sen Harput de ben Elazığ şad olak
Bir meftun çüt sevdalara ad olak

3.
Felegin yoktur mürveti
Hayın dükkanda şer sati
Di hadı leyl-i Harputi
Mahzun gönül abad olsun
Sen Harput de ben Elazığ hoş olsun
Bu ververan ahenklensin coş olsun
Sen Harput de ben Elazığ şad olak
Bir meftun çüt sevdalara ad olak

SİNEMDE BİR TUTUŞMUŞ
YANMIŞ OCAĞ OLAYDI

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

1.
lı ğın da bez me çe rağ
2.
o lay dı bez me çe rağ
o lay dı No lay dı yâr
no lay dı yâr ba de dol
du ray dı No lay dı yâr
no lay dı yâr ba de dol
du ray dı Şu ga rip gön

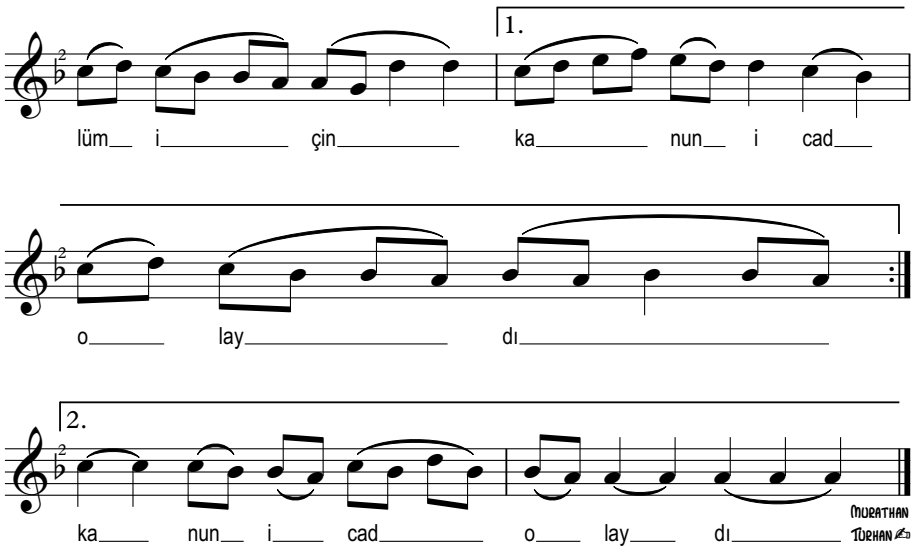

1.
Sinemde bir tutuşmuş yanmış ocağ olaydı
Zülfün karanlığında bezme çerağ olaydı
Nolaydı yâr nolaydı yâr bade dolduraydı
Şu garip (mahzun) gönlüm için kanun icad olaydı
2.
Meyhaneler kapısı bahtım gibi kapansın
Rindane bade içmek sensiz yasağ olaydı
Nolaydı yâr nolaydı yâr bade dolduraydı
Şu garip (mahzun) gönlüm için kanun icad olaydı
3.
Efsaneler yazardım sevda-yı aşka dair
Gamdan dilimde **Hayri** hal-i ferağ olaydı
Nolaydı yâr nolaydı yâr bade dolduraydı
Şu garip (mahzun) gönlüm için kanun icad olaydı

VARDIM BAKTIM DEMİR KAPI SÜRGÜLÜ

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

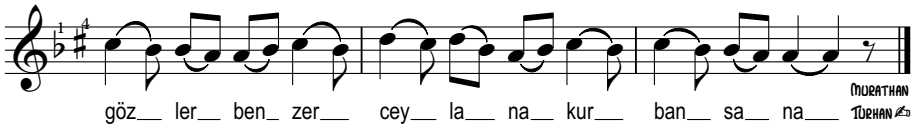

1.
Vardım baktım demir kapı sürgülü
Siyah saçlar sırma ile örgülü
Benim yârim anasından görgülü
Sen bir yana ben bir yana can cana
Kaşlar hançer gözler benzer ceylana kurban sana
2.
Vardım baktım demir kapı aralı
Yâr yâd olmuş bağrım başı yaralı
Var mı benim gibi bahtı karalı
Sen bir yana ben bir yana can cana
Kaşlar hançer gözler benzer ceylana kurban sana

YÂRIN KOLUNDA ŞEVE

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Vasfi Akyol
İşleyen: Salih Turhan

1.
Yârın kolunda şeve
Kimdir yârımı seve
Acep o gün olur mu
Sevem getirem eve
Uy nedem nedem nedem
Yâr nedem nedem nedem
Gel seni alam gidem
Gelmezsen nasıl edem

2.
Kaşlarının karasına
Gül koyam arasına
Sani merhem demişler
Kalbimin yarasına
Bağlantı...

3.
Başların mildir yârım
Dilin bülbüldür yârım
Aramız dağlar almış
Gönlümüz birdir yârım
Bağlantı...

4.
Kara erik çağala
Ye ki yaran sağala
Hangi kitapta yazi
Ben sevem eller ala
Bağlantı...

NOT: Bu türkünün Malatya repertuvarında "Çıktım dam lağlamağa" başlıklı yakın ezgi çeşitlemesi vardır. (S. Turhan)

YEL ESER KUM SAVRULUR

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

1.
Yel eser kum savrulur
Dünya başıma çevrilir
Eğil eğil öpeyim
Yâr yolum burdan ayrılır
Dad etsem Urum kızı
Sen beni derde salarsın
Gel otur yamacıma
Belki de halimden bilirsin
Gel otur başucuma
Belki de yünüme gülersin

2.
Yel eser gök bulanır
Göz görür kirpik sulanır
Ben derdimi diyemem
Dilim dilime dolanır
Dad etsem Urum kızı
Sen beni derde salarsın
Gel otur yamacıma
Belki de halimden bilirsin
Gel otur başucuma
Belki de yünüme gülersin

YÜKSEK MİNAREDE KANDİLLER YANAR
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarinet
Vasfi Akyol/Keman&Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirbaş

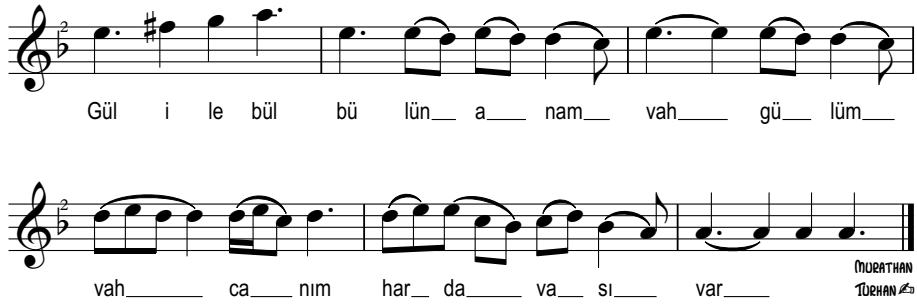

1.
Yüksek minarede kandiller yanar aman aman
Kandilin üstüne anam vah gülüm vah canım bülbüller konar
Herkes sevdiğine böyle mi yanar aman aman
Ellerin benimle anam vah gülüm vah canım ne kavgası var
Gül ile bülbülün anam vah gülüm vah canım har davası var
2.
Yüksek ayvanlarda yatmış uyumuş aman aman
Elaz gözlerini anam vah gülüm vah canım uyku bürümüş
Ezel küçüktü şimdi büyümüş aman aman
Ellerin benimle anam vah gülüm vah canım ne kavgası var
Gül ile bülbülün anam vah gülüm vah canım har davası var

NOT: Bu türküiçin merhum İshak Sunguroğlu "Harput Yollarında" adlı betiğinde (cilt 3, sayfa 147) *"Esas itibariyle Harput malı değildir. 1. Cihan Harbi'nin ilk yıllarında Elazığ'a gelen Kemanî (Köroğlu) namıyla anılan bir kimse tarafından getirilmiştir. Kastamonu'ya ait bir halk türküsü olması muhtemeldir."* demiştir. Ancak tarafımdan yapılan incelemelerde Kastamonu repertuvarı içerisinde böyle bir yapıt bulunamamıştır. Olasılıkla Rumeli repertuvarındaki söz çeşitlemesine dayanarak böyle bir not düşmüş olmalıdır. Buna karşın Diyarbakır repertuvarında bu türkünün söz ve ezgi bakımından çok yakın bir çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

ELAZIĞ/HARPUT
HOYRATLAR - MAYALAR

AL YANAKTAN
(BAĞRIYANIK HOYRAT)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarnet
Vasfi Akyol/Keman-Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirtaş

Ya ra ma bağ la mak tan ni dem
Ah Dal da yap rak kal
ma dı vay ya ra ma bağ la mak tan
Tempo...
(Saz...
Ah ba lam De niz
ler co şa gel di vay
De niz ler co şa gel di vay
Göz
ya şım o ğul çağ la mak tan ey
Tempo...
ey ba lam ey ey ey (Saz...

Ah yav rum
Gi din o ya re de yin a
man Gi din o ya
re de yin Düş tüm
el den a yak tan düş tüm el
den a yak tan Ah
E ğil bir bu sen a
lam Gül yüz lü yav rum
al ya nak tan ey

Ah balam.. Al yanaktan-al yanaktan
Gül kokar anam al yanaktan ağam gel
Ah ağam.. Dalda yaprak kalmadı zalim
Yarama bağlamaktan nedem
Ah.. Dalda yaprak kalmadı vay
Yarama bağlamaktan
Ah balam.. Denizler coşa geldi vay
Gözyaşım oğul çağlamaktan ey-ey balam ey-ey-ey
Ah yavrum.. Gidin o yare deyin aman
Düştüm elden ayaktan
Ah.. Eğil bir busen alam
Gül yüzlü yavrum al yanaktan ey-ey balam ey

Not: Hoyrat genelde Hicaz makanına yakın bir seyir göstermiş olduğu için donanımda do diyez ve si bemollerin koma değerleri işaretlerin üzerine yazılmıştır. Tiz kısımlarında kullanılan Do ve Si ler 4 koma bemol olarak belirtilmiş olup çalındığında bu hususlara dikkat edilecektir.

BEN AŞIKIM EL GÖĞÜSTE YÜZ YERDE
(TECNİS)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarnet
Vasfi Akyol/Keman-Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirtaş

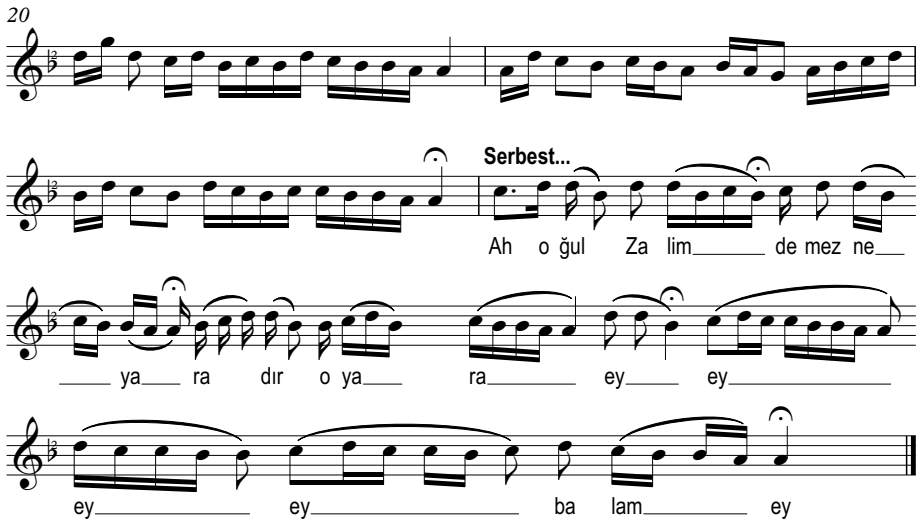

1.
Ah balam.. Ben aşıkım el göğüste yüz yerde
Ah oğul.. İstersen del sinemi yüz yerde ey ağam
Ah oğul.. Yaralarım göz-göz olmuş yüz yerde
Ah oğul.. Zalim demez ne yaradır o yara
ey-ey-ey-ey balam ey

EMİNE'M OTURMUŞ TAŞIN ÜSTÜNE

(EMİNE'M TÜRKÜSÜ)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarnet
Vasfi Akyol/Keman-Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirtaş

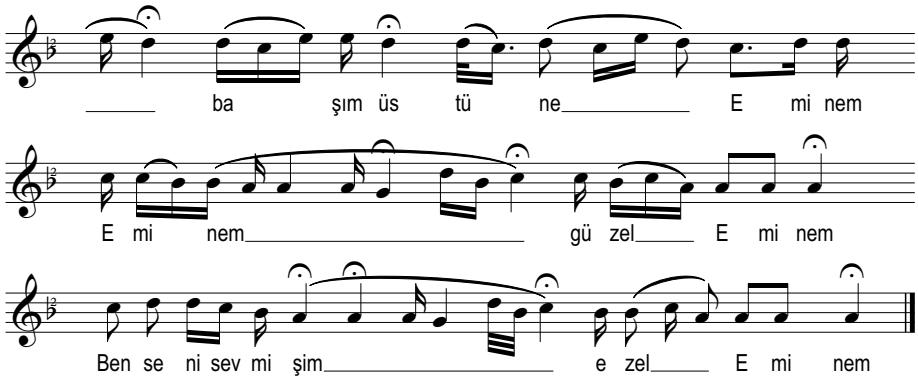

1.
Ah... Emine'm oturmuş taşın üstüne
Ah... Taramış zülfünü kaşın üstüne
Ah... Selamın gelse başım üstüne
Emine'm-Emine'm güzel Emine'm
Ben seni sevmişim ezel Emine'm

GAMZEDELER
(ŞİRVAN/GELİN HOYRATI)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarnet
Vasfi Akyol/Keman-Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirtaş

1.
Ah balam... Gamzedeler-gamzedeler ey
Ah yavrum... Gam vurur gamze deler vay beni
Ağam... Sinemi Hakkâk delemez
Ah yavrum... Delerse gamze deler ağam gel
Balam... Di meze dudak meze
Bilmedik gönül verdik
Kadir kıymet bilmeze

HUMAR GÖZLÜM BAKIŞINDAN DOYAMAM

(HARPUT MAYASI)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarnet
Vasfi Akyol/Keman-Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirtaş

1.
Ah... Humar gözlüm bakışından doyamam
Ah... Ak gerdanda benleri çok sayamam
Ah... Yar şirindir ben canına kıyamam
Ah... Kıyabilsem gör ki neler eylerim
Ah... Gülüm nenni-nenni-nenni kurban
gör ki neler eylerim

KARŞIYA KAR TANELER
(KÜRDİ HOYRAT)

Yöresi: Elazığ
Kaynak: Enver Demirbağ

Derleyen: Muzaffer Ertürk
Notalayan: Savaş Ekici

Ah hele zalım... Karşıya yavrum kar taneler-kar taneler
Ah hele zalım... Oturmuş nar taneler güzelim nar taneler
Ah hele zalım... Ölürse yarim çoklar ölsün di gel anan öle
Hele kurban... Ölmesin bir taneler aman-aman-aman-aman-aman-aman
Dağları almış kar ile boran aman-aman-aman
Çok içmişim halim yaman aman-aman

NE MESTİM
(BEŞİRİ HOYRAT)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarnet
Vasfi Akyol/Keman-Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirtaş

Serbest...
Ah ah ah
Ne sar ho şum yav rum ne mes
Tempo...
tim a man di gel a man
(Saz...
2
Serbest...
Ah ba lam Her gö ren bir hoş
o lur a man a man a man Ah
Se ni gö ren

1.

Ah ağam... Ne mestim-ne mestim aman-aman
Ah-ah-ah... Ne sarhoşum yavrum ne mestim aman di gel aman
Ah balam... Her gören bir hoş olur aman-aman-aman
Ah... Seni görende mestim aman di gel aman
baygınam aman yandım aman-aman Beşir'im aman
Ah... Her gören bir hoş olur aman
Seni görende mestim aman
hey-hey-hey-hey yar aman

OH OLSUN
(KESİK HOYRAT)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarnet
Vasfi Akyol/Keman-Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirtaş

Serbest..
Ah ba lam
Kaş yay kir
pik ok ol su na ğam
Tempo...
(Saz...
Ah ba lam Dost lar der ya zık ol du
yav rum a man Düş man lar der
oh ol sun

1.

Ah ağam... Oh olsun-oh olsun ağam vay-ağam vay
Ah balam... Kaş yay kirpik ok olsun ağam
Ah balam... Dostlar der yazık oldu yavrum aman
Düşmanlar der oh olsun eyvah ey-ey medet
Ah ağam... Dostlar der yazık oldu vay
Düşmanlar der oh olsun aman
ey-ey-ey balam-balam ey

SÜRME BENİ
(NUHALİF HOYRAT)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarnet
Vasfi Akyol/Keman-Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirtaş

Ah balam... Sürme beni vay ağam-ağam-ağam
Çek gözen sürme beni vay
Di gel yangınım nedem
Di gel baygınım nedem
Tutkunum nedem gel belalım aman

Ah yavrum... Eşikte kulum olam
eşikte yavrum kulun olam vay ağam vay
Ağam... Kapından ağam sürme beni
Di gel-di gel yangınım nedem
Tutkunum nedem ben
ah belalım aman-aman

SÜSEM AÇMIŞ SÜMBÜL AÇMAZ GÜL AĞLAR
(CIĞALI MAYA)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarnet
Vasfi Akyol/Keman-Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirtaş

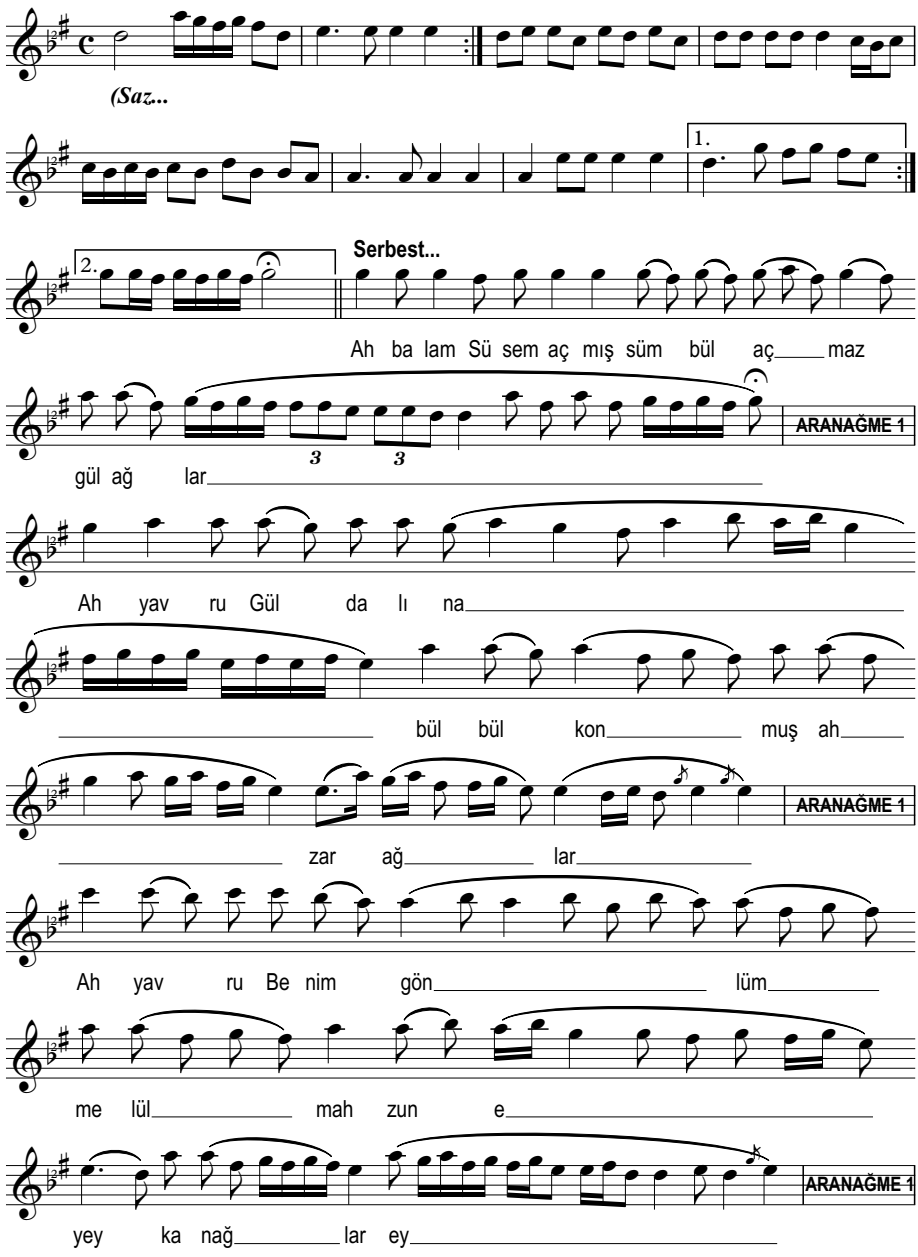

Ah Gü lü ne dem ca na
nım dan ay rıl dım
ARANAĞME 1
yar ca nan yar
Yar ah
ah Gü lüm
ne en ni ne
en ni ne
en ni vay Ca na nım dan ah
ah ah ah
Tempo...
ah ay rıl dım He le he le yar yar yar

Serbest...
yar yar can
ARANAĞME 1
yar Yar
ah
gü lüm ne en ni
ne en ni ne
en ni vay Ca na nım
dan ah ah
ah ah ay rıl dım

Ah balam... Süsem açmış sümbül açmaz gül ağlar
Ah yavru... Gül dalına bülbül konmuş ah zar ağlar
Ah yavru... Benim gönlüm melûl mahzun ey-ey kan ağlar ey
Ah... Gülü nedem cananımdan ayrıldım yar canan yar
Yar ah-ah
Gülüm nenni-nenni-nenni vay
Cananımdan ah-ah-ah-ah ayrıldım
Hele-hele yar-yar-yar-yar-yar can yar
Yar ah gülüm nenni-nenni-nenni vay
Cananımdan ah-ah-ah-ah ayrıldım

UYAN YAR
(ELEZBER HOYRAT)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarnet
Vasfi Akyol/Keman-Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirtaş

C
(Saz...
D
Ah yav
rum Ses len dim o ğul u yan ma
dın vay a ğam vay be nim a
(CD)
ğam Ah yav rum ey
Sö zü me
i nan yar u yan yar
Hey vah ey ey ey ey

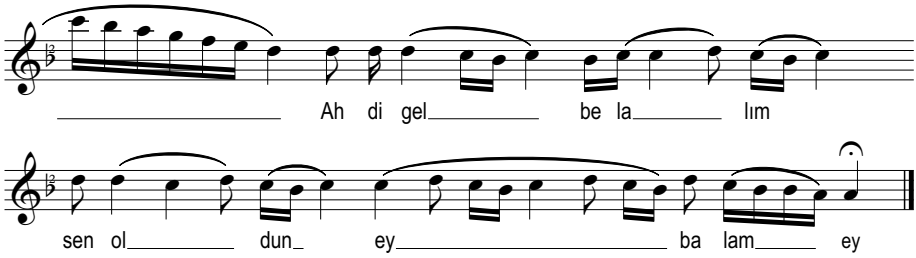

1.

Ah balam... Uyan yar
Ah yavrum... Seher olmuş uyan yar vay limin-limin-limin
Ah yavrum... Seslendim oğul uyanmadın vay ağam vay benim ağam
Ah yavrum... Sözüme inan yar uyan yor
Hey vah ey-ey-ey-ey
Ah... Di gel belalım sen oldun ey balam ey

YÜKSEK KAYADIR GÖNÜL
(ÖLÜM HOYRATI)

Yöresi: Elazığ
Kaynak: Enver Demirbağ

Derleyen: Muzaffer Ertürk
Notalayan: Savaş Ekici

1.

Ah ağam... Yüksek kayadır gönül
Ah yavrum... Derttir baladır gönül
Ağamın elinden-elinden
Yavrumun dilinden-dilinden
Nere gidem derdinden

2.

Ah ağam... Nerde bir güzel görsem
Ah yavrum... Takılır kalır gönül
Ağam nere nereye gidem
Yavrum nereye gidem
Yoksa o yara gidem vah

HARPUT/ELAZIĞ
GAZEL - DİVAN - MÜSTEZAT

AH EYLEDİĞİM
SERV-İ HIRÂMÂNIN İÇÜNDÜR
(RAST GAZEL)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Oge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarnet
Vasfi Akyol/Keman-Ud

Derleyen: İshak Sunguroglu
Notalayan: Nurettin Demirtaş

Ser keş te li ğim kâ kü li müş ki nin u cun dan
me det a man a man ah
ah A şüf te li ğim zül fi
pe ri şa nın i çün dür me det
ey gö nül ey ah ah ah
a man a man (Saz...
Can ver gö
3
nül ol gam ze ye kim bun ca za man
dır a man a man

a man Ah ah
Can iç re se ni sak la dı ğım
a nın i çün dür a man
yar ey me det a
man a man (Saz...
Ah ah
Va iz bi ze dün
du ze hi vas fet ti Fu zu li Ol

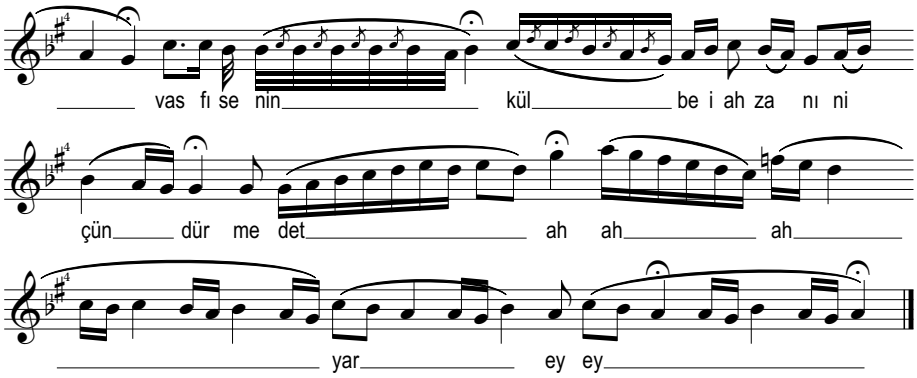

Ah eylediğim serv-i hıramanın içündür aman
Ah... Kan ağladığım gonca-i handanın içündür
medet aman-aman-aman-aman ah-ah aman
Ah... Serkeşteliğim kakül-i müşkinin ucundan medet aman-aman ah-ah
Aşüfteliğim zülf-i perişanın içündür
medet ey gönül ey ah-ah-ah aman-aman
Can ver gönül ol gamzeye kim bunca zamandır aman-aman-aman ah-ah
Can içre seni sakladığım anın içündür aman yar ey medet aman-aman

Ah-ah... Vaiz bize dün duzehi vasfetti **Fuzuli**
Ol vasf-ı senin külbe-i ahzânın içündür medet ah-ah-ah yar ey-ey

BEN ŞEHİD-İ BADEYEM
DOSTLAR DEMİN YÂD EYLEYİN

(HARPUT DİVANI)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarnet
Vasfi Akyol/Keman-Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirtaş

Serbest...
Ah Tür be mi mey
ha ne en ka zıy
la bün yad
Tempo...
ey le yin vay
(Saz...
Serbest...
Ah Gas lo lun maz
ma i le ger çi şe hi
da nı ve ga
Tempo...
(Saz...
53
58

Serbest...
Ah Yı ka yın mey le
be ni bir mez hep i
cad ey le yin a ğam
Tempo...
(Saz...
Serbest...
Yı ka yın
mey le be ni
bir mez hep i cad
Tempo...
ey le yin vah
(Saz...

Serbest...
Ah ba lam Kab ri me kan dil i
çün bir köh ne sa ğar vak
Tempo...
fe din a man a man
(Saz...
Serbest...
Ah ba lam
Şö le i na rı a rak le

ru hu mu şad ey le yin a man
ey ey ey
ey ey ba lam ey
Şö le i nâ rı a rak
la ru hu mu
şad ey le yin vay
Elezber Bölümü
Serbest...
(Saz...
Ah a ğam Ney le

mey le bir a lay mah bup i le
her dem ge lin vay di ley vay
Ah a ğam Bez mi cem a yi ni ni kab rim de mu tad
ey le yin a man
ey vah Bez mi cem a a yi ni ni
kab rim de mu tad
Tempo...
ey le yin vah (Saz...
Müstakil okunacağı zaman çalınacak
son beyit öncesi saz bölümü...

Serbest...
Ah ah Ya
di gâr ol sun bu naz mım ev
Tempo...
li ya yı sa ğa re a man a man a man
(Saz...
Serbest...
Ah ah
Per a çup git ti Rı fat
ar dın ca fer yad ey le yin
ey ey
ba lam ey Per a çup git ti
Rı fat ar dın ca fer
yâd ey le yin vay

1.

Ah... Ben şehid-i badeyem dostlar demin yad eyleyin aman
Ah... Türbemi meyhane enkazıyla bünyad eyleyin vay

2.

Ah... Gasl olunmaz ma ile gerçi şehidan-ı vega
Ah... Yıkayın meyle beni bir mezhep icad eyleyin ağam
Yıkayın meyle beni bir mezhep icad eyleyin vah

3.

Ah balam… Kabrime kandil için köhne sağer vakfedin aman
Ah balam… Şö'le-i nar-ı arakle ruhumu şad eyleyin aman
ey-ey-ey-ey-ey balam ey
Şö'le-i nar-ı arakle ruhumu şad eyleyin vay

4.

Ah ağam... Neyle meyle bir alay mahbub ile her dem gelin vay diley vay
Ah ağam... Bezm-i cem ayinini kabrimde mutad eyleyin aman ey vah
Bezm-i cem ayinini kabrimde mutad eyleyin vah

5.

Ah-ah... Yadigar olsun bu nazmım evliyayı sağare aman-aman-aman
Ah-ah... Per açup gitti Rıfat ardınca feryad eyleyin ey-ey balam ey
Per açup gitti Rıfat ardınca feryad eyleyin vay

Not 1: Hafız Osman Öge mevcut derleme kayıtlarında bu eseri 1. ve 2. beyiti Divan, 4. beyiti ise Elezber olarak okumuş.Ancak eserin tamamlanması konusunda aynı ekolden gelen sayın Lokman Tasalı'nın icarasından istifade edilerek Divan'ın 3. beyiti (meyan bölümü) ve 5. beyiti (son bölümü) yine sayın Nurettin Demirbaş'ın yazımı iktibas edilerek form tamamlanmıştır.

Not 2: Eserin tamamı bu olmakla birlikte gerek okuyanın ses sahasının dar oluşu gerekse süreden tasarruf söz konusu olduğunda ''Elezber'' bölümü atlanarak okunabilir. Bununla ilgili saz bölümlerinin ilgili yerindeki notlara bakılması gerekiyor. (S. Turhan)

BIRAKTI HAKE HÜSNÜN
AFİTAB-İ ÂLEM ÂRAYI
(HÜZZAM/MUHALİF GAZEL)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarnet
Vasfi Akyol/Keman-Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirtaş

ca nım ah A sa yı
mu ci zi gör kim i ki böl
müş bu der ya yı a man a man a
man a man a man ah
Tempo...
ca nım
(Saz...
Serbest...
Şe ra bı na be lüt fet muh te sip çok kahr i le bak
ma a man a man ah
Mü ked der

kıl ma ak si ti re den ca mı
mu saf fa yı a man a man
da hil a man a man a man a man a man be ni kur ban
Tempo...
(Saz...
Serbest...
Ah ba lam Ye di gün dür ol a yı gör me zem
a hım şe ra riy le kur ban ah
No la kıl sam be na tün
na si le yek san Sü rey ya yı
me det a man a man a man ah
kur ban ah

Aman... Bıraktı hüsnün afitab-i âlem arayı canım
Ah... Götürdü yeryüzünden mu'ciz-i la'lin mesihayı medet aman
aman-aman-aman-aman-aman adan kurban

Ah balam... İki gözden revan olmuş sirişkim kametin şevki canım ah
Asay-ı mucizi görkim iki bölmüş bu deryayı
aman-aman-aman-aman -aman ah canım

Şerab-ı nabe lütfet muhtesip çok kahr ile bakma aman-aman ah
Mükedder kılma aks-i tireden cam-ı musaffayı aman-aman dahil aman
aman-aman-aman-aman beni kurban

Ah balam... Yedi gündür ol ayı görmezem ahım şerariyle kurban ah
Nola kılsam benatünn'as ile yeksan Süreyyayı medet aman
aman-aman ah kurban ah

Ey **Fuzuli** eşk-i seliyle perişan olma sabreyler
Ana hem var ola aher tutup durur mu dünyayı
medet ah-ah yar ey

DİRAHT-İ GÜL ÇEMEN
AB-Ü HAVA MAHZUN BEN MAHZUN
(SABA GAZEL)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarnet
Vasfi Akyol/Keman-Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirtaş

Ah
Be ya nı kıs sa i aş ka
be nim hem dem sa na ey ney a man
a man a man Ah
De ru num da o lan a hu sa da mah zun
ben mah zun can ca
nım (Saz...
Te ni bi mar da ti gi

ka za dan ya re ler var kim a
man De va sın dan ta bi bi can fe za
mah zun ben mah zun me det a
man a man a man De va sın
dan ta bi bi can fe za
mah zun ben mah zun can
ca nım a man ah Te ga fül
et me dil su zi se her fer ya dı za rım dan
me det Ra şit gi bi des ti
du a mahzun benmahzunme det

Ah-ah... Diraht-ı gül çemen ab-ü hava mahzun ben mahzun aman-aman
Ah... Harif-i hemdem-i ehl-i safa mahzun ben mahzun medet aman

Ah... Beyan-ı kıssa-i aşka benim hemdem sana ey ney aman-aman-aman
Ah... Derunumda olan ah-ü sada mahzun ben mahzun canım

Teni bimarda tiğ-i kazadan yareler var kim aman
Devasından tabib-i canfeza mahzun ben mahzun medet aman-aman
Devasından tabib-i canfeza mahzun ben mahzun canım aman ah

Tegafül etme dil-sûz-i seher feryad-ı zarımdan medet
Raşit gibi dest-i dua mahzun ben mahzun medet ah-ah aman-aman

EY FİRAK-İ LEB-İ
CANAN CİĞERİM HÛN ETTİN
(UŞŞAK GAZEL)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarnet
Vasfi Akyol/Keman-Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirtaş

gül gün et tin Ah ah ah
a man a man
Ah Söy le din kim tu tar
şad gö nül ler de ma kam
Söy le din kim tu tar ma kam şad
gö nül ler de ma kam a
man Şad i ken
bu söz i le gön lü mü mah zun
et tin a man a man a man yar
ey (Saz...

Cu ra cu ra mey i çüp zi
be ce mal ar tır dın Cu ra cu ra mey i çüp
zi bi ce mal ar tır dın ah
Ah Zer re zer
re gö zü mün nu ru nu ef zun
et din a man a man a man a man
a man a man yar ey
can ca nım ah

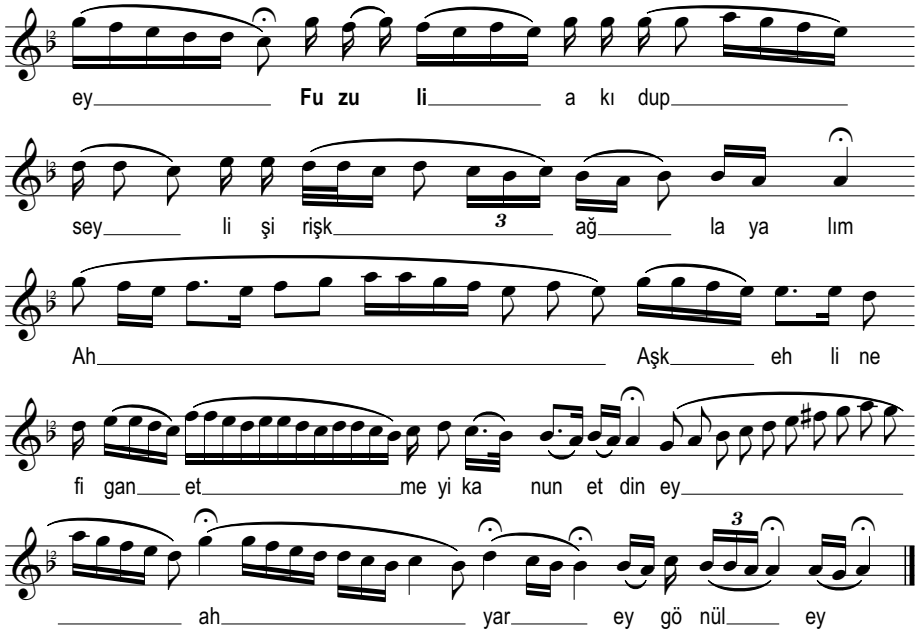

1.
Ah... Aman-aman ah aman
Ah... Ey firak-i leb-i canan ciğerim hûn ettin aman-aman-aman-aman
Ah... Çehre-i zerdimi Hunap ile gülgün ettin ah-ah-ah aman-aman
Ah... Söyledin kim tutar şad gönüllerde makam
Söyledin kim tutar makam şad gönüllerde makam aman
Şad iken bu söz ile gönlümü mahzun ettin aman-aman-aman yar ey
Cür'a-cür'a mey içüp zib-i cemal artırdın
Cür'a-cür'a mey içüp zib-i cemal artırdın ah
Ah... Zerre-zerre gözümün nurunu efzun ettin
aman-aman-aman-aman-aman-aman yar ey can canım
Ah... Ey **Fuzuli** akıdup seyl-i sirişk ağlayalım
Ah... Aşk ehline figan etmeyi kanun ettin ey
ah yar ey gönül ey

HASRETLE BU ŞEB
GÂH UYUDUM GÂH UYANDIM
(MÜSTEZAT)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarnet
Vasfi Akyol/Keman-Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirtaş

Kan ağ la rım iç tik çe me yi bez mi fi ra
ki Bî min ne ti sa ki (Saz...
Pey ma ne gi bi gâ hi do lup gâ hi bo şan
dım Her
ren ge bo yan dım A man a man a
ma nın oy a man (Saz... Yan dım yan dım yan
dım ya na sın yar (Saz...
Ver dim bu ge ce şem i le per
va ne ye hay ret Pür su zi şi has ret (Saz...

Ya nup ya kı lup
gâ hi du rup gâ hi do lan dım
A teş le re yan
dım Dağ lar du man ol du Hal lar ya man ol
du Kaş lar ke man ol du (Saz...
Serbest...
Ah ba lam Der dü e le min çek me ye yok ta
bü tü va nım a man
Ah a man a
man (Saz...

Dil ver dim i se
ben se ni in saf e de san dım a man a man
Tempo...
ah ah Ca nım dan u san
dım (Saz...
Nak di ne i can
el de ge züp deh ri do laş tım Çok şu ha sa taş
tım (Saz...
Per tev di li bi
ça re ye bir ça re a ran dım

Hasretle bu şeb gâh uyudum gâhi uyandım / Hep ol mehi andım
Eğlence edüp hab-ü hayalin oyalandım / Ta subha dayandım
Aman-aman-aman-aman
Yandım-yandım-yandım yanasın yar
Kan ağlarım içtikçe mey-i bezm-i firakı / Bi minnet-i saki
Peymâne gibi gâhi dolup gâhi boşandım / Her renge boyandım
Aman-aman-amanın oy aman
Yandım-yandım-yandım yanasın yar
Verdım bu gece şem ile pervaneye hayret / Pür-süziş-i hasret
Yanıp yakulup gâhi durup gâhi dolandım / Ateşlere yandım
Dağlar duman oldu
Hallar yaman oldu
Kaşlar keman oldu
Ah balam... Derd-ü elemin çekmeğe yok tab-ü tüvanım aman / ...
ah aman-aman
Dil verdim ise ben seni insaf ede sandım
aman-aman ah-ah Canımdan usandım
Nakdine-i can elde gezüp dehri dolaştım / Çok şuha sataştım
Pertev dil-i bîçareye bir çare arandım / Bin derdi kazandım
Aman-aman-aman-aman
Yandım-yandım-yandım yanasın yar
Dağlar duman oldu
Hallar yaman oldu
Kaşlar keman oldu

MERHEM KOYUP ONARMA
SINEMDE KANLI DAĞI
(İBRAHİMİ GAZEL)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarnet
Vasfi Akyol/Keman-Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirtaş
Salih Turhan

Serbest...
A ğam Uy muş
cü nu na gön lüm eb ru der
Tempo...
me hi nev kur ban (Saz...
52
Serbest...
Ah ah Ne i ti bar
a na kim seç mez ka ra da na ğı
a man a man yan dım a man a man
a man a man a man a man

Tempo...
(Saz...
Serbest...
Ah a ğam Zül
fi si yah sa nem ler ol muş se nin e si
rin a man Of
Aş kın da her bi ri nin
öz zül fü boy nu ba ğı a man
a man a man
a man a man a man
a man kur ban

Ağam... Merhem koyup onarma sinemde kanlı dağı can-can
Ah... Söndürme öz elinle yandırdığın çırağı
medet aman-aman-aman-aman Hüdam

Ağam... Uymuş cününa gönlüm ebru der meh-i nev kurban
Ah-ah... Ne itibar ana kim seçmez karadan ağı
aman-aman yandım aman-aman-aman-aman-aman-aman

Ah ağam... Zülf-i siyah sanemler olmuş senin esirin aman
Of... Aşkında her birinin öz zülfü boynu bağı
aman-aman-aman-aman-aman-aman-aman-aman kurban

Ah... Devran havadisinden yok pakimiz **Fuzuli**
Ah... Dar-ül emanımızdır meyhaneler bucağı medet
aman-aman-aman-aman-aman

ÖYLE SERMESTİM Kİ
İDRAK ETMEZEM DÜNYA NEDİR
(BAYATİ GAZEL)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarnet
Vasfi Akyol/Keman-Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirtaş

2

(Saz...
Ah Ger çi ca nan dan di li şey da i çin kâm is te rim
me det a man a man a man
Ah Sor sa ca nan bil me zem kâm i di li
şey da ne dir me det a man a man
a man a man yan dım a man a man
(Saz...

Hik me ti dün ya ve ma fi ha bi len a
rif de ğil a man a man a man Ah
A rif ol dur bil me ye
dün ya ve ma fi ha ne dir a man a man
a man 3 yan dı ma man a man
A hü fer ya dın Fu zu
li in ci düp tür a le mi
Ker be la yı aşk i le hoş nut
i sen kav ga ne dir me det a man a man a man ah

4

1.

Ah balam... Öyle sermestim ki idrak etmezem dünya nedir aman ah
Ben kimem sakî olan kim bade-i sahba nedir medet aman-aman-aman
yandım aman-aman-aman-aman-aman

2.

Ah... Gerçi canandan dil-i şeyda için kâm isterim medet aman-aman-aman
Ah... Sorsa canan bilmezem kâm-i dil-i şeyda nedir medet aman-aman
aman-aman yandım aman-aman

3.

Hikmet-i dünya ve mafiha bilen arif değil aman-aman-aman
Ah... Arif oldur bilmeye dünya ve mafiha nedir aman-aman-aman
yandım aman-aman

4.

Ah-ü feryâdın **Fuzuli** incidüptür âlemi
Kerbelây-ı aşk ile hoşnut isen kavga nedir medet aman
aman-aman ah-ah yar ey

PEMBE-İ DAĞ-I CÜNUN İÇRE
NİHANDIR BEDENİM

(NEVRUZ GAZEL)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarnet
Vasfi Akyol/Keman-Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirtaş

Ah Ca nı ca nan di le
miş ver me mek ol maz
ey dil a man a man Ver me
mek ol maz ey dil a man a man
(Saz...
Ne ni za
ey le ye lim
ol ne se nin dir ne be nim

me det a man a man yan dım a man a man a
man a man man can
ca nım (Saz...
Ah ba lam Tav kı zen ci ri cü
nun da i re i dev let tir a man
a man a man
(Saz...
Ah Ne re va kim
be ni an dan a yı ra za fi te nim

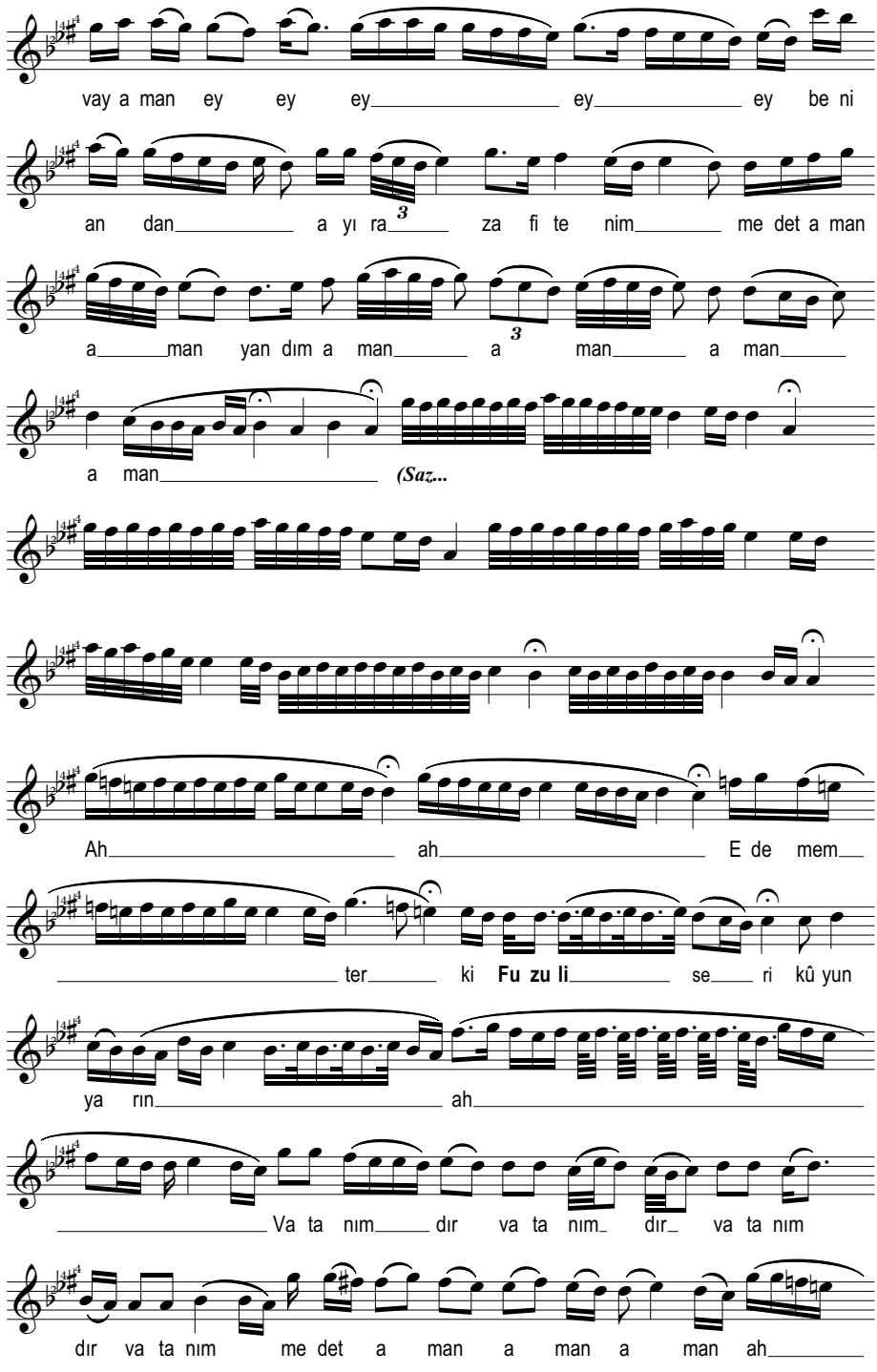
vay a man ey ey ey ey ey be ni
an dan a yı ra za fi te nim me det a man
a man yan dım a man a man a man
a man (Saz...
Ah ah E de mem
ter ki Fu zu li se ri kû yun
ya rın ah
Va ta nım dır va ta nım dır va ta nım
dır va ta nım me det a man a man a man ah

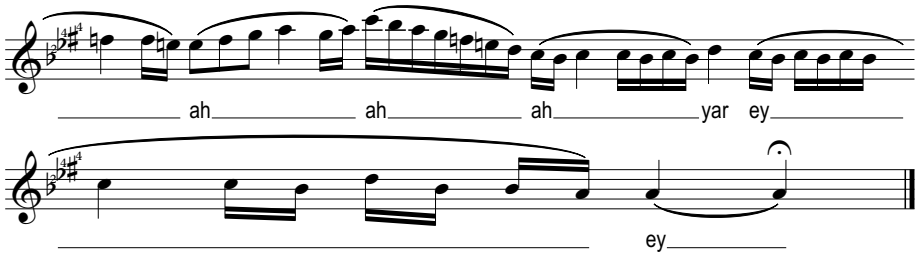

1.

Ah... Penbe-i dağ-ı cünun içre nihandır bedenim
Ah... Diri oldukça libasım budur ölsem kefenim
medet aman-aman-aman-aman

2.

Ah... Canı canan dilemiş vermemek olmaz ey dil aman-aman
Ne niza eyleyelim ol ne senindir ne benim medet aman-aman
yandım aman-aman-aman-aman can canım

3.

Ah balam... Tavk-ı zencir-i cünun daire-i devlettir aman-aman-aman
Ah... Ne reva kim beni andan ayıra za'f-i tenim vay aman ey-ey-ey-ey-ey
beni andan ayıra zaf'i tenim medet aman
aman yandım aman-aman-aman-aman

4.

Ah-ah... Edemem terk-i **Fuzuli** ser-i kûyun yarın ah
Vatanımdır-vatanımdır-vatanımdır vatanım medet aman
aman-aman ah-ah-ah-ah yar ey-ey

Not: Nevruz olarak bahsi geçen gazelin makam yapısı bir nev'i Türk Musikisinde kullandığımız Karcığar makamı dizisine benzemektedir. Ancak kesin olarak şu makama tekabül ediyor diyemiyoruz.

SANA DİL VERDİM İSE YIK DA HARAB ET Mİ DEDİM

(HÜSEYNİ GAZEL)

Yöresi: Elazığ
Kaynak: Enver Demirbağ

Derleyen: Muzaffer Ertürk
Notalayan: Savaş Ekici

fi fa ne de dim se sa na ben
a man ah ah
ah a man A man Rü ka ba bez mi ne
gir nu şi şa rap et mi de dim
Ah Rü ka ba
bez mi ne gir nu şi şa rap
et mi de dim me det ey ey
ah ah a man
yar ey ey ey

Aman... Sana dil verdim ise yık da harab et mi dedim
aman ah-ah aman
Ah... Nar-ı hicre ciğerim yak da kebap et mi dedim
medet ey-ey ah aman-aman-aman
Aman... Gel de zevkeyle afifane dedimse sana ben
aman ah-ah-ah aman
Aman... Rükaba bezmine gir nuş-i şarap et mi dedim
Ah... Rükaba bezmine gir nuş-i şarap et mi dedim
medet ey-ey ah-ah aman yar ey-ey-ey

ŞİMDİLİK SERDE
HUMAR-I NEŞE-İ MUZMAR DA VAR
(HİCAZ GAZEL)

Yöresi: Harput/Elazığ
Kaynak: Hafız Osman Öge/Ses
Şükrü Canaydın/Klarnet
Vasfi Akyol/Keman-Ud

Derleyen: İshak Sunguroğlu
Notalayan: Nurettin Demirtaş

of a man a man
Ah Nec mi ha lin sey ri ne
di va ne o lup tur müş te ri
a man a man a man a man
Ah Ey ka mer
ruh bu sa a det
han gi sâd ah ter de var
me det ey
a man a man a man a man Ah ah
Düş tü mi ra tı sü vey da yı di le
sev da yı yar Ah

Of-of-of ah-ah aman-aman
Ah... Şimdilik serde humar-ı neşe-i muzmar da var aman-aman
Ah-ah... Bende hicr-i kâkülünden başka derd-i ser de var
aman of-of-of aman-aman

Ah... Necm-i halin seyrine divâne oluptur müşteri aman-aman-aman-aman
Ah... Ey kamer-ruh bu saadet hangi sâd-ahterde var
medet ey-ey- aman-aman-aman-aman

Ah... Düştü mirat-ı süveyday-ı dile sevday-ı yar ah aman-aman
Ah... Remziya zannım budur meylin senin esmerde var aman
Ah... Remziya zannım budur meylin senin esmerde var aman ah-ah
(medet ey ah-ah-ah aman-aman-aman)

ŞANLIURFA
TÜRKÜLER

ŞANLIURFA DİVAN AYAĞI

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mahalli Topluluk

Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Notalayan: Muzaffer Sarısözen

ALAYDIM ELİN ELİME

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mahmut Güzelgöz

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

2.
Başına örtmüş valalar
Yüreğim başı yaralar
Korkaram seni alalar
Kurbanın olam yar senin
Hayranın olam yar senin

3.
Başına örtmüş kırmızı
Göğsüne takmış nergizi
Sevdiğim Urfalı kızı
Kurbanın olam yar senin
Hayranın olam yar senin

ARAP ATI GİBİ SALLAR BAŞINI

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mahmut Güzelgöz

Derleyen : Osman Güzelgöz
Notalayan : Salih Turhan

2.
Arap atı binme ile yorulmaz
Beşli mavzer bir genç vurulmaz
Üç beş altın ile bir yar sevilmez
Vermem seni yad ellere ellere vay vay sürmelim vay
Kaşı gözü kirpikleri belalım vay vay sürmelim vay

AYAĞINA GİYMİŞ KARA YEMENİ

Söz: Cemil Cankat
Müzik: Cemil Cankat

Notalayan: Muzaffer Sarısözen

1.
Ayağına giymiş kara yemeni
Sallanma sevdiğim öldürdün beni
Dünya düşman olsa severim seni
Meğer kurşun ile vursunlar beni
Sen bir yana ben bir yana yan yana
Kaşlar kara gözler benzer ceylana
2.
Dere kenarında bir ev yapmışam
Kerpicim tükenmiş naçar kalmışam
Bir yâr için çok cefalar çekmişem
Sen bir yana ben bir yana yan yana
Sen bir yana ben bir yana yan yana
Kaşlar kara gözler benzer ceylana

BAĞDA GÜLLER AÇIYOR

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Cemil Cankat

Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Notalayan: Muzaffer Sarısözen

1.
Bağda güller açıyor
Gülüm benden kaçıyor
Gülüm harmanı gezer
Yüreğim de acıyor
Aman aman bağda gül
Şakı şakı bağda gül
Birazıcık beriye
Harmanlıkdan geriye
2.
Bağda gülün sarısı
Geldi gece yarısı
Yirmisine basınca
Oldu efe karısı
Aman aman bağda gül
Şakı şakı bağda gül
Birazıcık geriye
Harmanlıkdan beriye

BAHÇAYA KUZU GİRDİ

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mahmut Güzelgöz

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

2.
Bahçaya kuzu girdi yâr yâr aman yâr aman
Tüyü kırmızı girdi aman aman halim yaman
Seni sevdim seveli yâr yâr aman yâr aman
Kalbime sızı girdi aman aman halim yaman

2.
Bahça bar verende gel yâr yâr aman yâr aman
Ayva nar verende gel aman aman halim yaman
Hasta düştüm gelmedin yâr yâr aman yâr aman
Bari can verende gel aman aman halim yaman

BALIKLI GÖLDE
(BABASI AZER)

Söz: Musa Kaldı
Müzik: Musa Kaldı

Notalayan: Mehmet Görgün

1.	2.	3.	4.	5.
Ah...	Ah...	Ah...	Ah...	Ah...
Ataşı suya	Odunlar balık	Bir sinek sakat	Katında tahtı	Tesbihler elde
Nemrud'a rüya	Yaradan Halık	Oldu musallat	Açıktı bahtı	Dualar dilde
Ced'dül Enbiya	İstersen sağlık	Nemrud'a cellad	Gelmişti vakti	Kabul oluyor
Balıklı gölde	Balıklı gölde	Balıklı gölde	Balıklı gölde	Balıklı gölde

BEN BİR YAKUP İDİM KENDİ HALIMDA
(ÇİFTE ÇEŞİTLEMESİ)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mahmut Güzelgöz

Derleyen: Lütfi Emiroğlu
Notalayan: Salih Turhan

2.
Yusufum hocada okuma oldu yâr yâr yâr
O'nun bülbül dili şakımaz oldu
Alnındaki nûru berk urmaz oldu yâr yâr yâr
Ağlar Yakup ağlar Yusufum diye
Gitti de gelmedi vah yavrum diye

3.
Bir bezirgân geldi üç aylık yoldan yâr yâr yâr
Çıkarttı Yusuf'u sarnıçtan kuy(u)dan
Kerem kâni kıldı Mısır'a sultan yâr yâr yâr
Ağlar Yakup ağlar Yusufum diye
Gitti de gelmedi vah yavrum diye

BEN BU DAĞIN AĞACİYAM
(ÇİFTE)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Ahmet Yılmaztaş

Derleyen: Yavuz Tapucu
Notalayan: Yücel Paşmakçı

1.
Ben bu dağın ağaciyam
Hem datliyam hem aciyam
Ben Mevla'nın muhtaciyam
Gel gör beni aşk neyledi
Gel gör beni aşk neyledi
Derde giriftar eyledi

2.
Beni bu dağda buldular
Kolum kanadım kırdiler
Garip olduğum bildiler
Gel gör beni aşk neyledi
Derde giriftar eyledi

BÜLBÜLÜN GÖĞSÜ AL OLUR

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mehmet Toptan

Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Notalayan: Muzaffer Sarısözen

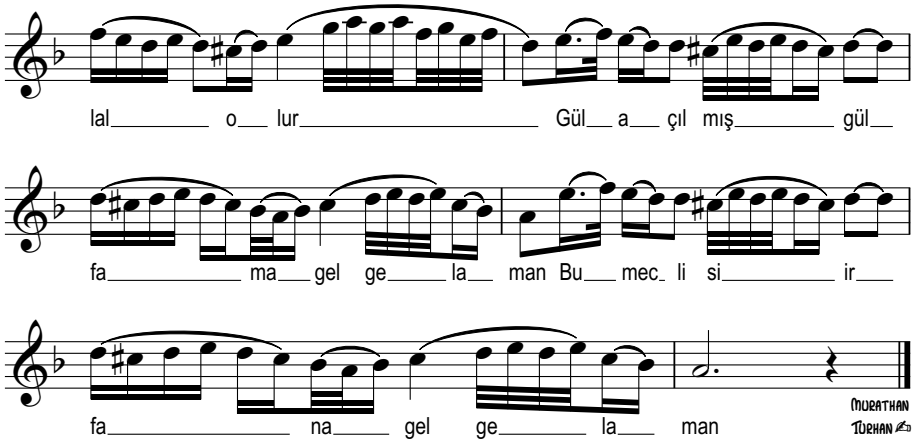

1.
Bülbülün göğsü al olur
Gerdanda çifte hal olur
Bülbül onbir ay lal olur
Gül açılmış gülfama gel, gel aman
Bu meclis-i irfana gel, gel aman
2.
Bülbül bir küçücek kuştur
Seher ötüşü ne hoştur
Bülbül onbir ay sarhoştur
Gül açılmış gülfama gel, gel aman
Bu meclis-i irfana gel, gel aman
3.
Bülbül daldan dala seker
Gözyaşların güle döker
Bülbül onbir ay ah çeker
Gül açılmış gülfama gel, gel aman
Bu meclis-i irfana gel, gel aman

CABUR DAĞDAN KUŞ GELİYOR
(AĞIT)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mustafa Savaş

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

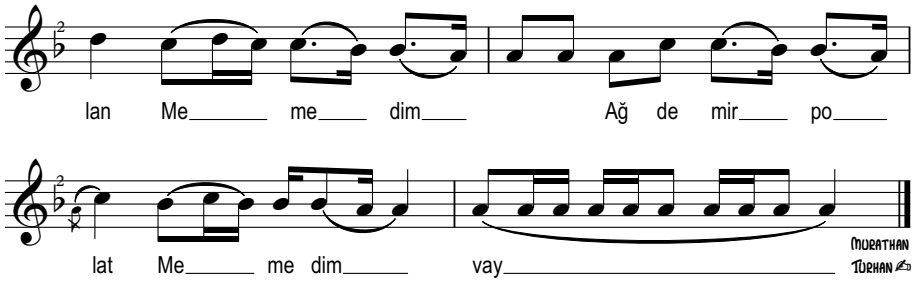

1.
Cabur dağdan kuş geliyor
Mavzer sesi hoş geliyor
Bölük bölük giden asker
Geri dönmüş boş geliyor
Yazık oldu genç yaşına, vay
Memedim aslan Memedim
Memedim civan Memedim
Dağlarda ceylan Memedim
Ağ demir polat Memedim, vay

2.
Cabut dağın mağarası
Şen olsun Urfa kalası
Bir yanını dert çürüttü
Bir yanı mavzer yarası
Yazık oldu genç yaşına, vay
Memedim aslan Memedim
Memedim civan Memedim
Dağlarda ceylan Memedim
Ağ demir polat Memedim, vay

3.
Cabur dağda bağ olur mu
Kara yazı ağ olur mu
Bunca sene gurbet gezen
Yüreğinde yağ olur mu
Yazık oldu genç yaşına, vay
Memedim aslan Memedim
Memedim civan Memedim
Dağlarda ceylan Memedim
Ağ demir polat Memedim, vay

ÇAY İÇİNDE ADALAR

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Tahir Oturan (Mukîm Tahir)

Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Notalayan: Muzaffer Sarısözen

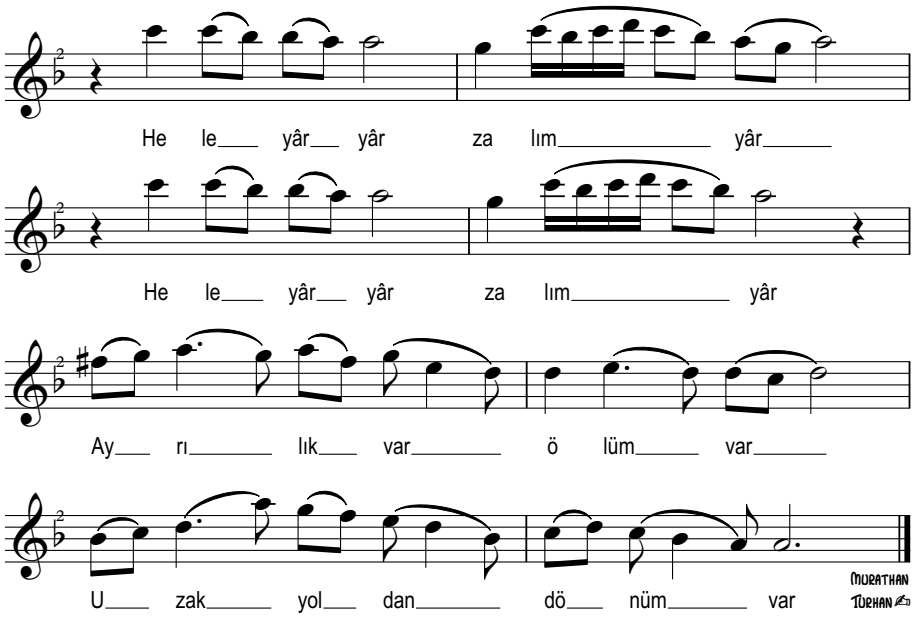

1.
Çay içinde adalar
Sakî doldur bâdeler
Şirin canıma gelsin
Sana gelen kadalar
Hele yâr yâr zalım yâr
Ayrılık var ölüm var
Uzak yoldan dönüm var
2.
Çay içinde eşme çok
Tabip yaram deşme çok
Ben dedim sen olasın
Bana göre aşna çok
Hele yâr yâr zalım yâr
Ayrılık var ölüm var
Uzak yoldan dönüm var
3.
Çay içinde yarpızlar
Yüreğim başı sızlar
Bezenmiş suya gider
Allı yeşilli kızlar
Hele yâr yâr zalım yâr
Ayrılık var ölüm var
Uzak yoldan dönüm var

DÖN BERİ DÖN BERİ DE YÜZÜN GÖREYİM

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Bakır Yurtsever

Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Notalayan: Muzaffer Sarısözen

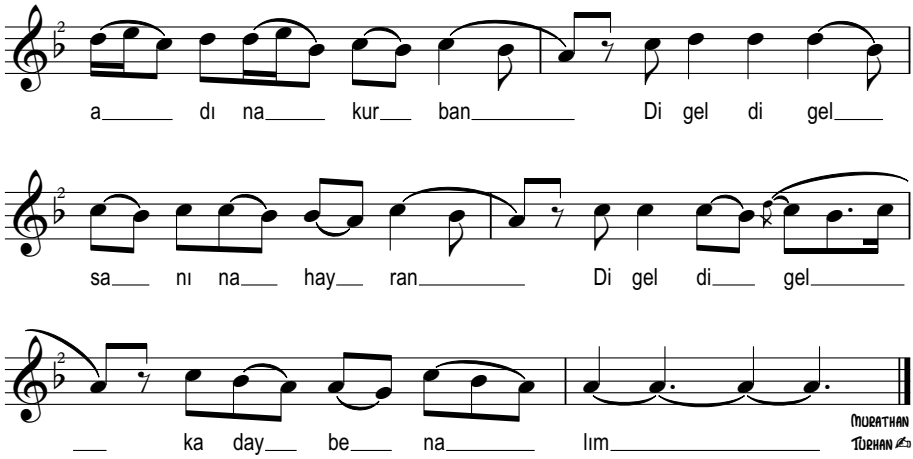

1.
Dön beri dön beri de yüzün göreyim
Yüzün görenlere kurban olayım
Gel gülüm gel di gel gel
Gel şirin gel ha gel gel
Di gel di gel adına kurban
Di gel di gel sanına hayran
Di gel di gel kaday ben alam
2.
Evlerinin önü de paşa makamı
Çıkmaz kalem ile yazdım vefamı
Gel gülüm gel di gel gel
Gel şirin gel ha gel gel
Di gel di gel adına kurban
Di gel di gel sanına hayran
Di gel di gel kaday ben alam
3.
Bir amanatım var sana vereyim
Gidem yâr eğlnem belki gelmeyem
Gel gülüm gel di gel gel
Gel şirin gel ha gel gel
Di gel di gel adına kurban
Di gel di gel sanına hayran
Di gel di gel kaday ben alam

EL ZANNEDER BEN DELİYEM

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mahmut Güzelgöz

Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Notalayan: Muzaffer Sarısözen

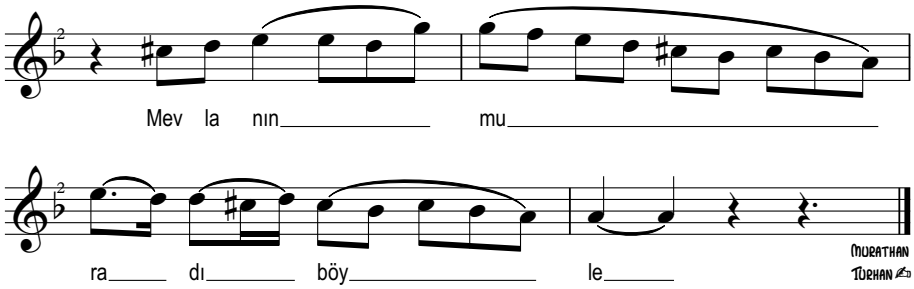

1.
El zanneder ben deliyem aman aman
Dost bağının bülbülüyem
Ben o yârın meftunuyam aman aman
Gönül sabreyle sabreyle
Mevlâ'nın muradı böyle
2.
Gül idim sarardım soldum aman aman
Yana yana ben kül oldum
Dermansız derde düş oldum aman aman
Gönül sabreyle sabreyle
Mevlâ'nın muradı böyle

EVLERİNDE VAR BADİYA

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Aziz Çekirge

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

1.
Evlerinde var badiya, sen niye gelmezsen
Şeker yedirrem duduya, sen niye gelmezsen
Elinden gettim kadıya, sen niye gelmezsen
Sen şeker yârim güzen canım niye gelmezsen

2.
Evlerinde vardır arış, sen niye gelmezsen
Eşkin verir karış karış, sen niye gelmezsen
Azıcık ta benden konuş, sen niye gelmezsen
Sen şeker yârim güzen canım niye gelmezsen

3.
Evlerinde vardır kuyu, sen niye gelmezsen
Kuyudan çekerler suyu, sen niye gelmezsen
Her güzelin var bir huyu, sen niye gelmezsen
Sen şeker yârim güzen canım niye gelmezsen

EVLERİNİN ÖNÜ YOLDUR YOLAKTIR

Yöresi: Şanlıurfa - Siverek
Kaynak: Mehmet Çelikkanat
Faruk Uğurlu

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

1.
Evlerinin önü yoldur yolaktır
Başımızda dönen dektir dolaptır
Ellerin huriyse benim melektir
Ben yarıma neler neler alayım
Ben yarıma neler neler alayım
Ben yarıma ipek mendil alayım
Darılmışsa gidip hatrın sorayım
Ayrılığa yoktur benim dayağım
2.
Evlerinin önü kahve dibegi
Dibeğe vurdukça oynar yüregi
Ne sen gelin oldun ne ben güvegi
Ben yarıma neler neler alayım
Ben yarıma neler neler alayım
Ben yarıma ipek mendil alayım
Darılmışsa gidip hatrın sorayım
Ayrılığa yoktur benim dayağım
3.
Evlerinin önü bulgur sokusu
Yel estikçe gelir yarin kokusu
Yarim küçücüktür cilve kutusu
Ben yarıma neler neler alayım
Ben yarıma neler neler alayım
Ben yarıma ipek mendil alayım
Darılmışsa gidip hatrın sorayım
Ayrılığa yoktur benim dayağım

FELEK SEN NE FELEKSEN
(AĞLA GÖZLERİM)

Söz: Abdullah Balak
Müzik: Abdullah Balak

Notalayan: Mehmet Özbek

1.
Felek sen ne feleksen
Bağrım ettin eleksen
Aldın gül yüzlü yârı
Daha neme gereksen
Elbet yüzüm gülecek
Gözyaşlarım dinecek
Bu karanlık günlerin
Bir gün sonu gelecek

2.
Herkes bahtıyar felek
Tâlihi yâver felek
Bizi bir gün görmeden
Ettin ihtiyar felek
Ağla gözlerim
Sızla gözlerim
Ben felek vurgunuyam
Yanar gezerim

3.
Feleğin bir günü var
Köşkünde düğünü var
Şükredelim bu güne
Bundan beter gün var
Ağla gözlerim
Sızla gözlerim
Ben felek vurgunuyam
Yanar gezerim

FIRAT KENARININ İNCE DUMANI
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mahmut Güzelgöz

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

1.
Fırat kenarının ince dumanı
Dağlara yayılır seher zamanı
Ben yârimden kestim artık gümanı
Bülbül bülbül ne ağlarsın yuvan mı yoktur
Bülbül bülbül yoksa benim gibi sızlar yaran mı çoktur
Bülbül şu dağlardan aşalım
Di gel gel ağlaşalım karşı karşıya
2.
Fırat kenarında koyunlar kuzular
Yanıma gelmiyor gelinler kızlar
Değmeyin yarama derindir sızlar
Bülbül bülbül ne ağlarsın yuvan mı yoktur
Bülbül bülbül yoksa benim gibi sızlar yaran mı çoktur
Bülbül şu dağlardan aşalım
Di gel gel ağlaşalım karşı karşıya

NOT: Bu türkünün Kerkük özü Saadettin Kaynak'ın Tahirbuselik makamındaki şarkısıdır. Ancak bu durumuyla türküleşerek Şanlıurfa'ya özgülenmiştir. (S. Turhan)

GARDAŞ GİTMEM DİYARBEKİR DÜZÜNE

Söz: Cemil Cankat
Müzik: Cemil Cankat

Notalayan: Muzaffer Sarısözen

2.
Gardaş o dağlarda dağların mı var aman...
Mor sümbüllü güllü bağların mı var nenni...
Gurbet elde sana ağların mı var
Gardaş kalk gidelim sılaya doğru

3.
Cihan köprüsünü aşıp geçelim aman...
Başpınar'ın karlı suyun içelim oy oy...
Gurbet kalesini tezce geçelim
Gardaş kalk gidelim sılaya doğru

GARİP BİR KUŞTU GÖNLÜM

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Bakır Yurtsever

Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Notalayan: Muzaffer Sarısözen

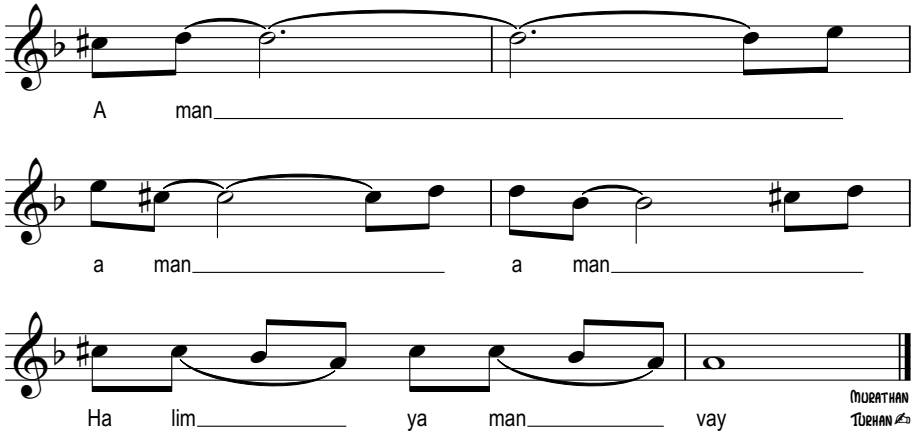

1.
Garip bir kuştu gönlüm yâr
Elimden uçtu gönlüm
Saçının tellerine loy
Takıldı düştü gönlüm
Aman aman aman
Halim yaman vay
2.
Beklerem erken seni yâr
Güller açarken seni
Gel gidelim bahçeye loy
Sen gül kokla ben seni
Aman aman aman
Halim yaman vay
3.
Suya düştü gülümüz yâr
Ötmüyor bülbülümüz
Bir kuru sevda yüzünden
Zaya getti ömrümüz
Aman aman aman
Halim yaman vay

GECELER YARİM OLDU

Söz: Cemil Cankat
Müzik: Cemil Cankat

Notalayan: Emin Aldemir

1.
Geceler yarim oldu aman aman garibem
Ağlamak kârım oldu aman aman garibem
Her dertten yıkılmazdım aman aman garibem
Sebebim zâlim oldu aman aman garibem

2.
Bayram gelmiş neyime aman aman garibem
Kan damlar yüreğime aman aman garibem
Yaralarım sızlıyor aman aman garibem
Doktor benim neyime aman aman garibem

GELE GELE GELDİK BİR KARA TAŞA

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Tahir Oturan (Mukîm Tahir)

Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Notalayan: Muzaffer Sarısözen

2.
Nice sultanları tahttan indirir
Nicesinin gül benzini soldurur
aman efendim
Niceleri dönmez yolda gönderir
Bir ayrılık bir yoksulluk bir ölüm
aman efendim

3.
Karac'oğlan der ki konduk göçülmez
Acıdır ecel şerbeti içilmez
aman efendim
Üç derdim var birbirinden seçilmez
Bir ayrılık bir yoksulluk bir ölüm
aman efendim

HABEŞ'İN BAĞINDA VURDULAR BENİ

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mahmut Güzelgöz

Derleyen: MİFAD
Notalayan: Salih Turhan

1.
Habeş'in bağında vurdular beni
Yârın çevresinde sardılar beni
Bir domurcak gül iken soldurdun beni
Kör ola kör ola düşman kör ola
Elindeki gonca güller har ola
2.
Habeş'in bağında lele bülbüller öter
O yârın sevdası başımda tüter
Yârından ayrılmak lele ölümden beter
Kör ola kör ola düşman kör ola
Elindeki gonca güller har ola

HARMAN YERİ SÜRSELER

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Hilmi Ersoy

Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Notalayan: Muzaffer Sarısözen

1.
Harman yeri sürseler oy Sanem vuy Sanem
Yerine gül ekseler esmer kaday ben alım
Bahtılı kız başına oy Sanem vuy sanem
Sevdiğine verseler esmer kaday ben alım

2.
Harman yeri yaş yeri oy Sanem vuy Sanem
Yavaş yeri hoş yeri esmer kaday ben alım
Gel beraber gezelim oy Sanem vuy sanem
Sevdiğim gitme geri esmer kaday ben alım

HAYATLARI DEĞİR Mİ
(EŞREF)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Bedirhan Kırmızı

Derleyen: Yavuz Tapucu
Notalayan: Yücel Paşmakçı

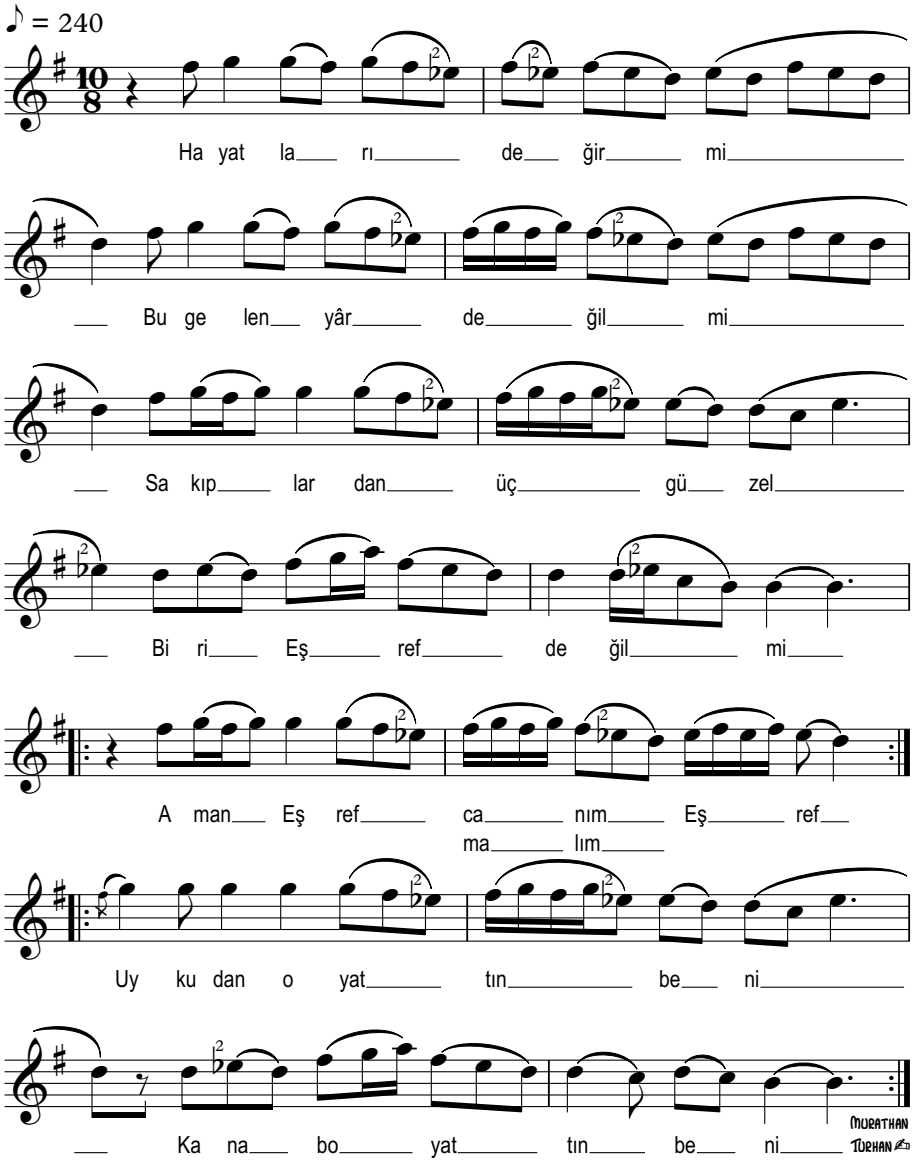

1.
Hayatları değir mi
Bu gelen yâr değil mi
Sakıplardan üç güzel
Biri Eşref değil mi
Aman Eşref canım Eşref
Aman Eşref malım Eşref
Uykudan oyattın beni
Kana boyattın beni
2.
Gele mi yâr gele mi
Yâr yanıma gele mi
Seni sevdim seveli
Oldum yürek veremi
Aman Eşref canım Eşref
Aman Eşref malım Eşref
Uykudan oyattın beni
Kana boyattın beni
3.
Hayatlarında durdum
Aradım yâri buldum
Eğildim ki öpeyim
Yâri uykuda buldum
Aman Eşref canım Eşref
Aman Eşref malım Eşref
Uykudan oyattın beni
Kana boyattın beni

KALEMİ KAŞTA KOYDUN
(EMİNEM)

Söz: Mehmet Ataç
Müzik: Mehmet Ataç

Notalayan: Salih Turhan

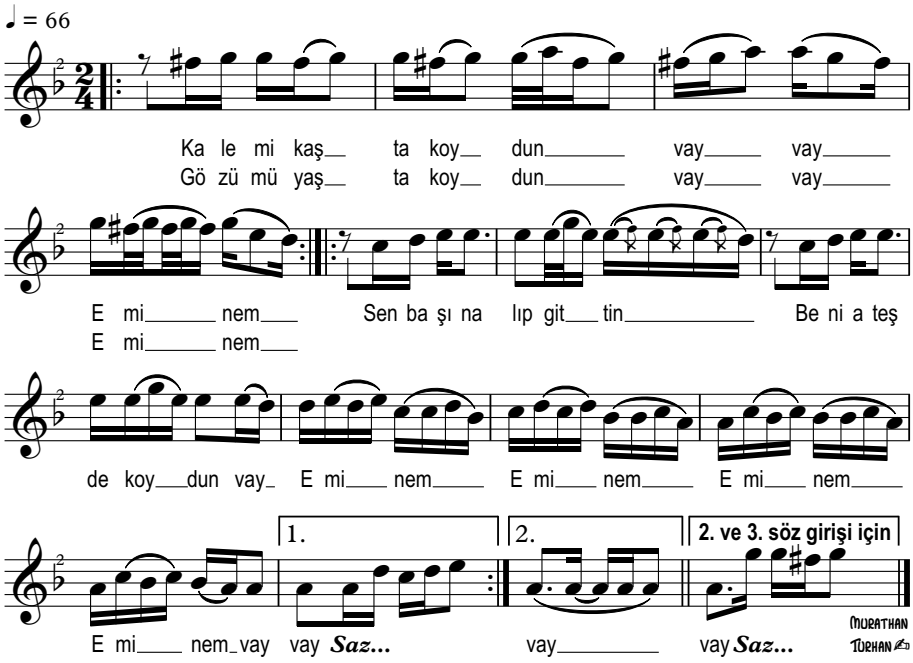

2.
Sabah oldu uyan yâr, vay vay Eminem
Bağrıma gam koyan yâr, vay vay Eminem
Beni derbeder ettin
El sözüne uyan yâr, vay
Eminem Eminem Eminem Eminem vay vay

3.
Gel benim nazlı yârim, vay vay Eminem
Gönlümün tahtı yârim, vay vay Eminem
Yüzünde göz izi var
Sana kim baktı yârim, vay
Eminem Eminem Eminem Eminem vay vay

KARA ÇADIRIN KIZI

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Lütfi Emiroğlu

Derleyen: Osman Güzelgöz
Notalayan: Yaşar Doruk

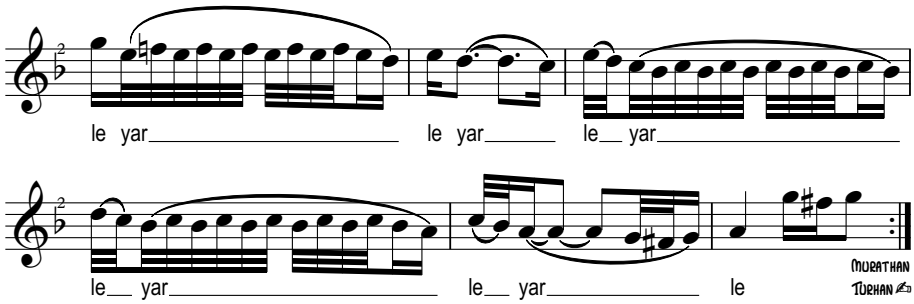

2.
Kara çadır var benim
Yüzüğüm var dar benim
Bu Urfa'nın içinde
Kara gözlü yâr benim
Le yar le yar le yar le yar
Le yar le yar le yar le

3.
Kara çadır kıldandır
Yâr yanağı güldendir
On iki gelin sevdim
Her biri güldendir
Le yar le yar le yar le yar
Le yar le yar le yar le

4.
Çadırı beş direkli
Yârim çatal yürekli
El edip çağırsaydım
Çıkmaz beyaz bilekli
Le yar le yar le yar le yar
Le yar le yar le yar le

KARA KÖPRÜ NARLIKTIR

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mustafa Savaş

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

1.
Kara köprü narlıktır le
Havar dile dile le dile le le le
Gözellik bir varlıktır le
Öldüm dile dile le dile le le le
Şal aba geyinenler le
Havar dile dile le dile le le le
Sevdiğine lâyıktır le
Öldüm dile dile le dile le le le

2.
Kala altı mağara le
Havar dile dile le dile le le le
İpek sardım darağa le
Öldüm dile dile le dile le le le
Ben dedim yakın olsun le
Havar dile dile le dile le le le
Felek sardı ırağa le
Öldüm dile dile le dile le le le

3.
Dağlara lâle düştü le
Havar dile dile le dile le le le
Güle velvele düştü le
Öldüm dile dile le dile le le le
Öldüğüme acımam le
Havar dile dile le dile le le le
Yâr elde ele düştü le
Öldüm dile dile le dile le le le

KINIFIR BEDRENG OLUR
(KAN GELİR HER GÖZ YAŞIMDAN)

Söz: İbrahim Özkan
Müzik: İbrahim Özkan

Notalayan: Salih Turhan

1.
Kan gelir her göz yaşımdan gülüm aman
Ne çektim cahil başımdan
Tutacak dalım kalmadı
Ağlaram can can can can ataşından
Kınıfır bedreng olur
Aşka düşen deng olur
İsterem başıya gele
Ah bi gele vah bi gele
Göresen ne reng olur
2.
Yâr uzakta gözüm görmez gülüm aman
Uzadıram elim yetmez
Hasretini çektim ama
Sözlerim çok çok çok çok dilim dönmez
Kınıfır bedreng olur
Aşka düşen deng olur
İsterem başıya gele
Ah bi gele vah bi gele
Göresen ne reng olur

NE ÇEMEN NE SAYEYİ GÜL

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Tahir Oturan (Mukîm Tahir)

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

ne sa ye yi gül Ne ba har ne bu yi sün
bül Ne ba har ne bu yi sün bül Saz...
Ba na vas fın et me bül
Ya ley li bir da ha ya ley
bül Ba na vas fın Ba na vas fın et me bül
li Ya ley li Ya ley li beş da ha ya ley
bül Be ne si ri ka kül ya re Can kur ban
li E let tin kan dır dın be ni Gö zet tin
1.
2.
o şi ve kâ re Saz... re Saz...
yan dır dın be ni
MURATHAN TURHAN

1.
Ne çemen ne saye-i gül
Ne bahar ne buy-i sümbül
Bana vasfın etme bülbül
Ben esir-i kâkül yâre
Can kurban o şivekâre
Ya leyli bir daha ya leyli
Ya leyli beş daha ya leyli
El ettin kandırdın beni
Göz ettin yandırdın beni
2.
Gel benim kâkülü kemendim
Boyu boyuma menendim
Sen benim ağam efendim
Ben esir-i kâkül yâre
Can kurban o şivekâre
Ya leyli bir daha ya leyli
Ya leyli beş daha ya leyli
El ettin kandırdın beni
Göz ettin yandırdın beni

ORDUMUZ GİTTİ MUŞ'A DAYANDI
(SAVAŞ AĞITI)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Bakır Yurtsever

Derleyen: Osman Güzelgöz
Notalayan: Mehmet Özbek

2.
Hasan Kalası bir uca kala
Etrafı aney kanlı Kerbela
Yüzbaşım gitti dönmedi halâ
Ağlama aney belki gelirem
Ruz-i mahşerde seni görürem
3.
Estere bindim oldum süvari
Bir anam vardır başı belalı
Bir çavuş düşmüş mavzer yaralı
Ağlama aney belki gelirem
Ruz-i mahşerde seni görürem

PALA REMZİ
(TÜFENK ALDIM ÇIKTIM KEKLİK AVINA)

Söz: Arif Çelik
Müzik: Arif Çelik

Notalayan: Arif Çelik

2.
Remzi yücelerden çıkıp bakarmış
Ara sıra İlhanına uğrarmış
Mevla tek hükümdar, O'dur var eden
Varıp görün ne yürekler yaratmış vay vay...
Aleme bir gül gerek
Yiğitlere pir gerek
Menzile varmak için
Remzi'yi bilmek gerek

PENCEREDEN EL EDER
(HAYDİ CANIM DURMA GEL)

Söz: Abdulkadir Algın
Müzik: Abdulkadir Algın

Notalayan: Salih Turhan

3.
Bugün hava bulanık
Sevda başa dolanık
Eller şirin yuhuda vay
Ben kalmışam uyanık
Haydi canım (yavrum) durma gel
Pencereye vurma gel
Eli uyandırma gel

SARI ÇİÇEK MOR MENEVŞE HARMANI

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mahmut Güzelgöz

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

1.
Sarı çiçek mor menevşe harmanı
Henüz gelmiş sarılmanın zamanı vay vay
Çıkar balam koynundaki gürmanı
Korkma balam korkma seni yemezler içmezler
Severler severler okşarlar seni
2.
Evvel zaman uzun zülüf keserler
Merdivene ayağ ayağ basarlar vay vay
Güzelleri çirkinlerden seçerler
Korkma balam korkma seni yemezler içmezler
Severler severler okşarlar seni

TA EZELDEN YÜZÜM GÜLMEZ AĞLARIM

Söz: Mehmet Ataç
Müzik: Mehmet Ataç

Notalayan: Salih Turhan

2.
Bu çileyi ben çekerim el duymaz
Bu dünyada kimse bana yâr olmaz
Dertliyim söylerim ağlarım
Ben halime yanarım

3.
Tabipler el çekti yaram üstünden
Kime gidip anlatayım derdimden
Dertliyim söylerim ağlarım
Ben halime yanarım

TANBURAM REBAP OLDU

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Bakır Yurtsever

Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Notalayan: Muzaffer Sarısözen

2.
Ördek suya dal da gel
Yârdan haber al da gel
Eğer yârim gelmezse
Tut kolundan al da gel
Aman aman aman aman yâr sana heyran
Aman aman aman aman can sana kurban

3.
Yeşildir başın Suna
Hilaldir kaşın Suna
Çift gettin tek mi geldin
Hani yoldaşın Suna
Aman aman aman aman yâr sana heyran
Aman aman aman aman can sana kurban

TILFINDIR HASTANE KARŞIMA KARŞI
(ŞANLIURFA KURTULUŞ TÜRKÜSÜ)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mehmet Türkoğlu

Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Notalayan: Muzaffer Sarısözen

♩ = 60

1.
Tılfındır hastane karşıma karşı
Zalım düşmanların bomba ataşı
Urfa çetelerin süngü takışı
Di yörü yörü kumandanlar yörü
Urfa çeteleri dönmüyor geri

2.
Şişkonun damından atladım geldim
Cephanem döküldü topladım geldim
Hain düşmanları hakladım geldim
Di yörü yörü kumandanlar yörü
Urfa çeteleri dönmüyor geri

URFA'NIN ETRAFI DUMANLI DAĞLAR

Söz: Cemil Cankat
Müzik: Cemil Cankat

Notalayan: Salih Turhan

2.
Urfa dağlarında gezer bir ceylan aman aman
Yavrusunu kaybetmiş ağlıyor yaman
Yârımın derdine bulamadım derman aman aman
Gezme ceylan bu dağlarda seni avlarlar
Anaydan babaydan yardan ayrı koyarlar

3.
Ceylan senin gibi yüreğim yâre aman aman
Cihanda derdime aney bulamadım çâre
Kimselerim yoktur söylesin yâre aman aman
Gezme ceylan bu dağlarda seni avlarlar
Anaydan babaydan yardan ayrı koyarlar

URFAMIZIN DÖRT ETRAFI BAHÇALAR

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mahmut Güzelgöz

Derleyen: MİFAD
Notalayan: Yaşar Doruk

pen ce re ye saz ça lar
Se nin i çin ka zan mı şım
ak ça lar ah Se nin i çin
ka zan mı şım ak ça lar
Ye ni de duy dum sev da lı sın
sev da lı Kaş lar ka ra
kir pik le rin be la lı
Ye ni de duy dum sev da lı sın

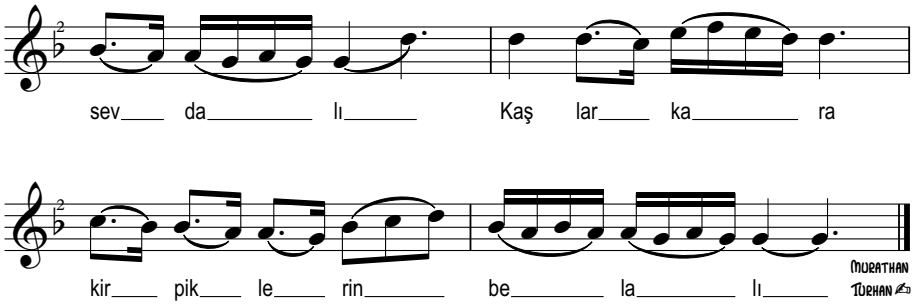

1.
Urfamızın dört etrafı bahçalar
Yâr oturmuş pencereye saz çalar
Senin için kazanmışım akçalar
Yeni de duydum sevdalısın sevdalı
Kaşlar kara kirpiklerin belalı
2.
Urfamızın bahçaları bir sıra
Kara gözlüm gel çıkalım kasıra
Şan verelim şu yirminci asıra
Yeni de duydum sevdalısın sevdalı
Kaşlar kara kirpiklerin belalı

YAR YÜREĞİM YAR GÖR Kİ NELER VAR
(ÇİFTE)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mahmut Güzelgöz

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

1.
Yâr yüreğim yâr yâr gör ki neler var
Bu halk içinde ey erenler bize de gülen var

2.
Bu yol uzaktır menzili çoktur
Geçidi yoktur derinde göller var

3.
Yûnus sen bunda meydan isteme
Meydan içinde merdâneler var

ŞANLIURFA
HOYRAT, MAYA

ADAM AĞLADAN OLDUM
(SEGAH/MUHALİF HOYRAT)

Yöresi: Şanlıurfa — Derleyen: Bakır Karadağlı
Kaynak: Hamza Şenses

1.
Ah… Adam ağladan oldum
Ciğer dağladan oldum
Evvel baş bağlar idim
Şimdi bağladan oldum
Bana zulmeden öz beğim
yar di yar yar ey

2.
Ah… Zaman sinemi dövdürdü
Dost bildiğimi güldürdü
Anamdan yakın yoğumuş
Onu da bugün öldürdü
Bana zulmeden öz beğim
yar di yar yar ey

AĞLARIM GÜLENİM YOK

Yöresi: Şanlıurfa — Derleyen: Mehmet Özbek
Kaynak: Mehmet Özbek

1.
Ağlarım gülenim yok
Kardaş… Göz yaşım silenim yok
Başım alır diyar diyar gezerim
Vallah… Ardım sıra gitme dur diyenim yok
Yeri ağam yeri yeri
Yaralıyam nasıl edim ben

2.
Kaşların hilalıdır
Oğul… Gözlerin belalıdır
Yar sevdim murad almadım
Vallah… Yüreğim yaralıdır
Yeri ağam yeri yeri
Yaralıyam nasıl edim ben

AKŞAMLAR OLDU GENE
(HİCAZ HOYRAT)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mahmut Güzelgöz

Derleyen: Bakır Karadağlı
Notalayan: Cengiz Kurt

1.
Akşamlar oldu gene kurban yar
Çıralar yandı gene kurban yar
Ay yüzlüm ey ceylan gözlüm
Fikrime ey düştü gene kurban yar

ATIMA VERDİLER SARI SAMANI
(AĞIT)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mahmut Güzelgöz

Derleyen: Bakır Karadağlı
Notalayan: Bakır Karadağlı

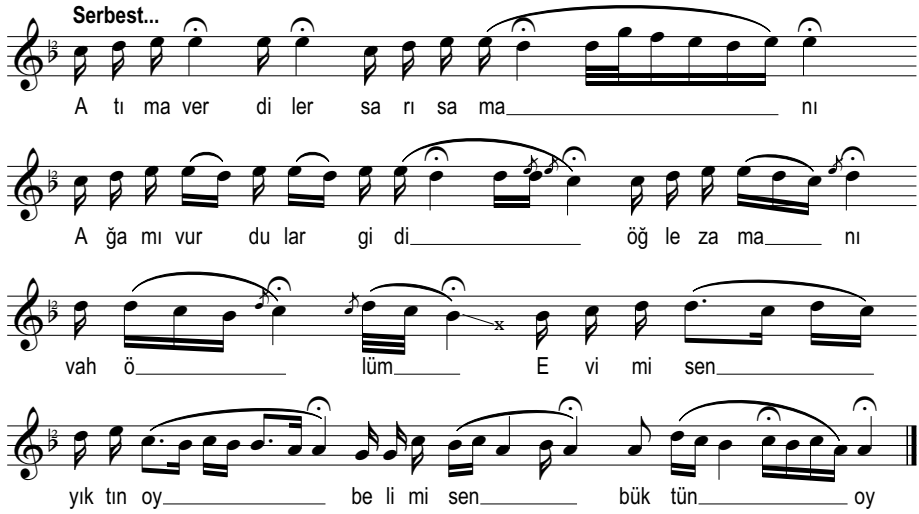

1.
Atıma verdiler sarı samanı
Ağamı vurdular gidi öğle zamanı vah ölüm
Evimi sen yıktın oy belimi sen büktün oy

2.
Yüce dağ başında unum elendi-unum elendi
Sırma bıyıklarım da gidi kana belendi vah ölüm
Evimi sen yıktın oy belimi sen büktün oy

AY DOĞDU GÜNE DÖNDÜ
(BAHÇACI HOYRATI)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mehmet Özbek

Derleyen: Mehmet Özbek

1.
Ay doğdu güne döndü
Oğul... Gül benzim küle döndü
Ben yardan ayrılalı
Vallah… Han evim ey çöle döndü yar yar
Güzel eliden şirin eliden
yar yar yar yar yar

BÜLBÜL GÜLE KON DİKENE KONMA
(KILIÇLI)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mahmut Güzelgöz

Derleyen: Bakır Karadağlı
Notalayan: Kubilay Dökmetaş

1.
Ya... Bülbül güle kon dikene konma
Ya... Eski dost düşman olur sanma aman
Ya... Göksün açıp hâre inanma
Harı var pençeyi kanadır bülbül
A bülbül şeyda bülbül-şeyda bülbül-bülbül aman
Dünya bakî değil fânidir bülbül
A bülbül şeyda bülbül-şeyda bülbül-bülbül aman

2.
Ya... Mustafa^m ağzından gevherin saçar
Ya... Güzeller boynuna libaslar biçer
Ya... Geçer bu hubluğun eyyamı geçer
Geldi geçti rûzi kasım bülbül ağlar
Hani ya gül şeyda bülbül-şeyda bülbül-bülbül aman
Dünya bakî değil fânidir bülbül
A bülbül şeyda bülbül-şeyda bülbül-bülbül aman

DUMAN DUMAN OLMUŞ KARŞIKİ DAĞ
(KESİK)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Hamza Şenses
Nizipli Mehmet

Derleyen: Muzaffer Sarısözen

1.
Duman duman olmuş karşıki dağlar oy
Çözülmüş siyenci anam anam anam bozulmuş bağlar oy

2.
Ya… Bülbülün yatağı bahçaçar bağlar oy
Garibin yatağı anam anam anam kahveler hanlar oy

3.
Ya… Hastanın halından ne bilir sağlar oy
Döşek melül mahzun anam anam anam yastık kan ağlar oy

FELEK VAZGEÇMİYOR BENDEN

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Seyfettin Sucu

Derleyen: Mustafa Sucu
Notalayan: Salih Turhan

1.
Hele oğul... Felek vazgeçmiyor benden
Kurtulamaz oldum senden
Al canımı kurtar beni
Ya da vazgeç felek benden
Ölürem ben sebebim sen
Sebebim sensin oy-oy

2.
Hele oğul... Yuva kurdun yıkıyorsun
Yıkıp viran ediyorsun
Neylemiştim felek sana
Bunu bana yapıyorsun
Ölürem ben sebebim sen
Sebebim sensin oy-oy

İSFAHAN'DIR ASLI BİZİM ELİMİZ
(KEREM'DEN)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Bakır Yurtsever

Derleyen: Abuzer Akbıyık

1.
İsfaha'dır aslı bizim elimiz
Ördek uçdu viran kaldı bizim elimiz
Ya… Ben gidersem kardaş nice olur sizin halınız
Sen gülünen oyna ben halıma yanar ağlar gezerim vay

2.
Ben bu dağda dolaşırım kar diye
Yar zülfüne asılırım dal diye aman aman vah
Bu yerlerde bir sevgilim var diye
Sen gülünen oyna ben bu halıma yanar ağlar gezerim vay
Ölüm nenni nenni bir tanem nenni

KIŞLALAR DOLDU BUGÜN
(BEŞîRî)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Hamza Şenses

Derleyen: Nida Tüfekçi
Notalayan: Ahmet Turan Şan

1.
Kışlalar doldu bu gün
Doldu boşaldı bu gün
Gel kardaş görüşelim
Ayrılık oldu bu gün
Naçar elinden vah-vah yar-yar-yar

2.
Geceler yarim oldu
Aney... Ağlamak kârım oldu
Her dertten yıkılmazdım
Nazlım... Sebebim zalım oldu
Garib elinden vah-vah yar-yar-yar

3.
Yaralandım yatmadım
Aney... Yaram açıp bakmadım
Kaldı hasretimiz kıyamete
Güzel boynuna el atmadım
Hayın elinden vah-vah yar-yar-yar

MURADI BÖYLE
(ACEM HOYRATI)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Seyfettin Sucu

Derleyen: Seyfettin Sucu
Notalayan: Bakır Karadağlı

1.
Muradı böyle
Akar gider kardaş muradı böyle lımıne le-le
Ben derdimi felekten sordum
Felek dedi bu derdin muradı böyle ölürem le-le

2.
Gül idim kardaş fidan oldum
El kahrını kibar yudan oldum
Gündüzler hayalımda
Geceler şirin olan uykumdan oldum
Yeri ağam yeri-yeri
Yeri paşam yeri-yeri
Ardıy sıra gelim ölüm oy-oy

Not: Başta ayak ezgis bir ya da iki kez çalındıktan sonra, aynı ezgi düşük volümde devam ederken vokal-ses başlar. Söz cümlesi aralarında enstruman eşliğinin volümü artırılır.Duruma göre ya şanla müzik birlikte, ya da şandan sonra müzik cümlesinin son bölümü ile bitirilir.

PENCEREDEN KAR GELİYOR
(MAYA)

Yöresi: Şanlıurfa — Muzaffer Sarısözen
Kaynak: Cemil Cankat

1.
Pencereden kar geliyor
Aman anem… Gurbet bana zor geliyor
Sevdiğimi eller almış
Aman anem… O da bana ar geliyor ar geliyor
Le le yandım o da bana ar geliyor

2.
Yüksek dağlar serin olur
Aman anem… Engin sular derin olur
O benim sevdiğim güzel
Aman anem… Gurbet elde gelin m'olur gelin m'olur
Le le yandım gurbet elde gelin m'olur

URFA DAĞLARINDA GEZDİĞİM ÇAĞLAR

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Hamza Şenses

Derleyen: Rıfat Kaya
Notalayan: Ahmet Turan Şan

1.
Of aman... Urfa dağlarında gezdiğim çağlar
Virana dönmüş o güzel bağlar
Analar bacılar derdime ağlar
Söyleyin anama kara bağlasın
Oy ne'dim-ne'dim arkadaş ne'dim
Kaderim böyleymiş kime ne deyim

2.
Of aman... Urfa'nın önünde kavga kuruldu
Kurşun ata-ata kolum yoruldu
Söyleyin dayıma Ali vuruldu
Söyleyin anama kara bağlasın
Oy ne'dim -ne'dim arkadaş ne'dim
Kaderim böyleymiş kime ne deyim

YARADAN VAR
(HOYRAT)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Bakır Yurtsever

Derleyen: Mehmet Ramazan Yurtsever
Notalayan: Ahmet Turan Şan

1.
Oğul yaradan var
Gardaş yeri göğü yaradan var yar
Doktor beni elleme
Yüreğimde her yaradan var yar-yar
Naçar eliden yetim eli'den
Mahrum eliden vah yar-yar-yar

YARASIZLAR
(ELEZBER/ESKİ HOYRAT)

Yöresi: Şanlıurfa Derleyen: Mehmet Özbek
Kaynak: Tahir Oturan (Mukim Tahir)

1.
Yarasızlar ey
Ok değmiş ey kardaş yara sızlar hayran yar
Yaralının elinden
Ne bilsin ey kibar yarasızlar kurban yar
Ağamın elinden nere gidim ben ben
Zalımın elinden nasıl edim ben
Yeter ağlattın beni

2.
Gözlerinde ey kibar cadı var
Baktıkça ey hayran dilim bağlar
Kül o yarın başına
Vefasızlara ey hayran bel bağlar
Ağamın elinden nere gidim ben ben
Zalımın elinden nasıl edim ben
Yeter ağlattın beni

YAZ GELİNCE YAYLALARI GEZMELİ
(YAYLA MAYASI)

Yöresi: Şanlıurfa Derleyen: Osman Güzelgöz
Kaynak: Mahmut Güzelgöz

1.
Ya… Yaz gelince yaylaları gezmeli
Ya… Kalem alıp gözelleri bir bir yazmalı aman aman of
Ya… Toğuğu da halhallı burnu hızmalı
Ya… Çeker gider yaylasına eline aman aman of of
Ah… Yara yaldandım of of

ZALIM AVCI VURDU BENİ

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Cemil Cankat

Derleyen: Ahmet Yamacı
Notalayan: Ahmet Yamacı

1.
Zalım avcı vurdu beni
Kırdı kanadımı kolumu-kolumu
Yavrularımla bu dağda çevirdiler yolumu-yolumu aman-aman
aman-aman-aman-aman-aman-aman-aman
aman-aman-aman-aman-aman-aman-aman

2.
Böyle midir avcıların serkârı-serkârı
Koltuğundan yaralanmış ağlıyor zarı-zarı
Bu dağda bir ceylan gezer yavrum diye aman-aman
aman-aman-aman-aman-aman-aman-aman
aman-aman-aman-aman-aman-aman-aman

ŞANLIURFA
GAZEL, DİVAN, MESNEVİ

ASAF'IN MİKDARINI BİLMEZ SÜLEYMAN OLMAYAN
(ŞANLIURFA DİVANI)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mahalli Topluluk

Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Notalayan: Muzaffer Sarısözen

Asaf'ın mikdarını bilmez Süleyman olmayan
Bilmez insan kadrini âlemde insan olmayan ölürem ey

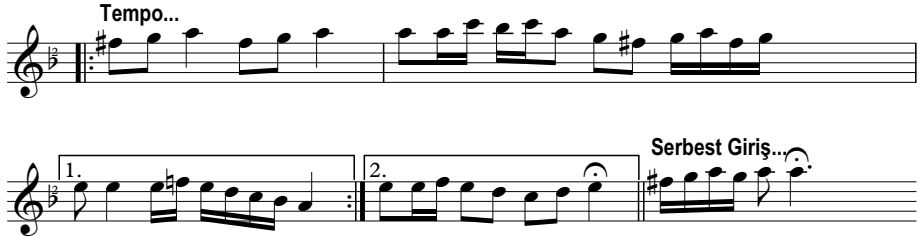

Zülfüne dil vermeyen bilmez gönül ahvalını
Ah.. Anlamaz hâl-ı perişânı perişan olmayan

Rızkına kani olan gerduna minnet eylemez

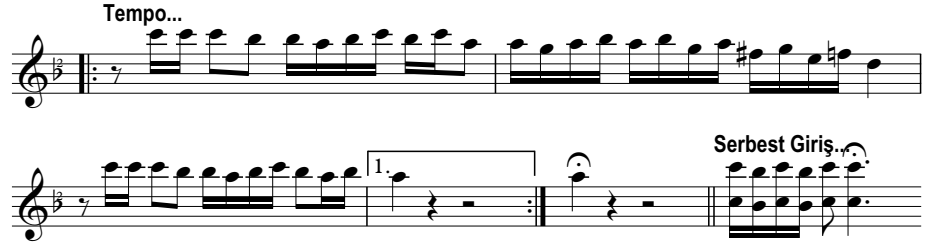

Âlemin sultanıdır muhtac-ı sultan olmayan

Kim ki Hak'tan korkmaz andan korkar erbâb-ı ukûl
Ah.. Her ne isterse yapar Hak'tan hîrâsan olmayan

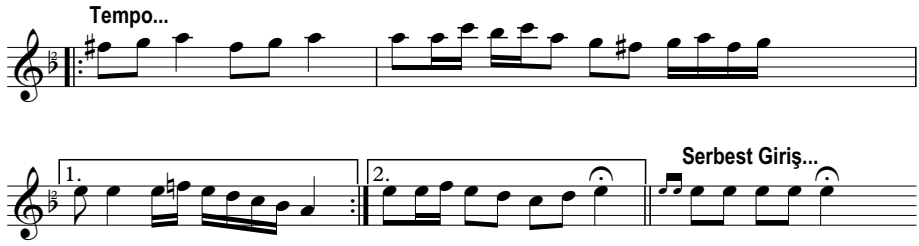

İtiraz eylerse bir nâdan Ziyâ hâmûş olur
Çünki bilmez kadr-i güftârı sühendan olmayan ölürem ey

AŞKIM EBEDİDİR ERECEK SANMA ZEVALE
(UŞŞAK GAZEL)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Bedih Yoluk

Derleyen: Naci Yoluk

1.
Aşkım ebedidir erecek sanma zevale
Dönsem elem-i kahr-ı firakınla hilale

2.
Bigane-i gamdım seni ben görmeden evvel
Ettin bugün eğlencemi feryad ile nale

3.
Sevdimse seni safvet-i vicdan ile sevdim
Bir lahza bile düşmedim ümid-i visale

4.
Etmez mi eser kalbine feryad-ı hazinim
Kafir bile giryan olmakta şimdi bu hale

5.
Kim derdi kader dür edecek birbirimizden
Eyyam-ı saadet dönecek böyle hayale

6.
Aylar seneler böyle firakınla geçer de
Hala seni zalim edemem Hakk'a havale

7.
Feryad ederek ağlar ise çok mu nezihe
Düştü yine bir sahili yok bahr-i melale

Nezihe Yaşar

AŞKIN NE DERİN YARELER AÇTI CİĞERİMDE
(MESNEVİ HAVASI)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Hamza Şenses

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Aylin Evin

1.
Aşkın ne derin yareler açtı ciğerimde
Bir makbere döndü koca dünya nazarımda

2.
Yaş kalmadı şahittir Hüda didelerimde
Topraklara seni gömmek varmış şu zavallı kaderimde

3.
Gelen ağlar giden ağlar bu zavallı halıma
gardaş yanaram oy-oy

BUGÜN GAM TEKKEGÂHINDA FEDA BİR CANIMIZ VARDIR

(İBRAHİMÎ)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Dede Osman

Derleyen: Bakır Karadağlı
Notalayan: Bakır Karadağlı

Serbest Giriş...

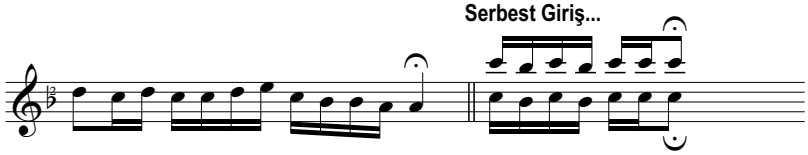

Ah.. Çemende bülbülü gördüm yaman efgan ile söyler
Dili kahhar ile her dem gül-i hendânımız vardır

I. Tempo

SON

Gerçi ol per-i peyker bize âdem demez amma
Dem olur ki meleklerle bizim seyrânımız vardır

Hatâ benden atâ senden inâyet kıl bâri cânâ
Kerem kıl cürmüme bakma biraz noksânımız vardır

Vasl-i bezm edip sâki şarabın fil kuba olsun
Derûn-i sinede pişmiş ciğer büryânımız vardır

Evveli bir âhırı bir zahiri batını birdir
Ki birlik bâbına erdik şükür îmânımız vardır

Hatâyî bendesin anmış kerm ü lütfü var olsun
Demiş ki ol gedâ gelsin ana ihsânımız vardır

Not 1: Bu eserin ayak ezgisi yörede "İbrahimi Gezinti" adı ile de enstrümantel olarak icra edilmektedir.
Not 2: Yine bu eser, farklı güfte ile tek beyit olarak Nevrûz makamının beşinci mertebesini oluşturmaktadır.

GÜL RUHLARINI GONCA-İ ZİBAYA DEĞİŞMEM
(NEVRUZ GAZEL)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Bedih Yoluk

Derleyen: Naci Yoluk

1.
Gül ruhlarını gonca-i zibaya değişmem
Endam-ı dilaramızı tübaya değişmem

2.
Virene-nişin olsam emin ol ki seninle

Ben meskenimi tarem-ı bilaya değişmem

3.
Tenha gecelerde beni eyler mi teselli
Baykuş sesini bülnübül-i şeydaya değişmem

4.
Peymane-i sem nuş ederim sak-i gamden
Bir katresini bir dolu sahbaya değişmem

5.
Sen naz ile gözler süzüp ettikçe tebessüm
Bir handeni vallahi bu dünyaya değişmem

Nezihe Yaşar

HÜSNÜN SENİN EY DİLBER NADİDE KAMER Mİ?
(ARABAN GAZEL)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mukim Tahir

Derleyen: Mehmet Özbek

1.
Hüsnün senin ey dilber nadide kamer mi?
Ah… Huri misin ey afet-i can yoksa beşer mi?
aman aman aman aman aman

2.
Gördükçe seni tazelenir sanki hayatım
Ah… Sensiz bana bu can-ı cihan zerre değer mi?
aman aman aman aman aman

3.
Nergiz mi acep didelerin gül mü yanağın
Ah… Peymane-i kudret mi lebin şir-ü şeker mi?
aman aman aman aman aman

4.
Gülzar-ı cemalinde senin şuh-ı dil-ara
Abdi mi öten mürg-ı neva-saz-ı seher mi?
aman aman aman aman aman
Şanlıurfalı Şair Abdi

NİCE BİR HASRET-İ DİLDAR İLE GİRYAN OLAYIM
(GAZEL)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Bedih Yoluk

Derleyen: Naci Yoluk

1.
Nice bir hasret-i dildar ile giryan olayım
Yanayım ateş-i aşkın ile büryan olayım

2.
Görmedim gül yüzünü ah ü figan etmedeyim
Akıtıp gözyaşımı derd ile nalan olayım

3.
Kapladı bu nar-ı firkat cism-i gam aludemi
Korkarım haşre kadar böylece süzan olayım

4.
Sevdiğim rahmet yeter incitme artık kalbimi
Ger dilersen Yusuf-asa bend-i zindan olayım

5.Lütfi'yim bülbül gibi gülşende feryad eylerim
Vuslat-ı yar ile ancak şad ü handan olayım
Muammer Lütfi Okumuş (Mırıne Hoca)

NUŞ ETMEDİĞİM DEHRİ DE PEYMANE Mİ KALDI

(HİCAZ GAZEL)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Kazancı Bedih — Notalayan: Aylin Evin

var mı ci han da Ci han da yas lan ma dı ğım kû şe i mey ha ne mi kal dı
ÇALGI DOĞAÇTAN
a man a man Ah
Baş vur ma dı ğım ser vi be la var mı ci han da
Ci han da yas lan ma dı ğım kû şe i mey he ne mi kal dı a man a man a man
ÇALGI DOĞAÇTAN
Mec nun gi bi bir Ley la yı hi ra ma nın e lin den
Dev ret me di ğim ha ne mi put ha ne mi kal dı a man
Her şam ü se her ya re ni yaz et me de Kâ ni Her şam ü se her ya re ni yaz
et me de Kâ ni Yüz sür me di ğim yüz sür me di ğim mes cit put ha ne mi kal dı
(Bitiriş Cümlesi)
a man Her dem ey za lim fe lek si ne me do kun ma be nim
Taş mı san dın yü re ğim kal a mı be de nim a man

1.
Nuş etmediğim dehr de peymane mi kaldı
Devretmediğim meclis-i rindane mi kaldı

2.
Baş vurmadığım seng-i bela var mı cihanda
Cihanda yaslanmadığım kûşe-i meyhane mi kaldı

3.
Mecnun gibi bir Leyla'yı hiramanın elinden
Devretmediğim hane mi puthane mi kaldı

4.
Her şem-i seher yare niyaz etmede Kâni
Yüz sürmediğim mescit puthane mi kaldı

5.
Her dem ey zalim felek sineme dokunma benim
Taş mı sandın yüreğim kal'a mı bedenim

ÖYLE SERMESTEM Kİ
İDRAK ETMEZEM DÜNYA NEDİR
(HÜSEYNİ GAZEL)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Kazancı Bedih

Notalayan: Sertan Demir

Öyle sermestim ki idrak etmezem dünya nedir
Ben kimem sanki olan kimdir mey-u sehba nedir

Gerçi cânan bilmezem kâm-ı dil-i şeyda nedir
Sorsa cânan bilmezem kâm-ı dil-i şeyda nedir

Vasıldan çün aşk-ı müstağni eyler bir visal
Aşıka maşukdan her dem bu istiğna nedir

Hikmet-i dünya vü mâfiha bilen arif değil
Arif odur bilmeye dünya vü mâfiha nedir

Ahu feryadın **Fuzuli** incidiptir alemi
Ger belayı aşk ile hoşnud isen kavga nedir

TÜKENDİ NAKD-İ ÖMRÜM DİLDE BİR SEVDA-Yİ AH KALDI
(DERVİŞAN DİVAN)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Bedih Yoluk

Derleyen: Naci Yoluk

1.
Tükendi nakd-i ömrüm dilde bir sevda-yi ah kaldı
Tevessül dilber-i yâre benim arzum digah kaldı

2.
Benim taciz etmediğim ne şah ne padişah kaldı
Penim perişan halime kimseden olmadı insaf

3.
Derunum derdini lokmana gösterdim dedi eyvah
Bu derdin def'ine çare eder ancak Allah kaldı

4.
Kara günlerde mi halk eylemiş bilmem beni Mevla
Tutuldu şemsi kamer günlerim pek simsiyah kaldı

5.
Perişan halıma hiç kimselerden olmadı imdad
Benim arz etmediğim şah vezir-i padişah kaldı

6.
Bu Rf'at varını yaran uğruna eyledi yağma
Elinde sade bir keşkül başında ir küllah kaldı

Adıyamanlı Rıf'at

YANIP BİR NAR-I RUHSARE ÇERAĞAN OLDUĞUN VAR MI

(URFA NEVRUZ MAKAMI)

Yöresi: Şanlıurfa
Kaynak: Mahmut Güzelgöz

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Turgay Coşkun

Yanıp bir nârı ruhsâre çerağan olduğun var mı?
aman...

Yanıp bir nârı ruhsâre çerağan olduğun var mı?
aman...
Senin pervane ve şem'e şebistan olduğun var mı?
aman...

Ah... Demişsin ey saba yok bağ-ı dilde sünbül-i efkâr...

Demişsin ey saba yok bağ-ı dilde sünbül-i efkâr
Hevay-ı zülf-i yâr ile perîşan olduğun var mı?
aman... ah... Emîrim vay...

Züleyha'yı murada nâil olmak hayli müşküldür

Züleyha'yı murada nâil olmak hayli müşküldür
Azîzim Yusuf âsa bend-i zindân olduğun var mı?
aman...

Visal-i iyd-i ethâyı nice ümîd edersin sen?

Visal-i iyd-i ethâyı nice ümîd edersin sen?
O şuhun besmeli iydinde kurban olduğun var mı?
aman...

Niceler talıb-ı feyz-i muhabbet olmak isterler

Niceler talib-i feyz-i muhabbet olmak isterler
Senin ol tekk-i uşşaka mihman olduğun var mı?
aman-aman-aman

(Saz..

aman-aman-aman-aman-aman-aman
aman-aman-aman...ah...

Güruh-u zenperastânın pîriyim demişsin zâhit

Güruh-u zenperastânın pîriyim demişsin zâhit
Senin beyt-i senemde Şeyh-i sen'an olduğun var mı?
aman...

Per-i rânayı teshir eylemekse maksadın ey dil
Fehim'a mülk-i Belkis'e Süleyman olduğun var mı?
aman...ah...Emir'im vay...

Yanalım yakınalım yanalım yakınalım sürme kimi zehk olalım
Bâri bu takrîb ile girelim yârin gözüne
güle feryad ey...

KERKÜK
TÜRKÜ (BESTE)

TÜRKMEN PEŞREVİ

Yöresi: Irak - Kerkük / Erbil
Kaynak: Yerel Saz Topluluğu

Notalayan: Cengiz Kurt

NOT: "Bayat / Bayatî / Uşşak Makamı" öncesi çalınan bu makamsal giriş müziğinin "Türkmen Peşrevi" başlığıyla adlandırılması tarafımdan yapılmıştır. (S. Turhan)

AĞAM SÜLEYMAN
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdulvahit Küzeci

Notalayan: Salih Turhan

1.
Ağam Süleyman, paşam Süleyman
Evleri köprü başında, boyuva hayran (kurban)

Boyuv boylardan küle ağam Süleyman
Benzisen konca güle men sene hayran (kurban)
Yıhıpsan babam evin ömrüm Süleyman
Üzüme güle güle doldur ver fincan
Ağam Süleyman, paşam Süleyman
Evleri köprü başında, boyuva hayran (kurban)
2.
Yerişuv kaza benzer ömrüm Süleyman
Boyuv rakkasa benzer boyuva hayran (kurban)
Bir gün seni görmesem ömrüm Süleyman
Bir kış yaza benzer boyuva hayran (kurban)
Ağam Süleyman, paşam Süleyman
Evleri köprü başında, boyuva hayran (kurban)

NOT: Bu türkü "Ay dolanaydı" adlı türkünün çeşitlemesidir. (S. Turhan)

AĞLAMA ANAM AĞLAMA TEZ GELİYORUM

(ÇANAKKALE TÜRKÜSÜ)

(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: İzzettin Nimet

Derleyen: Suphi Saatçı
Notalayan: Süleyman Şenel

1.
Ağlama (a)nam ağlama tez geliyorum
Seni görmeden hay havar sızlanıyorum
Of gençliğim eyvah

2.
Çanakkale içinde mermerden direk
Arhadaşlar şehit olur dayanmaz ürek
Of gençliğim eyvah

3.
Çanakkale içinde on gün oturdum
On birinci günü de harbe tutuştum
Of gençliğim eyvah

4.
Çanakkale içinde aynalı çarşı
Ana ben gidiyorum düşmana karşı
Of gençliğim eyvah

5.
Çanakkale içinde oldum onbaşı
Sineme vurdular süngünün başı
Of gençliğim eyvah

6.
Çanakkale içinde sıra sıra söğütler
Oturmuş binbaşı asker öğütler
Of gençliğim eyvah

NOT: Bu türkü yaygın olarak bilinen Çanakkale türküsünün çeşitlemesidir. (S. Turhan)

AĞLAMA CEYRAN BALASI

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdülvahit Küzeci

Notalayan: Salih Turhan

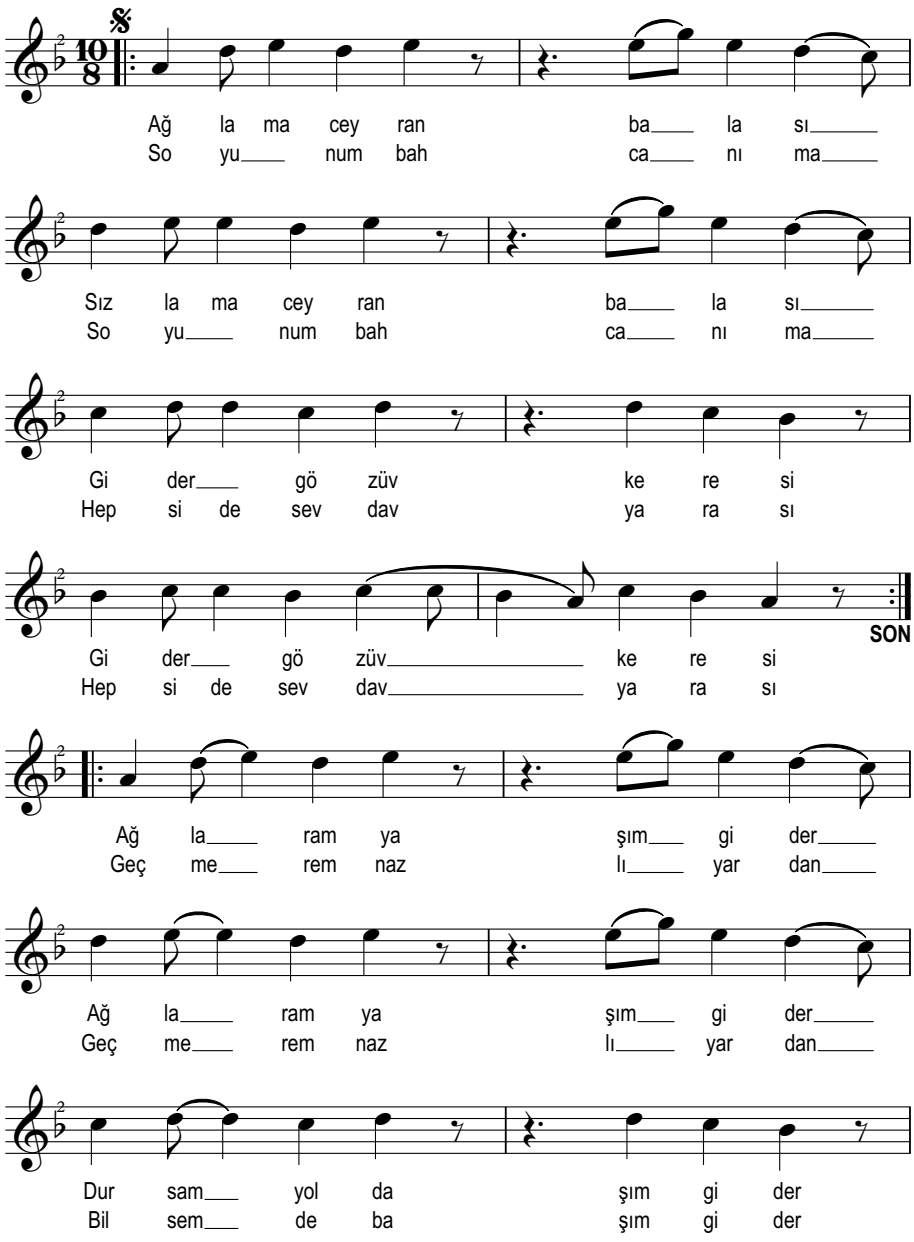

Ağlama ceyran balası
Sızlama ceyran balası
Soyunum bah canıma
Hepsi de sevdav yarası

1.
Ağlaram yaşım gider
Dursam yoldaşım gider
Geçmerem nazlı yardan
Bilsem de başım gider

Ağlama ceyran balası
Sızlama ceyran balası
Soyunum bah canıma
Hepsi de sevdav yarası

2.
Ağlaram ağlar kimi
Derdim var dağlar kimi
Yüz yerden yaralıyam
Gezerem sağlar kimi

Ağlama ceyran balası
Sızlama ceyran balası
Soyunum bah canıma
Hepsi de sevdav yarası

AL İPEK YEŞİL İPEK KEYTAN EDERLER
(HINNA HAVASI)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdülvahit Küzeci

Notalayan: Salih Turhan

Al ipek yeşil ipek keytan ederler
Vay nene namurad olum böhtan ederler

1.
Zilf uzun üze deger keytan ederler
Egilsev dize deger böhtan ederler
Zilfuv Acem ipegi keytan ederler
Teli Tebriz'e deger böhtan ederler
Al ipek yeşil ipek keytan ederler
Vay nene namurad olum böhtan ederler

2.
Zilfuv siyah zil kimin keytan ederler
Yanahlaruv gül kimin böhtan ederler
Karşıvda boyun egdim keytan ederler
Alıp satma kul kimin böhtan ederler
Al ipek yeşil ipek keytan ederler
Vay nene namurad olum böhtan ederler

3.
Zilfuv siyah üz örtmez keytan ederler
Sevdav başımdan getmez böhtan ederler
Mene ettiğiv zulmu keytan ederler
Gök gözlü Fireng etmez böhtan ederler
Al ipek yeşil ipek keytan ederler
Vay nene namurad olum böhtan ederler

ALTUN HIZMAV MÜLAYİM

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Fethullah Hicav Kayaçı
Abdurrahman Kızılay

Derleyen: Nida Tüfekçi
Notalayan: Nida Tüfekçi

1.
Altun hızmav mülayim
Seni Hakk'tan dileyim
Yaz günü Temmuz'da
Sen terle men sileyim
Gün gördüm günler gördüm
Seni gördüm şad oldum
2.
Altun hızmav incidi
Kömlegiv narıncıdı
Menim lal olmuş dilim
Ne dedi yar incidi
Gün gördüm günler gördüm
Seni gördüm şad oldum
3.
Altun hızma Arabı
Lebleruv gül şarabı
Irağ yoldan gelibsen
Kuvvat olsun çelebi
Gün gördüm günler gördüm
Seni gördüm şad (beg) oldum

ALTUN TABAHTA BAL VAR
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdulvahap Sait (Haba)

Derleyen: Suphi Saatçı
Notalayan: Mehmet Özbek

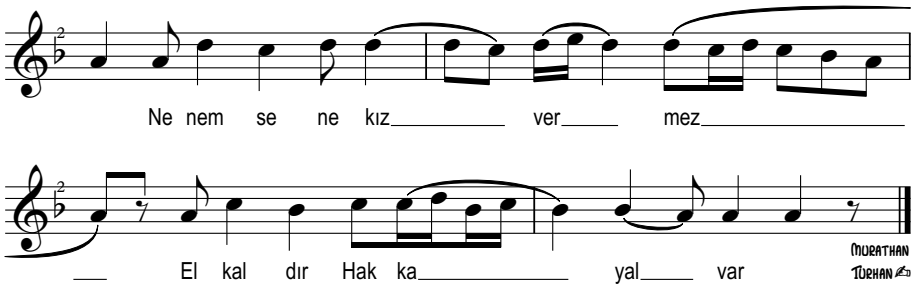

1.
Altun tabahta keymah
Yilini barmah barmah
Deger dünya malını
Kerkük'ten bir kız almah
Altun tabahta bal var
Oğlan neneme yalvar
Nenem sene kız vermez
El kaldır Hakk'a yalvar
2.
Altun dişim kablama
Oğlan girme odama
Nenem sene kız vermez
Elçi gönder babama
Altun tabahta bal var
Oğlan neneme yalvar
Nenem sene kız vermez
El kaldır Hakk'a yalvar
3.
Altun yüzük mende var
Menim gözüm sende var
Bunu Hüdam yazıptı
Menim elimde ne var
Altun tabahta bal var
Oğlan neneme yalvar
Nenem sene kız vermez
El kaldır Hakk'a yalvar

NOT: Bu türkü "Ağlayım men ağlayım" adlı türkünün çeşitlemesidir. (S. Turhan)

ALTUN ÜZÜK YEŞİL KAŞ

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdulvahit Küzeci

Notalayan: Salih Turhan

1.
Altun üzük yeşil kaş sallana sallana
Bir cüt abalı dostum balam gel gideğ seyrana

Altundu dişiv seniv sallana sallana
Hubdı yerişiv seniv gözel mecburam men sene
İçmeden serhoş eder sallana sallana
Bir tek öpüşüv seniv gözel gel gideğ seyrana
Altun üzük yeşil kaş sallana sallana
Bir cüt abalı dostum balam gel gideğ seyrana
2.
Altun üzük barmahdan sallana sallana
Çektim çıhmaz dırnahdan gözel benzisen ceyrana
Tobalıyam yâr tutman sallana sallana
Korhum var ayrılmahdan gözel gel gideğ seyrana
Altun üzük yeşil kaş sallana sallana
Bir cüt abalı dostum balam gel gideğ seyrana
3.
Kapudan geşti yârım sallana sallana
Yaramı eşti yârım gözel gel gideğ seyrana
Uydu eller sözüne sallana sallana
Mennen vaz geşti yârım balam gel gideğ seyrana
Altun üzük yeşil kaş sallana sallana
Bir cüt abalı dostum balam gel gideğ seyrana

AMAN AYŞE
(GİDEREM YOLUM DAĞDI)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Leylanlı Ali Merdan
Abdurrahman Kızılay
İbrahim Rauf (Terzi)

Notalayan: Salih Turhan

1.
Giderem yolum dağdı aman Ayşe
Gör ne heyvalı bağdı yaman Ayşe
Seni vermem ellere aman Ayşe
Nanca bu canım sağdı yaman Ayşe (havar Ayşe)

2.
Giderem yolum kaya aman Ayşe
Camaluv benzer aya yaman Ayşe
Eridim hilal oldum aman Ayşe
Günleri saya saya yaman Ayşe (havar Ayşe)

3.
Giderem yol izini aman Ayşe
Sevdim terzi kızını yaman Ayşe
Bir öptüm bir de sevdim aman Ayşe
İncitmedim özünü yaman Ayşe (havar Ayşe)

AY BALAM EGLENE

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdurrahman Kızılay

Notalayan: Salih Turhan

AYA BAH YILDIZA BAH

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: İbrahim Rauf (Terzi)

Derleyen: Salih Turhan
Notalayan: Salih Turhan

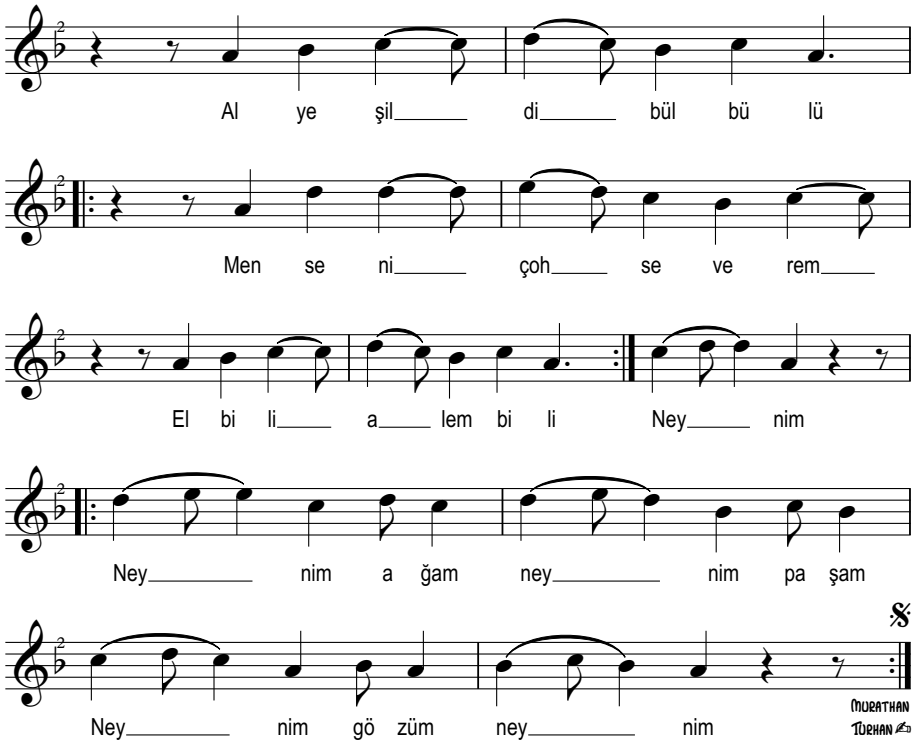

1.
Aya bah yıldıza bah, yıldıza bah
Sarı saçlı, mavi gözlü kıza bah
Aşkuvdan koyma yanım
Derduvden koyma ölüm
Üzuv dönder bize bah neynim
Neynim ağam, neynim paşam
Neynim gözüm neynim
2.
Bu derenin sümbülü
Al yeşildi bülbülü
Men seni çoh severem
El bili alem bili neynim
Neynim ağam, neynim paşam
Neynim gözüm neynim
3.
Bu Kerkük'ten su geçer
Aşıhlar onnan içer
Bir yâr vefasız olsa
Sevdiğinnen vazgeçer neynim
Neynim ağam, neynim paşam
Neynim gözüm neynim

AYAĞINDA DAR ŞALVAR

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Reşit Rıza Küle
İbrahim Rauf (Terzi)

Derleyen: Salih Turhan
Notalayan: Salih Turhan

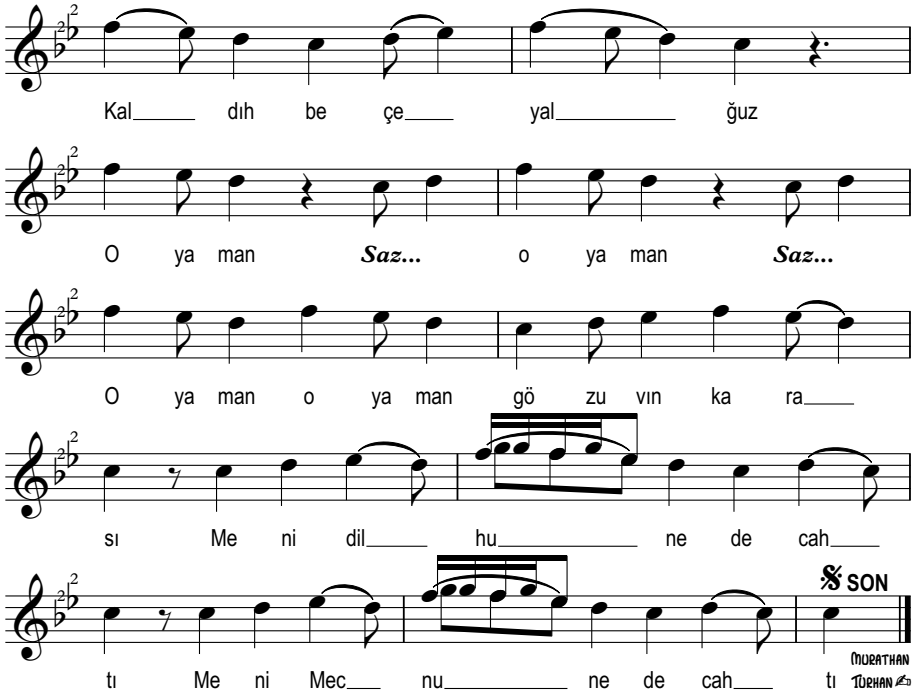

1.
Ayağında dar şalvar
El kaldır Hakk'a yalvar
Hudam bel yazıptı
Menim elimde ne var
Neynim neynim
Neynim bala ay kız
Kaldık beçe yalğuz
Oy aman oy aman
Oy aman oy aman gözüvın karası
Meni dlihun edecahtı
Meni Mecnun edecahtı

2.
Men gedirem hamama
Deme kayın babama
Özü bağvançı kızı
Bizden ister şamama
Neynim neynim
Neynim bala ay kız
Kaldık beçe yalğuz
Oy aman oy aman
Oy aman oy aman gözüvın karası
Meni dlihun edecahtı
Meni Mecnun edecahtı

3.
Ayağında gög nişten
Geldi geşti havıştan
Beyramdı beyramlaşah
Sen dudağdan men dişten
Neynim neynim
Neynim bala ay kız
Kaldık beçe yalğuz
Oy aman oy aman
Oy aman oy aman gözüvın karası
Meni dlihun edecahtı
Meni Mecnun edecahtı

AYNAYA BAHTIM SAÇ BEYAZ OLMUŞ

Söz: Mustafa Kemal Dendenoğlu
Müzik: Abdurrahman Kızılay

Notalayan: Cengiz Kurt

1
Saz...
Saz...
Ay na ya__ bah___ tım
saç be ya__ zol__muş
Saz...
Saz...
Ay na ya__ bah___ tım
saç be ya__ zol__muş
Saz...
Saz...
Ne den__ ren____ gim
sa rar__ mış_ sol__ muş
Saz...
Saz...
Ne den__ ren____ gim
sa rar__ mış_ sol__ muş
Böy le de ğil dim_____
me ne ne ol__muş
Ağ la göz le rim_____
sız la göz le rim_____
Saz...
Sen bu ha__ lı ma_____
sen bu ha__ lı ma

1.
Aynaya bahtım, saç beyaz olmuş
Neden rengim sararmış, solmuş?
Böyle degildim, mene ne olmuş
Ağla gözlerim, sızla gözlerim
Sen bu halıma, sen bu halıma
2.
Hayatım geçti, görmedim sefa
Yalan dünyada olur mu vefa?
Yârimden gördüm binlerce cefa
Ağla gözlerim, sızla gözlerim
Sen bu halıma, sen bu halıma
3.
Gördüm, yârin de solmuş cemali
Kırılmış neş'esi, gitmiş emeli
Geçti gençliğim, neyleyim malı?
Ağla gözlerim, sızla gözlerim
Sen bu halıma, sen bu halıma

BEYAZ GÜL KIRMIZI GÜL
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdülvahap Sait (Saba)

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

1.
Beyaz gül kırmızı gül
Güller arasınnan geli
Yarım geymiş beyaz ezye
Bayram namazından geli
Beyaz gül deste deste
Derdinden oldum heste
Di gel bir yüzün görüm
Kalmışam son nefeste
Beyaz gül kırmızı gül
Güller arasınnan geli
Yarım geymiş beyaz ezye
Bayram namazınnan geli

2.
Güller açmaz har yerde
Bülbül ötmez her yerde
Felek bizi ayırdı
Her birimiz bir yerde
Beyaz gül kırmızı gül
Güller arasınnan geli
Yarım geymiş beyaz ezye
Bayram namazınnan geli

3.
Bir beyaz gül olaydım
Yar göksüne konaydım
Günde bir yüzün görüp
İster ise solaydım
Beyaz gül kırmızı gül
Güller arasınnan geli
Yarım geymiş beyaz ezye
Bayram namazınnan geli

NOT: Bu türkünün Arapça ve Kürtçe okunan çeşitlemeleri de vardır.

BİR TAPHIR GÖGERÇİNİM
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdulvahit Küzeci

Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Notalayan: Muzaffer Sarısözen

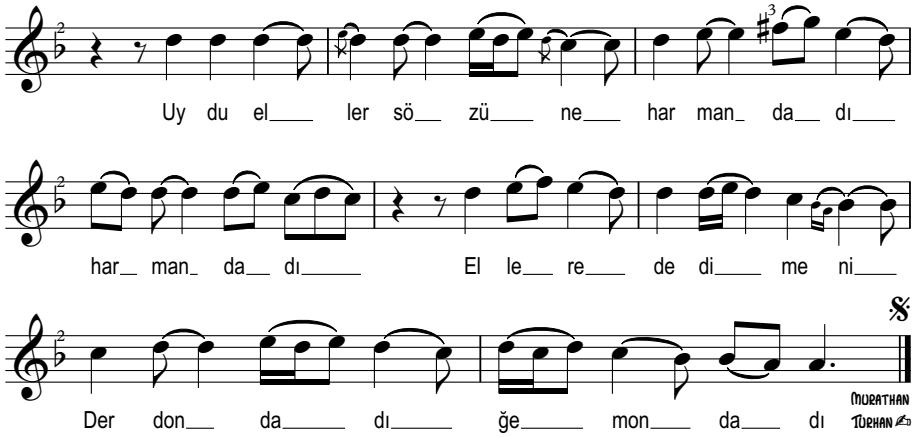

1.
Bir taphır gögerçinim harmandadı, harmandadı
Her kimin yârı yohtu derd ondadı, ğem ondadı

Ay... Gözleruv yedi meni harmandadı, harmandadı
Kurd oldu yedi meni derd ondadı, ğem ondadı
Uydu eller sözüne harmandadı, harmandadı
Ellere dedi meni derd ondadı, ğem ondadı
Bir taphır gögerçinim harmandadı, harmandadı
Her kimin yârı yohtu derd ondadı, ğem ondadı
2.

Ay... Gözler göre yaz ola harmandadı, harmandadı
Bir harmanı düz ola derd ondadı, ğem ondadı
Doksan dokkuz yaram var harmandadı, harmandadı
Bir de sen vur yüz ola derd ondadı, ğem ondadı
Bir taphır gögerçinim harmandadı, harmandadı
Her kimin yârı yohtu derd ondadı, ğem ondadı

NOT: Bu türkünün Kerkük repertuvarında sekiz adet çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

BU HAL NE HALDI
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdülvahit Küzeci

Derleyen: Nida Tüfekçi
Notalayan: Nida Tüfekçi

1.
Bu hal ne haldı
Gözel ne haldı
Yanahta döğdürüpsen
Gözüm ne haldı
Canım ne haldı
Alemi öldürüpsen (yandırıpsan)
Bu halı hurda meni
Salıptı durde meni
Rekıplar yığnağ edip
İster giderde meni
Gözüm ne haldı
Canım ne haldı
Alemi öldürüpsen (yandırıpsan)
Bu hal ne haldı
Gözel ne haldı
Yanahta döğdürüpsen
Gözüm ne haldı
Canım ne haldı
Alemi öldürüpsen (yandırıpsan)
2.
Bu dağlar halı kaldı
Kuş uçtu yavrı kaldı
Anahtar yar koynunda
Gevlim buhavlı kaldı
Gözüm ne haldı
Canım ne haldı
Bu hal ne haldı
Gözel ne haldı
Yanahta döğdürüpsen
Gözüm ne haldı
Canım ne haldı
Alemi öldürüpsen (yandırıpsan)
3.
Evlerinde halı var
Dudağında balı var
Men öz yarım tanıram
Yanağında halı var
Gözüm ne haldı
Canım ne haldı
Bu hal ne haldı
Gözel ne haldı
Yanahta döğdürüpsen
Gözüm ne haldı
Canım ne haldı
Alemi öldürüpsen (yandırıpsan)

NOT: Bu türkünün Erbil'de aynı başlıkla, Azerbaycan'da "O hal ne haldı" başlığıyla çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

BUDAĞ BUDAĞ ÜSTÜNE

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdulvahit Küzeci

Derleyen: Osman Özdenkçi
Notalayan: Osman Özdenkçi

1.
Budağ budağ üstüne dilber
Hızmav dudağ üstüne esmer
Sizin bülbül yığnağ edip
Bizim çardağ üstüne dilber

Yağmur yağar göllere dilber
Bülbül konar güllere esmer
Menim vefasız yârım
Salmış meni çöllere dilber
Budağ budağ üstüne dilber
Hızmav dudağ üstüne esmer
Sizin bülbül yığnağ edip
Bizim çardağ üstüne dilber
2.
Yağmur yağar göl olur dilber
Kervan geçer yol olur esmer
Gözüm yârı görende
Dilim tutmaz lal olur dilber
Budağ budağ üstüne dilber
Hızmav dudağ üstüne esmer
Sizin bülbül yığnağ edip
Bizim çardağ üstüne dilber

BÜLBÜL UÇAR YUVASINA

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdulvahap Sait (Haba)

Notalayan: Salih Turhan

1.
Bülbül uçar yuvasına
Yağmur yağar gözüm havasına
Men kurbanam nevasına
Ğerip ğerip heyran ötme bülbül
Menim derdim mene yeter
Sen de bir dert heyran katma bülbül
2.
Bülbül uçar kanatı yeşil
Gün vurmadan Allah göz kamaşır
İnce bele el dolaşır
Ğerip ğerip heyran ötme bülbül
Menim derdim mene yeter
Sen de bir dert heyran katma bülbül

CERREVİN KULPU BURMA

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdülvahit Küzeci
İzzeddin Nimet

Notalayan: Salih Turhan

1.
Cerrevin kulpu burma
Doldur cerrevi durma
Yengi bir yar sevmişem
Ağzı bal dili hurma
Yeri yeri yolumda durma
Ey dede meni yandırma
Serhoşam gevlimi kırma
2.
Cerrevin kulpu düşti
Ayağıma ilişti
Menim gözüm sendedi
Yar gözuv kime düşti
Yeri yeri yolumda durma
Ey dede meni yandırma
Serhoşam gevlimi kırma
3.
Cerrev gene kulplandı
Al ipekten löklendi
Bu ağzı kırrık cerre
Gene yara yüklendi
Yeri yeri yolumda durma
Ey dede meni yandırma
Serhoşam gevlimi kırma

CEYRAN CEYRAN CEYRANIMSAN
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Erbil — Notalayan: Salih Turhan
Kaynak: Şevket Sait (Mışko)

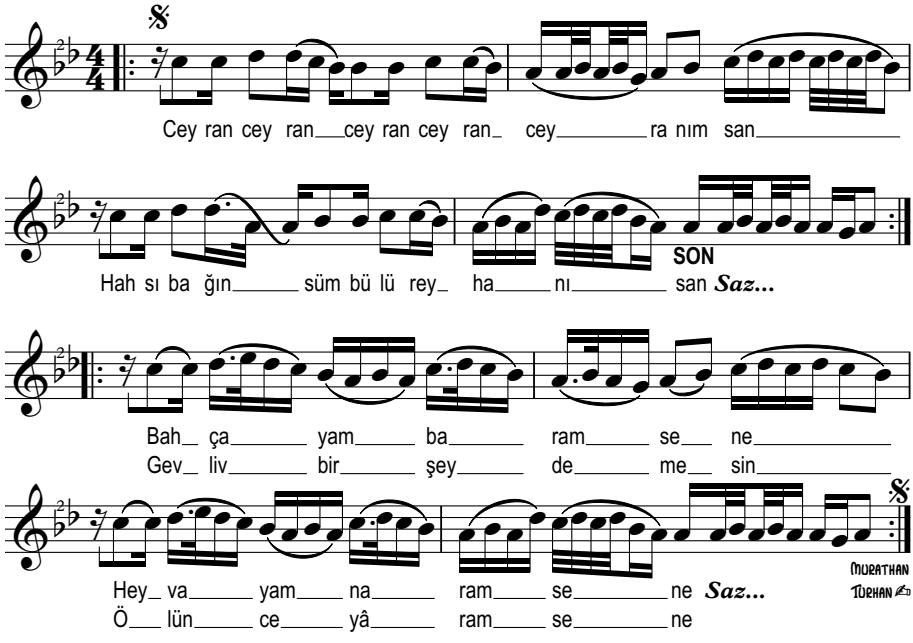

Ceyran ceyran ceyran ceyran ceyranımsan
Hahsı bağın sümbülü reyhanısan

1.
Bahçayam baram sene
Heyvayam naram sene
Gevliv bir şey demesin oğlan
Ölünce yâram sene
Ceyran ceyran ceyran ceyran ceyranımsan
Hahsı bağın sümbülü reyhanısan
2.
Bahça bar neyniri
Heyva narı neyniri
Bir can bir canı sevse oğlan
Dünya malı neyniri
Ceyran ceyran ceyran ceyran ceyranımsan
Hahsı bağın sümbülü reyhanısan

NOT: Bu türkünün Türkiye / İstanbul repertuvarında "Bir dalda iki kiraz (Sallasana sallasana mendilini)" adlı aynı makam ve yakın ezgi ile okunan bir çeşitlemesi bulunmaktadır. (S. Turhan)

ÇAHMAHI ÇAH ÇIRAĞI YANDIRMAMIŞAM
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdulvahit Küzeci

Notalayan: Salih Turhan

1.
Çahmahı çah çırağı yandırmamışam
Yârım'çin potin aldım
Tekin yolda salmışam
Yârım'çin üzük aldım
Kaşın yolda salmışam

Çırağda yağ tükendi
Ne yaman vaht tükendi
Ne sende bu güzellığ
Ne bende ah tükendi
Çahmahı çah çırağı yandırmamışam
Yârım'çin potin aldım
Tekin yolda salmışam
Yârım'çin üzük aldım
Kaşın yolda salmışam

2.
Çırağı yandıraydım
Yol üste konduraydım
Yârım bize gelende
Heybesin indireydim
Çahmahı çah çırağı yandırmamışam
Yârım'çin potin aldım
Tekin yolda salmışam
Yârım'çin üzük aldım
Kaşın yolda salmışam

3.
Çırağımsan çırağım
Hem fitilim hem yağım
Gözümde yer ederem
Bir gün olsav konağım
Çahmahı çah çırağı yandırmamışam
Yârım'çin potin aldım
Tekin yolda salmışam
Yârım'çin üzük aldım
Kaşın yolda salmışam

NOT: Bu türkü "Nergizi deste bağladım" ve "El yevel alma kırmızı" adlı türkülerle çeşitleme özelliğindedir. (S. Turhan)

DAĞLAR BAŞIN ALAYDIM
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdurrahman Kızılay

Notalayan: Salih Turhan

1.
Dağlar başın alaydım
Çağıraydım çalaydım
O yar burdan gedende
Kol boynuna ataydım
Dağlar dağlar yar yar yaman dağlar
Gözel yarıyçin ağlar
Dağlar dağlar yar yar yaman dağlar
Bülbül güliyçin ağlar

2.
Dağlar başı çemedi
Gemli gülmeğ nemedi
Men burda kan ağlıram
Derdim köe kömedi
Dağlar dağlar yar yar yaman dağlar
Gözel yarıyçin ağlar
Dağlar dağlar yar yar yaman dağlar
Bülbül güliyçin ağlar

3.
Dağlara septim ekin
Giderttim elimdekin
Ne dostum ne düşmanım
Olmasın menim tekin
Dağlar dağlar yar yar yaman dağlar
Gözel yarıyçin ağlar
Dağlar dağlar yar yar yaman dağlar
Bülbül güliyçin ağlar

NOT: Bu türkünün kavuştak ezgisiyle Kerkük repertuvarındaki "Leylisen ne leylisen" adlı türkü çeşitleme özelliğine sahiptir. (S. Turhan)

DEDE DEDE CAN DEDE
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Fahreddin Ergeç

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

1.
Yetimem vurulmuşam
Men cigerden yanmışam
Gözüm onunçün ağlar
Çünkü yetim kalmışam
Dede dede can dede
Tesbihu mercan dede
Yerim sal yastığım koy
Odı ölmüşem dede
2.
Yetimler yavaş olı
Koynu dolu daş olı
Değme yetim gevline
Düşer hurda haş olı
Dede dede can dede
Tesbihu mercan dede
Yerim sal yastığım koy
Odı ölmüşem dede
3.
Yetimin sesi gelmez
Yığlar nefesi gelmez
Baş yastıkta göz yolda
Bekler kimsesi gelmez
Dede dede can dede
Tesbihu mercan dede
Yerim sal yastığım koy
Odı ölmüşem dede

NOT: Bu türkü "Gülüm güller zarınnan" adlı türkünün çeşitlemesidir. (S. Turhan)

DURNA DURNA UŞTU DURNA
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdülvahap Sait (Haba)

Notalayan: Salih Turhan

Durna durna uştu durna
Kanatların aştı durna
Ko men avçı dögildim
Mennen uzah uştu durna

1.

Dama çıhtım kurnaya
Bahtım uçan durnaya
Sen kal ikraluv üsde
Men girmerem dünyaya

Durna durna uştu durna
Kanatların aştı durna
Ko men avçı dögildim
Mennen uzah uştu durna

2.

Damda ışık yandırı
Meni göri söndüri
Özü beyaz küllede
Meni savığ öldüri

Bağlantı...

3.

Damda duranı neynim
Boynum buranı neynim
Yuğurup kesme hınamı
Yalguz viranı neynim

Bağlantı...

NOT: Bu türkü, Kerkük repertuvarındaki "Helalınnan helalınnan" adlı türkünün çeşitlemesidir. (S. Turhan)

ESMERİM GÖZEL ESMER

Söz: Mehmet İzzet Hattat
Müzik: Abdurrahman Kızılay

Notalayan: Salih Turhan

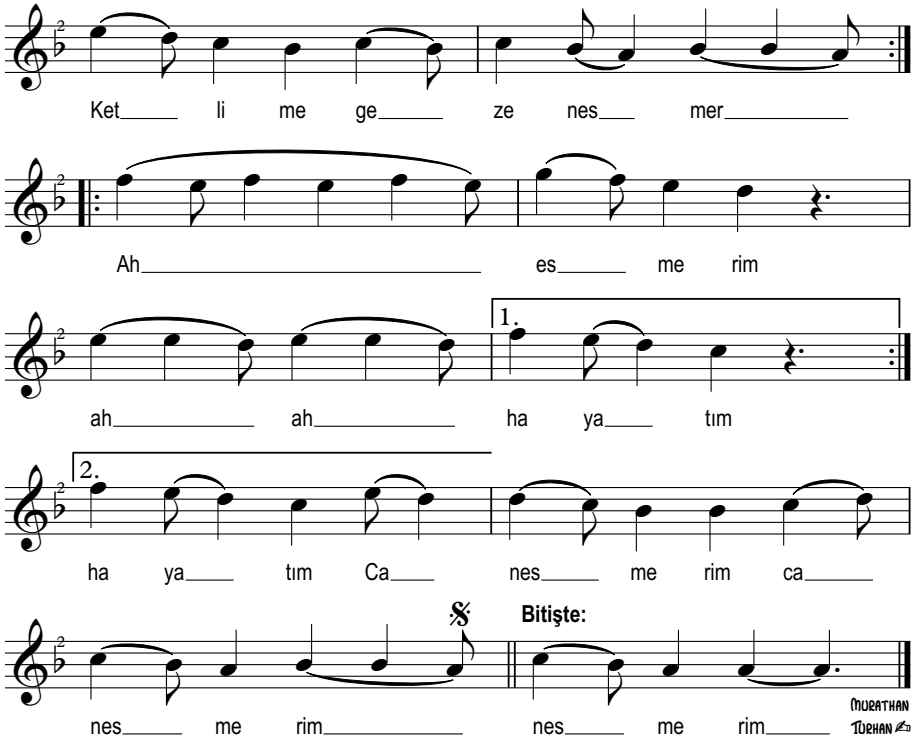

1.
Esmerim gözel esmer
Derdimi yazan esmer
Ne muhannet yâr ımış
Ketlime gezen esmer
Ah esmerim, ah ah hayatım
Can esmerim, can esmerim
2.
Esmer gözuv keredı
Degme gevlim yaradı
Bahtım ceyran gözüne
Gözuv daha keredı
Ah esmerim, ah ah hayatım
Can esmerim, can esmerim
3.
Esmerde keytan dudağ
Derduvden hara gidağ
Senin çekilmez eşkın
Bağrımı edip dağ dağ
Ah esmerim, ah ah hayatım
Can esmerim, can esmerim

EVLERİNİN ÖGÜ YONCA
(NİNNE YAVRUM NİNNE)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdulvahit Küzeci

Notalayan: Salih Turhan

1.
Evlerinin ögü yonca
Yonca kahmış dam boyunca dam boyunca
Boyu uzun beli ince
Ninne yavrum ninne
Esmer yârım ninne ninne ninne

2.
Evlerinin ögü lale
Saki doldur ver piyale ver piyale
Serhoş olağ düşeğ yola
Ninne yavrum ninne
Esmer yârım ninne ninne ninne

3.
Evlerinin ögü darçın
Felek koymaz gözüm açım gözüm açım
Seni alıp hara kaçım
Ninne yavrum ninne
Esmer yârım ninne ninne ninne

4.
Evlerinin ögü süsem
Sıyrılıp koynuva girsem Vallah girsem
Her gün sabbah boyuv görsem
Ninne yavrum ninne
Esmer yârım ninne ninne ninne

NOT: Bu türkünün Şanlıurfa ve Mardim repertuvarında tikel olarak başka çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

GÖZELE BAH GÖZELE

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdulvahit Küzeci

Derleyen: Nida Tüfekçi
Notalayan: Nida Tüfekçi

Gözele bah gözele
Gelip bizden söz ala
Menim bir esmerim var
Degişmem yüz gözele

1.
Bahça barımdan oldum
Heyva narımdan oldum
Gece yuhusu bilmem
Gündüz kârımdan oldum
Gözele bah gözele
Gelip bizden söz ala
Menim bir esmerim var
Degişmem yüz gözele

2.
Bahçada baram sene
Heyvayam naram sene
Ğem çekme nazlı gevil
Ölünce yaram sene
Gözele bah gözele
Gelip bizden söz ala
Menim bir esmerim var
Degişmem yüz gözele

GÖZELLERDE ÜÇ GÖZEL VAR SEVİLİ

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdulvahit Küzeci

Derleyen: Nida Tüfekçi
Notalayan: Mehmet Özbek

1.
Gözellerde üç gözel var sevili
Biri oğlan, biri gelin, birsi kız
Ah gözel birsi kız, vah şirin birsi kız
Oğlan size, gelin size, kız bize
Başımı sevdaya salan bir gözel
Ah yaman bir gözel, vah şirin bir gözel
Gözelin gözleri de keredi kere
Çoh aradım bulamadım bir çara
Ah yaman bir çara, vah şirin bir çara

2.
Meyvalardan üç meyva var yeyili
Biri alma, biri heyva, birsi nar,
Ah yaman birsi nar, vah şirin birsi nar
Alma size, heyva size, nar bize
Başımı sevdaya salan bir gözel
Ah yaman bir gözel, vah şirin bir gözel
Gözelin gözleri de keredi kere
Çoh aradım bulamadım bir çara
Ah yaman bir çara, vah şirin bir çara

NOT: Bu türkünün Türk dünyasında çeşitlemeleri bulunmaktadır. (S. Turhan)

GÜLÜ DESTE DERMİŞEM

Söz: Mehmet Rauf (Terzi)
Müzik: Mehmet Rauf (Terzi)

Notalayan: Salih Turhan

Men mu ra da er mi şem
gliss.
gliss.
Saz...
Ay ca ma lın süz mü şem
İ pek zil fin çez mi şem
Yu hu dan ka han va kıt
Ça nah ta gü lez mi şem
Ça nah ta gü lez mi şem
Yâ ra dı na a dı na
Kur ba nam yâ ra dı na

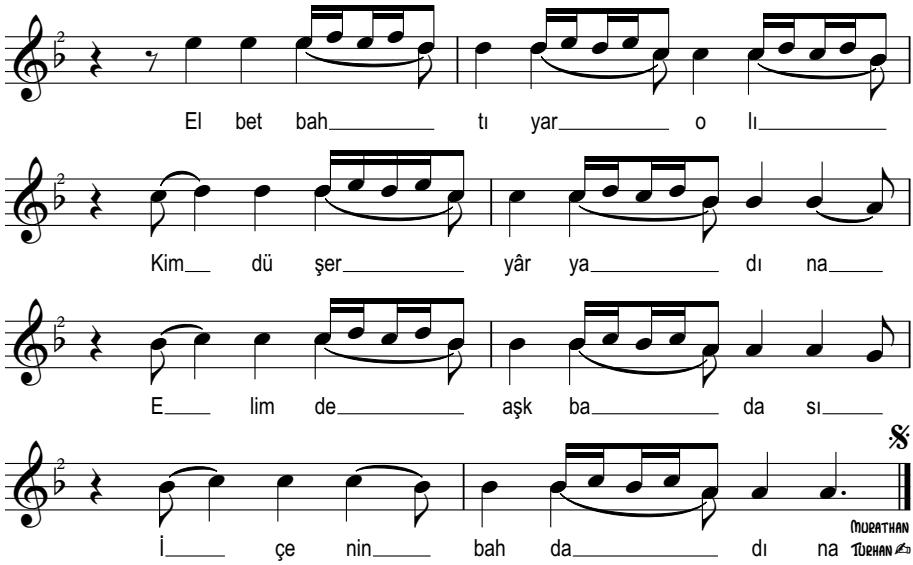

1.
Gülü deste dermişem
Yol üstüne sermişem
Koy ötsün bütün kuşlar
Men murada ermişem
Ay camalın süzmüşem
İpek zilfin çezmişem
Yuhudan kahan vakıt
Men murada ermişem

Yâr adına yâr adına
Kurbanam yâr adına
Elbet bahtıyar olı
Kim düşer yâr yadına
Elimde aşk badası
İçenin bah dadına

2.
Yeddi mum nezretmişem
Yeddi renkten seşmişem
(Yâr diyip men geşmişem)
Gezmişem kırh bostanı
Nar deyip can vermişem
Ay camalın süzmüşem
İpek zilfin çezmişem
Yuhudan kahan vakıt
Men murada ermişem

Yâr adına yâr adına
Kurbanam yâr adına
Elbet bahtıyar olı
Kim düşer yâr yadına
Elimde aşk badası
İçenin bah dadına

3.
Yeddi fistan biçmişem
Yeddi renkten seçmişem
Kim geşer neden geşer
Men bu serden geşmişem
Ay camalın süzmüşem
İpek zilfin çezmişem
Yuhudan kahan vakıt
Men murada ermişem

Yâr adına yâr adına
Kurbanam yâr adına
Elbet bahtıyar olı
Kim düşer yâr yadına
Elimde aşk badası
İçenin bah dadına

4.
Bilmirem neylemişem
Her zaman çilemişem
Günde bir kurban verrem
Yeddi can dilemişem
Ay camalın süzmüşem
İpek zilfin çezmişem
Yuhudan kahan vakıt
Men murada ermişem

Yâr adına yâr adına
Kurbanam yâr adına
Elbet bahtıyar olı
Kim düşer yâr yadına
Elimde aşk badası
İçenin bah dadına

HELHELE VERİN GELİNE

(HINNA HAVASI)

(DEYİŞME)

Yöresi: Irak - Kerkük

Kaynak: Mehmet Kalayı
Abdulvahit Küzeci

Notalayan: Salih Turhan

1.

Topluluk: Helhele verin geline
Deste gül verin eline
Altun kemer bağlamış
Gelin ince beline
Helhele verin geline
Deste gül verin eline

Bayan: Vay vay...
Elinde terezi var
Cebinde çerezi var
Elemnen oynar güler
Menimnen ğerezi var baba

Topluluk: Helhele verin geline
Deste gül verin eline
Altun kemer bağlamış
Gelin ince beline
Helhele verin geline
Deste gül verin eline

2.

Bayan: Vay vay...
Kapıdan geşti yârım
Yaramı deşti yârım
Uydu eller sözüne
Mennen vazgeşti yârım baba

Topluluk: Helhele verin geline
Deste gül verin eline
Altun kemer bağlamış
Gelin ince beline
Helhele verin geline
Deste gül verin eline

3.

Bayan: Vay vay...
Kapının ayrığınnan
Tanıram yağlığınnan
Günde yüz kerre geçer
Üregi yandığınnan baba

Topluluk: Helhele verin geline
Deste gül verin eline
Altun kemer bağlamış
Gelin ince beline
Helhele verin geline
Deste gül verin eline

KAH GİDAĞIN ŞIH BAĞINA ĞEZELE
(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdulvahit Küzeci
Mehmet Camcı

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

1.
Kah gidağın şıh bağına ğezele
Men çit alım sen fitanuv tezele
Gözüm düştü heyvandaki gözele
Gözellerin meskeni bu çeydadı
İçmişem bada, bilmirem sevdam hardadı
2.
Sırma saçı dabanına erişi
Men olmuşam gözel yârın devrişi
Göynüm kırar sonra döner barışı
Gözellerin meskeni bu çeydadı
İçmişem bada, bilmirem sevdam hardadı
3.
Mavi yazma yâr bağlayıp başına
Saçahları düşüp hilal kaşına
Yengi girip on üç on beş yaşına
Gözellerin meskeni bu çeydadı
İçmişem bada, bilmirem sevdam hardadı

KAL'ANIN DİBİNDE BİR DAŞ OLAYDIM

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdulvahit Küzeci

Derleyen: Nida Tüfekçi
Notalayan: Nida Tüfekçi

1.
Kal'anın dibinde bir daş olaydım
Gelene gidene gidene gidene yoldaş olaydım
Bacısı gözele gardaş olaydım
Kah gidah çeyhana hanaya
Meyhana hanaya kefhana hanaya
Baba gevlim eylensin
Yarın Hakk'ın divanında divanında
Divanında doğru da söylensin
2.
Kal'anın dibinde üç ağaç incir
Elimde kelepçe kelepçe kelepçe boynumda zincir
Zinciri çoh sallama kollarım incir
Kah gidah çeyhana hanaya
Meyhana hanaya kefhana hanaya
Baba gevlim eylensin
Yarın Hakk'ın divanında divanında
Divanında doğru da söylensin

KÂR ETMEZ AHIM SEN GÜLİZARE
(TENZİLE)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdulvahit Küzeci

Notalayan: Mehmet Özbek

1.
Kâr etmez ahım sen gülizare
Onulmaz işler gözelim dilde bu yare (ah)
Olsam da geşmem bin pare pare
Sevmiş bulundum gözelim ğeyri ne çara (ah)

2.
Avare göynüm menendi bülbül
İnler senin 'çin gözelim Rûzu şeb'eytül (ah)
N'ettinse naçar ettim tahammül
Sevmiş bulundum gözelim ğeyri ne çara (ah)

3.
Çekmez efendim bu derdi herkes
İster kabul et gözelim ister başım' kes (ah)
Çekmezdim amma ey şuh'i Nevres
Sevmiş bulundum gözelim ğeyri ne çara (ah)

NOT: Bu türkünün sözleri şair Osman Nevres'e aittir. (S. Turhan)

KINEFİL ÜZER GİDER

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Mustafa & Fevziye Kalayı
Ümit Musa Akçay

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

1.
Kınefil üzer gider
Yarpağın düzer gider
O yâr yolun yitirmiş
İnşallah bize gider
Uyma da begim uyma eller sözüne
Men de mail oldum ala gözüne
Men de heyran, men de mecbur oldum
İnce beline, çatma kaşına, ala gözünde
2.
Kınefilem ez meni
Altun tasa süz meni
Sen kağıt ol men divit
Al gerdana yaz meni
Uyma da begim uyma eller sözüne
Men de mail oldum ala gözüne
Men de heyran, men de mecbur oldum
İnce beline, çatma kaşına, ala gözünde

KURBANAM HAN GÖZUVE
(BU BAĞDA DOLANISAN)

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: İzzeddin Nimet
Abdulvahap Sait (Haba)

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

1.
Kurbanam han gözuve
Mene bahan gözuve
Çoh sürmeler çekipsen
Evim yıhan gözuve
Bu bağda dolanısan
Derduv mene demisen
Etrafıv dolu gülden
Bir gül mene vermisen

2.
Geyip beyaz mayılı
Seni gören bayılı
Üzüvde göz izi var
Hepsi bir bir sayılı
Bu bağda dolanısan
Derduv mene demisen
Etrafıv dolu gülden
Bir gül mene vermisen

3.
Bu senuv hindi zilluv
Çiğnive bindi zilfuv
Yuvarla koy koynuva
Kan eder indi zilfuv
Bu bağda dolanısan
Derduv mene demisen
Etrafıv dolu gülden
Bir gül mene vermisen

MENİM İPEK YAĞLIĞIM VAR

Söz: Ahmet Mehmet Erbilli
Müzik: Ahmet Mehmet Erbilli

Notalayan: Salih Turhan

1.
Menim ipek yağlığım var
Görmeğe gelin balam görmeğe gelin
Aşıklara men sataram
Almağa gelin balam almağa gelin

2.
Menim elvan güllerim var
Görmeğe gelin balam görmeğe gelin
Gelinlere men sataram
Almağa gelin balam almağa gelin

3.
Menim güllü kaddahım var
Görmeğe gelin balam görmeğe gelin
Gözellere men sataram
Almağa gelin balam almağa gelin

4.
Menim kaşlı bel bağım var
Görmeğe gelin balam görmeğe gelin
İnce bellere men sataram
Almağa gelin balam almağa gelin

MUM KİMİN YANAN KERKÜK
(YIHTILAR KALAMIZI)

Söz: Osman Mazlum
Cumhur Kerküklü
Mehmet Özbek
Müzik: Mehmet Özbek

Notalayan: Salih Turhan

1.
Yıhtılar kalamızı
Sürdüler balamızı
Daha can boğazdayken
Çektiler salamızı
Ah Kerkük yüz ah Kerkük
Her zaman yüz ah Kerkük
Kalıptı yad elinde
Mum kimin yanan Kerkük

2.
Elinde yad elinde
Öt bülbül yad dalında
Bir diyar mezar olsun
Kalmasın yad elinde
Ah Kerkük yüz ah Kerkük
Her zaman yüz ah Kerkük
Kalıptı yad elinde
Mum kimin yanan Kerkük

SEN BİR YANA BİR YANA

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Abdulvahit Küzeci

Notalayan: Salih Turhan

Bes ler cey ran ba la sı
Men bir ya na bir ya na
So yu num bah ca nı ma
Sen bir ya na bir ya na
A lıp sat ma kul ki mi
Hep si sev da ya ra sı
Ka şıv ke re dı gö zuv a la
dı Ben zi sen cey ra na
MURAT HAN TÜRHAN

1.
Kaşıv gözuv arası
Sen bir yana bir yana
Besler ceyran balası
Men bir yana bir yana
Soyunum bah canıma
Sen bir yana bir yana
Alıp satma kul kimi
Hepsi sevda yarası
Kaşıv keredi gözuv eladı
Benzisen ceyrana
2.
Kaşıv gözuv çarpara
Sen bir yana bir yana
Sevmişem olmaz çara
Men bir yana bir yana
Bu kaş bu göz sendedi
Sen bir yana bir yana
Elim varmaz iş kâra
Men bir yana bir yana
Kaşıv keredi gözuv eladı
Benzisen ceyrana
3.
Kaş kare kirpik ohlar
Sen bir yana bir yana
Derduvden öldü çohlar
Men bir yana bir yana
Bir gün seni görmezsem
Sen bir yana bir yana
Gevlim yüz yeri yohlar
Men bir yana bir yana
Kaşıv keredi gözuv eladı
Benzisen ceyrana

SÜSENİ MAHMUR YAHASI

Yöresi: Irak - Kerkük
Kaynak: Reşit Rıza Küle
Abdurrahman Kızılay

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

Saz...
Ur fa bir ya na dü şer Saz...
Ur fa bir ya na dü şer Saz...
Sa çah ger da na dü şer Saz...
Sa çah ger da na dü şer
Nas sı bir saç kon du rup Saz...
Nas sı bir saç kon du rup Saz...

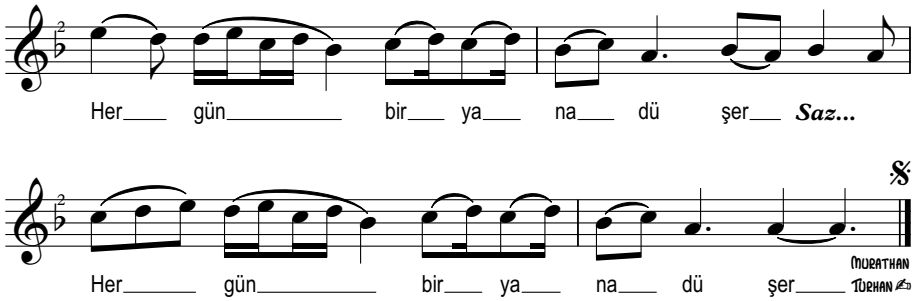

1.
Süseni mahmur yahası
Yohtu da yârın vefası
Çohtu o yârın cefası
Hacı Molla Seyyit beçesi
Korya Şaturlu beçesi
Diye diye dilden oldum
Baha baha gözden oldum
Gide gide dizden oldum

Urfa bir yana düşer
Saçah gerdana düşer
Nassı bir saç kondurup
Her gün bir yana düşer
Süseni mahmur yahası
Yohtu da yârın vefası
Çohtu o yârın cefası
Hacı Molla Seyyit beçesi
Korya Şaturlu beçesi
Diye diye dilden oldum
Baha baha gözden oldum
Gide gide dizden oldum

2.
Kerkügün kalasıyam
Dibinde lalasıyam
Burdan bir gözel geçti
Men onun kölesiyem
Süseni mahmur yahası
Yohtu da yârın vefası
Çohtu o yârın cefası
Hacı Molla Seyyit beçesi
Korya Şaturlu beçesi
Diye diye dilden oldum
Baha baha gözden oldum
Gide gide dizden oldum

3.
Evleri ark boyunda
Gördüm turunç koynunda
Mennen senuv günahuv
Kassın nenev boynunda
Süseni mahmur yahası
Yohtu da yârın vefası
Çohtu o yârın cefası
Hacı Molla Seyyit beçesi
Korya Şaturlu beçesi
Diye diye dilden oldum
Baha baha gözden oldum
Gide gide dizden oldum

YAZMALI GELİN

Söz: Muzaffer Arslan
Müzik: Abdurrahman Kızılay

Notalayan: Salih Turhan

1.
Yazmalı gelin yaz mene
Bir bahar bir yaz mene
Aşkuvdan delli oldum
Gel etme bunca naz mene
Yazmalı gelin yaz mene yaz mene

Yazmav yazmalı gelin
Gözler sürmeli gelin
Dağa daşa asımana
Aduv yazmalı gelin
Yazmalı gelin yaz mene
Bir bahar bir yaz mene
Aşkuvdan delli oldum
Gel etme bunca naz mene
Yazmalı gelin yaz mene yaz mene

2.
Yazmava yaz adımı
Yaduva sal yadımı
Men sözuvdan çıharsam
Kır kolum kanadımı
Yazmalı gelin yaz mene
Bir bahar bir yaz mene
Aşkuvdan delli oldum
Gel etme bunca naz mene
Yazmalı gelin yaz mene yaz mene

KERKÜK
USUL/HORYAT (HOYRAT)

ATICI USULÜ/HORYATI

Yöresi: Irak-Kerkük
Kaynak: Hasan Naccar

Derleyen: Ata Terzibaşı

Ay ulan…
Kızıl gül oyım oyım
Ay ulan…
Yara barabar boyım
Diniva dönüm neynim
Ay ulan…
Yağış yağar yer doymaz
Men sennen nece doyım
Gülüm ey de eeee of

DARMANGAHA USULÜ/XORYATI

(KERKÜK AĞZI)

Yöresi: Irak-Kerkük
Kaynak: Hasan Naccar

Derleyen: Ata Terzibaşı

Dedem dedeeeeem
Okiyçin
Kaman sızlar oxiyçin
Néééééééynim
Kurban
Bu meni vuran avçı
Dedem
Labud döner okiyçin
Éyar éyaaaar éyar éyar aaaaaa of

BEŞİRİ USULÜ / HORYATI

Yöresi: Irak-Kerkük
Kaynak: Abdülvahit Küzeci

Derleyen: Şenel Önaldı
Notalayan: Şenel Önaldı

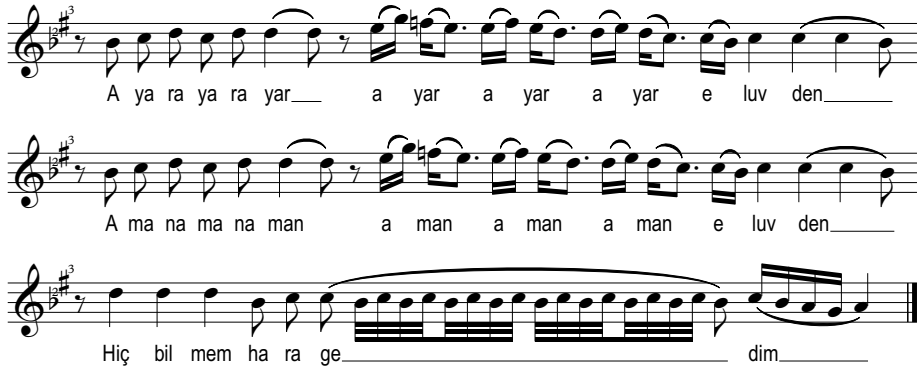

1.
Baba bugün seherden sada geli
Zulmu çoh dada geli
Dönüm dinive dönüm he bes men ölüm
Ey... öz ağam oğlu
Bir ölüm bir ayrılmağ
İkisi yada geli
Hele bir ölüm bir ayrılmağ
İkisi yada geli
Ayar-ayar-ayar-ayar-ayar-ayar eluvden
Aman-aman-aman-aman-aman-aman eluvden
Hiç bilmem hara gedim

2.
Baba bugün seherde oyan yeri
Sineme dayan yeri
Dönüm dinive dönüm he bes men ölüm
Ey... öz ağam oğlu
Yüz il sel geçse oymaz
Bir gün ğem oyan yeri
Hele yüz il sel geçse oymaz
Bir gün ğem oyan yeri
Ayar-ayar-ayar-ayar-ayar-ayar eluvden
Aman-aman-aman-aman-aman-aman eluvden
Hiç bilmem hara gedim

DELLİHESENİ USULÜ/HORYATI

(KERKÜK AĞZI)

Yöresi: Irak-Kerkük
Kaynak: Abdulvahit Küzeci
İsmail Terzi

Derleyen: Ata Terzibaşı

Dem gene
Aç Kerkük
Seni gördüm aç Kerkük
Yéri bes o boya dönüm
Gözlerim
Dünyanı dünyanı tox edipsen
He sen kaldıv aç Kerkük
Yéri bes o boya dönüm
Dad ey dad ey dad elüvden
yanıv yanaydı seniv…

İDELE USULÜ/HORYATI

Yöresi: Irak-Kerkük
Kaynak: Hasan Naccar

Derleyen: Ata Terzibaşı

Gözüm
Bir gözü ala meni
Mine boylum
Zilfiva dola meni
Gel
Kimim varsa yanında
Yâdına sala meni
Ha néynim
Gel
Men özüm ziylemirem
Derd geme deger ziyler
Derd geme deger ziyler
Ha néynim
Di gel ağam éy gel
Di gel paşam éy gel
Di gel özbegim néynim

İSKENDERİ USULÜ/HORYATI

Yöresi: Irak-Kerkük Derleyen: Ata Terzibaşı
Kaynak: Hasan Naccar

Valla
Héyvaya güler
Turunç héyvaya güler
Daaaad
Valla
Gelsin éy, éy, éy onun başına
Éy éy ‘ümrüm ağam
Valla her kim éy, éy, éy, éy, éy bu vaya güler
Im éy ım éy éy éy éy éy oy oy éy éy éy of

KARABAŞ USULÜ/HORYATI

Yöresi: Irak-Kerkük Derleyen: Ata Terzibaşı
Kaynak: Molla Taha

Ulan ulan ulan ulan ulan ulan
Dağlar sende bir hal var of…
Dede gene
Bir elif var bir dal var
Yaréééééy yara yaréééy
yarééy yaréy yaréy yaréy of…
Yar bizden küsti gétti néynim…
Dede
Koyma gétsin
Koyma gétsin çox yalvar
Yaréééééy yara yaréééy yara
yaréééy yaréy yara yaréy of…

KESÜK USULÜ/HORYATI

Yöresi: Irak-Kerkük
Kaynak: Şükür Hayara

Derleyen: Ata Terzibaşı

Aaaaah
Bügün gene
Me‘de ne var
Yanuv yansın
Tut yüküv me‘de ne var

Ah…
Mehemmed din diregi
Kölen olum
‘Eli’den me‘de ne var
Gülüm geeeeeel
Maral geeeeeeel

KESÜKMATARI USULÜ/HORYATI

Yöresi: Irak-Kerkük
Kaynak: Hasan Naccar

Derleyen: Ata Terzibaşı

Babam
Badalar dolsa ne var
Ah elüvden
Boşalsa dolsa ne var
Néynim
Dedem
Bir merd heste düşmesin
Hara gedim
Yüz namerd ölse ne var
Gülüm ey ne çaram
De eeeeem ah…

KIZIL USULÜ/HORYATI
(KERKÜK AĞZI)

Yöresi: Irak-Kerkük Derleyen: Ata Terzibaşı
Kaynak: Hasan Naccar

Bağvanım
Günlerde xastı bayram
Ay éy éy
Valla
Altun bir tastı bayram
Ay éy ay éy éy ay éy ay éy of…
Gözlerim
HaH bayramda kéf éder
Kurban
Menimçin yastı béyram
Ay éy éy ay éy éy éy éy éy
ay yé yé yé yé ay éy éy éy of…

KURDE USULÜ/HORYATI
(YASİN BAĞVAN AĞZI)

Yöresi: Irak-Kerkük Derleyen: Ata Tezibaşı
Kaynak: Hasan Naccar

Dede gene
Bes bınca diskin Kerkük
Dünyaya küskün Kerkük
Her gelen hakkıv yéri
Kölen olum
Sehepsiz miskin Kerkük
Kadan men alım yar yar
Valla her gelen haqqıv yéri
Sehepsiz miskin Kerkük
Aman aman aman aman aman

MATARI USULÜ/HORYATI

Yöresi: Irak-Kerkük
Kaynak: Abdulvahit Küzeci

Derleyen: Ata Terzibaşı

Yara yéri
Gözlerim
Sızıldar yara yéri
Kervan göç étti gétti
Mine boylum
Yalvarram yara yéri

Dede
Ne sennen ğem tükendi
Gözlerim
Ne mennen yara yéri
Yara yarév yarév yara yarév
Yar elivden

MAZAN USULÜ / HORYATI

Yöresi: Irak-Kerkük
Kaynak: Abdurrahman Kızılay

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

1.
Baba bugün yarı ğem
Sarardıptı yarı ğem
Eyar-eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar
Valla bir güne men düşmüşem
Ey-ey-ey-ey-ey-ey umudum
Yarı dertti yarı ğem
Eyar-eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar
eyar-eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar...
2.
Baba bugün yardı ğem
Deldi bağrım yardı ğem
Eyar-eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar
Valla vefalı yar ararsan
Ey-ey-ey-ey-ey-ey umudum
En vefalı yardı ğem
Eyar-eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar
eyar-eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar...
3.
Baba bugün ğem yarıdı
Cigerim ğem yarıdı
Eyar-eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar
Valla menim kimin bi kese
Ey-ey-ey-ey-ey-ey umudum
Gece gündüz ğem yarıdı
Eyar-eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar
eyar-eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar...

II.METİN:
1.
Dede gene yüz aydı
Kaşlar keman yüz aydı
Eyar-eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar
Valla bir güne men düşmüşem
Ey-ey-ey-ey-ey-ey umudum
Her dakkası yüz aydı
Eyar-eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar
eyar-eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar...
2.
Dede gene yüzde bir
Hal severem yüzde bir
Eyar-eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar
Her yar vefalı olmaz
Ey-ey-ey-ey-ey-ey umudum
Olursa da yüzde bir
Eyar-eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar
eyar-eyar- eyar- eyar- eyar- eyar- eyar...

MUÇILA USULÜ/HORYATI
(MÜSTEZAD)

Yöresi: Irak-Kerkük Derleyen: Ata Terzibaşı
Kaynak: Abdulvahit Küzeci

Zalım zalım zalım zalım zalım zalım
Dede gene
Böyle bağlar
Dost başın böyle bağlar
Néynim néynim néynim
Bülbül ağlar gül açmaz
Vérendi böyle bağlar
Tabip gitsin yar gelsin
Ax ah ah ah ah ah ah ah ah ah of…
Tabip gitsin yar gelsin
Yar yahşı yaram bağlar
Dede gene
Gel çek gel çek bu ayrılığı
Gör nece yürek dağlar
Tutaydım tutaydım yarın elin
Çıkaydım sene dağlar
Ah men yoh sen
mehsibivam ğeribivam
düşkünüvam bügünde men zâlım

Not: Bilindiği üzere "Müstezat" edebi tür olarak Klasik/Divan şiirinin ana nazım türü sayılan "Gazel" in ziyade mısralı olanının adı olup müzikteki karşılığı ise bu tür şiirleri güfte olarak kullanan eserlerin "Müstezad" adıdır.Bu Horyat için "Müstezad" alt başlığının kullanılmasının nedeni; Bizce, edebi tür özelliğinin tamamen dışında olmak üzere diğer Horyatlara nazaran daha uzun, ziyade metinle icra edilmesinden kaynaklanmaktadır (S.Turhan).

MUHALİF USULÜ/HORYATI

(ESAS MUHALİF)

Yöresi: Irak-Kerkük Derleyen: Ata Terzibaşı
Kaynak: Abdurrahman Kızılay

Baba bügün
Oxu baştan
Aç kitap oxu baştan
Gözlerim ağam
Yârim mene yar olsa
Géçirrem oxu taştan
Aman aman aman aman aman
aman aman aman aman
Hiç bilmem hara gidim

NOBATÇI USULÜ/HORYATI

Yöresi: Irak-Kerkük Deleyen: Ata Terzibaşı
Kaynak: Hasan Naccar

Nâla nâlay nâlay nâlay nâlay nâlay
Baba bugün
Gene giydiv ağı sen
Kereni sen ağı sen
Gözlerim
Éy éyyyy éy xayın
Uçurtuv bülbülleri
Veren éttiv bağı sen
Kıl tekin inceldipsen
Menim kimim dağı sen
Va hay hoy hoy va hay
hoy hoy vahay hoy hoy vahay
Gülüm ağam mene gel gel gel geeeel

ŞERİFE USULÜ/HORYATI

Yöresi: Irak-Kerkük
Kaynak: Fahrettin Ergeç

Derleyen: Ata Terzibaşı

Dede gene
Hasa dama
Gel girme xasa dama
Ay yay yay
Béliv yére vérmez
Gévil vér has adama
Ay ay ay ay ay ay ay
ay elivden felek ay…
Dede gene
Bélivi yére vérmez
Gévél vér has adama
Ay ay ay ay yay yay
ay yay ay ay ay ay
özünnen béheber oğul

ÜMERGELE USULÜ/HORYATI

Yöresi: Irak-Kerkük
Kaynak: Abulvahit Küzeci

Derleyen: Ata Terzibaşı

Eble néééééééénéynim
Eble gene
Biz üç kardaşıydığ bir ana
SıHılmıştıh bir hana
Ağa néééééynim paşa néééynim
dede néééynim eble néééééynim
Dede gene
Bı zalım felek
Bı zalım felek bir tepme çaldı
Attı her birmiz bir yana
Ağa néééynim paşa néééééynim
dede néééynim eble neynim

YETİMİ USULÜ/HORYATI

Yöresi: Irak-Kerkük
Kaynak: İzzeddin Nimet

Derleyen: Ata Terzibaşı

Dem dem
Yarada ne var
Yarada ne var
Tabib çoh yarada ne var
Dedevam évi xarab
Ah ah ah ah aaaaaaaah
Babam dedem
Yaradanım yar olursa
Gözüm ağam
Bınca yarada ne var
Dedevam évi xarab
Bére ah men dede yoh sen yoh seeeen
Nişin böyle zalım olıpsan
Dedevam dedem

YOLÇI USULÜ/HORYATI

Yöresi: Irak-Kerkük
Kaynak: Abdurrahman Kızılay

Derleyen: Ata Terzibaşı

Ağam ağam ağam ağam
Gözel ayaz
Hoş bulut gözel ayaz
Éy éy- öz ağam oğlu
Hudama çoh yalvarram
Nasibim gözele yaz
Nasibim gözele yaz
Ha néynim néynim…

Billâh di gel ağam gel
Di gel gözüm gel
Ğeribem yol tanımam
Özıv bezen öziv gel
Di gel ağam di gel
Mene zulmeden
Öz begim ağam oğlu…

KERKÜK
DİVAN, MAKAM, GAZEL

BAYAT/BAYATİ MAKAMI

Yöresi: Irak-Kerkük Derleyen: Sermet M.Tuzlu
Kaynak: Ahmet Necip

Dadey dad dad ay ay ay aya aya edim men
Dil-i mahzunumu şad eyle bir gün
No'lur canım meni yad eyle bir gün
Eyle bir gün ay ey ay ey ay ey of
Yıkılmış kalbi abad eyle bir gün ey
No'lur canım meni yad eyle bir gün ah aha ah
Yıkılmış kalbi abad eyle bir gün
Ah ah aha ah ay ay edim men yar yar ah ah edim men
Ley ley ley ley yar yar vay vay
Yıkılmış kalbi abad eyle birgün
Ah ah aha ah ay ay edim men yar yar ah ah edim men
Yar yar ah ah edim men

Dadey dad dad ay ay ay aya aya edim me
Menim uşşak içinde yok nazirim
Derd-i lütfunda bir Abdi fakirin
Abdi fakirin ay ey ay ey ay ey of
Sana bunca zamandır ki esirim ey
No'lur canım beni yad eyle bir gün ah ah aha
Yıkılmış kalbi abad eyle bir gün
Ah ah aha ah ay ay edim men yar yar ah ah edim men
Ley ley ley ley yar yar vay vay
Yıkılmış kalbi abad eyle birgün
Ah ah aha ah ay ay edim men yar yar ah ah edim men
Yar yar ah ah edim men

BAYAT(BEYATİ)/UŞŞAK GAZEL

Yöresi: Irak-Kerkük Derleyen: Ata Terzibaşı
Kaynak: Ali Kalalı

Ah… aman aman aman…
Gözlerim dünyaya aştım görmedim bir gün safa
Ğurbet ellerde meni yalnız bırakdın bi vafa…

Aman aman…
Sennen imdat dilerim gel insafa gel insafa
Yar ey… aman…
Yeter olsun yeter… verme cevr ü cafa
Yar ey… aman aman…

HİCAZ GAZEL

(ÇEŞİTLEME)

Yöresi: Irak-Kerkük
Kaynak: Abdulvahit Küzeci

Derleyen: Suphi Saatçı
Notalayan: Şenel Önaldı

2.KIT'A

Mey ha na dan çıh tım yan ba sa ba sa
a man a man a ma na man
Kü lol du ci ge rim kan ku sa ku sa
Me ni yar dan e de ni za lım Ma
ğu sa a man a man
a ma na man O ya na lım o yan
o yan ma zol dum Çok iç tim ser hoş
o lub ka ça ma zol dum

1.
Meyhanaya girdim üç konyağ iştim aman-aman-aman-aman
Düşmanlarım görü kendimden geştim
Yeddi bıçağ yedim sekkizde düştüm aman-aman-aman-aman
Oyanalım oyan oyanmaz oldum
Yeddi bıçağ yarasına dayanmaz oldum

2.
Meyhanadan çıhdım yan basa-basa aman-aman-aman-aman
Kül oldu cigerim kan kusa-kusa
Meni yardan eden zalım Mağusa aman-aman-aman-aman
Oyanalım oyan oyanmaz oldum
Çoğ içtim serhoş olup kaçamaz oldum

HÜSEYNİ/DEŞT MAKAMI

Yöresi: Irak-Kerkük
Kaynak: Müeyyet Begoğlu

Derleyen: Sermet M. Tuzlu

Gör nece zülfün kimi cana perişan olmuşam
Firqat-i ruyunda billah zar-ı giryan olmuşam

Uydum şu ağyarın fi'line el götürdüm yardan
Hazret Adem gibi şimdi peşman olmuşam…

Eyler iken dil yaralılar derdime derman aman aman
Özüm şimdi derdim için muhtacı derman olmuşam…

KARABAĞI/KARABAĞLI HAVASI

Yöresi: Irak-Kerkük
Kaynak: Talat Sönmez

Derleyen: Ata Terzibaşı

Evi yanmış…
Valla selevin gülenlere yığlıyan çoxtu burada
Aman aman…
Aman aman aman aman aman aman aman
Aman aman otı belalı boyuva men dönüm

Karabağı Havasına Taqsimle dönüş:
Biz şehid-i sevdayığ…
Biz şehid-i koy tökülsün qanımız
Belli olsun aleme Mecnun gibi şanımız

Amman amman amman amman amman
Neçe bin neçe bin aşıqı büktü bir ğemzeli göz
O yüzden o yüzden yar ögünde qul olsun xanımız

Tek men değil o yarın o yarın sevdası ile katili
Yüzlerce can öldürmüş o qanlı cananımız
Olmasaydı cehennem kafırlığın cezası
Mecnun'a Nebi diyerdığ Leyla'ya imanımız
Aman oy oy oy…

Muhalif Usuluna / Horyatına Taksimli geçiş:
Gözüm ağam düzüğ düz yol izlerığ
Vala gene düzüğ düz yol izlerığ

Düşen dostu gözlerığ
Vala raqıp ne diyerse desin
Bizler he bizlerığ…

Gözüm ağam kimi vurdı
Yad geldi kimi vurdu
Vala girdim dost meclisine
Kimi dek kimi vurdı

Karabağı Havasına Taksimli dönüş:
Ey balam dağlarda lala ağlar
Kuş bahar dala ağlar
Dağlarda lala ağlar
Kuş bakar lala ağlar
Bu ne velveledi
Böyükten bala ağlar
Vala halımız için
Falçılar baktıkça fala ağlar…

Muhalif Usuluna / Horyatına Taksimli geçiş:
Gözüm gene camıdaki mıllalar
Verdikçe sala ağalar
Piryadi valla Piryadi şivan ağlar
Musalla Kala ağlar
Aman aman…

Karabağı Havasına Taksimli dönüş ve bitiriş:
Olmasaydı cehennem kafırlığın cezası
Mecnun'a Nebi diyerdığ Leyla'ya imanımız…

Not: "Karabağı Havası" adlı bu eseri; Kerkük'lü sanatçı Reşit Küle Rıza'nın, 1900'lü yılların başında Azerbaycan'da uzun yıllar hapis yatarken Azeri mahkumlardan öğrendiği rivayet olunmaktadır. Onun icrasıyla Kerkük'te tanınmış ve Türkmen sanatçılarca da çeşitli ortamlarda farklı metinlerle küçük melodik değişikliklerle okunmuştur.Azerbaycan'da halen "Küçük hacimli Mugamlar" silsilesine dahil olmak üzere icra edilen bu eserin çok yakın çeşitlemeleri bulunmaktadır (S.Turhan).

KERKÜK DİVANI / URFASI

Yöresi: Irak-Kerkük
Kaynak: Abdulvahit Küzeci

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

SAZ
bu na sıl zu lu miş di hiç bil mem ha ra ge dim
Gü lüm di gel bey ram la şağ Bu gün bu gün şan lı bey ram
gü nü dü Her ka ba hat men de i se A la göz çat ma kaş al ma ya nağ
key tan du dağ Cüm le si sen de di he bes men ne de dim
Kurde Horyata Geçiş:
Açış...
De de ge ne men da ya nım Aç si nen
men da ya nım Ke rem aş kın nan yan dı kö le vo lum
U mut var men de ya nım
Açış...
Yar da yan sın Si ne me yar da yan sın
Men düş tüm men düş tüm eş ko du na kö le vo lum
Miyan Bölümü:
Tu tuş sun yar da yan sın Ah
Can de dim dert ka zan dım

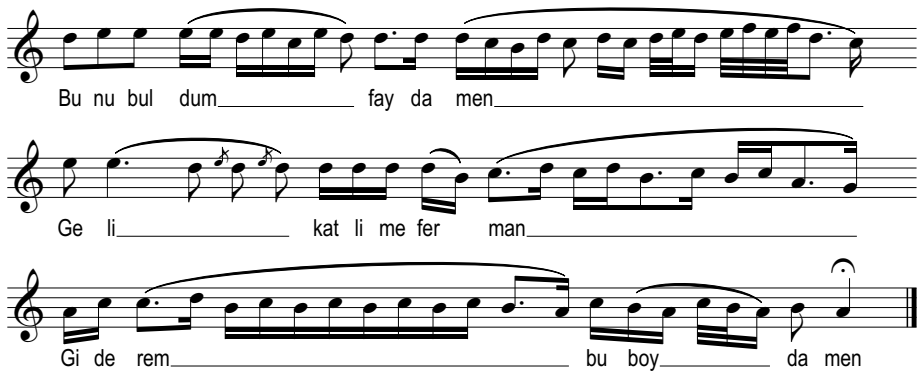

Yar ey-yar ey-yar ey-yar ey
Gülüm di gel men seni seveni
Neçe gün neçe ay neçe ildi zalım
Ah...
Sen meni aldattuv bu sende nece dildi
hayranıv olum...

Yanağıvın dört bir etrafı penbeyi ala güldü
Öpsem öldürüller öpmesem öllem aman
Bu nasıl zulum işti hiç bilmem hara gedim

Gülüm di gel bayramlaşağ
Bugün şanlı bayram günüdü
Her kabahat mende ise
Ala göz çatma kaş alma yanağ keytan dudağ
Cümlesi sendedi he bes men ne dedim

KURDE (KÜRDÎ) HOYRAT:

Dedee gene men dayanım
Aç sinev men dayanım
Kerem aşkınnan yandı kölev olum
Umut var men de yanım

Yar dayansın
Sineme yar dayansın
Men düştüm aşk oduna
Tutuşsun yar da yansın

MİYAN:

Ah...
Can dedim can dedim dert kazandım
Bunu buldum fayda men
Geli katlime ferman
Gederem bu boyda men

RAST GAZEL

Yöresi: Irak-Kerkük Derleyen: Ata Terzibaşı
Kaynak: Talat Sönmez

Şu vade-i alemde ğeribem vatanım yoh
Düşmüşem dide-i dünya reftarına elimden tutanım yoh aman aman
Herkesin bir eğlencesi vardır amma ki menim yoh
Ğurbette yansam da yakılsam da yazık diyenim yoh…
Şu ğurbette tutsa ecel damenim ey vah
Kabrimi kim kazar suyumu kim taşır
Gözlerim kim kapar ey vah aman aman…
Tabutum bir ceh-i muallaya koysunlar
Belki ruhumu annem babam ishal eder Allah aman aman…

RAST MAKAMI

Yöresi: Irak-Kerkük Derleyen: Ata Terzibaşı
Kaynak: Talat Sönmez

Ver kadehi saki bize mestane desinler
Ders almadı gitti gör o divane desinler

Peymanesini her kişi doldurmada burada
Koy gelenler bu meclise meyhane desinler

Gönlün senin ğeyri sevda suretin olur
Layık mı bu kin kabeye puthane desinler

Mazan Horyatına geçiş…
Gözüm ağam… Yıhtılar kalamızı
Sürdüler balamızı
Yıhtılar kalamızı
Sürdüler balamızı hiç bilmem hara gedim
Gözüm ağam…Hele ruh boğazdayken
Ey ey ey ey ey ey ey ey umudum
Verdiler salamızı
Ey yar e yar e yar e yar e yar e yar
Ey yar e yar e yar e yar e yar e yar

Makama dönüş…
Peymanesini her kişi doldurmada burada
Koy gelenler bu meclise meyhane dwsinler
yar yar yar

SABA GAZEL

Yöresi: Irak-Kerkük — Derleyen: Ata Terzibaşı
Kaynak: Abdulvahit Küzeci

Gör nece zülfün gibi cana perişan olmuşam
Firqati rüyunla zar-ü giryan olmuşam aman aman…

Uydum şu ağyarın fi'line el götürdüm yardan aman aman
Hazret Adem gibi şimdi peşman olmuşam…

Eyler iken dil yaralılar derdime derman aman aman
Özüm şimdi derdim için muhtacı derman olmuşam…

SABA MAKAMI

Yöresi: Irak-Kerkük — Derleyen: Ata Terzibaşı
Kaynak: Talat Sönmez

Makama giriş…

Aman aman… Dursun bu musıki semavisinde saz
Leyli tarafta bir daha mızrabı oynaması

Ey gül sükuta varmadı emreyle bülbüle
Gülşende mest-i zevk olan ehbab oynamasın

Gönül ey… Gülşende mest-i zevk olan ehbab oyanmasın
Değmez gönül oyanmamız ile emsali emr için
Varsın bu uykudan dil-i bitab oyanmasın ah

Horyata geçiş…

Bügün gene… Kebabım közden düşer
İtabım sözden düşer
Vala… Uzanmasın bu ömür
Uzağ da gözden düşer
Vala gene… Salmırı izim kader
Bu zamanın derdini
Kim çekse bizim kederr aman aman
aman aman aman

Makama giriş…

Ne heste bekler sabahı ne genç ölünü mezar
Ne de şeytan bir günahı seni beklediğim keder

Miyana (Karara) Dönüş…

Vala… Men sene şir emerem şiir oyunçağ olı
Sene şiir demerem şiir oyunçağ olı
Sene gevlim demerem kehrinnen dağ dağ olı

Vala… Men sene varım demerem var her zaman var olı
Sene felek demerem felek felek merde yar olı

Gülüm sene gülüm demerem gül solanda atılı
Vala... Sene altun demerem her gelene satılı
Aman aman sene horyat diyerem diyerem diyerem
Sene Horyat diyerem Horyat desem dala sen
Sene kala diyerem yıkılsav kalasan aman aman

Vala… Gettviz köç ettiviz
Böyük bir suç ettiviz
Vala… Kergügün bir ömür yorgunluğun
Bir günde yok ettiviz

Aman aman galanı biz
Vala… Giderttığ kalanı biz

Olamaz falcıya vereğ
Hırhızdan kalanı biz aman aman
aman aman aman

KİTABIN YAZARLARI

Salih TURHAN

1956 yılında Elazığ'da doğdu. Liseyi Elazığ'da, Yüksek Okulu Ankara'da bitirdi. 1982 yılında TRT Erzurum Radyosuna ses sanatçısı olarak girdi. 5 yıl sonra 1987 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara Devlet Türk Halk Müziği korosuna naklen tayin oldu.1991-1992 yıllarında bu korunun müdürlüğünü yaptı. Yurt içinde ve yurt dışında sanatçı ve uzman olarak Türkiye'yi temsil etti. Çeşitli yörelere ait 1000 civarında halk ezgisinin notasını yazdı ve yayımladı. Bunlardan 200'ü aynı zamanda kendi derlemesi olup, THM repertuarına kazandırılmıştır. Çeşitli kurumlarca birçok ödüle layık görüldü; Azerbaycan, Uluslararası VEKTÖR İlimler Akademisince Fahri Doktora unvanına lâyık görüldü. İLESAM ve Türkiye Yazarlar Birliği, MESAM üyesidir. 1983 yıldan beri 25 amatör koro kurup yönetti. Etimesgut, Keçiören, Adıyaman Belediye Konservatuarlarını kurdu ve yöneticiliklerini yaptı. Halk Müziği dalında birçok öğrenci yetiştirdi. Radyo ve televizyonlarda programlar hazırlayıp sundu. Halen araştırmacılık, derlemecilik, eğiticilik, yazarlık çalışmaları ile birlikte Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul Devlet Halk Müziği Korosunda ses sanatçılığı görevinin yanında ELFED (Elazığ Dernekler Federasyonu) Kültür Sanat Danışmanlığını da yürütmektedir.

Yayımlanmış Kitapları:

Harput-Elazığ Musıkî Folkloru, Kerkük Türküleri, Azerbaycan Halk Mahnıları, Anadolu Halk Türküleri ve Ezgileri, Türk Halk Müziğinde Çeşitli Görüşler, Notalarıyla Uzun Havalarımız, Diyarbakır Musıkî Folkloru, Notalarıyla Türkülerimiz ve Hikâyeleri 1-2, Azerbaycan Halk Türküleri (Aktarma), Azerbaycan Tarı (Aktarma), Bayburt Musıkî Folkloru, Malatya Musıkî Folkloru, Ankara Halk Müziği, Çankırı Halk Müziği, Kırşehir Halk

Müziği, Kırıkkale Halk Müziği, Şanlıurfa Halk Müziği, Uşak Türküleri, Van Halk Müziğine Giriş, Artvin Halk Müziğine Giriş, Isparta Türküleri, Meşhur Olmuş Türkülerimiz (2 Cilt), Ordu Türküleri, Erzincan Türküleri (2 Cilt), Notalarıyla Dillerdeki Şarkılar (2 Cilt), Konya Halk Müziği, Elazığ-Harput Havaları, Tatyan Havaları, Tokat Türküleri ve Oyun Havaları, Halk Müziğimizde Oyun ve Saz Havaları (E-Kitap 5 Cilt), Yozgat Türküleri ve Oyun Havaları, Manisa Türküleri ve Oyun Havaları, Yemen Türküleri, Türkülerdeki Hekimlik ve Sağlıkla İlgili Türküler, Gümüşhane Türküleri ve Oyun Havaları, Kars-Ardahan-Iğdır Türküleri ve Oyun Havaları, Notalarıyla Karaca Oğlan Türkü ve Şarkıları, Tarım Türküleri, Türkiye/Anadolu/Vatan ve Şehir Güzellemeleri/Şiirler, Türkiye/Anadolu/Vatan ve Şehirlerle ilgili Türküler, Şarkılardaki Sağlık ve Sağlıkla İlgili Şarkılar, Irak Türkmen Havaları, Adıyaman Türküleri ve Oyun Havaları, Tunceli Halk Müziği, Harput-Elazığ Kültürüne Dair Bestelenen Yeni Türküler, Türkü-Şarkı ve Şiirlerdeki Ana-Evlat Yüreği, İstanbul Türküleri, Trakya-Rumeli Türk Halk Müziği ve Halk Oyunları (3 Cilt), Sivas Türküleri ve Oyun Havaları (3 Cilt), Ağrı Türküleri ve Oyun Havaları, Bursa Türküleri ve Oyun Havaları, Türkülerdeki Harput, Müziğin İzinde Üç Kardeş Şehir (Harput / Elazığ - Şanlıurfa - Kerkük).

Hazırladığı Albümler:

1. Anadolu'dan Selamlar (Kerkük, Azerbaycan Repertuarı) (Kaset, CD) / Özel Yayın.
2. Gönül Nağmeleri (Tenzileler) (CD) / TDV Yayını.
3. Vatan Nağmeleri (Savaş Ağıtları ve Kahramanlık Türküleri) (CD) / TDV Yayını.
4. Tatyan Havaları (CD) / Kalan Müzik Yayını.
5. Yemen Türküleri (CD) / Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını.
6. Ordu Türküleri (Derleme ve Arşiv Kayıtlarından) (2 CD) / Ordu Belediyesi Yayını.
7. Hekimlik ve Sağlıkla İlgili Türküler (CD) / Sağlık Bakanlığı Yayını.
8. Tarım Türküleri (CD) / Tarım Bakanlığı, Denizbank Yayını.
9. Şarkılardaki Sağlık ve Sağlıkla İlgili Şarkılar (CD) / Sağlık Bakanlığı Yayını.
10. Irak Türkmen Havaları (Arşiv Kayıtlarından) (CD) / ITİB Vakfı Yayını.
11. Adıyaman Türküleri ve Oyun Havaları (2 CD) / Adıyaman Belediyesi Yayını.
12. Elazığ-Harput Havaları / Kürsübaşı Meşkleri (9 CD, 1 DVD) / ELFED Yayını.
13. Harput-Elazığ ve Kültürüne Dair Bestelenen Yeni Türküler (CD) / ELFED Yayını.
14. Harput Senfonisi (DVD) / ELFED, Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı Yayını.
15. Türkü-Şarkı ve Şiirlerdeki Ana-Evlat Yüreği (CD) / ELFED Yayını.
16. Trakya-Rumeli Türk Halk Müziği ve Halk Oyunları (5 CD, 1 DVD) / MOTİF Yayını.
17. Harputlu Hafız Osman Öge Türküleri (2 CD) / Yaran-ı Harput Derneği Yayını.

Abuzer AKBIYIK

Folklor Araştırmacısı-Şair ve Yazar

1958 yılında Şanlıurfa'da doğdu. İlk, orta, lise tahsilini Şanlıurfa'da yaptı. 1978 yılında Afyon Maliye Muhasebe Yüksek Okulunda lisans eğitimini tamamladı. Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Bağımsız Denetçidir. Ankara AB Yatırım Danışmanlık şirketinde, Yatırım Teşvik ve Devlet Destekleri Danışmanlığı yapmaktadır. TEŞVİKDER Genel Başkanıdır. Sema Hanımla evli olup Fatih, Seda, Ayşe ve Ahmet isimlerinde dört çocuk babasıdır.

1970 yılından beri Halk Kültürü üzerine araştırma ve derlemeler yapmaktadır. Şiir yazmaktadır. Şiirlerini "Muhabbet" adlı kitapta yayınlamıştır. Araştırma yazıları Milli Folklor Dergisi, Türk Halk Kültüründen Derlemeler, Motif, Yöre, Eyvan, Edessa, ŞURKAV, İçel Kültürü, Türkü Life gibi dergiler ve çeşitli gazetede yayınlanmıştır. Bu güne kadar yayınlanmış 21 kitabı vardır. Derlediği türküler TRT Repertuarına alınmıştır. TRT tarafından hazırlanan Belgesel ve CD çalışmalarında danışmanlık yapmıştır. Türkü hikayeleri derlemiş, bu hikayeler kitap halinde yayınlanmış, belgesel filim olarak çekilmiştir. Kaynak kişilerin seslerinden ve hayat hikayelerinden oluşan projeler hazırlamış CD ve Kitap olarak Kalan Müzikte yayınlanmıştır. Folklor konusunda konferans vermiş, panel ve televizyon programlarına konuşmacı olarak katılmıştır. Folklorumuzun kaynak kişileri, ses ve saz sanatçıları ve şairlerle radyo ve televizyonda programlar yapmıştır. TRT Türkü Radyosunda "Türkü Muhabbeti" programı yapmıştır. Şairlerle ilgili şiir kasetleri hazırlamıştır. TRT'de belgesel film ve CD projelerinde danışmanlık yapmıştır. Halk Kültürü çalışmalarından dolayı kendisine pek çok ödül ve Fahri Doktora verilmiştir.

Yayınlanmış Kitapları: Şanlıurfa Halk Oyunları, Folklor Şanlıurfa, Şanlıurfa Hoyrat ve Maniler,-Kaynak Kişi, Tenekeci Mahmut Güzelgöz'ün hayatı, Şanlıurfa Halk Müziği, Notalarıyla Türkülerimiz ve Hikayeler, Şanlıurfa Sanayi Rehberi, Sanayileşen Şanlıurfa, Şanlıurfa'dan Üç Musiki Ustası Kitap ve CD (Mukim Tahir Kel Hazma Bekçi Bakır), Şanlıurfa Sıra Gecesi, Urfalı Tenekeci Mahmut Güzelgöz, Kitap ve CD, Urfa Sevdalısı Mustafa Dişli, Yemen Türküleri, Urfalı Cemil Cankat ve Ahmet Cankat Kitap ve CD, Aşık Celali-1 (Veli Göncü), Kısaslı Aşık Sefai, Tarım Türküleri, Sağlıkla İlgili Şarkılar, Adıyaman Türküleri, Aşık Celali-2 (Veli Göncü), Muhabbet-Şiir.

Mehmet KURTOĞLU

1969. Doğduğu yer Urfa, gençliğinin geçtiği yer İstanbul ve yaşadığı şehir Ankara'dan beslenmiştir. Şiir, deneme, inceleme, biyografi, belgesel, roman ve tiyatro dalında eserler kaleme almıştır. 2005'de Kırım ve 2015'de Kazan'da,2017 yılında Kazakistan'ın Türkistan şehrinde yapılan Türkçenin Uluslararası Şiir Şölenlerine katılmıştır. 2014 yılında "Eski Dünyaya Seyahat" kitabıyla gezi dalında Türkiye Yazarlar Birliği yılın yazarı ödülünü almıştır. Şiir ve gazetecilik dallarında çeşitli ödülleri bulunmaktadır. Nietzsche şiiri Matti Braun tarafından Almanca, İngilizce, İtalyanca ve Fransızca'ya, Hüseyin şiiri Farsça'ya, Rabia şiiri ise İngilizce ve Arapçaya çevrilmiştir. Romanya'da yayınlanan Poezıa ve KADO Calea Poeziei (June 2014) dergisinde şiirleri Romance yayınlanmıştır. Uluslararası birçok kanallara röportajlar vermiş, metin yazarlığı yaptığı belgeseller Türkçe ve İngilizce olarak yayınlanmıştır. Anadolu Yazarlar Birlği, GAP Gazeteciler Cemiyeti, İLESAM, İlim Yayma Cemiyeti üyesi olan yazar, Türkiye Yazarlar Birliği Şanlıurfa kurucu üyesi olup 8 yıl Urfa'da, 4 yıl Ankara'da şube başkanlığı yapmıştır. Türkiye Yazarlar Birlği Genel Merkez Yönetim Kurul üyesidir. Evli ve üç çocuk babası olan yazar, Urfa'da farklı kurumlarda memur ve yöneticilik yaptıktan sonra 2008 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü Kültür ve Tescil Daire Başkanlığı, Kütüphaneler ve Yayınlar şubesine müdür olarak atanmıştır.

Yayınlanmış Eserleri:

Bana Kendini Anlat, (Şiir, 1998), Hafızasını Kaybeden Şehir, Deneme, 1999, Gurbeti Olmayan Diyar, Şiir, 2000, Urfa Efsaneleri, Araştırma, 2005 (3 baskı), Çağa Küsen Leyla, Şiir, 2005, Ben Kendimden Yanayım, Deneme, 2005, Kültür Şehri Urfa, Araştırma, 2006 (3 baskı), Şiir Şehir Urfa, Şiir

Seçkisi, 2006 (3 baskı), Hafızasını Arayan Şehir, Deneme, 2007, Savaşın Âşıkları, Tiyatro, 2008, Urfalı Nabi, Biyografi, 2008,Ben Yusuf Sen Züleyha, Şiir, 2009, Çağın Divanesi, Rubailer, 2010, Gâvur Mahallesinde Aşk, Roman, 2011, Rıfkı Kaymaz Kitabı, Biyografi, 2011, İbrahim'in Nazargahı Urfa, Gezi, 2012, Meliküş Şuara Yusuf Nabi, Biyografi, 2012, Eski Dünyaya Seyahat, Gezi, 2014 (TYB Gezi Ödülü), Hasret ve Umut Bosna, Gezi, 2014, Türk Sinemasında Urfa, İnceleme Araştırma, 2015, Hasret ve Azap Tanpınar'da Şehir ve Kadın, İnceleme, 2015, Bir Batı Masalı Shakespeare, İnceleme 2015, Metafiziğin Trajik Şairi Necip Fazıl, İnceleme 2015, Bu Eller Utandırmaz Adamı, Fikir 2016, Mehmet Âkif, Biyografi, 2016, Dilim Türkü Gönlüm Gazel, Şiir, 2017, Ezelden Urfa, Deneme, 2018

Metin Yazarlığı ve Danışmanlık Yaptığı Belgeseller:

Kültür ve İnançlar Diyarı Urfa, Belgesel Senaryo, (İngilizce ve Türkçe) 2006, Urfa Vakıf Medeniyeti ve Su, Belgesel, 2008, Vakıflar Bölge Müdürlüğü Urfa, Vakıf İnsanlar, Belgesel, 2007, Vakıflar Bölge Müdürlüğü Urfa, Medeniyetler Kavşağı Urfa, Belgesel 2013 Urfa Valiliği, Anadolu'ya Açılan Kapı Muş, Belgesel, 2013 Muş Valiliği, Bir Derginin Serüveni: Vakıflar Dergisi, 2013, Genel Danışmanlık, Üç Kardeş Şehir, (Urfa-Harput Kerkük), Belgesel, 2014 Kültür Bakanlığı

Şemsettin KÜZECİ

Araştırmacı, Eğitimci, Gazeteci, Şair, Yazar Şemsettin Küzeci; 1965 yılında Kerkük'te doğdu. 1989 yılında Musul Üniversitesinden mezun oldu. 5 Yıl Kerkük'te lise öğretmenliği yaptı (1992-1996). Kerkük Televizyonu, Bağdat Türkmence radyosunda gençlik ve spor programları hazırlayıp sundu (1992-1995). Yazılarını Bağdat'ta Türkçe yayınlanan Yurt gazetesi, Kardeşlik ve Birlik Sesi dergilerinde yayınladı. 1993 yılında Irak rejimi tarafından tutuklandı. Üç ay Tikrit muhaberatında kaldıktan sonra serbest bırakıldı. 1996'da siyasi nedenlerden dolayı Irak'ı terk ederek Türkiye'ye yerleşti. 1999 yılında Irak Türkmen Cephesi Türkiye temsilciliğinde Basın Yayın ve Enformasyon Şube Müdürü olarak çalıştı (1999-2003). Kerkük Gazetesi'nin Türkiye temsilciliği ve Türkmeneli TV'de Muhabir, Programcılığı ve Haber Müdürlüğü yaptı (2005-2009). 2008 yılında Irak Basın Tarihi üzerine Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo TV ve Sinema bölümünde "Osmanlı'dan Günümüze Irak'ta Basın Tarihi" konulu yüksek lisansını ve 2010 yılında Hollanda'da Global Lahey Üniversitesinde "Irak Televizyonları" üzerine doktorasını yaptı. Halen Kerkük Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Türkiye Temsilcisi ve Türkmeneli Vakfı Kültür Merkezi'nde Kültür Müdürüdür. Başkanlığını yaptığı ve üyesi olduğu kuruluşlar şunlardır:

- Irak Gazeteciler Cemiyeti Üyesi, (Irak)
- Arap ve Avrasya Yazarlar Birliği Üyesi (Irak, Türkiye, Azerbaycan)
- İLESAM Üyesi (Ankara -Türkiye)
- Dünya Genç Türk Yazarlar Birliği Üyesi, (Azerbaycan)
- Irak Türkmen Edebiyatçılar Birliği Üyesi ve Uluslararası Koordinatörü
- Işık Edebiyatçılar Grubunun Kurucu Üyesi ve Başkanı. (Kerkük)

• Türk Dünyası Genç İletişimciler Birliği Kurucusu ve Genel Başkanı
• Kerkük Kültür Derneği Kurucusu ve Genel Başkanı, (Ankara- Irak)
• Dünya Gazeteciler Federasyonu. Kurucu Üyesi (Genel Sekreter)
• Irak Türkmen Gazeteciler Cemiyeti Kurucusu ve Genel Başkanı
• Dünya İletişimciler Derneği. Kurucusu ve Genel Başkanı, (Ankara)

Irak Türklerini Türkiye, Türk dünyası ve uluslararası faaliyetlerinde gerçekleşen onlarca kongre, kurultay, konferans, bilgi şöleni ve toplantılarda temsil etti. 300'e yakın uluslararası hizmet, takdir, teşekkür, onur belgesi, plaket ve ödül almıştır. 2006'da Irak, Azerbaycan ve Türkiye ile ilgili yapmış olduğu ilmî ve edebî çalışmalarından dolayı, Azerbaycan'da VEKTOR Uluslararası İlim Merkezi tarafından kendisine Fahrî Doktora Payesi verildi. Basılmış 35 adet eserinden bazıları; Kerkük şairleri, Irak basın tarihi, Türkmeneli edebiyatı, İçimizdeki Kerkük, Kerkük soykırımları, Kerkük'ün mili şairi Mehmet İzzet Hattat, Kerkük'ün Efsane Sesi Abdülvahit Küzeci, Nevruz Çiçekleri, Ortadoğu'da Türk Katliamları, Sarmaşık Duygular…

Tarihi geçmişi zengin mirası
Evliyalar şehri Arap Babası
Harput üzerinde kartal yuvası
Güzel şehir seni gördüm Elazığ

Adnan DURDAĞI

Gönülde çalınıp dilde raks eden
Şirin nağmelerle cennete giden
"Hoyrat" sesleriyle ruha aksseden
Kalplerde inleyen Rebapsın Urfa

M.Hulisi ÖCAL

Bir şey sattım baha men
Halka satmam daha men
Kerküklüyem Türkmen'em
Boyun egmem şaha men

Mehmet İzzet HATTAT

ISBN: 978-605-66075-2-3

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
KATKILARIYLA

ELFED
Elazığ Dernekler Federasyonu

ŞURKAV
1990

KERKÜK VAKFI